

प्रकाशक :
स्वाध्याय मण्डलं
पारडी नगरम्,
बलसाड प्रदेशे, गुजरात प्रान्ते

चतुर्थ संस्करणम् -

मुद्रक :
दिल्लीस्थ पाणिनी मुद्रणालय एवं प्रकाशक द्वारा ज्ञान आफ्रसेट मुद्रणालये मुद्रितम्

सामवेदानुक्रमः ।

प्रस्तावः पृष्ठं १-१३

पूर्वाचिकः १-४०

(दैवतकाण्डानुसारेण)

आग्नेयं काण्डम् १-८

गायत्र्यः	पृ० १-३
बृहत्यः	३-४
त्रिष्टुभः	४-६
अनुष्टुभः	६-७
उष्णिहः	७-८

ऐन्द्रं काण्डम् । ९-३९

गायत्र्यः	९-१५
बृहत्यः	१६-२०
त्रिष्टुभः	२०-२३
अनुष्टुभः	२३-२५
जगत्यः	२५-२६
उष्णिहः	२६-२७
ककुभः	२७
पंक्त्यः	२७-२९
द्विपदाः	२९-३१
अत्यष्ट्यः	३१-३२

पावमानं काण्डम् । ३३-४०

गायत्र्यः	३३-३५
बृहत्यः	३५-३६
त्रिष्टुभः	३६-३८
अनुष्टुभः	३८
जगत्यः	३८-३९
उष्णिक्कुकुभः	३९-४०

(प्रपाठकानुसारेण)

प्रथमः प्रपाठकः

प्रथमोऽर्धः (प्रथमोऽध्यायः) पृ० १-४

द्वितीयोऽर्धः (प्रथमोऽध्यायः) ४-७

द्वितीयः प्रपाठकः ,,

प्रथमोऽर्धः ,, ७-८

प्रथमोऽर्धः (द्वितीयोऽध्यायः) ९-१०

द्वितीयोऽर्धः ,, १०-१३

तृतीयः प्रपाठकः ,,

प्रथमोऽर्धः ,, १३-१५

प्रथमोऽर्धः (तृतीयोऽध्यायः) १६

द्वितीयोऽर्धः ,, १६-१९

चतुर्थः प्रपाठकः ,,

प्रथमोऽर्धः ,, १९-२३

द्वितीयोऽर्धः ,, २३

द्वितीयोऽर्धः (चतुर्थोऽध्यायः) २४-२६

पञ्चमः प्रपाठकः ,,

प्रथमोऽर्धः ,, २६-२९

द्वितीयोऽर्धः ,, ३०-३२

द्वितीयोऽर्धः (पञ्चमोऽध्यायः) ३३-३४

षष्ठः प्रपाठकः ,,

प्रथमोऽर्धः ,, ३४-३८

द्वितीयोऽर्धः ,, ३८-४०

(षष्ठोऽध्यायः) ४१-४४

आरण्यकम्

पृ० ४१-४४

महानाभ्याचिकः

४१

उत्तराचिकः

४३-१२७

प्रथमः प्रपाठकः

प्रथमोऽर्धः (प्रथमोऽध्यायः) पृ० ४६-४९

द्वितीयोऽर्धः (द्वितीयोऽध्यायः) ५०-५३

द्वितीयः प्रपाठकः

प्रथमोऽर्धः (तृतीयोऽध्यायः) ५३-५६

द्वितीयोऽर्धः (चतुर्थोऽध्यायः) ५७-६०

तृतीयः प्रपाठकः

प्रथमोऽर्धः (पञ्चमोऽध्यायः) ६१-६५

द्वितीयोऽर्धः (षष्ठोऽध्यायः) ६५-७०

चतुर्थः प्रपाठकः

प्रथमोऽर्धः (सप्तमोऽध्यायः) ७०-७५

द्वितीयोऽर्धः (अष्टमोऽध्यायः) ७५-७९

पंचमः प्रपाठकः

प्रथमोऽर्धः (नवमोऽध्यायः) ७९-८३

द्वितीयोऽर्धः (दशमोऽध्यायः) ८४-८९

दशः प्रपाठकः

प्रथमोऽर्धः (एकादशोऽध्यायः) पृ० ८९-९१

द्वितीयोऽर्धः (द्वादशोऽध्यायः) ९२-९६

तृतीयोऽर्धः (त्रयोदशोऽध्यायः) ९६-९९

सप्तमः प्रपाठकः

प्रथमोऽर्धः (चतुर्दशोऽध्यायः) १००-१०२

द्वितीयोऽर्धः (पंचदशोऽध्यायः) १०३-१०५

तृतीयोऽर्धः (षोडशोऽध्यायः) १०५-१०८

अष्टमः प्रपाठकः

प्रथमोऽर्धः (सप्तदशोऽध्यायः) १०९-१११

द्वितीयोऽर्धः (अष्टादशोऽध्यायः) १११-११४

तृतीयोऽर्धः (एकोनविंशोऽध्यायः) ११५-११९

नवमः प्रपाठकः

प्रथमोऽर्धः (विंशोऽध्यायः) ११९-१२२

द्वितीयोऽर्धः (विंशोऽध्यायः) १२२-१२५

तृतीयोऽर्धः (एकविंशोऽध्यायः) १२५-१२७

सामवेदविषयकः प्रस्तावः ।

सामवेदस्य त्रिभूतिमत्त्वम् ।

श्रीमता भगवता वासुदेवेन श्रीमद्भगवद्गीतायां त्रिभूतिवर्णनप्रसंगे ' वेदानां सामवेदोऽस्मि ' (भ. गीता. १०।२२) इत्युक्तम् । दर्शितं च तत्र यद्वेदानां मध्ये सामवेदो भगवद्विभूतिरिति । महाभारतेऽप्यनुशासनपर्वणि (१४।३१७) ' साम-वेदश्च वेदानां, यजुषां शतशुद्धियं ' इति सामवेदप्रशंसोपलभ्यते । यत्तु भगवद्गीतायां ' प्रणवः सर्ववेदेषु ' (गीता. ७।८) तथातुगीतायां ' ओंकारः सर्ववेदानां ' (भ. अथ. ४।४।६) इति ओंकारस्य सर्ववेदश्रेष्ठत्वं प्रतिपाद्यते, न तत्पूर्वोक्तवचनविरोधि, ओंकारस्योद्गीथपर्यायवाचित्वाद्, उद्गीथस्य च सामवेदसारभूतत्वात् । तथोक्तं छान्दोग्ये— ' साम उद्गीथो रसः ' (छां. १-१-२) इति । को नाम सामवेदोऽस्मिन् विशेषोऽस्ति, येन तस्य भगवद्विभूतिरूपत्वमितरवेदाऽ-साधारणं सिध्येत् ? उच्यते—

यद्यद्विभूतिमत्त्वं श्रीमदूर्जितमेव वा । तत्तदेवावगच्छ त्वं मम तेजोऽशसम्भवम् (भ. गी. १०।४१)

इत्युक्तं विभूतिलक्षणम् । तद्यथा, यत्र यत्र विशेषेण भूतिमत्त्वं, श्रीमत्त्वं, समूर्जितत्वं च दृश्येत, तत्र तत्र भगवत्तेजोऽ-शसंभूतिरनुमातुं शक्येति । एवमेवात्र सामवेदे शब्दब्रह्मणो विशेषेण भूतिमत्त्वं गानरूपत्वात् सामवेदस्य श्रिया युक्तत्वं च तानसंयोगान्मन्त्रपर्वणां समूर्जितत्वं चानुसंधानाद्विकार-विश्लेषण-विकर्षणा-ऽभ्यास-विराम-स्तोभानां सुतरां समनुभूयते । यथा छन्दो वाक्यप्रयोगेषु, काव्यं छन्दसु, गानं काव्येषु, तानसंलापनं च गानेषु विशिष्यते; तथैव वेदाः सर्वेषु वाङ्मयेषु, सामवेदोऽखिलेषु वेदेषु, गानं च सामसु विशिष्यते । उक्तं च यथा ' वाचः ऋगसः, ऋचः साम रसः, साम्न उद्गीथो रसः ' । (छां. उप. १।१।२) इति । अत एवैतस्य सामवेदस्य विभूतिमत्त्वं युक्तमेवोक्तम् । तथैव— ' सामवेद एव पुष्पम् ' । (छां. उ. ३।३।१) यथा वृक्षस्य पुष्पमेव रमणीयं रूपं सौन्दर्यातिशयात्, तथैव सामवेदोऽपि वेदवृक्षस्य पुष्पमेव तस्यापूर्वगानमयत्वात् । एतेनास्य विभूतिमत्त्वमपि सिद्धयति ।

को नाम सामवेदः ?

अत्र पृच्छयते को नाम सामवेद इति । किं नाम मन्त्रात्मक एव सामवेद, आहोस्विज्ञानरूप एवेति । छान्दोग्योपनिषदि ' या ऋक् तत् साम ' (छां. उ. १।३।४) इत्युक्त्वा प्रदर्शितं यद्वचामेव संग्रहः सामवेद इति । ' ऋचि अध्यूढं साम ' (छां. उ. १-६-१) इति वचनमपि तदेव द्रढयति । अत्र चैवमुच्यते ऋगाश्रितमेव भवति साम, नान्याश्रितमिति । ऋक्साम्नोर्दम्पतित्वमपि वर्णितमथर्ववेदे बृहदारण्यकोपनिषदि च, यथा—

अमोऽहमस्मि सा त्वं, सामाहमस्मृक्त्वं, द्यौरहं पृथिवी त्वं, । ताविह संभवाव, प्रजामाजनयावहै ।
(अथर्व० १.२।२।७१; ऐतरेय. ब्रा० ८।२७; बृ० उ० ६।४।२०)

अहं अमसंज्ञकः पतिरूपोऽस्मि, एवं च ऋगूपा पत्नीति । साग्नो निर्वचनमपि तदेव दर्शयति यथा--' सा च अमश्चेति तत्साम्नः सामत्वं । ' (बृ. उ. १-३-२२) सा नाम ऋक्, तथा सह संबद्धः अमो नाम स्वरः षड्जर्षभादितानरूपो यत्र वर्तेते, तत् सामेति । अनेन साम्नो विशेषस्तत्र तस्य गानरूपत्वात् सूच्यते । ऋग्यजुस्रथर्ववेदाः केवलं मन्त्रमयाः, न तथा सामवेदः, स तु ऋगाश्रयभूतोऽपि प्राधान्येन गानमय एवेति । तथा चोक्तम्—

' गीतिषु सामाख्या ' (जै. सू. २।१।३६) इति सामसंज्ञा मन्त्राणां गीतिष्वेव भवति, न केवलेषु मन्त्रेषु, न वा केवलेषु गानेषु इत्येवमाह जैमिनिः । ' का साम्नो गतिरिति ? स्वर इति होवाच । ' इति छान्दोग्योपनिषदि (१।८।४) शाळावत्यदात्म्यसंवादे गदितम् । ' तस्य हैतस्य साम्नो यः स्वं वेद, भवति हास्य स्वं, तस्य स्वर एव स्वम् । ' (बृ. उ. १।३।२५) इति वचनमपि तदेव कथयति, यत् साम्नः स्वर एव स्वं निजं रूपमिति । एषां सामस्वराणां मण्डलं नारदो व्याकरोति—

सप्त स्वराः, त्रयो ग्रामाः, मूर्च्छनास्त्वैकविंशतिः । ताना एकोनपञ्चाशत्, इत्येतत्स्वरमण्डलम्

(नारदीयशिक्षायाम्)

सामस्वराणां निर्णयो नारदीयशिक्षायां सामविधानब्राह्मणे चैवं दृश्यते—

यः सामगानां प्रथमः स वेणोर्मध्यमः स्वरः । यो द्वितीयः स गान्धारः, तृतीयस्तृषभः स्मृतः ।

चतुर्थः षड्ज इत्याहुः, पञ्चमो धैवतो भवेत् । षष्ठो निषादो विज्ञेयः, सप्तमः पञ्चमः स्मृतः ॥

(नारदीयशिक्षायाम्)

अत्र धैवतनिषादयोः स्थानव्युत्क्रमो दृश्यते; स नारदशिक्षायासुक्तोऽपि चिन्त्य एव । अस्तु । एते सामस्वराः सामाङ्कानुसारेणैवं भवन्ति—

अतिक्रुष्टः	पञ्चमः । प ।	(क्रुष्टः) तद्योऽसौ क्रुष्टतम इव
१ प्रथमः (वेणोः)	मध्यमः । म ।	साम्नः स्वरस्तं देवा उपजीवन्ति । प ।
२ द्वितीयः	गान्धारः । ग ।	१. योऽवरेषां प्रथमस्तं मनुष्याः । म ।
३ तृतीयः	ऋषभः । रे ।	२. यो द्वितीयस्तं गन्धर्वाप्सरसः । ग ।
४ चतुर्थः	षड्जः । सा ।	३. यस्तृतीयस्तं पशवः (वृषभः, ऋषभः) । रे ।
५ पञ्चमः, (मन्द्रः)	निषादः । नि ।	४. यश्चतुर्थस्तं पितरो ये चाण्डेषु शैरते । सा ।
६ षष्ठः (अतिस्वार्यः)	धैवतः । ध ।	५. यः पञ्चमस्तमसुररक्षांसि, (निषादः) । नि ।
७ सप्तमः	पञ्चमः । प ।	(अन्यः) योऽन्यस्तमोषधयो वनस्पतय- श्चान्यज्जगत् (सामविधान ब्राह्मणे) । ध ।

सामगानस्यैतत्खलु स्वरमंडलं, यस्मिन् साम गीयत उद्गातृभिः । अथ विकार-विलेपण-विकर्षणा-ऽभ्यास-विराम-स्तो-भाख्याः षट् सामविकारा भवन्ति । त एते—

१. विकारो यथा ' अग्ने ' इत्यस्य ' ओम्नायि ' इति,
२. विश्लेषणं यथा ' वीतये ' इत्यस्य ' वीयि तोयारयि ' इति,
३. विकर्षणं यथा ' ये ' इत्यस्य ' या २३ यि ' इति,
४. अभ्यास इति पुनः पुनरुच्चारो यथा ' तोयारयि । तोयारयि ' इति,
५. विरामो यथा ' गृणानो हव्यदातये ' इत्यस्य ' गृणानोह । व्यदातये ' इति । ' गृणानोह ' इत्यस्य पदान्तस्वाभावे-
ऽपि गानसौकर्यार्थं शब्दमध्य एव विरामादस्य विरामसंज्ञा भवति ।
६. स्तोभ ऋग्विलक्षणो वर्णो, यथा ' औद्दोवा । हाउं । ' इत्यादिः ।

एतैः षट्सामविकारैः संवर्धितं साम उक्तपूर्वं स्वरमण्डले गीयते । अत एवोच्यते सामवेदो गानमयो, न तु केवलं मन्त्र-
मय इति ।

को नामात्र सामवेदः, य एष इदानीं पाठकानां पुरस्तात्पुस्तकरूपेणावस्थाप्यते सोऽथवा गानात्मकः कश्चिदन्यः ? उच्यते,
य एतेन ग्रन्थरूपेण प्रस्तूयते, स केवलं ऋचां सङ्ग्रहभूतो मन्त्रमय एव, नैष गानमयः । अस्मिन्ग्रन्थे न विद्यत एकमपि
गानम् । सामगानस्य योनिमन्त्रा एते । एतान्मन्त्रानां श्रित्यैव पूज्यपादैरनेकैर्ऋषिभिः सहस्रशः प्रदर्शितान्येनेकविधानि गानानि,
तानि तु तेषामृषीणां नामभिरवेदानीं पर्यन्तं व्यवह्रियन्ते, यथा ' गौतमस्य पर्कम्, कश्यपस्य वाहिर्षम् ' इत्यादीनि । तानि
तु सर्वाण्येव यथाक्रमं ग्रामारण्योदोह्येषु प्रकरणेषु सत्वरमेव मुद्राप्राप्यन्ते । तान्येव सामानीत्युच्यन्ते । तानि तु मन्त्रेभ्यः
पृथक्प्राप्येव, यथा—

ऋग्वेदमन्त्रः ।

अग्न आ याहि वीतये गृणानो हव्यदातये । नि होता सत्सि वहिषि ॥ (ऋ. ६-१६-१०)

सामवेदमन्त्रः (सामयोनिः)

अग्न आ याहि वीतये गृणानो हव्यदातये । नि होता सत्सि वहिषि ॥ (साम. १।१।१।१)

अस्य गानानि ।

(१) गौतमस्य पर्कम् ।

औशाई । आयाहीऽ३ । वोइतोयाऽ२इ । तोयाऽ२इ । गृणानो ह ।

व्यदातोयाऽ२इ । तोयाऽ२इ ।

नाइ होतासाऽ २ ३ । त्साऽ २ इ । बाऽ २ ३ ४ औहोवा । हीऽ२३४षी ॥ १ ॥

(२) कश्यपस्य वाहिर्षम् ।

अग्न आयाही वी । तथा इ । गृणानो हव्यदाताऽ२३ याइ । नि होता सत्सि

वर्हाऽ२३ इषी । वर्हाऽ२इषाऽ२३४ औहोवा । वर्हीऽ३षीऽ२३४५ ॥ २ ॥

(३) गौतमस्य पर्कम् ।

अग्न आयाहि । वाऽ ५ इतयाइ । गृणानो हव्यदाऽ२ताऽ३ये । नि होताऽ-

२ ३ ४ सा । त्साऽ २ ३ ४ इवाऽ३ । हाऽ२३४ इषाऽ६हा इ ॥ ३ ॥

अत्र प्रथमा ऋक्, सैव सामवेदे गानोपबृंहणार्थं सङ्गृहीता, अत्र साममन्त्रे स्थिता अङ्काः अनुदात्तानुदात्तस्वरितानां बोधका
एव, नैते गानस्वराः । यत्र ऋग्वेदेऽनुदात्तचिह्नमघोरेषया दर्शितं, तदेव सामवेदे ' ३ ' इत्येवं त्रिसंज्ञकेनाङ्केन चिह्नितम्,
तथैव च ऋग्वेदे अनुदात्तात्पर उदात्तस्तस्य नैव किञ्चिदपि चिह्नं, स तु ' १ ' इत्येकसंज्ञकेनैवाङ्केन प्रदर्श्यते सामवेदे ।
ऋग्वेदे तृतीयस्य स्वरितस्य ऊर्ध्वरेषैव चिह्नं, तत्तु सामवेदे ' २ ' इति द्विसंज्ञकेनाङ्केन प्रदर्श्यते । यथा—

अग्न आ याहि वीतये

अग्न आ याहि वीतये

उ अ उ स्व प्र अउस्व

(उ) उदात्तः, (अ) अनुदात्तः, (स्व) स्वरितः, (प्र) प्रचयः, (स) सञ्जतरः इति स्वराः । प्रचयस्य चिह्नं नास्ति । सञ्जतररूपोऽन्तिमोऽनुदात्तोऽनुदात्तवधोरेष्यैव प्रदर्श्यते । तौ प्रचयसञ्जतरौ तु स्वरितमेव यथाक्रममतु-
गच्छतः यत्र भवतः ।

एवं उभयो ऋक्सामयोः स्वराचिह्नप्रदर्शनपद्धतिभेदेऽपि न तत्रोदात्तादिस्वरभेदोऽस्ति । ' या ऋक् तदेव साम । इति छान्दोग्यवचनमत्रैव सुतरां संगच्छते । नैते सामाङ्गा गानार्थं समभिप्रयुक्ताः, किन्तु उदात्तानुदात्तस्वरितदर्शनार्थमेव सामाञ्जराणामुपरि लिखिता भवन्तीति विज्ञेयम् ।

सामगानं तु इतोऽप्यन्यदेव । अस्मादेव एकस्माद्दृग्मन्त्रात् ' गौतमस्य द्वे, कश्यपस्यैकं ' एवं सामत्रयं संपद्यते, तत् सामगानग्रंथेषु प्रसिद्धम् । तदेतत्सामगानं तानालापसेलापस्तोभयुक्तत्वात् सप्तस्वरसंयुक्तत्वाच्च गानसंज्ञां लभते । एतदेव साम यद् ' ऋच्यध्यूढं साम गीयत ' इत्युक्तपूर्वम् । अत एवोच्यते एष सामवेदः सामगानानां योनिभूतानां मन्त्राणां केवलं संग्रह एव, स ' सामयोनिमन्त्रसंहिता ' इति वक्तव्ये ' सामवेदसंहिता ' इति संक्षेपेणोच्यते ।

उत्तरार्चिकस्य पूर्वार्चिकेन संबन्धः ।

सामवेदस्य पूर्वार्चिकोत्तरार्चिकाख्यौ द्वौ भेदौ । तत्र पूर्वार्चिके ५८५ एकर्चानि सूक्तानि विद्यन्ते । तत्रोत्तरार्चिकस्थानि पूर्वार्चिकपठितान्येकर्चानि सूक्तानि ' योनि '—नाम्ना व्यवह्रियन्ते । एता एव योनीराश्रित्याधोनिर्दिष्टेषु गानग्रंथेषु नानास्वर-
क्रमपूर्वकं गानमुपवर्णितम् । यः कोऽपि स्वरक्रमः पूर्वार्चिकपठिताया योनेर्भवति, तेनैव स्वरक्रमेण योनिभूतैर्कसंयुक्ताना-
मुत्तरार्चिकपठितानां ऋचां गानं भवति ।

तत्र पूर्वार्चिके षट् प्रपाठकाः, प्रत्येकं प्रपाठके च द्वावधौ, तयोश्च १० दशतयः । यद्यपि दशचामिका दशतिः सामान्यतो भवति, तथापि कासुचिदशतिषु न्यूनत्वमाश्रित्यं दोषलभ्यते । अधस्ताच्च सूची दीयते—

प्रपा० १= २ अधौ= १० दशतयः (तत्र प्रथमार्धे तृतीयदशत्यां १४ ऋचः, द्वितीयार्धे प्रथमदशत्यामष्टौ, तृतीयदशत्या- मष्टौ, पञ्चमदशत्यां षट्, शेषासु १०) योगेन	=९६ ऋचः ।
११ २= ,, ,, (प्रथमार्धे द्वितीयदशत्यामष्टौ, द्वितीयार्धे पञ्चमदशत्यां नव)	=९७ ।
११ ३= ,, ,, (प्रथमार्धे तृतीयदशत्यां नव)	=९९ ।
११ ४= ,, ,, (प्रथमार्धे चतुर्थदशत्यां नव, द्वितीयार्धे द्वितीयदशत्यामष्टौ, चतुर्थदशत्यामेकादश)	=९८ ।
११ ५= ,, ,, (प्रथमार्धे प्रथमदशत्यामष्टौ, चतुर्थदशत्यामष्टौ)	=९६ ।
११ ६= ,, ,, ९ दशतयः (प्रथमार्धे द्वितीयदशत्यां १४, तृतीयदशत्यां १२, पञ्चम्यां दशत्यां १२, द्वितीयार्धे प्रथमदशत्यां नव, द्वितीय- दशत्यां १२, तृतीयदशत्यां १२, चतुर्थदशत्यां ८)	=९९ ।
सम्पूर्ण योगः =५८५	

उत्तरार्चिके च नव प्रपाठकाः, तेषु प्रथमानां पञ्चानां द्वौद्वावधौ । शेषाणां चतुर्णां प्रपाठकानां तु प्रत्येकं त्रयोऽर्धाः । केषां-
चिन्मतानुसारं तु ११ प्रपाठकाः, प्रत्येकं द्वयोर्द्वयोर्धयोर्विभक्ताः । एवं २२ अध्याः संजायन्ते । अध्याश्च खण्डेषु विभक्ताः ।
अग्रत उत्तरार्चिकसूक्तानां सूची दीयते ।

प्रपाठकाः	अर्धाः	खण्डाः	सूक्तानि	योगेन ऋचः
१	१	६	२३ (तत्र सूक्तेषु १६ तृचानि, ७ सुक्तेषु च द्वे द्वे ऋचौ)	६२
	२	६	२२ (१८ तृचानि, ४ सुक्तेषु च द्वे द्वे ऋचौ)	६२
२	१	६	१९ (१ सूक्ते चतस्रः, १५ तृचानि, ३ सुक्तेषु च द्वे द्वे)	५५
	२	६	१९ (१ सूक्ते पञ्च " " ")	५६
३	१	७	२२ (२ सूक्तयोः षट्, १७ तृचानि, ३ सुक्तेषु च द्वे द्वे)	६९
	२	७	२३ (" सप्त, १ सूक्ते चतस्रः, १८ तृचानि, २ सूक्तयोः द्वे द्वे)	७६
४	१	७	२४ (२ सूक्तयोर्द्वादश, १ सूक्ते चतस्रः, १८ तृचानि, २ सूक्तयोः एकमेकचर्मम्)	८३
	२	६	१४ (२ सूक्तयोर्द्वादश, ११ तृचानि, १ सूक्ते द्वे)	५९
५	१	९	२० (३ नवर्चानि, १ पञ्चर्चम्, १२ तृचानि, २ सूक्तयोः द्वे द्वे, २ द्वे चतुष्के)	८०
	२	१२	२३ (१ दशर्चम्, १ अष्टर्चम्, ५ षडर्चानि, १४ तृचानि, २ सूक्तयोः द्वे द्वे)	९४
६	१	३	११ (१ सूक्ते चतस्रः, ८ तृचानि, २ सूक्तयोः द्वे द्वे)	३२
	२	६	२० (" १४ तृचानि, ५ सूक्तेषु ")	५६
	३	६	१८ (१ षडर्चम्, १ पञ्चर्चम्, १ सूक्ते चतस्रः, ११ तृचानि, २ सूक्तयोः द्वे द्वे, २ एकर्चम्)	५४
७	१	४	१६ (१ पञ्चर्चम्, १२ तृचानि, २ सूक्तयोः द्वे द्वे, १ एकर्चम्)	४६
	२	४	१४ (१० तृचानि, ४ सूक्तेषु द्वे द्वे)	३८
	३	४	२१ (१ सूक्ते चतस्रः, ६ तृचानि, ८ सुक्तेषु द्वे द्वे, ६ एकर्चानि)	४४
८	१	४	१४ (१२ तृचानि, २ सूक्तयोः द्वे द्वे)	४०
	२	४	१९ (१ षडर्चम्, १२ तृचानि, ६ सुक्तेषु द्वे द्वे)	५४
	३	५	१८ (२ सूक्तयोः चतस्रः, १४ तृचानि, २ सूक्तयोः द्वे द्वे)	५४
९	१	४ तथा पञ्चम १८	(१५ तृचानि, ३ सुक्तेषु द्वे द्वे)	५१
	२	२ खंडौ, तथा	खंडकस्यैकं सूक्तम्	
	३	१	२ (१ षडर्चम्, ७ तृचानि, १ सूक्ते द्वे, ४ एकर्चानि)	३३
	३	१	९ (९ तृचानि)	२७

९ प्रपाठकाः २२ अर्धाः ११९ खण्डाः ४०० सूक्तानि

योगेन १२२५

उत्तरार्चिके च ४०० सूक्तानि । तेषु १३ एकर्चानि, ६६ सुक्तेषु द्वे ऋचौ, २८७ सुक्तेषु तिस्रः, ९ सुक्तेषु चतस्रः, ४ सुक्तेषु पञ्च, १० सुक्तेषु षट्, २ सूक्तयोः सप्त, १ सूक्ते अष्टौ, ३ सुक्तेषु नव, ३ सुक्तेषु दश, २ सूक्तयोश्च द्वादश ऋचौ विद्यन्ते । अस्यां गणनायां च द्वयोः सूक्तयोर्द्वादशोऽर्चयोः नृत्वं केषुचिद्ग्रन्थेष्वधिक्यं च दृश्यते ।

अत्रेदं विचारणीयं यदुत्तरार्चिके २८७ तृचानि विद्यन्ते । एषां मध्ये केवलं २२६ तृचानां प्रथमा ऋचः पूर्वार्चिक उपलभ्यन्ते । अवशिष्टानां ६१ तृचानां संबन्धिन्यः प्रथमा ऋचः पूर्वार्चिके नैर्वापलभ्यन्ते । कारणं चेदमस्य यदिमाः ६१ उत्तरार्चिकयोनयः प्रातःसवने प्रयुज्यन्ते, गायत्रेण च रागेण गीयन्ते । उक्तं च “ गायत्रं वै प्रातःसवनम् ” (ऐतरेय ब्रा. २।८) । यासां २२६ तृचयोनीनां यज्ञान्तरे सवनान्तरे वा प्रयोगस्तासामेवारम्भिका ऋचः पूर्वार्चिके संगृहीताः ।

सामवेदस्य पौरुषेयापौरुषेयवादे तु योनिमन्त्राणामपौरुषेयत्वं, सामगानानां तु पौरुषेयत्वं कैश्चिदल्प्यते । वस्तुतस्तु योनिमन्त्राणां तदुत्पन्नसाक्षां चापौरुषेयत्वमेव प्रतिपाद्यते मीमांसकैः । उत्तराग्रन्थगततृच आद्यायामृचि समुत्पन्नं योनिमन्त्र-

गानं पूर्वार्चिकमन्त्रवदपौरुषेयम् । उत्तरार्चिकोस्तु त्र्योनिमन्त्रसमुत्पन्नस्य साह्य आवापः क्रियत इत्यतस्तादृशस्यर्द्रयस्य गानमप्यपौरुषेयमेव । इति मीमांसकानां मतं विस्तरेण त्रिवेचितं पूर्वमीमांसायाम् । सुत्रैस्तत्सर्वमन्त्रानुसन्धेयम् ।

सामशाखाभिचारः ।

‘सहस्रवर्त्मा सामवेद’ इति यदुक्तं भगवता पतञ्जलिना व्याकरणमहाभाष्ये तस्यात्केचनैवमनुमिमते, यत्सामवेदस्य सहस्रसंख्यकाः शाखाः सन्तीति । तत्तु न सम्भविष्यति प्रतिभाति । वर्त्मशब्दस्य शाखार्थत्वाभावात् । ‘सहस्रवर्त्मा सामवेद’ इति वर्चनं सामगानं गानपद्धतिभेदेन सहस्रधा विभियत इत्येव दर्शयति, न तु सामवेदस्य सहस्रशाखाः सन्तीति । यतो यथा वेदान्तराणां शाखानामानि यत्रकुत्रापि दृश्यन्ते, तथा सामवेदस्य शाखासहस्रं न कुत्रापि निर्दिष्टमुपलभ्यते । त्रयोदशैव तु नामानि सामतर्पणविधौ सन्ति, यथा—

राणायन - शास्त्रमुन्य - व्यास - भागुरि - श्रौतुण्डी - गौडगुलावि - भानुमानौपमन्यव - काराटि-
मशकगार्ग्य - वार्षगव्य - कुथुम - शालिहोत्र - जैमिनि - त्रयोदशैते मे सामग्राचार्याः स्वस्ति कुर्वन्तु
तर्पिताः । (सामतर्पणम्)

सत्स्वप्येतेषु त्रयोदशसु नामसु, दुर्भाग्यवशादधुना अन्याः शाखासंदिता नोपलभ्यन्ते, केवलं “ राणायनीय, कौथुमी जैमिनीय ” इति शाखात्रयस्यैव संहिताः समुपलभ्यन्ते । यत्तु चरणव्यूहे सहस्रं शाखाः सामवेदस्येत्युक्तं, तत्तु वङ्गीय-पण्डितैः सत्यत्रत-सामश्रमिभिः पौराणिकमिति मत्वा त्यक्तुमर्हामिति प्रतिपादितमेव । पुराणेषु कतिपयान्यन्यान्पि सामशाखानामानि समुपलभ्यन्ते । तेषां सर्वेषां समन्वयः संशोधकैरेवश्यं कर्तव्य इति । पूर्वोपदिशितमहाभाष्यवचनं चरणव्यूहवचनं च प्रमाणीकृत्य सहस्रशब्दस्यानेकार्थकत्वमवलम्ब्य यावन्ति शाखानामानि प्रमाणग्रन्थेषु समुपलभ्यन्ते, तेषां गणनया इतर-वेदापेक्षया प्रभूतशाखात्वं सामवेदस्याभ्युपेतुं शक्यत इति केचित् ।

वर्तते तावदेषां सामसंहिता राणायनीयानां कौथुमानां च । तयोर्मन्त्रभेदो नास्ति, केवलं गणनापद्धतिभेद एव । एके प्रपाठक-अर्धप्रपाठक-दशतिभिः, अन्ये तु अध्यायैः खण्डैश्च मन्त्रान् गणयन्ति । एषा गणनास्माभिरास्मिन्पुस्तके यथास्थानं सुविन्यस्ता । अत एषा संहिता राणायनीयानां कौथुमानां च भवति । जैमिनीयानां तु संहिता पाठभेदसंहिता पुस्तकान्ते प्रदर्शयिष्यते । कौथुमी-राणायनीयशाखयोर्मध्ये क्वचित् स्वरभेदोऽपि दृश्यते, क्वचित्पाठभेदोऽपि । यथा कौथुमीया ‘ ह्राउ ’ इति वदन्ति राणायनीयास्तु ‘ हाउ ’ इति । ‘ राइ ’ इत्यस्य स्थाने ‘ रायि ’ इति च । ‘ वाजेषु नो ’ इति ऋग्वेदिनः कौथुमीयाश्च पठन्ति ‘ वाजेषु णो ’ इत्यन्ये । एवमुच्चारणभेदाः सन्ति । अत्र केचन कुसुमशब्दाद्व्युत्पन्नं ‘ कौसुम ’ पदं ‘ कौथुम ’ शब्दस्य पूर्वरूपं मन्यन्ते । तत्र सामप्रातिशाख्यस्य ‘ पुष्पसूत्रं, कुसुमसूत्रं, कौसुमं सूत्रं ’ इति संज्ञाया विद्यमानत्वात् । तत्प्रातिशाख्यं कदाचित्कौथुम्या एव शाखाया स्यात् ।

सामस्वरप्रयोगः ।

ऋग्यजुः सामाथर्ववेदानां पठनसमये प्रायशः स्वरत्रयमेव प्रयुज्यते, क्वचिद्दीर्घस्वरिते चतुर्थस्वरोऽपि श्रूयते यथा—

अग्निमीलेपु रोहितम् । (ऋज्वन्त्रः)

अग्निमीलेपु रोहितम् । (सामथोनिमन्त्रः)

अ. उ. स्व. प्र. अ. उ. स्व. प्र.

नी. सा. रे. रे. नी. सा. रे. रे.

रे..... मी ई ले..... हि...तं

सा ... अग्नि ..... रो .....

नी अ .....पु .....

अत्र निषाद-षड्ज-र्षभाणां स्वराणां श्रवणं भवति । अनुदात्तस्तु क्वचिद्वैवतेऽपि श्रूयते, यथा 'सं वां कर्मणां' इत्यत्र 'वां' इत्यनुदात्तो धैवतो भवति । एवं वेदपाठसमये स्वरश्रवणमेव विशेषेण प्रयुज्यते । स्वरास्तु निम्नमध्यमोच्चभेदेन विभिन्नसवनेषु उच्चनीचा भवेयुः, परन्तु सर्वत्र स्वरश्रवणस्यैव श्रवणं भवतीत्यत्र ज्ञातव्यम् । तथाच—

उदात्तः स्वरितश्चार्चिं प्रच्यथो निहतः स्वरः । तत्र तु स्वरितात्पूर्वमुदात्तः प्रथमः स्वरः ॥
स्वरितोऽन्य उदात्तश्च प्रच्यथश्च द्वितीयगः । द्वितृतीयस्वरः कर्पोऽनुदात्तस्तु तृतीयगः ॥
स्वरितः कम्पते तत्र यत्रोदात्तः परो भवेत् । एकोदात्तात्परः स्वारः प्रच्यथश्चाच्चवद्भवेत् ॥
सर्वेऽवशिष्टाः स्वरिताः स्मर्यन्ते सामशाखिना ।
इति वचनेनार्चिकस्वराणां लक्षणविधानादार्चिकेषु ऋग्वेदवदेव स्वरानिर्णयः ।

सामगाने तु सप्तानामपि स्वराणां संप्रयोगोऽवरोहक्रमेण प्रायशः श्रूयते । एतदेव सामगानस्यान्धेभ्यो वेदपाठेभ्यो वैशि-
ष्यम् । 'यः सामगानां प्रथमः स्वेणोर्मध्यमः स्वरः ।' इति नारदीयशिक्षायां कथितं, तेन सामगानस्योपरिस्थितै-
रङ्कैः सप्त स्वरा एवं प्रकटीभवन्ति, यथा १ मध्यमः, २ गान्धारः, ३ ऋषभः, ४ षड्जः, ५ निषादः, ६ धैवतः, ७ पञ्चमः ।
सामगाने लिखितानामङ्कानामेष एव स्वरानिर्णयः, यमाश्रित्य सामगानस्थितानङ्कांश्च दृष्ट्वा स्वरज्ञा असंशयं सामगानं कर्तुं
शक्यन्ति । सामगानेषु ग्रे स्वनङ्किताः स्वरास्ते पूर्वस्वराङ्केन समा इति बोद्धव्यम् । परन्तु सामयोनिमन्त्रेषु तु अनङ्कितान्यक्षराणि
प्रच्यथस्वराणि प्रायशो भवन्ति यथा—

सहस्रशीर्षा पुरुषः सहस्राक्षः

इत्यत्र 'शी-षः-स-ह' इत्येतेषामक्षराणां प्रच्यथः स्वरो बोद्धव्यः, एवमेवान्यत्रापि ज्ञातव्यम् । तथा—

रकार-ककार-उकाराः, सामचिह्नेषु विशिष्यन्ते । एवमन्तिम उदात्तः '२' इति द्विसंज्ञकेनाङ्केन लिङ्गयते, यथा—
गिरा (साम० ८); ऋञ्जसे गिरा (साम० १२); दिवि (साम० २०); रयिम् (साम० २२); बृहत् (साम० ९८); इति ।
यदा तु द्वाबुदात्तौ समागच्छेताम् तदा तत्रत्यः प्रथम एवोदात्त '१' इत्येतेनैकसंज्ञकेनाङ्केन लिङ्गयतेऽन्यस्तु वर्तत
अलिङ्गित एव, परं तस्मात्परः स्वरितो '२ र' इति रकारसहितेन द्व्यङ्केन प्रदर्श्यते । यथा—
'उत द्विषो मर्त्यस्य । (साम० ६); मूर्ध्नो विश्वस्य । (साम० ९); देवो ह्यसि (साम० १०); वायोरनीके
(साम० १३); प्रति त्वं चारु (साम० १६) ।' इति ।

अनुदात्तात्परः स्वरितोऽपि '२ र' इत्येवं रकारसहितेन द्व्यङ्केन चिह्नितो भवति, किंतु तदा पूर्वोऽनुदात्तः '३ क' इति
ककारसहितेन त्र्यङ्केन लिङ्गयते यथा—

'तन्वा (साम० ५२); देव्ये (साम० ५१); चलं न्युञ्जवीर्यम् (साम० ९५); दूढ्यम् (साम० ११३); चम्बोः
(साम० ४९०); वाजं वाज्य (साम० ६५५) ।' इति ।

यदा तु द्वाबुदात्तौ समागच्छेतां ताभ्यां परतश्चानुदात्तो यदि स्यात्तदा प्रथम एवोदात्तः '२ उ' इति उकारसहितेन द्व्यङ्केन
लिङ्गयतेऽन्यस्वचिह्नित एव रक्ष्यते, यथा—

'ऊत्या वसो (साम० ४१); त्वमित्स (साम० ४२); यो विश्वा (साम० ४४); त्वं विष्णुं (साम० ९१);
द्रुहोति (साम० ९४); रं जनं (साम० ९६); व्यं वचो (साम० ९८); इति ।

इत्येवं सर्वेषां स्वरचिह्नानां यथास्थानं सुविन्यासो दृश्यते सामवेदे सामगानेषु च ।

सामपाठभेदाः ।

कचिदेते सामवेदमन्त्राः पद्भेदेन, कचित् शब्दव्युत्क्रमेण, क्वचित् स्वरभेदेन, क्वचिच्च पादव्युत्क्रमेण ऋग्वेदपाठाङ्गिका इव दृश्यन्ते । अभ्यसनीयोऽयं ऋक्सामपाठभेदविषयः । सांख्यायनादिषु ऋग्वेदीयशाखास्वन्त्यासु पाठभेदभिन्ना एते मन्त्रा भवेयुरिति यत्कैश्चिन्मन्यते, तदेव समीचीनमिव प्रतिभाति । सर्वेऽपि पाठभेदा एवमन्वित्यशाखान्तरेषु द्रष्टव्याः इति ।

सामवेदे वालखिल्यमन्त्रा अपि संगृहीताः सन्ति । अतो वालखिल्यमन्त्राणां शाकलके ऋग्वेदे संग्रहकरणादूर्ध्वमेव सामवेदरचना संजाता इत्यनुमातुं शक्यते; अथवा यस्यां ऋक्शाखायां वालखिल्यमन्त्राः मूलतः सन्ति, तस्याः शाखासंहिताया एवेते साममन्त्राः संगृहीता भवेयुरिति मतं समीचीनतरम् । शाकलीये ऋग्वेदे ' अथ वालखिल्यं, इति वालखिल्यम् ' इति परिधीकरणानुमीयते, यदेते वालखिल्यमन्त्राः पूर्वं ऋग्वेदीयशाकलसंहितायां नासन्निति । अन्यथा ' अथ-इति '-करणस्य न किञ्चिदपि संभाव्यते प्रयोजनान्तरम् । सामवेदे तु वालखिल्यमन्त्राणां संग्रहादेवानुमीयते यदेतद्वेदे शाकलके वालखिल्यसूक्तसंग्रहः सामवेदात्प्राचीन एवेति ।

" वेदानां सामवेदोऽस्मि " इति भगवद्गीतावचनबलेन भगवद्गीताकालात्पूर्वमेव सामवेदस्यास्येदञ्चाहात्म्यं विभूतिरूपत्वं च महापुरुषैः स्वीकृतमिति प्रतिभाति । भगवद्गीताकालश्च वर्षाणां सहस्रद्वयादर्वाचीनस्तु न कथमपि संभाव्यते । सामवेदस्य विभूतिमत्त्वस्वीकारायपि समुचितकालखण्डस्य व्यतिगमनमावश्यकमेव ।

ननु सन्त्यस्मिन्सामवेदे १०५ मन्त्राः (अथवा विहायारण्यकं महानामन्याचिकं च ७६ मन्त्राः) ये समुपलभ्यमानायां ऋग्वेदस्य शाकलशाखायां नोपलभ्यन्ते, कथं कुतो वा तेषामस्मिन्सामवेद आगमः ? उच्यते, यद्यपि शाकलसंहितायामेतेषां मन्त्राणामदर्शनं, तथापि सांख्यायनसंहितायां तेषां दर्शनं भवेदिति यत्कैश्चित्तर्क्यते तद्युक्तियुक्तमिति वयमुत्पश्यामः ।

ऋग्वेदादिषु सामप्रशंसा ।

वेदमन्त्रेषु बहुविधा सामप्रशंसा श्रूयते, ऋग्वेदमन्त्रेषु शंसितं बहुशोऽङ्गिरसां साम, यथा—

(देवाः) अङ्गिरसां सामभिः स्तूयमानाः । (ऋ. १।१०।१२)

अङ्गिरसो न सामभिः (ऋ. १०।७।१५) इत्यादि ।

शकुनिपाक्षिगानं सामगानमिव प्रतिभातीत्युक्तम्—

उभौ वाचौ वदति सामगा इव गायत्रं च त्रैष्टुभं चानु राजति ॥

उद्गातेव शकुने साम गायसि; ब्रह्मपुत्र इव सवनेषु शंससि ॥ (ऋ० २।४३।१-२)

शकुनिस्वरवत्सामगाने स्वरप्रयोगो भवतीत्यनुमीयत एतस्मान्मन्त्रवर्णात् । यो जागर्ति, तमेव विद्वांसं सामानि यन्ति, यस्तु निद्राति, स सामगाने न शक्यो भवितुं प्रवीण इति प्रदर्शयन्नाह—

' यो जागार तमृचः कामयन्ते यो जागार तमु सामानि यन्ति ' । (ऋ० ५।४४।१४)

इति, तथा च सर्वे विद्वांसं सामगायकमेव प्रशंसन्तीति कथयति—

' तमेव ऋषिं तमु ब्रह्माणामाहुर्यज्ञन्यं सामगामुकथशासम् ' (ऋ. १०।१०।७।६)

तथैव गीयमानं साम गायकमवतीति प्रदर्शयति—

उपगासिषत् श्रवत्साम गीयमानम् (ऋ. ८।८।१।५)

यूयमृषिमवथ सामविप्रं (ऋ. ५।५४।१४)

सामविप्रं सामकुशलं सामगानप्रवीणं वा देवा अबन्तीति । तथा च शुद्धां देवतां शुद्धेनैव साम्ना स्तोता स्तौत्विति निदर्शयन्नाह—

' एतो न्विन्द्रं स्तवाम शुद्धं शुद्धेन साम्ना । ' (ऋ. ८।९।५।७)

इन्द्राय साम गायत विप्राय बृहते बृहत् । (ऋ. ८।९।८।१; अथर्व. २०।६२।५)

बृहस्पतिः सामभिः ऋको अर्चन्तु । (ऋ. १०।३।६।५)

अर्चन्त एके महि साम मन्वत (ऋ. ८।२९।१०)

तथा चान्थापि सामप्रशंसा—

आङ्गूष्यं शवसानाय साम । (ऋ. १।६२।२)

ऋतस्य सामत्रणयन्त देवाः । (ऋ. १।१४।७।१)

गायत्रेण प्रति मिमीते अर्कमर्केण साम त्रैष्टुभेन वाकम् । (ऋ. १।१४।२४; अथर्व. ९।१०।१२)

ये न परः साम्नो विदुः । (ऋ० २।२३।१६)

त्वष्टाजनत् साम्नः साम्नः कविः । (ऋ. २।२३।१७)

साम ऋणवन् सामन्यो विपश्चित् क्रन्दन्नेति । (ऋ. ९।९६।२२)

परावतो न साम तद्यत्रा रणन्ति धीतयः । (ऋ. ९।११।१२)

स हि द्युता विद्युता वेति स्मम (ऋ. १०।९९।२)

ईद्विधानि सामानि परस्मात्पुरुषादेव समुद्भूतानीत्युच्यते, यथा—

तस्माद्यज्ञात्सर्वहुत ऋचः सामानि जज्ञिरे । (ऋ १०।९०।९) इति ।

एवं विधा अनेके सामप्रशंसापरा मन्त्रा यथर्गवेदे तथैव यजुर्वेदेऽथर्ववेदेऽपि दृश्यन्ते । यथा—

... सामगेभिः आदित्येभिः .....। इष्टापूर्तमवतु नः .....। (अथर्व. २।१२।४)

ऋचं साम यजामहे याभ्यां कर्माणि कुर्वते । (अथर्व. ७।५४।१)

बृहतः परि सामानि । (अथर्व. ८।९।४)

षड् जाता भूता प्रथमजर्तस्य षड् सामानि षडहं वहन्ति ।

षड्योगं सीरमनु सामसाम षडाहुर्द्यावापृथिवीः षडुर्वीः । (अथर्व. ८।९।१६)

सामानि यस्य लोमानि । (अथर्व. ९।६।२)

..... सपत्नह ऋक्संशितः सामतेजाः । (अथर्व. १०।५।३०)

यत्र ऋषयः प्रथमजा ऋचः साम यजुर्मही । (अथर्व. १०।७।१४)

सामानि यस्य लोमानि..... स्कम्भं तं ब्रूहि कतमः खिदेव सः । (अथर्व. १०।७।२०)

साम्ना ये साम संबिदुरजस्तद्दृशे क्व । (अथर्व. १०।८।४१)

.....सामानि विभ्रती । (अथर्व. १०।१०।१४)

ब्रह्मणा परिगृहीता साम्ना पर्युढा । (अथर्व. ११।३।१५)

ऋक्साम यजुरुच्छिष्ट उद्गीथः प्रस्तुतं स्तुतम् ।

उच्छिष्टे स्वरः साम्नो मेडिश्च तन्मथि । (अथर्व. ११।७।५)

ऋचः सामानि भेषजा ॥ (अथर्व. ११।७।२४)

शरीरं ब्रह्म प्राविशद्वचः सामाथो यजुः । (अथर्व. ११।८।२३)

ऋचः सामानि छन्दांसि..... उच्छिष्टाज्जशिरे सर्वे । (अथर्व. ११।७।२४)

ब्रह्माणो यस्यामर्चन्त्यग्निः साम्ना यजुर्वेदः । (अथर्व. १२।१।३८)

तमृचश्च सामानि च यजूंषि च ब्रह्म चानुव्यचलन् । (अथर्व. १५।६।८)

ऋचां च वै स साम्नां च..... ब्रह्मणश्च प्रियं धाम भवति । (अथर्व. १५।६।९)

एतैर्मन्त्रैरंशयं सूच्यते यदगथर्वसमये सामगानं समृद्धमेवासीदिति । ऋग्वेदे दृश्यन्त एतानि साम्नां नामानि वैरूपं, बृहत्, गौरिवीति, रैवतं, अर्कं, गायत्रं, श्लोकं, भद्रं, इत्यादीनि । एवमेव वेदेऽथर्वणेऽपि सामनामानि दृश्यन्ते ।

यजुर्वेदे रथन्तरं (वा. य. १०।१०), बृहत् (य. १०।११), वैरूपं (य. १०।१२), वैराजं (य. १०।१३),
वैखानसं, वामदेव्यं, यज्ञायज्ञियं, (य. १२।४), शाकरं, रैवतं (य. १०।४), गायत्रं, गौरिवीतं, अभीवर्तं,
शोशं, सत्र्यस्यार्थिं, प्रजापतेर्हृदयं, श्लोकं, अनुश्लोकं, भद्रं, राजन्, अवर्यं, इलान्दम् इत्यादीनि ।

ऐतरेये ब्राह्मणेऽपि- बृहत्, रथन्तरं, वैरूपं, वैराजं, शाकरं, रैवतं, गायत्रं, श्यैतं, नौधसं, रौरवं, यौघाजयं,
अग्निष्टोमीयं, भासं, विकर्णम् इत्यादीनि दृश्यन्ते ।

एतानि साक्षां वैशिष्ट्यबोधकानि नामानि सूचयन्ति, यद्वेदसमयेऽपि विविधानि सामगानान्यासञ्चिति । यजुर्वेद-
स्याथर्ववेदस्यैतरेयस्य ब्राह्मणस्य च समये तु यज्ञस्य समृद्धत्वात्सामसमृद्धिरेवासीदिति स्पष्टम् । ये तु सामगानमाधुनिक-
मेवेति वदन्ति, तेषां निर्मूलमेव तत्कथनमित्येतेन सिद्धयति ।

सामस्वरगणना ।

सामवेदस्य स्वरगणना अत्यन्तमेव समीचीना वर्तते । नैतादृशी परिगणना स्वराणां केनापि कृताऽन्येषां वेदानाम् । अत्र
अस्या गणनाया विषये किञ्चिद् अवश्यं वक्तव्यम्—

१०८४ ^{३ १ २} रैवतीर्नः ^{३ २ ३ १ २} सधमाद् इन्द्रे ^{३ १ २} सन्तु ^{३ २ ३ २ ३ १ २} तुविवाजाः । ^{३ २ ३ २ ३ १ २} क्षुमन्तो याभिर्मदेम् ॥ १ ॥

१०८५ ^{१ ३ २ ३} आ घ ^{१ २ ३ २} त्वावान् ^{३ १ २} त्मना युक्तः ^{३ २} स्तोतृभ्यो ^{३ २} धृष्णवियानः ।

^{३ २ ३} ऋणोरक्षं ^{३ २ ३ २ २} न चक्रयोः

१०८६ ^{१ २ २} आ यद् ^{३ १ २ २} दुवः शतक्रतवा ^{३ २} कामं जरितृणाम् ।

^{३ २ ३} ऋणोरक्षं न शर्चीभिः ॥ ३ ॥ १४ (टी) ॥ (धा० १८ । उ० २ । स्व० ४)

अत्र अङ्कचिह्नरहितान्यक्षराण्येतानि (प्रथममन्त्रे) नः । स । स । न्तु । इति चत्वारि ।

(द्वितीयमन्त्रे) धृ । ष्ण । वि । र । इति चत्वारि ।

(तृतीयमन्त्रे) य । दु । श । त । क्र । का । ज । रि । र । श । इति दश ।

सर्वाण्येतानि मिलित्वा अष्टादश भवन्ति । एतानि (धा. १८) इति संकेतेन संलिखितानि । अत्र त्वयं विशेषः, यान्य-
न्याक्षराणि “ जाः । म । भिः । ” इति त्रीणि, तानि अङ्कचिह्नरहितान्यपि नैव गण्यन्ते, तेषामन्ते अवस्थानात् । चिह्न-
रहितान्यन्याक्षराणि नैव गणनीयानीति नियमात् । एवं अस्मिन्मन्त्रत्रये अष्टादशाक्षराणि चिह्नरहितानीति द्रष्टव्यम् ।

उकारचिह्निते द्वे एवाक्षरे । द्वितीयमन्त्रे ‘ णो ’ इति, तृतीयमन्त्रेऽपि तदेवाक्षरमुकारितं, एवमुकारचिह्नितौ द्वावेवात्रोदात्तौ,
तौ तु ‘ उ० २ ’ इति संकेतेनात्र प्रदर्शितौ ।

रकारचिह्निताः स्वरितास्तु अत्र चत्वारः । द्वितीयमन्त्रे (ऋयोः) इत्येकः ।

तृतीये मन्त्रे त्रयः “ वः । मं । ची । ” इति । एवं चत्वारो भवन्ति । ते ‘ स्व. ४ ’ इति संकेतेन दर्शिताः ।

एतया स्वरगणनया मन्त्राणां मध्ये स्वरप्रमादो न भवितुं कदाचिदपि शक्नोति । अतः एवंविधा गणना स्वरस्थिरीकर-
णाय सर्वेषु वेदेषु कर्तुं योग्यैव । अस्याश्च गणनाया संकेतो ‘ टी ’ इति दृश्यतेऽत्र । ‘ टी ’ इत्यस्मादेवाक्षरादेवा स्वरगणना
ज्ञायते, यथा—

‘ टी ’ इत्यत्र ‘ ट्+ ई ’ इति द्वावेव वर्णौ स्तः । ई इति ‘ अ-आ-इ-ई ’ इत्यत्र, चतुर्थः स्वरो वर्तते, स तु ‘ स्व. ४ ’
इति संकेतेन सूच्यते । ठ इति ट-वर्गस्य द्वितीयं व्यञ्जनं, तत्तु ‘ उ० २ ’ इति संकेतेन सूच्यते, द्वितीयमेवैतद्व्यञ्जनं ट-वर्गं ।

‘ धा० १८ ’ इति संकेते स्थिता १८ संख्या तस्याः पञ्चभिर्भागद्विरेऽवशिष्टास्त्रयः । तृतीयस्य वर्गस्यैषा संख्या सूचिका ।

क-च-ट-त-प इति पञ्चैव वर्गाः, तत्र तृतीयः ' ट ' इति वर्गोऽनया संख्यया सूच्यते । अस्मिन्वर्गे च द्वितीयं ' ठ ' इति व्यञ्जनं, तत् सूचितं ' उ० २ ' इत्येतया उकारसहितया द्विसंख्यया । ' स्व० ४ ' इत्येतेन चतुर्थः स्वर सूचितः ' ई ' इति । एवं (इ+ई) ' ठी ' इति सर्वेषां संकेतानां बोधकं अक्षरं भवति ।

पञ्चभिर्भागहारेणावशिष्टया संख्यया वर्गाणामेवं बोधो भवति—

अवशिष्टा संख्या	वर्ग
१	क
२	ख
३	ट
४	त
५	प

यत्र १५, २०, ४० इत्येवं धारीसंख्या भवेत्तदा तत्र पत्रगणैव भाव्यम् । उदात्तस्वरेण वर्गस्थं व्यञ्जनं बुध्यते, तद्यथा—

उ० १	क च ट त प
उ० २	ख छ ठ थ फ
उ० ३	ग ज ङ द ब
उ० ४	घ ङ ढ ध भ
उ० ५	ङ ञ ण न म

स्वरितेनाङ्केन स्वरा बुध्यन्ते यथा—

स्व. १	अ
स्व. २	आ
स्व. ३	इ
स्व. ४	ई
स्व. ५	उ इत्यादयः ।

यत्र तूदात्तो नास्ति, तदा धारीनिर्दिष्टा संख्या एकोना संख्या कर्तव्या, यथा (धा० १७ । उ० नास्ति । स्व० २) (या) (साममन्त्रक्रमाङ्काः ८४१-८४३) इत्यत्र उदात्तस्याभावात् धारीसंख्या १७ इत्येकोना भूत्वा १६ भवति । उदात्तस्याभावात् य-र-ल-व-शा ग्राह्याः । यत्र तूदात्तो न भवेत्तत्र यवर्गो ग्राह्य इति नियमः । अत्र १६ इति संख्या एकोना भूत्वा संजाता, तस्याः पञ्चभागहारेण एकोऽवशिष्टः । अतो य- वर्गस्य प्रथमेव ' य ' इति व्यञ्जनमत्र ग्राह्यम् । अत्र स्वरितौ द्वौ, द्वितीयस्वरो ' आ ' इति, स चात्र यकारेण सह मिलित्वा ' या ' इति संकेतो जातः ।

यत्रोदात्तो न भवति, तत्र धारीसंख्यां एकोनां कृत्वा, तां पञ्चभिर्हृत्वा यदि किमपि नावशिष्येत्तर्हि तत्र ' ह ' इति संकेताक्षरं भवति यथा—

(साममन्त्रक्रमसंख्यां ८८०-८८२) (धा. २१ । उ० नास्ति । स्व० १) (इ)- अत्र २१ संख्यायां एकोनायां कृतायां २० संजाता, सा पञ्चभिर्हृत्वा न किञ्चिदुप्यवशिष्यते, अतः ' ह ' इति संकेताक्षरं स्वरितोऽप्यत्र एक एव, अतः अत्र ' इ ' इत्येव संकेतः ।

यत्र तूदात्तो वा स्वरितोऽपि वा न भवेत्, तदा तत्र ' औ ' कारो भवति, यथा (धा० १५ । उ० नास्ति । स्व० नास्ति) (औ) । (साममन्त्रसंख्या १३२६-१३२८)

उ- नास्ति अतः १५ संख्यां एकोनां कृत्वा, सा संख्या १४ संजाता । सा तु पञ्चभिर्हृत्वा ४ अवशिष्टाः, उकाराभावाद्यवर्ग-

स्वैतस्वतुर्थाक्षरं य-र-ऊ-न इति वकारः, स्वरितस्वाभावात् औकारः, एवं ' वौ ' कारः संजात इति । एवं सर्वत्र बोध्यम् ।

आत्रायं गणनाप्रकार उत्तरार्चिकस्य प्रदर्शितः । पूर्वार्चिकस्य गणनाप्रकारेऽस्ति कश्चिद्विशेषः । पूर्वार्चिके ' स्वरितः-प्रथमो भवति, मध्यम उदात्तो, धारी चान्त्य ' इति । अत्र स्वरितधार्योन्वयत्वेन निवेशनं भवति । यथा— (साम-क्रमाङ्कः ११-२०) ' नमस्ते अग्न ओजसे ' इति पूर्वार्चिकस्य द्वितीये खण्डे ' स्वरिताः ६ । उदात्तौ २ । धारीगणना ५२ । (खा) । ' अत्र स्वरितसंख्यया कवर्गो लभ्यते पञ्चभिर्हारात् । उदात्तस्य संख्यया वर्गस्थं द्वितीयं व्यञ्जनम् । धारी-संख्यया च पञ्चभिर्हाराद् द्वितीयः स्वरः । तेन ' खा ' इति संकेतो भवति । सर्वमन्यत्समानम् ।

महत्स्वत्वस्याः स्वरगणनाया औचित्यमतीव वर्तते । अतः सर्वैः सामवेदः पुनरन्यैव रीत्या परिगणनीय इत्युचितं प्रति-भाति । यतो मुद्रितेषु ग्रंथेषु, लिखितेषु च ग्रंथेषु गणना कुत्रापि समीचीना न दृश्यते । या च यौरोपीयैः पण्डितैर्मुद्रिता साप्यशुद्धैव । अतः पुनः परीक्षणीयोऽयं विषयः ।

सामवेद-ग्रन्थाः ।

एतान् सामयोनिमन्त्रानाश्रित्य यानि गानानि ऋषिभी रचितानि, तेषां गानग्रंथाः (१) (ग्राम) गेयगानं, वा प्रकृति-गानं, वा (२) आरण्यक (गेय) गानं, (३) ऊहगानं, (४) ऊह्यगानं, रहस्यगानं वेति प्रसिद्धाः । अनेक विधानि तेषु पर्वण्युपप्रकरणरूपाणि सन्ति । तेषां मध्ये गानसंख्या जैमिनीय शाखानुसारेण ३६८१ इति, कौथुमी रागायनीय-शाखयोगानुसारेण २७२२ इति च भवति । यथा—

जैमिनीय—गानानि		कौथुमीय—गानानि
ग्रामगेय-गानानि	१२३२	११९७
आरण्यगेय-गानानि—	२९१	२९४
ऊह-गानानि	१८०२	१०२६
ऊह्य-गानानि—	३५६	२०५
	<u>३६८१</u>	<u>२७२२</u>

सर्वाण्येतानि गानानि सविस्तरेण गानग्रन्थेषु मुद्रापयिष्यन्तेऽस्माभिः । गानविषये यत्किञ्चिद्वक्तव्यं तत्सर्वं गानग्रन्थस्य भूमिकायामेव वक्ष्यामः । कौथुमीय—शाखापेक्षया १८२ संख्यया न्यूना मन्त्राः जैमिनीय-शाखायां वर्तन्ते । यथा—

जैमिनीयाः	कौथुमीयाः
पूर्वार्चिके	५८७
आरण्यके	५९
उत्तरार्चिके	१०४१
	<u>१६८७</u>
महानाम्नी मन्त्राः	६
	<u>१६९३</u>
	१८७५

परं जैमिनीयानां गानानि कौथुमेभ्यः सहस्राधिकानीति जैमिनीयानां विशेषः । जैमिनीय-शाखायाः मन्त्रक्रमपाठविशेष-आत्र परिशिष्टे परिदर्शितः ।

सामब्राह्मणानि ।

(१) ताण्ड्यब्राह्मणं (प्रौढब्राह्मणं, पञ्चविंशब्राह्मणं वा) (२) षड्विंशब्राह्मणं, (३) सामविधानब्राह्मणं, (४) आर्षेयब्राह्मणं, (५) देवताध्यायब्राह्मणं, (६) उपनिषद्ब्राह्मणं (संहितोपनिषद्ब्राह्मणं मंत्रब्राह्मणं वा), (७) वंशब्राह्मणं, हस्यादीनि ब्राह्मणानि ।

षड्विंशं ताण्ड्यब्राह्मणस्यैव षड्विंशोऽध्यायः । अत एव पूर्वो भागः पञ्चाविंशब्राह्मणमित्युच्यतेऽपरं षड्विंशमिति । पञ्चविंशं षड्विंशं ब्राह्मणं च छान्दोग्योपनिषद् मिलित्वा ताण्ड्यमहाब्राह्मणं भवति । षड्विंशोऽद्भुतकथानां सद्भावात्तद्भुतब्राह्मणमित्युच्यते, अन्यानि त्वनुवाह्यगानीति कथ्यन्ते । जैमिनीयोपनिषद्ब्राह्मणे केनोपनिषद् वर्तते । अतः जैमिनीयशाखाया अपरं नाम तलवकार-शाखा इति भवेत्, यतस्तलवकाशीया केनोपनिषदिति प्रसिद्धैव ।

सामसूत्राणि तु (१) मशक-कल्पसूत्रं, (२) क्षुद्रसूक्तं, (३) लाट्यायनश्रौतसूत्रं, (४) गोभिलगृह्यसूत्रं, राणायणीय-शाखायाः द्राह्मणश्रौतसूत्रं, खादिरगृह्यसूत्रं, पुष्पसूत्रं, इत्येवमादीनि सन्ति । पुष्पसूत्रं सामवेदस्य प्रातिशाख्यमिति प्रसिद्धिः ।

सर्वेऽप्येते ग्रन्था यथाकालं मुद्रापयिष्यन्ते । एतेषामध्ययनेन विना न सामवेदस्याध्ययनं साङ्गं भवितुमर्हतीति ।

अनुनासिक-निदर्शनम् ।

सामवेदसंहितामुद्रणं कैश्चिदनुनासिकचिह्नेन सहितमन्यैश्चानुनासिकचिह्नरहितं कृतम् । यथा—

सामवेद—मन्त्रक्रमाङ्कः	अनुनासिकचिह्न—रहितं	अनुनासिकचिह्न—सहितं	उत्तरवर्णः
१५	स्तोमं रुद्राय	स्तोमं रुद्राय	र
२७	अपां रेतांसि	अपां रेतांसि	र स
२७८	शतं शतं	शतं शतं	श
२८१	त्रिंशत्	त्रिंशत्	,,
९८	ज्योतीषि	ज्योतीषि	ष
८८१	ज्योतीष्यायवे	ज्योतीष्यायवे	,,
१९	धियं सचन्ते	धियं सचन्ते	स
८७९	आ वंसते	आ वंसते	,,
२	यज्ञानां होता	यज्ञानां होता	ह
,,	विश्वेषां हितः	विश्वेषां हितः	,,

एवमन्यत्रापि द्रष्टव्यम् । अनुनासिक-चिह्नरहित-मुद्रणे प्रमुखाः पं भवभूति-भट्टाचार्याः, पं. नरेन्द्रचन्द्र-वंदान्ततीर्थाः कलकत्ता-निवासिन-श्रैवमादयः । अनुनासिकचिह्नसहितमुद्रणे प्रमुखा म० स्टिवेनसन, बेन्के यौरोपीयाः, पं. सत्यव्रतसाम-श्रमिणः कलकत्ता-निवासिन-श्रैवमादयः ।

लिखितग्रन्थेष्वपि द्विविधा ग्रन्थाः समुपलभ्यन्ते । एवं द्विविधायां संमत्यामस्मिन्सामवेदसंहिताया योनिमन्त्रमुद्रणसमये-ऽनुनासिकस्य ' ५ ' रंगचिह्नं संप्रयोक्तव्यं न वेति विचारणीयम् । ' या ऋक् तत् साम ' इति छान्दोग्योपनिषद्ब्रह्मचरबलेन ऋद्धान्त्र एव सामयोनिमन्त्र इति निश्चितमेव । ऋग्विलक्षणः साममन्त्रो नैव भवितुं शक्य इति सिद्धान्तः । ऋग्वेदे तु ' य-र-ल-वेभ्योऽन्तस्थेभ्य ऊभभ्यश्च श-ष स-हेभ्यः पूर्वोऽनुस्वारो बिन्दुरूपेणैव ' वंसते ' इतिबल्लिख्यते, न तु ' वंसते ' इतिः वद्गच्छिह्नेन सहितः । अथर्ववेदिनोऽपि ऋग्वेदवदेव लिखन्ति । सामयोनिमन्त्रास्तु समुद्रुता ऋग्वेदादेव अतस्ते समुल्लेखनीया ऋग्वेदवदेवेति विमृश्यास्याभिरत्रास्मिन्ग्रन्थे सर्वत्रानुनासिक-चिह्नरहितमेव कर्तव्यं, परं सामपाठिनां पद्धतिमनुसृत्य सर्वत्रानुनासिकचिह्नसहितमेव मुद्रणं कृतम् । ऋग्वेदे तु स्वरापूर्वोऽनुनासिको रङ्गचिह्नेनैव सर्वत्र प्रदर्श्यते, अतः सोऽस्माभिरत्रापि ऋग्वेदवदेव संमुद्रितः यथा ' मर्हो इंद्रः ' इति, परं शषसहरेफपूर्वोऽनुनासिको बिन्दुरूपेणैव प्रदर्शित ऋग्वेदवत्, यथा ' स्तोमं रुद्राय ' इत्यादिः ।

सामगानानि तु योनिमन्त्राभितान्यपि सर्वथा विकारविश्लेषणादिभिः पृथक्तराप्येवातस्तत्रत्यो रङ्गः ' ५ ' इति चिह्नेनैव सर्वत्र प्रदर्शयिष्यते ।

रङ्गस्य व्याहरणम् ।

अनुस्वारपदे पूर्वं विकारमुपगच्छति । वेष्टितं त्रिदुमात्रं च तल्लिखित्वा प्रकीर्तितम् ॥
रेफोष्मसु प्रत्ययेषु निदर्शनमथोच्यते । चित्रं राधोऽशुर्मदाय हवींषितो धियँ सचे ॥
त्वं हातेति च पञ्चानां निदर्शनमितीरितम् । उष्माणस्तु यदान्येन व्यञ्जनेन समन्विताः ।
स्थिताश्च प्रत्यये तेषां वैकृतं तुल्यमुच्यते । सोमँ श्रीणन्ति नृप्पाहि सँस्थे त्वँ हांगदेति च ॥
मात्रा द्विमात्रोऽनुस्वारो द्विमात्रान्मात्र एव च । मात्रिकादापि संयोगे मात्रिकस्तु द्विरूपवत् ॥

एतेन वचनजातेन अनुनामिकचिह्नसहितलेखनमेव सप्रमाणं भवति । इति रङ्गविधायकाः ब्रुवन्ति ।

रङ्गचिह्ने लिखितेऽलिखितेऽपि वा, अनुनासिकस्य व्याहरणं कथं वा कर्तव्यमिति मुख्यः प्रश्नोऽत्र वर्तते । रङ्गस्यास्य देशभेदेन विभिद्यते समभिव्याहरणम् । ' गँ, गुँ, उयँ, रयँ, ' इत्येवमादीनि क्रियन्तेऽस्योदीरणानि । एतान्यसमीचीनान्येवेति प्रति-
भाति, यतस्तत्र गकारस्य कण्ठ्यस्य, उकार-वकारयोरोष्ठयोर्गदने नास्ति प्रमाणलेशोऽपि । अनुस्वारस्य नासिकैव स्थानम्,
अनुनासिकस्य तु मुखनासिके । एवं सति स्थानान्तरयोः कण्ठ्योष्ठयोर्वर्णयोर्भाषणं नैव कथंचिदापि प्रमाणयितुं शक्यते ।
व्याहरणशुद्धाशुद्धत्वविनिर्णये स्थानविचार एव बलवत्तरं प्रमाणं भवति । तद्यथा—

अनुस्वारयमानां च नासिकास्थानमुच्यते ॥२२॥ यथा सौराष्ट्रिका नारी तक्कं इत्यभिभाषते ।
एवं रङ्गाः प्रयोक्तव्याः खे अराँ इव खे दया ॥२६॥ रङ्गवर्णं प्रयुञ्जीरन्नो ग्रसेत्पूर्वमक्षरम् ।
दीर्घस्वरं प्रयुञ्जीयात्पश्चात्नासिक्यमाचरेत् ॥२७॥ हृदये चैकमात्रस्तु अर्धमात्रस्तु मूर्धनि ।
नासिकायां तथार्धं च रङ्गस्यैव द्विमात्रता ॥२८॥ हृदयादुत्करे तिष्ठन् कांस्येन समनुस्वरन् ।
मादवं च द्विमात्रं च जघन्वाँ इति निदर्शनम् ॥२९॥ (पाणिनीय-शिक्षा)

नासिकास्थानीयोऽनुस्वारः स्पर्शेषु ध-व-लेषु च परेषु सत्सु परसवर्णतामभ्येति । ' अनुस्वारस्य ययि परसवर्णः ।
वा पदान्तस्य । (पा. भा. ८।४।५८-५९) अपदान्तस्यानुस्वारस्य नित्यं परसवर्णो भवति, पदान्तस्य तु वैकल्पिकः ।
यथा— ओङ्कारः, पञ्चाङ्गं, घण्टा, मन्त्रः, अस्वा । त्वं करोषि--त्वङ्करोषि, सं यन्ता-सँय्यन्ता, सं वत्सरः—
सँवत्सरः, यं लोकं-यँल्लोकं । परसवर्णे कृतेऽकृते वा, लिखितेऽलिखिते वा, व्याहरणं त्वेतेषां समानमेव भवति, परवर्णा-
नुयायित्वादानुस्वारस्य । श-ष-स-ह-रेफेषु परेषु सत्सु संपूर्णतयानुस्वारो नैव परसवर्णतां भजते, तदा तस्यानुनासिको
भवति—

अनुस्वारस्य ९ इत्यादेशः शषसहरेफेषु (प्रतिज्ञापरिशिष्टसूत्रे ३।१)

नश्चापदान्तस्य झलि (पा. भा. ८।३।२४)

नस्य मस्य चापदान्तस्य झल्यनुस्वारः । ' यशांसि, आक्रंस्यते ' ।

एवं अनुस्वारस्य रङ्गादेशो भवति वैकल्पिकः । ' आतोऽट्टि नित्यं ' (पा. सू.) इति सूत्रेण नित्यादेशोऽपि तैत्तिरीयाः
' महाँ इन्द्रः ' इति, ऋग्वेदिनस्तु ' महाँ इन्द्रः ' इति पठन्ति । अत एष आदेशो नित्योऽपि छन्दसि वैकल्पिकः सञ्जातः ।
एवमेव उष्मपूर्वमनुस्वारं ऋग्वेदिनोऽनुस्वारं बिंदुरूपं लिखन्ति, तमेव वाजसनेयिनोऽनुनासिकं रङ्गचिह्नयुतं लिखन्ति एवमेष
वैकल्पिकः पाठो छन्दसि दृश्यते ।

यदा तु रङ्गो भवति तदा तस्यानुनासिकस्य व्याहरणं कथं कर्तव्यमिति प्रश्नोऽत्र व्यथयति संशोधकं, यतस्तस्य भिद्यते-
ऽनेकधा निगदनम् । ' मुखनासिकावचनोऽनुनासिकः ' (पा. सू.) इत्याह भगवान्पाणिनिः । मुखसहितनासिकयो-
च्चार्यमाणो वर्णोऽनुनासिकसंज्ञो भवति, अस्मैव रङ्ग इति शिक्षायां, प्रातिशाक्ये च ' रक्त, राग ' इति च संज्ञा भवन्ति । स
ह्रस्वदीर्घगुरुभेदैश्चिधा विभिद्यते ।

अनुनासिकोच्चारणविषये षट्कुलं पाणिनीयायां शिक्षायां तसु तत्त्वतोऽनुसन्धेयमत्र । पूर्वस्वरं दीर्घं प्रयुञ्जीयात्, पश्चात्ता-

सिक्क्यं व्याहरणमाचरेदिति, अनुनासिको हृदय एकमात्रोऽर्धमात्रो मूर्धनि, नासिकायां चार्धमात्रः, एवं रङ्गो द्विमात्रकः । यथा सौराष्ट्रिका नारी 'तर्क' इत्याभिभाषते, यथा च कांस्यस्य झङ्कारो भवति समभिघातादूर्ध्वं, तथैव मार्दवपूर्वकं रङ्गमभिभाषेत । एवं रङ्गविषये पाणिनीयानुशासनम् । रङ्गचिह्ने लिखितेऽलिखितेऽपि तस्य व्याहरणं समानमेव भवति, यथा जिह्वामूलीयोपध्मानीयौ विसर्गौ चिह्नेन सहितौ लिखितौ चिह्नरहितौ वापि, तथापि द्वयोरपि तुल्यमेव भवति समुच्चारणम् । यथा— 'कः पदार्थः = क × पदार्थः । रामः कः = राम × कः । एवमेवास्य रङ्गस्य चिह्नेन रहितस्य सहितस्य वा तुल्यमेव पाणिनीयानुशासनानुसारेण व्याहरणं भवतीति ज्ञातव्यम् ।

एवं सति, तस्य रङ्गस्य ' ग्वं, र्वं, गुं, ' इत्यादीनि मार्दवहीनानि कठोराणि स्थानव्यभिचारदोषदुष्टानि व्याहरणानि, सर्वथा त्याज्यान्येवेति । एवं शषसहरेकेषु परेषु सत्सु अनुनासिकपूर्वं स्वरं दीर्घमुच्चार्य नासिकायामेवानुनासिकं गुञ्जित्वा, तदूर्ध्वं अत्रेवासिनं वर्णं प्रयुञ्जीयात्, यथा ' वंसते ' इत्यस्य ' वा अंसते ' इति । न तु ' वग्वंसते ' इति ।

यथा हिन्दी भाषायां ' नहाँ, कहाँ, ' इति, मराठीभाषायामपि ' काँहीं ' इत्यादीनां व्याहरणानि मुखसहितनासिकायां भवन्ति, तथैव वेदेषु रङ्गस्योच्चारणं भवितुमर्हति । परतस्तु विद्वांस एव प्रमाणमित्यलं पल्लवितेन ।

परिचय-ग्रन्थाः ।

मुद्रित-ग्रन्थाः ।

सामवेदस्यास्य मुद्रणसमये ये ग्रन्था अवलोकितास्तेषां मध्ये प्रमुखा मुद्रितग्रन्था एते—

(१) लन्दनपुर्यां श्रीमता रेवरण्ड जे. स्टीवेन्सन (Rev. J. Stevenson) महोदयेन सम्पादितं, तच्च श्रीमता एच्. एच्. विलसन (H. H. Wilson. M. A., F. R. S.) महाशयानां निरीक्षणेन सन १८४३ ख्रिष्टाब्दे मुद्रितं, सामवेदस्य पुस्तकम् । अस्मिन्ग्रन्थे आरण्यकं पर्वं, महानाम्ब्यार्चिकं च नास्ति । नापि स्वरचिह्नानि प्रदर्शितानि । स्वरचिह्नभावात् धारीगणनात्र मुद्रितापि निष्प्रयोजनैव संजाता । अत्र मुद्रिता मन्त्रा अशुद्धपदच्छेददोषिणान्यैश्च बहुविधैर्मुद्रणप्रमादैर्दोषपूर्णानि एव सन्ति । वर्षशतापूर्वं लन्दननगरे मुद्रितमित्यर्थमेव ते सम्पादक-निरीक्षक-मुद्रकाः प्रशंसामर्हन्ति । अत्रैक एव गुणो दृश्यते यन्मन्त्रा असंकीर्णतया पृथक्पृथङ् मुद्रिताः । अन्ते परिशिष्टरूपेण बहवः पाठभेदा अपि संकलिताः सन्ति ।

(२) शार्मण्यदेशे बर्लिननगरे सन १८४८ ख्रिष्टाब्दे श्री० बेन्के- महाशयैः प्रकाशितं सामवेदस्य पुस्तकं, प्रायशः शुद्धं, स्वराङ्कैः संयुतं, बहुभिः पाठभेदैः सहितं, महत्या पाठभेदविचिकित्सात्मकया भूमिकया युतं, संशोधनकर्मणि सेवादकस्य प्रवीणत्वमसंशयं प्रकटयति । समस्तेषु मुद्रितग्रन्थेषु वर्तते एतदेवादृशं पुस्तकम् । अत्र धारीगणना मुद्रिता परिशिष्टावभागे, परं सा सदोषैवेति प्रतिभाति ।

(३) डा० डब्ल्यु० कलान्देन ब्रेस्लौनगरे सन १९०७ ख्रिष्टाब्दे सामवेदस्य जैमिनीयसंहितायाः पुस्तकं रोमनाक्षरैर्मुद्रितम् । पाठभेदसहितं विस्तृतया भूमिकया च शोभितमतीव शुद्धं पुस्तकं वर्तते ।

(४) कालिकातानगरे पूज्यपादैः सत्यव्रतसामश्रमिभिर्महता प्रयत्नेन संशोध्य, सायणभाष्यसंहिता, सामवेदसंहिता, पदपाठेन सामगानादिभिः, सर्वैः स्तोत्रपाठैश्च संयुता ' रायल एशियाटिक सोसायटी ' द्वारा मुद्राप्य प्रकाशिता ।

(५) कालिकातानगरे सन १९३६ ख्रिष्टाब्दे श्रीनरेन्द्रचन्द्र वेदान्ततीर्थैः एम्. ए. उपाधिधारिभिः सांख्यतीर्थमीमांसातीर्थ- तत्त्वतन्त्रशास्त्रिभिः सामवेदसंहिता सायणभाष्य- भाष्यसार- पदपाठटिप्पण्यादिभिः सहिता, श्रीभवभूतिभट्टाचार्यैः विद्याभूषणैः एम्. ए. इत्युपपदधारिभिः संस्कृता प्रकाशिता च । एभिरेव सामवेदस्य केवलं संहितापाठोऽपि पृथक्तया मुद्राप्य प्रकाशितः । अत्र सामवेदस्य पूर्वार्धं एव संगृहीतः ।

(६) लवपुरे (लाहौरे) श्रीमद्भिः पण्डितवरैः (डाक्टरैर्युपपदधारिभिः) आचार्यै रघुवीरशर्माभिः सुसंपाद्य प्रकाशिता जैमिनीया सामवेदसंहिता । एषा स्वरचिह्नरहिताऽस्ति ।

(७) अजमीरनगरे वैदिकयन्त्रालयस्थैः पण्डितैर्मुद्रिता सामवेदसंहिता मूलमात्रैव ।

(८) अजमीरनगरे आर्यसाहित्यमण्डलेन प्रकाशिता पण्डितजयदेवशर्मणा हिंदीभाषायामनुदिता सामवेदसंहिता ।
एतानि मुद्रितानि पुस्तकानि पाठभेदान्निश्चयार्थं संप्रयुक्तानि ।

लिखित-ग्रन्थाः ।

लिखित-ग्रन्थेषु आदर्शग्रन्था अतीव शुद्धा एते संमिलिताः—

- (१) वटोदरनगरादानीता श्रीमतां नरहरिशंकर-भाईशंकर-शास्त्रिणां ग्रंथसंग्रहात्संप्राप्ता सामवेदसंहिता । एतत्पुस्तकं वैदिकानां सामपाठिनां पठनपाठनपरम्परया शोधितमतीव शुद्धं शोभनाक्षरैश्च लिखितमस्ति ।
- (२) अष्ट्रे-नगरादानीता श्री. शम्भुराव गोविन्दराव लिमये इत्येतेषां ग्रन्थसंग्रहात् संप्राप्ता सामवेदसंहितातीव शुद्धा ।
- (३) जुनागढात्प्राप्ता श्रीमतां जयन्तीलालदयाराम त्रिपाठिनां कौथुमी-शास्त्रीयानां संग्रहादानीता परिशुद्धा सामवेदसंहिता ।
- (४) बरगुर-नगरे तंजावरप्रान्ते श्री. नागेशरावद्वारा ग्रन्थलिपिकायां मुद्रापितः संहिताग्रन्थो गानग्रन्थाश्च । सर्वे एते ग्रन्थाः कौथुमीशास्त्राया दाक्षिणात्यपाठप्रणालिकया मुद्रिताः शुद्धाः सन्ति ।
- (५) श्रीमतां लक्ष्मण-शंकर-द्रविडानां पुण्यपत्तननिवासिनां राणावणीयशास्त्राध्यायिनां ग्रंथसंग्रहादानीता सामवेद-संहिताऽतीव शुद्धा सुपाठा सुपाठ्या च ।

एतान्ग्रन्थानवलोक्य सामवेदस्यास्य कृतं मुद्रणम् ।

वेदादि धर्मग्रन्थानां अल्पमूल्येन वितरणम् ।

आसीत् कच्छदेशीय एकः श्रेष्ठी “ नारायणजी पुरुषोत्तम ” नामा सत्यवाक्, उदारधी धर्मनिष्ठश्च । स आर्यसमाजस्य परमो भक्त आसीत् । आर्यग्रन्थानां वेदादिग्रन्थानां च प्रचारार्थं स यत्नवान् प्रचारचिन्तनपरश्चाहर्निशमासीत् । यदा तस्य स्वर्गारोहणस्य समयः समागतः, तदा स्वकीया सर्व संपत् तेन आर्यग्रन्थानां प्रकाशनार्थं समर्पिता । एतेन धनेन “ नारायणजी पुरुषोत्तम निधिः ” निर्मितः ।

कञ्चित्कालात्पूर्वं चतुर्णामपि वेदानां विनामूल्येन प्रदानं वेदाभ्यासिनामध्ययनार्थं कृतमासीदस्मादस्मिन्निधेनेन । तदनन्तरं श्रीमताचार्येण मयाशंकरेण कृतः पूर्वमीमांसाया गुर्जरभाषायामनुवादो मुद्राप्य प्रकाशितो मीमांसाध्येतृभ्यो वित्तीर्यते विनामूल्येन, तदपि अस्य निधेनेनैव क्रियते ।

अस्य निधेर्विश्वस्तैरिदानीमेव निश्चयः कृतः, यदस्य निधेः पञ्चपहस्ररूप्यकमितं धनं सामवेदप्रकाशनार्थं स्वाध्यायमण्डलाय देयम् । एतेन धनेन सामवेदस्य मुद्रणं भवतु, स च सामवेदोऽल्पेनैव मूल्येन वेदाध्येतृभ्यः प्रदेयः । अस्मिन् प्रकाशनकर्मणि या हानिर्भवेत्तस्या भारं निधिविश्वस्ताः सहिष्यन्ति । सामवेदप्रोमिभ्य एष वेदग्रन्थोऽल्पेन मूल्येन प्राप्स्यतु इत्येष प्रशस्ततम उद्देशो विश्वस्तानां वर्तते । अन्येषामपि वेदानामेवमेव मुद्रणव्यवस्थां चिकीर्षन्ति निधेर्विश्वस्ताः ।

वेदपाठकानां वेदाध्येतृणां हितार्थं निधिविश्वस्तानामेष निश्चयो वर्तते । सर्वजगन्नाथः परमेश्वरः आर्यधर्मग्रन्थानामेवं प्रकाशनं कर्तुं विश्वस्तानां बलं संवर्धयतु, तथा च ‘ कृण्वन्तो विश्वमार्यं ’ इति वेदादेशस्य साफल्यार्थं एष निधिः सदैव एवमेव त्रिविधानि आर्यधर्मग्रन्थानां प्रकाशनकार्याणि करोतु इति आशासन्ने विश्वस्ताः ।

पारडी, जि. सुरत
१६ । २ । ५६
साध. सु. ५, सं. २०१२

श्रीपाद दामोदर सातवळेकरः
अध्यक्षः— स्वाध्यायमण्डलस्य

सामवेद-संहिता

पूर्वार्चिकः (छन्द आर्चिकः)

आग्नेयं काण्डम् ।

अथ प्रथमोऽध्यायः ।

अथ प्रथमप्रपाठके प्रथमोऽर्थः ।

[१]

(१-१०) १-२, ४, ७, ९ भरद्वाजो बार्हस्पत्यः, ३ मेघातिथिः काण्वः, ५ उशनाः काण्वः, ६ सुदीतिपुरुमीढावाङ्गि-
रसौ तयोर्वान्यतरः, ८ वत्सः काण्वः, १० वामदेवः ॥ अग्निः ॥ गायत्री ॥

- १ अग्न आ याहि वीतये गृणानो हव्यदातये । नि होता सत्सि बर्हिषि ॥ १ ॥
- २ त्वमग्ने यज्ञानां होता विश्वेषां हितः । देवेभिर्मानुषे जने ॥ २ ॥
- ३ अग्निं दूतं वृणीमहे होतारं विश्ववेदसम् । अस्य यज्ञस्य सुकृतम् ॥ ३ ॥
- ४ अग्निर्वृत्राणि जङ्घनद् द्रविणस्युर्विपन्यया । समिद्धः शुक्र आहुतः ॥ ४ ॥
- ५ प्रेष्टं वो अतिथिस्तुषे मित्रमिव प्रियम् । अग्ने रथं न वेद्यम् ॥ ५ ॥
- ६ त्वं नो अग्ने महोभिः पाहि विश्वस्या अरातेः । उत त्रिषो मर्त्यस्य ॥ ६ ॥
- ७ पृहूषु ब्रवाणि तेऽग्न इत्येतरा गिरः । एभिर्वर्धास इन्दुभिः ॥ ७ ॥
- ८ आ ते वत्सो मनो यमत्परमाच्चित्सधस्थात् । अग्ने त्वां कामये गिरा ॥ ८ ॥
- ९ त्वामग्ने पुष्करादध्यथवा निरमन्थत । मूर्ध्ना विश्वस्य वाघतः ॥ ९ ॥
- १० अग्ने विषस्वदा भरास्मभ्यमृतये महे । देवो ह्यसि नो दृशे ॥ १० ॥

इति प्रथमा दशतिः ॥ १ ॥ प्रथमः खण्डः ॥ १ ॥ [स्वरिताः ९ । उ० ना० । धा० ३० । वे ॥]

[२]

(१-१०) १ आयुङ्क्वाहिः (ऋ० विरूप आङ्गिरसः) ; २ वामदेवो गौतमः ; ३, ८-९ प्रयोगो भार्गवः ; ४ मधु-
च्छन्दा वैश्वामित्रः ; ५, ७ छुनःशेष आजीगर्तिः ; ६ मेधातिथिः काण्वः ; १० वसः काण्वः ॥ अग्निः ॥ गायत्री ॥

- ११ नमस्ते अग्न ओजसे गृणान्ति देव कृष्टयः । अमैरमित्रमर्दय ॥ १ ॥
 १२ दूर्तं वा विश्ववेदसं हव्यवाहममर्त्यम् । यजिष्ठमृञ्जसे गिरा । ॥ २ ॥
 १३ उप त्वा जामयो गिरो देदिशतीर्हविष्कृतः । वायोरनीके अस्थिरन् ॥ ३ ॥
 १४ उप त्वाग्ने दिवेदिवे दोषावस्तर्धिया वयम् । नमो भरन्त एमसि ॥ ४ ॥
 १५ जराबोध तद्विविड्ढि विशेविशे यज्ञियाय । स्तोमंरुद्राय दृशीकम् ॥ ५ ॥
 १६ प्रति त्वं चारुमध्वरं गोपीथाय प्र हूयसे । मरुद्भिरग्न आ गहि ॥ ६ ॥
 १७ अश्वं न त्वा वारवन्तं वन्दध्या अग्निं नमोभिः । सप्राजन्तमध्वराणाम् ॥ ७ ॥
 १८ और्वभृगुवच्छुचिमप्रवानवदा हुवे । अग्निंसमुद्रवाससम् ॥ ८ ॥
 १९ अग्निमिन्धानो मनसा धियंसचेत मर्त्यः । अग्निमिन्धे विवस्वभिः ॥ ९ ॥
 २० आदित्प्रत्नस्य रेतसो ज्योतिः पश्यन्ति वासरम् । परो यदिध्यते दिवि ॥ १० ॥

इति द्वितीया दशतिः ॥ २ ॥ द्वितीयः खण्डः ५ २ ॥ [स्व० ६ । उ० २ । धा० ५२ । खा ॥]

[३]

(१-१४) १ प्रयोगो भार्गवः ; २, ५ भरद्वाजो बार्हस्पत्यः ; ३, १० वामदेवो गौतमः ; ४, ६ वसिष्ठो मैत्रावरुणिः ;
 ७ विरूप आङ्गिरसः ; ८ छुनःशेष आजीगर्तिः ; ९ गोपवन आत्रेयः ; ११ प्रस्फण्वः काण्वः ; १२ मेधातिथिः

काण्वः ; १३ सिन्धुद्वीप आम्बरीषः, त्रित आरयो वा ; १४ उशना काव्यः ॥ अग्निः ॥ गायत्री ॥

- २१ अग्निं वा वृधन्तमध्वराणां पुरुतमम् । अच्छा नप्त्रे सहस्वते ॥ १ ॥
 २२ अग्निस्तिग्मेन शोचिषा यंसद्विश्वं न्यश्त्रिणम् । अग्निर्नो वंसते रथिम् ॥ २ ॥
 २३ अग्ने मृड महांस अस्यय आ देवशुं जनम् । इयेथ बार्हारासदम् । ॥ ३ ॥
 २४ अग्ने रक्षा णो अंसहसः प्रति स देव रीषतः । तापिष्ठैरजरो दह ॥ ४ ॥
 २५ अग्ने युङ्क्वा हि ये तवाश्वासो देव साधवः । अरं वहन्त्याशवः ॥ ५ ॥
 २६ नि त्वा नक्ष्य विस्पते द्युमन्तं धीमहे वयम् । सुवीरमग्न आहुत ॥ ६ ॥
 २७ अग्निमूर्धो दिवः ककुत्पतिः पृथिव्या अयम् । अपांसं रेतोसि जिन्वति ॥ ७ ॥
 २८ इमम् धु त्वमस्माकंसं गायत्रं नव्यांसम् । अग्ने देवेषु प्र वोचः ॥ ८ ॥
 २९ तं त्वा गोपवनो गिरा जनिष्ठदग्ने अङ्गिरः । सं पावक श्रुथी हवम् ॥ ९ ॥

- ३० परि वाजपतिः कविरग्निह्वयान्यक्रमीत् । दधद्रत्नानि दाशुषे ॥ १० ॥
 ३१ उदु त्यं जातवेदसं देवं वहन्ति केतवः । दृशे विश्वाय सूर्यम् ॥ ११ ॥
 ३२ कविमग्निमुप स्तुहि सत्यधर्माणमध्वरे । देवममीवचातनम् ॥ १२ ॥
 ३३ शं नो देवीरभिष्टये शं नो भवन्तु पीतये । शं योरभि स्रवन्तु नः ॥ १३ ॥
 ३४ कस्य नूनं परीणासि धियो जिन्वसि सत्पते । गोषाता यस्य ते गिरः ॥ १४ ॥

इति तृतीया दशतिः ॥३॥ तृतीयः खण्डः ॥३॥ [स्व० ९ । उ० २ । धा० ५७ । थे ॥]

[४]

(१-४०) १, ३, ७ शंयुर्बार्हस्पत्यः (७ तृणयाणिः) ; २, ५, ८-९ भर्गः प्रागाथः ; ४ वसिष्ठो मैत्रावरुणिः ; ६ प्रस्कण्वः

काण्वः ; १० सोमरिः काण्वः ॥ अग्निः ॥ बृहती ॥

- ३५ यज्ञायज्ञा वो अग्नये गिरागिरा च दक्षसे । प्रप्र वयममृतं जातवेदसं प्रियं मित्रं न शंसिषम् ॥१॥
 ३६ पाहि नो अग्न एकया पाहयुश्च द्वितीयया । पाहि गीर्भिस्तिस्त्रुभिरूर्जां पते पाहि चतसृभिर्वसो ॥२॥
 ३७ बृहद्भिरग्ने अर्चिभिः शुक्रेण देव शोचिषा । भरद्वाजे समिधानो यविष्य रेवत्पावक दीदिहि ॥३॥
 ३८ त्वे अग्ने स्वाहुत प्रियासः सन्तु सूरयः । यन्तारो ये मघवानो जनानामूर्वे दयन्त गोनाम् ॥४॥
 ३९ अग्ने जरितविदपतिस्तपानो देव रक्षसः । अप्रोषिवान् गृहपते महांसि दिवस्पायुर्दुरोणयुः ॥५॥
 ४० अग्ने विवस्वदुपसश्चित्रं राधो अमर्त्यं । आ दाशुषे जातवेदो ब्रह्मा त्वमद्या देवांस उषर्वुधः ॥६॥
 ४१ त्वं नश्चित्र ऊत्या वसो राधांसि चोदय । अस्य रायस्त्वमग्ने रथीरासि विदा गाधं तुचे तु नः ॥७॥
 ४२ त्वमित्सप्रथा अस्यग्ने व्रातऋतः कविः । त्वां विप्रासः समिधान दीदिव आ विवासन्ति वैधसः ॥८॥
 ४३ आ नो अग्ने वयोवृधंसं रयिं पावक शंस्यम् । रास्वा च न उपमाते पुरुस्पृहंसं सुनीती सुयशस्तरम् ॥९॥
 ४४ यो विश्वा दयते वसु होता मन्द्रो जनानाम् । मधोर्न पात्रा प्रथमान्यस्यै प्र स्तोमा यन्त्वन्नये ॥१०॥

इति चतुर्थी दशतिः ॥४॥ चतुर्थः खण्डः ॥४॥ [स्व० ९ । उ० ३ । धा० ८३ । दी ॥]

[५]

(१-१०) १ वसिष्ठो मैत्रावरुणिः ; २ भर्गः प्रागाथः ; ३, ७ सोमरिः काण्वः ; ४ मनुवैवस्वतः ; ५ सुवृत्तिपुरुमी-

ळावांगिरस्यै ; ६ प्रस्कण्वः काण्वः ; ८ मेधातिमेध्यातिथी काण्वैः ; ९ विश्वामित्रो गाथिनः ; १० कण्वो घौरः

॥ अग्निः, ८ इन्द्रः ॥ बृहती ॥

- ४५ एना वो अग्नि नमसोर्जां नपातमा हुवे । प्रियं चेतिष्ठमरतिंसं स्वध्वरं विश्वस्य दूतममृतम् ॥१॥
 ४६ शेषे वनेषु मातृषु सं त्वा मर्तास इन्धते । अतन्द्रो हव्यं वहसि हविष्कृत आदिदेवेषु राजसि ॥२॥
 ४७ अद्वाशीं गातुव्रिक्तमो यस्मिन्ब्रतान्यावधुः । उपो षु जातमार्यस्य वर्धनमग्निं नक्षन्तु नो गिरः ॥३॥

- ४८ अग्निस्वथे पुरोहितो आवाणो बर्हिरध्वरे । ऋचा यामि मरुतो ब्रह्मणस्पते देवा अवा वरेण्यम् ॥४॥
 ४९ अग्निमीडिष्वावसे गाथाभिः शीरशोचिषम् । अग्निं राये पुरुमीढ श्रुतं नरोऽग्निः सुदीतये छर्दिः ॥५॥
 ५० श्रुधि श्रुत्कर्णं वह्निभिर्देवैरग्रे सयावभिः । आ सीदतु बर्हिषि मित्रो अर्यमा प्रातर्यावभिरध्वरे ॥६॥
 ५१ प्र देवोदासो अग्निदेव इन्द्रो न मज्जना । अनु मातरं पृथिवीं वि वावृते तस्थौ नाकस्थ शर्मणि ॥७॥
 ५२ अध उमो अध वा दिवो बृहतो रोचननादधि । अया वर्धस्व तन्वा गिरा ममा जाता सुक्रतो पृण ॥८॥
 ५३ कायमानो वना त्वं यन्मातरजगन्नपः । न तत्ते अग्ने प्रमृपे निवर्तनं यद् दूरे सन्निहाभुवः ॥९॥
 ५४ नि त्वामग्ने मनुर्दधे ज्योतिर्जनाय शश्वते । दीदेथ कण्व ऋतजात उक्षितो यं नमस्यन्ति कृषयः ॥१०॥

इति पञ्चमी दशतिः ॥५॥ पञ्चमः खण्डः ॥५॥ [स्व० उ०६ । धा० ७१ । षा ॥]

इति प्रथमप्रपाठके प्रथमोऽर्धः ॥ १ ॥

[६]

(१-८) १, ७ वसिष्ठो मैत्रावरुणिः; २, ३, ५ कण्वो धौरः; ४ सौमरिः काण्वः; ६ उरुकीलः कात्यः; ८ विश्वामित्रो गाथिनः ॥ अग्निः, २ ब्रह्मणस्पतिः; ३ यूपः ॥ वृद्धी ॥

अथ प्रथमप्रपाठकस्थ द्वितीयोऽर्धः ॥ १ ॥

- ५५ देवो वो द्रविणोदाः पूर्णां विवष्ट्वासिन्धम् । उद्रा सिञ्चध्वमुप वा पृणध्वमादिद्वो देव ओहते ॥१॥
 ५६ प्रेतु ब्रह्मणस्पतिः प्र देव्येतु सूनता । अच्छा वीरं नये पङ्क्तिराधसं देवा यज्ञं नयन्तु नः ॥२॥
 ५७ ऊर्ध्व ऊ षु ण ऊतये तिष्ठा देवो न सविता । ऊर्ध्वो वाजस्य सनिता यदाग्निभिर्वाग्निर्विह्वयामहे ॥३॥
 ५८ प्र यो राये निनीषति मतो यस्ते वसो दाशत् । स वीरं धत्ते अग्न उक्थशस्मिन् तमना सहस्रपोषिणम् ४
 ५९ प्र वो यज्ञं पुरुणां विशां देवयतीनाम् । अग्निं सूक्तेभिर्वचोभिवृणीमहे यस्समिदन्य इन्धते ॥५॥
 ६० अयमग्निः सुवीर्यस्थेशे हि सौभगस्य । राय ईशे स्वपत्यस्य गोमत ईशे वृत्रहथानाम् ॥६॥
 ६१ त्वमग्ने गृहपतिस्त्वं होता नो अध्वरे । त्वं पोता विश्ववार प्रचेता यक्षि यासि च वार्यम् ॥७॥
 ६२ सखायस्त्वा ववृमहे देवं मतांस ऊतये । अपां नपातस्सुभगस्सुदस्ससस्सुप्रनूर्तिमनेहसम् ॥८॥

इति षष्ठी दशतिः ॥ ६ ॥ षष्ठः खण्डः ॥ ६ ॥ [स्व० ११ । उ० २ । धा० ५७ । ख ॥]

[७]

(१-१०) १ श्यावाश्वो वामदेवो वा; २ उपस्तुतो बर्हिष्वयः; ३ बृहदुकथो वामदेव्यः; ४ कुत्स आगिरसः; ५-६ भरद्वाजो बार्हस्पत्यः; ७ वामदेवो गौतमः; ८, १० वसिष्ठो मैत्रावरुणिः; ९ त्रिशिरास्वाष्टः ॥ १, ३, ५, ९

त्रिष्टुप्; २, ४ जगती; १० त्रिपाद्विराड्गायत्री ॥

६३ आ जुहोता हविषा मर्जयध्वं नि होतारं गृहपतिं दधिध्वम् ।

इडस्पदे नमसा रातह्वयस्सपर्यता यजते पस्त्यानाम् ॥ १ ॥

- ६४ चित्र इच्छिशोस्तरुणस्य वक्षथो न यो मातरावन्वेति घ्रातवे ।
 अनुधा यदजीजनदधा चिदा ववक्षत्सद्यो महि दूत्यांश् चरन् ॥ २ ॥
- ६५ इदं त एकं पर उ त एकं तृतीयेन ज्योतिषा सं विशस्व ।
 संवेशनस्तन्वेश्चारुधि प्रियो देवानां परमे जनित्रे ॥ ३ ॥
- ६६ इमं स्तोममर्हते जातवेदसे रथमिव सं महेमा मनीषया
 भद्रा हि नः प्रमतिरस्य सश्सद्यग्ने सख्ये मा रिषामा वयं तव ॥ ४ ॥
- ६७ मूर्धानं दिवो अरतिं पृथिव्या वैश्वानरमृत आ जातमग्निम् ।
 कविं सद्भाजमतिथिं जनानामासन्नः पात्रं जनयन्त देवाः ॥ ५ ॥
- ६८ वि त्वदापो न पर्वतस्य पृष्ठादुक्थेभिरग्ने जनयन्त देवाः ।
 तं त्वा गिरः सुष्टुतयो वाजयन्त्याजि न गिर्वेवाहो जिग्युरइवाः ॥ ६ ॥
- ६९ आ वो राजानमध्वरस्य रुद्रं होतारं सत्ययजं रोदस्योः ।
 अग्निं पुरा तनयित्त्वारचित्ताद्धिरण्यरूपमवसे कृणुध्वम् ॥ ७ ॥
- ७० इन्धे राजा समयो नमोभिर्यस्य प्रतीकमाहुतं घृतेन ।
 नरो हव्येभिरीडते सबाध आग्निरग्रमुषसामशोचि ॥ ८ ॥
- ७१ प्र केतुना बृहता यात्यग्निरा रोदसी वृषभो रोरवीति ।
 दिवश्चिदन्तादुपमामुदानडपामुपस्थे महिषो ववर्ध ॥ ९ ॥
- ७२ अग्नि नरो दीधितिभिरण्योर्हस्तच्युतं जनयत प्रशस्तम् । दूरेदशं गृहपतिमथव्युम् ॥१०॥
 इति सप्तमी दशतिः ॥ ७ ॥ सप्तमः खण्डः ॥ ७ ॥ [स्व० १५ । उ० ८ । धा० १०४ । बी ॥]

[८]

(१-८) १ बुधगविष्टिरावात्रेयौ; २, ५ वसप्रिर्भालन्दनः; ३ भरद्वाजो बाहस्पत्यः; ४, ७ विश्वामित्रो गाथिनः;

६ वसिष्ठो मैत्रावरुणिः; ८ पायुभरिद्वाजः ॥ अग्निः, ३ एषा ॥ त्रिष्टुप् ॥

- ७३ अबोव्यग्निः समिधा जनानां प्रति धेनुमिवायतीमुषासम् ।
 यद्वा इव प्र वयामुज्जिहानाः प्र भानवः सन्नते नाकमच्छ ॥ १ ॥
- ७४ प्र भूजयन्तं महानं विपोथ्रां मूररमूरं पुरां दमीणम् ।
 नयन्तं गोभिर्वना धियं ध्या हरिद्मधुं न वभिणा धनर्धिम् ॥ २ ॥

- ७५ शुक्रं ते अन्यद्यजतं ते अन्यद्विषुरूपे अहनी द्यौरिवासि ।
विश्वा हि माया अवसि स्वधावन्भद्रा ते पूषन्निह रातिरस्तु ॥ ३ ॥
- ७६ इडामग्ने पुरुदंसं सनि गोः शश्वत्तमं हवमानाय साध ।
स्यान्नः सूनुस्तनयो विजावाग्ने सा ते सुमतिभूत्वस्मे ॥ ४ ॥
- ७७ प्र होता जातो महान्नभोविन्नुषश्चा सीददपां विवर्ते ।
दधद्यो ध्रायी सुते वयांसि यन्ता वसूनि विधते तनूपाः ॥ ५ ॥
- ७८ प सन्नाजमसुरस्य प्रशस्तं पुंसः कृष्टीनामनुमाद्यस्य ।
इन्द्रस्येव प्र तवसस्कृतानि वन्दद्गारा वन्दमाना विवष्टु ॥ ६ ॥
- ७९ अरण्योर्निहितो जातवेदा गर्भ इवेत्सुभृतो गर्भिणीभिः ।
दिवेदिव ईड्यो जागृवद्भिर्हविष्मद्भिर्मनुष्येभिरग्निः ॥ ७ ॥
- ८० सनादग्ने मृणसि यातुधानान्न त्वा रक्षांसि पृतनाशु जिग्युः ।
अनु दह सहमूरान्कयादो मा ते हेत्या मुक्षत दैव्यायाः ॥ ८ ॥

इति अष्टमी दशतिः ॥८॥ अष्टमः खण्डः ॥८॥ [स्व० १३ । उ० १ । आ० ६ । टौ ॥]

[९]

- (१-१०) १ गय आत्रेयः; २ वामदेवः; ३, ४ भरद्वाजो बार्हस्पत्यः; ५ द्वितो मृकवाहा आत्रेयः; ६ वसुधव आत्रेयाः; ७, ९ गोपत्रन आत्रेयः; ८ पूरुआत्रेयः; १० वामदेवः, कश्यपो वा मारीचो, मनुर्वा वैवस्वत, उभौ वा ॥ अग्निः ॥ अनुष्टुप् ॥
- ८१ अग्न ओजिष्ठना भर द्युम्नमस्यभ्यमग्निगो । प्र नो राये पनीयसे रत्सि वाजाय पन्थाम् ॥ १ ॥
- ८२ यदि वीरो अनु ष्यादग्निमिन्धीत मर्त्यः । आजुह्वद्व्यमानुषक् शर्म भक्षीत दैव्यम् ॥ २ ॥
- ८३ त्वेषस्ते धूम ऋणवति दिवि सं च्छुक्र आततः । सूर्गो न हि द्युता त्वं कृपा पावक रोचसे ॥ ३ ॥
- ८४ त्वंसहि क्षैतवद्यशोऽग्ने मित्रो न पत्यसे । त्वं विचर्षण श्रवो वसो पुष्टि न पुष्यसि ॥ ४ ॥
- ८५ प्रातरग्निः पुरुप्रियो विश स्तवेनातिथिः । विश्वे यास्मिन्नमर्त्ये हव्यं मर्तास इन्धते ॥ ५ ॥
- ८६ यद्वाहिष्ठं तदग्नये बृहदर्च विभावसो । महिषीव त्वद्रायिस्त्वद्वाजा उदीरते ॥ ६ ॥
- ८७ विशोविशो वो अतिथि वाजयन्तः पुरुप्रियम् । अग्नि वो दुर्यं वचः स्तुषे शूषस्य मन्मभिः ॥ ७ ॥
- ८८ बृहदयो हि भानवेऽचो देवायाग्नये । यं मित्रं न प्रशस्तये मर्तासो दधिरे पुरः ॥ ८ ॥
- ८९ अगस्म वृषहन्तमं ज्येष्ठमग्निमानवम् । य स्म भ्रुतर्षन्नाश्ये बृहदनीक इध्वते । ॥ ९ ॥

१० जातः परेण भ्रमेणा यत्सवृद्धिः सहाभुवः । पिना यत्कश्यपस्याग्निः श्रद्धा माता मनुः कविः ॥ १० ॥
इति नवमी दशतिः ॥ ९ ॥ नवमः खण्डः ॥ ९ ॥ [स्व० १४ । उ० ७ । धा० ५१ थ ॥]

[१०]

(१-६) १ अग्निस्तापसः; २, ३ वामदेवः कश्यपः, अखितौ देवलो वा, ४ सोमाहुतिर्भागवः; ५ पानुर्भारद्वाजः;
६ प्रस्कण्वः काण्वः ॥ अग्निः, १ विश्वेदेवाः; २ अङ्गिराः ॥ अनुष्टुप् ॥

११ सोमं राजानं वरुणमग्निमन्वारभामहे । आदित्यं विष्णुं सूर्यं ब्रह्माणं च बृहस्पतिम् ॥ १ ॥
१२ इत एत उदारहृन्निवः पृष्ठाण्या सहन् । प्र भूर्जयो यथा पथोद्यामङ्गिरसो ययुः ॥ २ ॥
१३ राये अग्ने महे त्वा दानाय समिधीमहि । ईडिष्वा हि महे वृषं द्यावा होत्राय पृथिवी ॥ ३ ॥
१४ दधन्वे वा यदीमनु वोचद्ब्रह्मोति वेरु तत् । परि विश्वानि काव्या नेमिश्चक्रमिवाभुवत् ॥ ४ ॥
१५ प्रत्यग्ने हरसा हरः शृणाहि विश्वतस्परि । यातुधानस्य रक्षसो बलं न्युञ्जवीर्यम् ॥ ५ ॥
१६ त्वमग्ने वसूश्चिह्न रुद्रा आदित्या उत । यजा स्वध्वरं जन मनुजातं घृतप्रुषम् ॥ ६ ॥
इति दशमी दशतिः ॥ १० ॥ दशमः खण्डः ॥ १० ॥ [स्व० ४ । उ० ३ । धा० २० । दौ ।]
॥ इति प्रथमप्रपाठके द्वितीयोऽर्धः प्रथमः प्रपाठकश्च समाप्तः ॥ १ ॥

अथ द्वितीयप्रपाठके प्रथमोऽर्धः ॥

[१]

(१-१०) दीर्घतमा औचथ्यः; २, ४ विश्वामित्रो गाथिनः, ३ गोतमो राहूगणः; ५ त्रित आप्त्यः; ६ हरिम्बिडिः
काण्वः; ७, ८, १० विश्वमना वैशश्वः; ९ ऋजिश्वा भारद्वाजः ॥ अग्निः; ५ पत्रमानः सोमः; ६ अदितिः;
९ विश्वे देवाः ॥ उज्जिक् ॥

१७ पुरु त्वा दाशिवाश्चोत्रेऽरिग्ने तव स्विदा । तीदस्येव शरण आ महस्य ॥ १ ॥
१८ प्र होत्रे पूर्यं वचोऽग्ने भरता बृहत् । विषां ज्योतींश्चि विभ्रते न वैधसे ॥ २ ॥
१९ अग्ने घाजस्य गोमत ईशानः सहसो यहो । अस्मे देहि जातवेदो महि श्रवः ॥ ३ ॥
१०० अग्ने यजिष्ठो अध्वरे देवां देवयते यज । होता मद्भो वि राजस्यति सिधः ॥ ४ ॥
१०१ जज्ञानः सप्त मातृभिर्मैथामाशासत श्रिये । अयं ध्रुवो रयीणां त्रिकेतदा ॥ ५ ॥
१०२ उत स्या नो दिवा मतिरदितिरूत्यागमत् । सा शन्ताता मयस्करदप सिधः ॥ ६ ॥
१०३ ईडिष्वा हि प्रतीच्याइ यजस्व जातवेदसम् । चरिष्णुधूममगुभीतशोचिषम् ॥ १ ॥
१०४ न तस्य मायया च न रिपुगीशीत मर्त्यैः । यो अग्नये ददाश ह्वयंदातये ॥ ८ ॥
१०५ अय न्यं वृजिनं रिपुं स्तेनमग्ने दुराध्यम् । दविष्टमस्य सत्पते कृषी सुगम् ॥ ९ ॥

१०६ ^{उक् २२३ २} श्रुद्यग्ने नघस्य मे ^{१ २} स्तोमस्य वीर विश्पते । नि ^{२ ३ २ ३ १ २} मायिनस्तपसा ^{३ १ २} रक्षसो दह ॥ १० ॥
इति प्रथमा दशतिः ॥ १ ॥ एकादशः खण्डः ॥ ११ ॥ [स्व० ९ । उ० ३ । धा० ४२ ॥ दा ॥]

[२]

(१-८) १ प्रयोगो भार्गवः (ऋ० सौभरिः काण्वः); २, ३, ५-७ सौभरिः काण्वः; ४ प्रयोगो भार्गवः सौभरिः

काण्वो वा; ८ विश्वमना वैयश्वः ॥ अग्निः ॥ उष्णिक्

१०७ ^{१ २} प्र म^{२२}हिष्ठाय गायत ^{३ ५ २ ३ ३ १ २} ऋताग्ने बृहते ^३ शुकशोचिषे । उपस्तुतासो ^{१ २ ३ १ २} अग्नये ॥ १ ॥
१०८ ^१ प्र सो ^{२२३ २ ३ १ २ ३ १ २} अग्ने तवोतिभिः ^{३ ५ २} सुर्वीराभिस्तरति ^{२ ३ २ ३ १ २} वाजकर्मभिः । यस्य त्व^२सख्यमाविथ ॥ २ ॥
१०९ ^{१ २ ३ २} तं गूर्धया स्वर्णं ^{३ ५ २ ३ १ २ ३ १ २} देवासो देवमरति ^{३ २ ३ २ २ ३ १ २} दधान्विरे । देवत्रा हव्यमूहिषे ॥ ३ ॥
११० ^{१ २} मा नो ^{३ ५ २ ३ १ २ ३ १ २} हृणाथा अतिथि ^{३ २ ३ २ २ ३ १ २} वसुरग्निः ^{३ २ ३ १ २ ३ १ २} पुरुप्रशस्त एषः । यः सुहोता ^{३ २} स्वध्वरः । ॥ ४ ॥
१११ ^{३ १ २ ३ १ २ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} भद्रो नो ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} अग्निराहुतो भद्रा रातिः ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} सुभग भद्रो अध्वरः । भद्रा उत ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} प्रशस्तयः ॥ ५ ॥
११२ ^{१ २} यजिष्ठं ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} त्वा वचमहे ^{३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} देवं देवत्रा होतारममर्त्यम् । अस्य यज्ञस्य ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} सुक्रतुम् ॥ ६ ॥
११३ ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} तदग्ने ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} द्युन्नमा भर ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} यत्सासाहा सद्ने कं ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} चिदग्निणम् । मन्युं ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} जनस्य दूढ्यम् ॥ ७ ॥
११४ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} यद्वा उ ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} विश्पतिः शितः ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} सुप्रीतो मनुषो विशे । विश्वेदग्निः ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} प्रति रक्षा^३सि ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} सेधति ॥ ८ ॥

इति द्वितीया दशतिः ॥ २ ॥ द्वादशः खण्डः ॥ १२ ॥ [स्व० १२ । उ० २ । धा० ४४ । ङी ॥]

इत्याग्नेयं पर्वं काण्वम् वा ॥ इति प्रथमोऽध्यायः ॥ इति प्रथमं पर्वं ॥

आग्नेयकाण्डस्य मन्त्रसंख्या ११४

गायत्र्यः	३४	(१-३४)
बृहत्यः	२८	(३५-६२)
त्रिष्टुभः	१८	(६३-८०)
अनुष्टुभः	१६	(८१-९६)
उष्णिहः	१८	(९७-११४)

११४

अथ ऐन्द्रं काण्डम् ।

अथ द्वितीयोऽध्यायः ।

[३]

- (१-१०) १ शंयुर्बाह्विस्पत्यः; २ श्रुतकक्षः सुकक्षो वा आंगिरसः; ३ हर्यतः प्रागाथः; ४, ५ श्रुतकक्षः (ऋ० सुकक्षो वा, ५ सुकक्षः) आंगिरसः; ६ देवजामय इन्द्रमातरः ऋषिकाः; ७, ८ गोपूकत्यश्वसूक्तिनौ काण्वायनौ; ९, १० मेधातिथिः काण्वः प्रियमेधश्चांगिरसः ॥ इन्द्रः (ऋ० ३ अग्निर्हवीषि वा) ॥ गायत्री ॥
- ११५ तद्वो गाय सुते सचा पुरुहूताय सत्वने । शं यद्रवे न शाकिने ॥ १ ॥
 ११६ यस्ते नूनं शतक्रतविन्द्रं द्युम्नितमो मदः । तेन नूनं मदे मदेः ॥ २ ॥
 ११७ गाव उप वदावटे मही यज्ञस्य रप्सुदा । उभा कर्णा हिरण्यया ॥ ३ ॥
 ११८ अरमश्वाय गायत श्रुतकक्षारं गवे । अरमिन्द्रस्य धाम्ने ॥ ४ ॥
 ११९ तमिन्द्रं वाज्यामासि महे वृत्राय हन्तवे । स वृषा वृषभो भुवत् ॥ ५ ॥
 १२० त्वमिन्द्रं बलादधि सहसो जात ओजसः । त्वं सन्वृषन्वृषेदसि ॥ ६ ॥
 १२१ यज्ञ इन्द्रमवधयद्यद्भूमिं व्यवर्तयत् । चक्राण ओपशं दिवि ॥ ७ ॥
 १२२ यदिन्द्राहं यथा त्वमीशीय यस्व एक इत् । स्तोता मे गोसखा स्यात् ॥ ८ ॥
 १२३ पन्यंपन्यमित्सोतार आ धावत मद्याय । सोमं वीराय शूराय ॥ ९ ॥
 १२४ इदं वसो सुतमन्धः पिवा सुपूर्णमुदरम् । अनाभयिन्नरिमा ते ॥ १० ॥

इति तृतीया दशतिः ॥ ३ ॥ प्रथमः खण्डः ॥ १ ॥ [स्व० १० । उ० ४ । धा० ४६ । भू ॥]

[४]

- (१-१०) १, २ सुकक्षश्रुतकक्षौ (ऋ० सुकक्ष आंगिरसः); ३ भारद्वाजः (ऋ० शंयुर्बाह्विस्पत्यः); ४ श्रुतकक्षः (ऋ० सुकक्षो वा आंगिरसः) । ५, ६ मधुच्छन्दा वैश्वामित्रः; ७, ९, १० त्रिशोकः काण्वः; ८ वलिष्ठोः
 मैत्रावरुणिः ॥ इन्द्रः (९ ऋ० अग्नीन्द्रौ) ॥ गायत्री ॥
- १२५ उद्धेदभि श्रुतामघं वृषभं नर्यापसम् । अस्तारमेषि सूर्य ॥ १ ॥
 १२६ यदद्य कश्च वृत्रहन्नुदगा अभि सूर्य । सर्वे तदिन्द्र ते वशे ॥ २ ॥
 १२७ य आनयत्परावतः सुनीती तुर्वशं यदुम् । इन्द्रः स नो युवा सखा ॥ ३ ॥
 १२८ मा न इन्द्राभ्या इ दिशः सूरौ अक्तुष्वा यमत् । त्वा युजा वनेम तत् ॥ ४ ॥
 १२९ एन्द्रं सानसिंरथिं सजिन्वानं सदासहम् । वर्षिष्ठमूतये भर ॥ ५ ॥

२ (सा. सं.)

- १३० इन्द्रं वयं महाधन इन्द्रमभे हवामहे । युजं वृत्रेषु वाञ्छिणम् ॥ ६ ॥
 १३१ अपिबत्कद्रुवः सुतमिन्द्रः सहस्रबाह्वे । तत्राददिष्ट पौंस्यम् ॥ ७ ॥
 १३२ वयमिन्द्र त्वायवोऽभि प्र नोनुमो वृषन् । विद्धी त्वा इ स्य नो वसो ॥ ८ ॥
 १३३ आ घा ये अग्निमिन्धते स्तुणन्ति बर्हिरानुषक् । येषामिन्द्रो युवा सखा ॥ ९ ॥
 १३४ भिन्धि विश्वा अप द्विषः परि बाधो जही मूधः । वसु स्पार्हं तदा भर ॥ १० ॥
 इति चतुर्थी दशतिः ॥ ४ ॥ द्वितीयः खण्डः ॥ २ ॥ [स्व० ८ । उ० ३ । धा० ३२ । ङा ॥]

[५]

- (१-१०) १ कण्वो घौरः; २ त्रिशोकः काण्वः; ३ वरसः काण्वः; ४ कुसीदी काण्वः; ५ मेधातिथिः काण्वः;
 ६ श्रुतकक्षः (ऋ० सुकक्षः) आंगिरसः ७ श्यावाश्व आत्रेयः; ८ प्रगाथः काण्वः; ९ वरसः काण्वः;
 १० इरिबिठिः काण्वः ॥ इन्द्रः (ऋ० १ मरुतः; ४ विश्वे देवाः; ५ ब्रह्मणस्पतिः; ७ सविता) ॥ गायत्री ॥
 १३५ इहेव शृण्व एषां कशा हस्तेषु यद्दान् । नि यामं चित्रमृञ्जते ॥ १ ॥
 १३६ इम उ त्वा वि चक्षते सखाय इन्द्र सोमिनः । पुष्टावन्तो यथा पशुम् ॥ २ ॥
 १३७ समस्य मन्यवे विशो विश्वा नमन्त कृष्टयः । समुद्रायेव सिन्धवः ॥ ३ ॥
 १३८ देवानामिदवो महत्तदा वृणीमहे वयम् । वृष्णामस्मभ्यमृतये ॥ ४ ॥
 १३९ सोमानांस्वरणं कृणुहि ब्रह्मणस्पते । कक्षीवन्तं य औशिजः ॥ ५ ॥
 १४० बोधन्मना इदस्तु नो वृत्रहा भूर्यसुतिः । शृणोतु शक्र आशिषम् ॥ ६ ॥
 १४१ अद्य नो देव सवितः प्रजावत्सावीः सौभगम् । परा दुःष्वन्यसुव ॥ ७ ॥
 १४२ क्वशस्य वृषभो युवा तुविप्रीवो अनानतः । ब्रह्मा कस्तसपर्यति ॥ ८ ॥
 १४३ उपह्वरे गिरीणांसङ्गमे च नदीनाम् । धिया विप्रो अजायत ॥ ९ ॥
 १४४ प्र संभ्राजं चर्षणीनामिन्द्रस्तोता नव्यं गीभिः । नरं नृषाहं मंहिष्टम् ॥ १० ॥
 इति पञ्चमी दशतिः ॥ ५ ॥ तृतीयः खण्डः ॥ ३ ॥ [स्व० ९ । उ० ना । धा० ४४ । ली ।]
 ॥ इति द्वितीयप्रपाठके प्रथमोऽर्धः ॥ १ ॥

[६]

- (१-१०) १ श्रुतकक्षः (ऋ० सुकक्षः) आङ्गिरसः; २ मेधातिथिः (ऋ० शंयुर्बार्हस्पत्यः) काण्वः; ३ गोतमो
 राहृगणः; ४ भरद्वाजो बार्हस्पत्यः; ५ बिन्दुः पूतदक्षो वा आङ्गिरसः; ६, ७ श्रुतकक्षः सुकक्षो वा (ऋ०
 सुकक्षः) आङ्गिरसः; ८ वरसः काण्वः; ९ शुनःशेष आजीगर्तिः; १० शुनःशेषो आजीगर्तिः; वामदेवो
 वा ॥ इन्द्रः (४ ऋ० इन्द्रापूषणौ) ५ मरुतः ॥ गायत्री ॥
 १४५ अपाटु शिप्रयन्धसः सुदक्षस्य प्रहोषिणः । इन्दोरिन्द्रो यवाशिरः ॥ १ ॥

- १४६ इमा उ त्वा पुरुवसोऽभि प्र नोनुनवुर्गिरः । गावो वत्सं न धेनवः ॥ २ ॥
 १४७ अत्राह गोरमन्वत नाम त्वष्टुरपीच्यम् । इन्था चन्द्रमसो गृहे ॥ ३ ॥
 १४८ यद्विन्द्रो अनयद्रितो महीरपो वृषन्तमः । तत्र पूषाभवत्सचा ॥ ४ ॥
 १४९ गौधयति मरुताऽश्रवस्युमीता मघोनाम् । युक्ता वही रथानाम् ॥ ५ ॥
 १५० उप नो हरिभिः सुतं याहि मदानां पते । उप नो हरिभिः सुतम् ॥ ६ ॥
 १५१ इष्टा होत्रा असृक्षतेन्द्रं वृधन्तो अध्वरे । अच्छावभृथमोजसा ॥ ७ ॥
 १५२ अहमिद्धि पितुष्परि मेधामृतस्य जग्रह । अहःसूर्य इवाजनि ॥ ८ ॥
 १५३ रेवतीर्नः सधमाद इन्द्रे सन्तु तुविवाजाः । क्षुमन्तो यामिर्मदेम ॥ ९ ॥
 १५४ सोमः पूषा च चेततुविश्वासाऽसुक्षितीनाम् । देवत्रा रथ्योहिता ॥ १० ॥

इति षष्ठी दशतिः ॥६॥ चतुर्थः खण्डः ॥४॥ [स्व० ८ । उ० ५ । धा० ४४ । णी ३]

[७]

(१-१०) १, ४ श्रुतकक्षः सुकक्षो वा आङ्गिरसः; २ वसिष्ठो मैत्रावरुणिः; ३ मेधाविधिः काण्वः; प्रियमेधश्चांगिरसः;
 ५ हरिम्बिडिः काण्वः; ६, १० मधुच्छन्दा वैश्वामित्रः; ७ त्रिशोकः काण्वः; ८ कुसुदी काण्वः; ९ शुनःशेष आजी-
 गतिः ॥ इन्द्रः ॥ गायत्री ।

- १५५ पान्तमा वो अन्धस इन्द्रमभि प्र गायत । विश्वासाहःशतकृतं मःहिष्टं चर्षणीनाम् ॥१॥
 १५६ प्र व इन्द्राय मादनःहर्यश्वाय गायत । सखायः सोमपात्रे ॥ २ ॥
 १५७ वयमु त्वा तदिदथो इन्द्र त्वायन्तः सखायः । कण्वा उक्थेभिर्जरन्ते ॥ ३ ॥
 १५८ इन्द्राय मद्रने सुतं परि प्रोभन्तु नो गिरः । अर्कमर्चन्तु कारवः ॥ ४ ॥
 १५९ अयं त इन्द्र सोमो निपूतो अधि बर्हिषि । एहीमस्य द्रवा पिब ॥ ५ ॥
 १६० सुरुपकलुमूतये सुदुधामिव गौदुहे । जुह्मसि द्यविद्यवि ॥ ६ ॥
 १६१ अभि त्वा वृषभा सुने सुतःसृजामि पीतये । तृम्पा व्यश्नुही मदम् ॥ ७ ॥
 १६२ य इन्द्र चमसेष्वा सोमश्चमूषु ते सुतः । पिबेदस्य त्वमीशिषे ॥ ८ ॥
 १६३ योगेयोगे तवस्तरं वाजेवाजे हवामहे । सखाय इन्द्रमूतये ॥ ९ ॥
 १६४ आ त्वेता नि षीदतेन्द्रमभि प्र गायत । सखायः स्तोमवाहसः ॥ १० ॥

इति सप्तमी दशतिः ॥ ७ ॥ पञ्चमः खण्डः ॥ ५ ॥ [स्व० ५ । उ० २ । धा० ३९ । णी ॥]

[८]

- (१-१०) १ विश्वामित्रो गायिनः; २ मधुच्छन्दा वैश्वामित्रः; ३ कुसीदी काण्डः; ४ प्रियमेध आंगिरसः;
 ५, ८ वामदेवो गौतमः; ६, ९ श्रुतकक्षः सुकक्षोः वा आंगिरसः; (९ ऋ० सुकक्ष आंगिरसः);
 ७ मेधातिथिः काण्वः; १० बिन्दुः पूतदक्षो वा आंगिरसः ॥ इन्द्रः (ऋ० ७ सदसस्पतिः;
 १० मरुतः) ॥ गायत्री ॥

- १६५ इदं ह्यन्वोजसा सुतं राधानां पते । पिवा त्वांस्य गिर्वणः ॥ १ ॥
 १६६ महाइन्द्रः पुरश्च नो महित्वमस्तु वज्रिणे । द्यौर्न प्रथिना शवः ॥ २ ॥
 १६७ आ तू न इन्द्र क्षुमन्तं चित्रं ग्रामसं गृभाय । महाहस्ती दक्षिणेन ॥ ३ ॥
 १६८ आभि प्र गोपतिं गिरेन्द्रमर्च यथा विदे । सनुसत्यस्य सन्पतिम् ॥ ४ ॥
 १६९ कया नश्चित्र आ भुवद्वृती सदावृधः सखा । कया शचिष्टया वृता ॥ ५ ॥
 १७० त्यमु वः सत्रासाहं विश्वासु गीर्वायितम् । आ च्यावयस्यूतये ॥ ६ ॥
 १७१ सदसस्पतिमद्भुतं प्रियमिन्द्रस्य काम्यम् । सर्नि मेधामयासिषम् ॥ ७ ॥
 १७२ ये ते पन्था अधो दिवो येभिर्व्यश्वमैरयः । उत श्रोषन्तु नो भुवः ॥ ८ ॥
 १७३ भद्रंभद्रं न आ भरेषमूर्जं शतक्रतो । यदिन्द्र सृडयासि नः ॥ ९ ॥
 १७४ अस्ति सोमो अयं सुतः पिबन्त्यस्य मरुतः । उत स्वराजो अश्विना ॥ १० ॥

इति अष्टमी दशतिः ॥ ८ ॥ षष्ठः खण्डः ॥ ६ ॥ [स्व० १२ । उ० १ । धा० ४० ॥ चौ ॥]

[९]

- (१-१०) १ देवजामय इन्द्रमातरः; २ गोधा ऋषिका; ३ दध्यङ्घ्राथर्वणः; ४ प्रस्कण्वः काण्वः; ५ गोतमो राहुगणः;
 ६ मधुच्छन्दा वैश्वामित्रः; ७ वामदेवो गौतमः; ८ वस्त्रः काण्वः; ९ शुनःशेष आजीगर्तिः; १० उल्लो वातायनः ॥

इन्द्रः (ऋ० ४ अश्विनौ; १० वायुः) ॥ गायत्री ॥

- १७५ ईङ्गयन्तीरपस्युव इन्द्रं जातमुपासते । वन्वानासः सुवीर्यम् ॥ १ ॥
 १७६ नकि देवा इनीमसि न कया योपयामसि । मन्त्रश्रुत्यं चरामसि ॥ २ ॥
 १७७ दौषो आगाद् बृहद्राय द्युमद्गामन्नाथर्वण । स्तुहि देवसवितारम् ॥ ३ ॥
 १७८ एषो उषा अपूर्व्या व्युच्छति प्रिया दिवः । स्तुषे वामश्विना बृहत् ॥ ४ ॥
 १७९ इन्द्रो दधीचो अस्थमिवृत्राण्यप्रतिष्कृतः । जघान नवतीर्नव ॥ ५ ॥
 १८० इन्द्रेहि मत्स्यन्धसो विश्वेभिः सोमपर्वभिः । महाअभिष्टिरोजसा ॥ ६ ॥
 १८१ आ तू न इन्द्र वृत्रहन्नस्माकमर्थमा गहि । महान्महीभिरूतिभिः ॥ ७ ॥
 १८२ ओजस्तदस्य तिविष उमे यत्समवर्तयत् । इन्द्रश्चर्मैव रोदसी ॥ ८ ॥

१८३ अयमु ते समतसि कपोत इव गर्भधिमम् । वचस्तच्चिन्न ओहसे ॥ ९ ॥

१८४ वात आ वातु भेषजंशम्भु मयोमु नो हृद्दे । प्र न आयूषि तारिषत् ॥ १० ॥

इति नवमी दशतिः ॥ ९ ॥ असमः खण्डः ॥ ७ ॥ [स्व० १० । उ० २ । धा० ४५ । कु ॥]

[१०]

(१-९) १ कण्वो वौरः; २, ३, ९ वत्सः (ऋ० २, ९ वशोऽश्व्यः) काण्वः; ४ श्रुतकक्षः सुकक्षो वा आङ्गिरसः;
५ मधुच्छन्दा वैश्वामित्रः; ६ वामदेवो गौतमः; ७ हरिश्चिदिः काण्वः; ८ सख्यतिर्वारुणिः ॥ इन्द्रः (ऋ०
१ वरुणमित्रार्थमणः; ८ आदित्यः) गायत्री ॥

१८५ यं रक्षन्ति प्रचेतसो वरुणो मित्रो अर्यमा । न किः स द्रयते जनः ॥ १ ॥

१८६ गव्यो खु णो यथा पुराश्वयोत रथया । वरिवस्या महोनाम् ॥ २ ॥

१८७ इमास्त इन्द्र पृश्न्यो वृते दुहत आशिरम् । एनामृतस्य पिप्युषीः ॥ ३ ॥

१८८ अया धिया च गव्यया पुरुणामन्पुरुषटुत । यत्सोमसोम आभुवः ॥ ४ ॥

१८९ पावका नः सरस्वती वाजोभिर्वाजिनीवती । यन्नं वष्टु धियावसुः ॥ ५ ॥

१९० क इमं नाहुषीष्वा इन्द्रःसोमस्य तर्पयात् । स नो वसून्या भरात् ॥ ६ ॥

१९१ आ याहि सुषुमा हि त इन्द्र सोमं पिबा इमम् । एदं बर्हिः सदो मम ॥ ७ ॥

१९२ महि त्रीणामवरस्तु द्युक्षं मित्रस्याथेम्णः । दुराधर्षं वरुणस्य ॥ ८ ॥

१९३ त्वावतः पुरुवसो वयमिन्द्र प्रणेतः । स्मसि स्थातर्हरिणाम् ॥ ९ ॥

इति दशमी दशतिः ॥ १० ॥ अष्टमः खण्डः ॥ ८ ॥ [स्व० ६ । उ० ४ । धा० ३५ । कु ॥]

इति द्वितीयप्रपाठके द्वितीयोऽर्धः; द्वितीयः प्रपाठकश्च समाप्तः ।

अथ नृतीयप्रपाठके प्रथमोऽर्धः ।

[१]

(१-१०) १ प्रगाथः काण्वः; २ विश्वामित्रो गायिनः; ३, १० वामदेवो गौतमः; ४, ६ श्रुतकक्षः आङ्गिरसः
(ऋ० ४ सुकक्षोः वा; ६ सुकक्ष आङ्गिरसः); ५ मधुच्छन्दा वैश्वामित्रः; ७ गुत्वमदः सौनकः; ८, ९ भरद्वाजः

(ऋ० - ८ शंभुः) वार्हस्पत्यः ॥ इन्द्रः (९ ऋ० इन्द्राभूषणौ) ॥ गायत्री ॥

१९४ उत्वा मन्दन्तु सोमाः कृणुष्व राथो अद्रिषः । अब ब्रह्मद्विषो जाहि ॥ १ ॥

१९५ गर्विणः पाहि नः सुतं मधोर्धाराभिरज्यसे । इन्द्र त्वादातमिद्यशः ॥ २ ॥

१९६ सदा व इन्द्रश्चक्रेषदा उपो नु स सपर्यन् । न देवो वृतः शर इन्द्रः ॥ ३ ॥

१९७ आ त्वा विशन्तिवन्दवः समुद्रमिव सिन्धवः । न त्वामिन्द्राति रिच्यने ॥ ४ ॥

१९८ इन्द्रमिद्राशिनो बृहदिन्द्रमकेभिरर्किणः । इन्द्रं वाणोरनूषत ॥ ५ ॥

- १ २ ३ २ ३ १ २ ३ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २
१९९ इन्द्र इषे ददातु न ऋभुक्षणमृभुःरयिम् । वाजी ददातु वाजिनम् ॥ ६ ॥
- १ २ ३ २ ३ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
२०० इन्द्रो अङ्ग महद्भयमभी षदप चुच्यवत् । स हि स्थिरो विचर्षणिः ॥ ७ ॥
- ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
२०१ इमा उ त्वा सुतेसुते नक्षन्ते गिर्वर्णो गिरः । गावो वत्सं न धेनवः ॥ ८ ॥
- २ ३ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २
२०२ इन्द्रा नु पूषणा वयं सख्याय स्वस्तये । हुवेम वाजसातये ॥ ९ ॥
- १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
२०३ न कि इन्द्र त्वदुत्तरं न ज्यायो अस्ति वृत्रहन् । न क्येवं यथा त्वम् ॥ १० ॥

इति प्रथमा दशतिः ॥ १ ॥ नवमः खण्डः ॥ ९ ॥ [स्व० ८ । ड० ७ । धा० ३५ । उ ॥]

[२]

- (१-१०) १, ४ त्रिशोकः काण्वः; २ मधुच्छन्दा वैश्वामित्रः; ३ वत्सः काण्वः; (ऋ० वशोऽश्वयः); ५ सुकक्ष आङ्गिरसः;
६, ९ वामदेवो गौतमः; ७ विश्वामित्रो गाथिनः । ८ गोपूकृत्यश्वसूक्तिनौ काण्वायनौ; १० श्रुतकक्षः सुकक्षो वा

आङ्गिरसः ॥ इन्द्रः ॥ गायत्री ॥

- ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
२०४ तरणिं वो जनानां त्रदं वाजस्य गोमतः । समानमु प्र शंसिषम् ॥ १ ॥
- १ २ ३ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
२०५ असृग्रमिन्द्र ते गिरः प्रति त्वामुदहासत । सजोषा वृषम पतिम् ॥ २ ॥
- ३ २ ३ २ ३ २ ३ २ ३ १ २ ३ २ ३ २ ३ १ २
२०६ सुनीथो घा स मर्त्यो यं मरुतो यमर्यमा । मित्रास्पान्त्यद्रुहः ॥ ३ ॥
- २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
२०७ यद्रीडाविन्द्र यत्स्थिरे यत्पशानि पराभृतम् । वसु स्पाहं तदा भर ॥ ४ ॥
- ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
२०८ श्रुतं वो वृत्रहन्तमं प्र शर्थं चर्षणीनाम् । आशिषे राधसे महे ॥ ५ ॥
- १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
२०९ अरं त इन्द्र श्रवसे गमेम शर त्वावतः । अरशक परेमणि ॥ ६ ॥
- ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
२१० धानावन्तं करम्भिणमपूपवन्तमुक्थिनम् । इन्द्र प्रातर्जुषस्व नः ॥ ७ ॥
- ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
२११ अपां फेनेन नमुचेः शिर इन्द्रोदवर्तयः । विश्वा यदजय स्पृधः ॥ ८ ॥
- ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
२१२ इमे त इन्द्र सोमाः सुतासो ये च सोत्वाः । तेषां मत्स्व प्रभूवसो ॥ ९ ॥
- १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
२१३ तुभ्यंसुतासः सोमाः स्तीर्णं बर्हिर्विभावसो । स्तोतृभ्य इन्द्र मृडय ॥ १० ॥

इति द्वितीया दशतिः ॥ २ ॥ दशमः खण्डः ॥ १० ॥ [स्व० ८ । ड० २ । धा० ३३ । ङि ॥]

[३]

- (१-९) १ श्रुतकक्ष आङ्गिरसः; २ श्रुतकक्ष आङ्गिरसः (ऋ० सुकक्षो आङ्गिरसो वा); ३ त्रिशोकः काण्वः;
४ मेधातिथिः काण्वः; ५ गौतमो शहूगणः; ६ ब्रह्मातिथिः काण्वः; ७ विश्वामित्रो गाथिनो जमदग्निर्वा;
८ प्रस्कण्वः काण्वः (ऋ० कण्वो घौगः); ९ मेधातिथिः काण्वः ॥ इन्द्रः (ऋ० ५ विश्वेदेवाः);

६ अश्विनौ; मित्रावरुणौ; ८ मरुतः; ९ विष्णुः) ॥ गायत्री ॥

- २ ३ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
२१४ आ व इन्द्रं कृविं यथा वाजयन्तः शतक्रतुम् । मरुद्विष्टसिञ्च इन्दुभिः ॥ १ ॥
- १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
२१५ अतश्चिदिन्द्र न उपा याहि शतवाजया । इषा सहस्रवाजया ॥ २ ॥

- २१६ आ बुन्दं वृत्रहा ददे जातः पृच्छाद्धि मातरम् । क उग्राः के ह शृण्वरे ॥ ३ ॥
 २१७ ब्रुवदुक्थं हवामहे सृप्रकरस्नमृतये । साधः कृण्वन्तमवसे ॥ ४ ॥
 २१८ ऋजुनीती नो वरुणो मित्रो नयति विद्वान् । अर्यमा देवैः सजोषाः ॥ ५ ॥
 २१९ दूरादिहैव यत्सतोऽरुणप्सुरशिष्वितत् । वि भानुं विश्वथातनत् ॥ ६ ॥
 २२० आ नो मित्रावरुणा घृतैर्गन्वृतिमुक्षतम् । मध्वा रजांसि सुकृत् ॥ ७ ॥
 २२१ उदु त्ये सूनवो गिरः काष्ठा यज्ञेष्वन्नत । वाश्रा अभिह्यु यातवे ॥ ८ ॥
 २२२ इदं विष्णुर्वि चक्रमे त्रेधा नि दधे पदम् । समूढमस्य पांसुले ॥ ९ ॥

इति तृतीया दशतिः ॥३॥ एकादशः खण्डः ॥१॥ [स्व० ६ । उ० १ धा० ३९ । को ॥]

[४]

(१-१०) १, ७, ८ मेधातिथिः काण्वः; २ वामदेवो गौतमः; ३, ५ मेधातिथिः काण्वः, प्रियमेषश्चाङ्गिरसः; ४ विश्वामित्रो गाथिनः; ६ दुर्मित्रः (सुमित्रो वा) कांसः; ९ विश्वामित्रो गाथिनोऽमीपाद् बंदलो वा; १० श्रुतकक्षः

(ऋ० सुकक्षो वा) आगिरसः ॥ इन्द्रः ॥ गायत्री ॥

- २२३ अतीहि मन्युषाविणंसुषुवांसमुपेरय । अस्य रातौ सुते पिब ॥ १ ॥
 २२४ कदु प्रचेतसे महे वचो देवाय शस्यते । तदिध्यस्य वर्धनम् ॥ २ ॥
 २२५ उक्थं च न शस्यमानं नागो रथिरा चिकेत । न गायत्रं गीयमानम् ॥ ३ ॥
 २२६ इन्द्र उक्थेभिर्मन्दिष्ठो वाजानां च वाजपतिः । हरिवांसुतानांसखा ॥ ४ ॥
 २२७ आ याह्युप नः सुतं वाजेभिर्मा हणीयथाः । महाइव युवजानिः ॥ ५ ॥
 २२८ कदा वसो स्तोत्रं हर्यत आ अव श्मशा रुधद्वाः । दीर्घंसुतं वाताप्याय ॥ ६ ॥
 २२९ ब्राह्मणादेन्द्र राधसः पिवा सोममृतं रतु । तवेदंसख्यमस्वृतम् ॥ ७ ॥
 २३० वयं घा ते अपि स्मसि स्तोतार इन्द्र गिर्वणः । त्वं नो जिन्व सोमपाः ॥ ८ ॥
 २३१ ऐन्द्र पृक्षु कासु चिन्नमणं तनूषु धेहि नः । सत्राजिदुप्र पौरस्यम् ॥ ९ ॥
 २३२ एवा ह्यसि वीर्युरवा शूर उत स्थिरः । एवा ते राध्यं मनः ॥ १० ॥

इति चतुर्थी दशतिः ॥४॥ द्वादशः खण्डः ॥१२॥ [स्व० १२ । उ० ना । धा० ३० । यौ ॥]

इति द्वितीयोऽध्यायः ॥२॥

इत्येकसामि समाप्तम् ॥

अथ तृतीयोऽध्यायः ।

[५]

- (१-१०) १, ६, ९ वसिष्ठो मैत्रावरुणिः; २ भरद्वाजः (ऋ० संयुः) बार्हस्पत्यः; ३ प्रस्कण्वः काण्वः, ४ नोधा गौतमः;
 ५ कलिः प्रागाथः; ७ मेधातिथिः काण्वः; ८ सर्गः प्रागाथः; १० प्रगाथो बौरः काण्वः ॥ इन्द्रः, ९ मरुतः ॥ बृहती ॥
 २३३ अभि त्वा शूर नोनुमोऽदुग्धा इव धेनवः । ईशानमस्य जगतः स्वर्देशमीशानमिन्द्र तस्थुषः ॥ १ ॥
 २३४ त्वामिन्द्रि हवामहे सातौ वाजस्य कारवः । त्वां वृत्रेष्विन्द्र सत्पतिं नरस्त्वां काष्ठास्ववतः ॥ २ ॥
 २३५ अभि प्र वः सुराधसमिन्द्रमर्चं यथा विदे । यो जरितृभ्यो मघवा पुरूवसुः सहस्रेणेव शिक्षति ॥ ३ ॥
 २३६ नं वो दस्ममृतीषहं वसोर्मन्दानमन्धसः । अभि वत्सं न स्वसरेषु धेनव इन्द्रं गीर्भिनंवामहे ॥ ४ ॥
 २३७ तरोभिर्वो विदद्वसुपिन्द्रं सवाध ऊतये । बृहद्वायन्तः सुतसोमे अध्वर हुवे भरं न कारिणम् ॥ ५ ॥
 २३८ तरणिरित्सिषासति वाजं पुरन्ध्या युजा । आ व इन्द्रं पुरूहूतं नमे गिरा नोमि तष्टेव सुद्रुवम् ॥ ६ ॥
 २३९ पिवा सुतस्य रसिनो मत्स्वा न इन्द्र गोमतः । आपिनो बोधि सधमाद्ये वृधेऽस्मा अवन्तु ते धियः ७
 २४० त्वं ह्येहि चेरवे विदा भगं वसुत्तये । उद्वावृषस्व मघवन् गविष्टय उदिन्द्राश्वमिष्टये ॥ ८ ॥
 २४१ न हि वश्वरमं च न वसिष्ठः परिमं सते । अस्माकमद्य मरुतः सुते सचा विश्वे पिबन्तु कामिनः ॥ ९ ॥
 २४२ मा चिदन्यद्वि शंसत सखायो मा रिषण्यत । इन्द्रमित्स्तोता वृषणं सचा सुते मुहुर्कथा च शंसत १०

इति पञ्चमी दशतिः ॥ ५ ॥ प्रथमः खण्डः ॥ १ ॥ [स्व० १२ । उ० ५ । धा० ७३ ॥ जि ॥]

इति तृतीय प्रपाठके प्रथमोऽर्धः ॥ १ ॥

[६]

- (१-१०) १ पुरूहन्मा आंगिरसः; २, ३ मेधातिथि-मेध्यातिथी काण्वौ; ४ विश्वामित्रो गायिनः; ५ भोतमो
 (गौतमो वा) राहूगणः; ६ नृमेधपुरुमेधावांगिरसौ; ७, ८, ९ मेधातिथिर्मेध्यातिथिर्वा (ऋ० मेध्यातिथिः)

काण्वः; १० देवातिथिः काण्वः ॥ इन्द्रः ॥ बृहती ॥

- २४३ नाकिष्टं कर्मणा नशद्यश्चकार सदावृधम् । इन्द्रं न यज्ञैर्विश्वगूतंमृभ्वसमधृष्टं धृष्णुमोजसा ॥ १ ॥
 २४४ य ऋते चिदभिश्चिषः पुरा जनुभ्य आतृदः । सन्धाता सन्धि मघवा पुरूवसुर्निकृता विहुतं पुनः २
 २४५ आ त्वा सहस्रमा शतं युक्ता रथे हिरण्यये । ब्रह्मयुजो हरय इन्द्र केशिनो वहन्तु सोमपीतये ॥ ३ ॥
 २४६ आ मन्द्रैरिन्द्र हरिमिर्याहि मयूरगोमभिः । मा त्वा के चिन्नि येमुरिन्न पाशिनोऽति धन्वेव तां इदिध
 २४७ त्वमङ्ग प्र शंसिषो देवः शविष्ठ मर्त्यम् । न त्वदन्यो मघवन्नस्ति मर्दिनेन्द्र ब्रवीमि ते वचः ॥ ५ ॥
 २४८ त्वमिन्द्र यशा अस्य जीषी शवसस्पतिः । त्वं वृत्राणि हंस्यप्रतीन्येक इत्पूर्वनुत्तर्षणीधृतिः ॥ ६ ॥
 २४९ इन्द्रमिद्वेवतातय इन्द्रं प्रयत्यध्वरे । इन्द्रं समीके वनिनो हवामह इन्द्रं धनस्य सातये ॥ ७ ॥

२५० इमा उ त्वा पुरुषसो गिरो वर्धन्तु या मम । पावकवर्णाः शुचयो विपश्चितोऽभिस्तोमैरनूपत ॥ ८ ॥
 २५१ उदु त्वे मधुमत्तमा गिर स्तोमास ईरते । सत्राजितो धनसा अक्षिनोतयो वाजयन्तो रथा इव ॥ ९ ॥
 २५२ यथा गौरो अपा कृतं तुष्यन्नैत्यवेरिणम् । आपिन्वे नः प्रपित्वे तूयमा गहि कण्वेषु सु सचा पिब ॥ १० ॥
 इति षष्ठी दशतिः ॥ ६ ॥ द्वितीयः खण्डः ॥ २ ॥ [स्व० ११ । उ० ७ । धा० ७२ । झा ॥]

[७]

(१-१०) १ भर्गः प्रागाथः; २, ८ रेभः काश्यपः; ३ जमदग्निर्भागवः; ४, ९ मेधातिथिः काण्वः; (ऋ० मेध्या-
 तिथिः काण्वः); ५, ६ नृमेधपुरुमेधावांगिरसौ; ७ वासिष्ठो मैत्रावरुणिः; १० भरद्वाजः (ऋ० शंभुः) बार्ह-
 स्पत्यः ॥ इन्द्रः; ३ मित्रावरुणादित्याः ॥ बृहती ॥

२५३ शग्ध्यु ३षु शचीपत इन्द्र विश्वाभिरुतिभिः । भर्गं न हि त्वा यशसं वसुविदमनु शूर चरामसि ॥ १ ॥
 २५४ या इन्द्र भुज आभरः स्वर्वा असुरेभ्यः । स्तोतारमिन्मघवन्नस्य वर्धय ये च त्वे वृक्तवर्हिणः ॥ २ ॥
 २५५ प्र मित्राय प्रार्यंणो सचथ्यमृतावसो । वरुथ्ये ३वरुणे छन्दो वचः स्तोत्रं राजसु गायत ॥ ३ ॥
 २५६ अभि त्वा पूर्वपीतय इन्द्र स्तोमेभिरायवः । समीचीनास ऋभवः समस्वरुद्रा गृणन्त पूष्यम् ॥ ४ ॥
 २५७ प्र व इन्द्राय बृहते मरुतो ब्रह्मार्चत । वृत्रं हनति वृत्रहा शतक्रतुर्वज्रेण शतपर्वणा ॥ ५ ॥
 २५८ बृहदिन्द्राय गायत मरुतो वृत्रहन्तमम् । येन ज्योतिरजनयन्नृतावृथो देवं देवाय जागृवि ॥ ६ ॥
 २५९ इन्द्रं कृतं न आ भर पिता पुत्रेभ्यो यथा । शिक्षा णो अस्मिन्पुरुहूत यामनि जीवा ज्योतिरशीमहि ॥ ७ ॥
 २६० मा न इन्द्र परा वृणमवा नः सधमाद्ये । त्वं न ऊती त्वमिन्न आप्यं मा न इन्द्र परावृणक् ॥ ८ ॥
 २६१ वयं घ त्वा सुतावन्त आपो न वृक्तवर्हिणः । पवित्रस्य प्रस्रवणेषु वृत्रहन्परि स्तोतार आसते ॥ ९ ॥
 २६२ यदिन्द्र नाहुषीष्वा ओजो नृमणं च कृष्टिषु । यद्वा पञ्चक्षितीनां युम्नमा भर सत्रा विश्वानि पौंस्या १० ॥
 इति सप्तमी दशतिः ॥ ७ ॥ तृतीयः खण्डः ॥ ३ ॥ [स्व० १० । उ० १ । धा० ६२ । पा ॥]

[८]

(१-१०) १ मेधातिथिः (ऋ० मेध्यातिथिः) काण्वः; २ रेभः काश्यपः; ३ वसः (ऋ० वसोऽश्वयः);
 ४ भरद्वाजः (शंभुः) बार्हस्पत्यः; ५ नृमेध भांगिरसः; ६ पुरुहन्मा भांगिरसः; ७ नृमेध-पुरुमेधावांगिरसौ;
 ८ वासिष्ठो मैत्रावरुणिः; ९ मेधातिथि-मेध्यातिथी काण्वौ; १० कलिः प्रागाथः ॥ इन्द्रः ॥ बृहती ॥

२६३ सत्यमित्था वृषेदसि वृषजृतिनोऽविता । वृषा ह्यग्न शृण्वणे परावति वृषो अर्वावति श्रुतः ॥ १ ॥
 २६४ यरुळकासि परावति यदर्वावति वृत्रहन् । अतस्त्रा गीर्भिर्युगदिन्द्र केशिभिः सुतावा रथा विवासति २ ॥
 २६५ अभि वो वीरमन्त्रसो मदेषु गाय गिरा महा विचेतसम् । इन्द्रं नाम श्रुत्यं शाकिनं वचो यथा ॥ ३ ॥
 २६६ इन्द्रं त्रिधातु शरणं त्रिवरुथ्यं स्वस्तये । छर्दिर्यरुळ मप्रवद्भ्यश्च मह्यं च यावया दिद्युमेभ्यः ॥ ४ ॥

- २६७ श्रायन्त इव सूर्यं विश्वेदिन्द्रस्य भक्षत । वसूनि जातो जनिमान्योजसा प्रति भागं न दीधिमः ॥ ५ ॥
- २६८ न सीमदेव आप तदिषं दीर्घायो मर्त्यः । एतन्वा चिद्य एतशो युयोजत इन्द्रो हरी युयोजते ॥ ६ ॥
- २६९ आ नो विश्वास्तु हव्यमिन्द्रं समत्सु भूषत । उप ब्रह्माणि सवनानि वृत्रहन्परमजा ऋचीषम ॥ ७ ॥
- २७० तवोदिन्द्रावमं वसु त्वं पुष्यासि मध्यमम् । सत्रा विश्वस्य परमस्य राजसि न किष्वा गोषु वृष्वते ॥ ८ ॥
- २७१ क्वेयथ क्वेदसि पुरुत्रा चिद्धि ते मनः । अलर्षि युध्म खजकृत्पुंरंदर प्र गायत्रा अगासिषुः ॥ ९ ॥
- २७२ वयमेनमिदा ह्योपीपेमेह वज्रिणम् । तस्मा उ अद्य सवने सुतं भरा नूनं भूषत श्रुते ॥ १० ॥
- इति अष्टमी दशतिः ॥ ८ ॥ चतुर्थः खण्डः ॥ ४ ॥ [स्व० १४ । उ० ५ । धा० ७४ । ती ॥]

[५]

(१-१०) १, ६ पुरुहन्मा आंगिरसः; २ भर्गः प्रागाथः; ३ हरिष्विठिः काण्वः; ४ जमदग्निर्भागवः; ५, ७ देवा-
तिथिः काण्वः; ८ वसिष्ठो मैत्रावरुणिः; ९ भरद्वाजो बार्हस्पत्यः; १० मेध्यः काण्वः ॥ इन्द्रः

(ऋ० ३ वाम्तोष्पतिर्वा; ४ सूर्यः; ९ इन्द्राग्नी) ॥ बृहती ॥

- २७३ यो राजा चर्षणीनां याता रथेभिरग्निगुः । विश्वासां तस्तता पृतनानां ज्येष्ठं यो वृत्रहा गृणे ॥ १ ॥
- २७४ यत इन्द्र भयामहे ततो नो अभयं कृधि । मघवञ्छग्धि तव तन्न ऊतये वि द्विषो वि मृधो जहि ॥ २ ॥
- २७५ वास्तोष्पते भ्रुवा स्थूणां सत्रं सोम्यानाम् । द्रुप्तः पुरां भेत्ता शश्वतीनामिन्द्रो मुनीनां सखा ॥ ३ ॥
- २७६ बण्महां असि सूर्यं बडादित्य महां असि । महस्ते सतो महिमा पनिष्ठम महा देव महां असि ॥ ४ ॥
- २७७ अश्वी रथी सुरूप इन्द्रो मध्यदिन्द्र ते सखा । श्वात्रभाजा वयसा सचते सदा चन्द्रैर्याति सभामुप ॥ ५ ॥
- २७८ यद्द्याव इन्द्र ते शतं शतं भूमीरुत स्युः । न त्वा वज्रिन्तसहस्रं सूर्या अनु न जातमष्ट रोदसी ॥ ६ ॥
- २७९ यदिन्द्र प्रागपागुदग्यग्वा ह्यसे नृभिः । सिमा पुरू नृषूतो अस्यानवेऽसि प्रशर्ये तुर्वशे ॥ ७ ॥
- २८० कस्तमिन्द्र त्वा वसवा मर्त्यो दधर्षति । श्रद्धा हि ते मघवन्पार्ये दिवि वाजी वाजं सिषासति ॥ ८ ॥
- २८१ इन्द्राग्नी अपादियं पूर्वागात्पद्धतीभ्यः । हित्वा शिरो जिह्वया रारपच्चरत्त्रिंशत्पदा न्यक्रमीत् ॥ ९ ॥
- २८२ इन्द्र नेदीय एदिहि मितमेधाभिरुतिभिः । आ शंतम शतमाभिरभिष्टिभिरा स्वापे स्वापिभिः ॥ १० ॥
- इति नवमी दशतिः ॥ ९ ॥ इति पञ्चमः खण्डः ॥ ५ ॥ [स्व १६ । उ० ५ । धा ७२ । ङा ॥]

[१०]

(१-१०) १ नृमेध आंगिरसः; २, ३ वसिष्ठो मैत्रावरुणिः, ४ भरद्वाजः (ऋ० शंयुः) बार्हस्पत्यः; ५ पुरुच्छेपो दैवो-
दासिः; ६ वामदेवो गौतमः; ७ मेध्यातिथिः काण्वः; ८ भर्गः प्रागाथः; ९, १० मेधातिथि-मेध्यातिथी काण्वौ ॥

इन्द्रः (५ ऋ० आश्विनौ) ॥ बृहती ॥

- २८३ इत ऊती वो अजरं प्रहेतारमप्रहितम् । आशुं जतारं हेतारं रथीतमममूर्तं तुप्रियावृधम् ॥ १ ॥
- २८४ मो षु त्वा वाघतश्च नारे अस्मन्नि रीरमन् । आगच्छाद्वा सधमादं न आ गद्दीह वा सन्नुप ध्रुधि ॥ २ ॥

- २८५ सुनोत सोमपात्रे सोममिन्द्राय वज्रिणे । पचता पक्तीरवसे कृणुध्वमित्पूणाभित्पूणते मयः ॥ ३ ॥
 २८६ यः सत्राहा विचर्षणिरेन्द्रं तं ह्रमहे वयम् । सहस्रमन्यो तुविनुष्ण सत्पते भवा समत्सु नो वृधे ॥४॥
 २८७ शचीभिर्नः शचीवसू दिवा नक्तं दिशस्यतम् । मा वा९ रातिरूपद्रसत्कदाचनास्मद्रातिः कदाचन ॥५॥
 २८८ यदा कदा चं मीढुषे स्तोता जरेत मर्त्यः । आदिद्वन्द्वेते बरुणं विपा गिरा धर्त्तारं विव्रतानाम् ॥६॥
 २८९ पाहि गा अन्धसो मद इन्द्राय मेध्यातिथे । यः संमिश्रो ह्यैर्यो हिरण्यय इन्द्रो वज्री हिरण्ययः ॥७ ॥
 २९० उभयं शृणवच्च न इन्द्रो अर्वागिदं वचः । सत्राच्या मघवान्सोमपीतये धिया शविष्ठ आ गमत् ॥८॥
 २९१ महे च न त्वाद्विवः परा शुल्काय दीयसे । न सहस्राय नायुताय वज्रिवो न शताय शतामघ ॥ ९ ॥
 २९२ वस्यां इन्द्रासि मे पितुरुत भ्रातुरभुञ्जतः । माता च मे छदयथः समा वसो वसुत्वनाय राधसे ॥१०॥

इति दशमी दशतिः ॥ १० ॥ पष्ठः खण्डः ॥ ६ ॥ [स्व० १५। ३० ४ । धा० ७६ । सू ॥]

इति तृतीयप्रपाठके द्वितीयोऽर्धः, तृतीयः प्रपाठकश्च समाप्तः ॥

अथ चतुर्थप्रपाठके प्रथमोऽर्धः ।

[१]

- (१-१०) १ वसिष्ठो मैत्रावरुणिः; २, ६, ७ वामदेवो गौतमः; ३ मेधातिथि-मेध्यातिथी काण्वौ, विश्वामित्र हत्येके;
 ४ नोधा गांतमः; ५ मेधातिथिः (ऋ० मेध्यातिथिः) काण्वः; ८ श्रुष्टिगुः काण्वः; ९ मेध्यातिथिः
 (मेधातिथिर्वा) काण्वः; १० नृमेध आगिरसः ॥ इन्द्रः; ७ बहुः ॥ बृहती ॥

- २९३ इम इन्द्राय सुन्विरे सोमसो दध्याशिरः । तां९ आ मदाय वज्रहस्त पीतये हरिभ्यां याह्योक्त आ ॥१॥
 २९४ इम इन्द्र मदाय ते सोमाश्चिकित्र उक्थिनः । मधोः पपान उप नो गिरः शृणु रास्व स्तोत्राय गिर्विणः २
 २९५ आ त्वाश्च सबर्दुधां श्रुवे गायत्रवेषसम् । इन्द्रं धेनुं सुदुघामन्यामिषमुह्यारामरङ्कृतम् ॥ ३ ॥
 २९६ न त्वा बृहन्तो अद्रयो वरन्त इन्द्र वीडवः । यच्छिक्षति स्तुवते मावते वसु न किष्टदा मिनाति ते ॥४॥
 २९७ क ई वेदं सुते सचा पिबन्तं कद्रयो दधे । अयं यः पुरो विभिनत्योजसा मन्दानः शिप्रयन्धसः ॥ ५ ॥
 २९८ यदिन्द्र शासो अव्रतं च्यावया सदसस्परि । अस्माकमं श्रु मघवन्पुरुस्पृह वसव्ये अधि बर्हय ॥ ६ ॥
 २९९ त्वष्टा नो दैव्यं वचः पर्जन्यो ब्रह्मणस्पतिः । पुत्रैर्भ्रातृभिरदितिर्नु पातु नो दुष्टरं त्रामणं वचः ॥ ७ ॥
 ३०० कदा चन स्तीररसि नेन्द्र सश्चसि दाशुषे । उपोपेन्तु मघवन्भूय इन्तु ते दानं देवस्य पृच्यते ॥ ८ ॥
 ३०१ युङ्क्त्वा हि वृत्रहन्तम हरी इन्द्र परावतः । अर्वाचीनो मघवन्सोमपीतय उग्र ऋध्वेभिरा गहि ॥ ९ ॥
 ३०२ त्वामिदा ह्यो नरोऽपीप्यन्वज्रिन्भूर्णयः । स इन्द्र स्तोमवाहस इह श्रुष्युप स्वसरमा गहि ॥ १० ॥

इति प्रथमा दशतिः ॥१॥ सप्तमः खण्डः ॥७॥ [स्व० १३ । द० १ । धा० ८२ । ङि ॥]

[२]

(१-१०) १, २, ७, ८ वसिष्ठो मैत्रावरुणिः; ३ अश्विनौ वैवस्वतौ; ४ प्रस्कण्वः काण्वः; ५ मेधातिथि-मेध्यातिथी काण्वौ; ६ देवातिथिः काण्वः; ९ नृमेध आंगिरसः; १० नोधाः गौतमः ॥ इन्द्रः; १ उषा; २, ३ (ऋ० ४)

अश्विनौ ॥ बृहती ॥

- ३०३ प्रत्यं अदर्श्यायत्यूच्छन्ती दुहिता दिवः । अपो मही वृणुते चक्षुषा तमो ज्योतिष्कृणोति सूनरी ॥ १ ॥
- ३०४ इमा उ वां दिविष्ट्य उस्मा हवन्ते अश्विना । अयं वामह्रस्वसे शचीवसू विश विशाँहि गच्छयः ॥ २ ॥
- ३०५ कुष्ठः को वामश्विना तपानो देवा मर्त्यः । घ्नता वामश्मया क्षपमाणोँश्शुनेत्थमु आद्वन्यथा ॥ ३ ॥
- ३०६ अयं वां मधुमत्तमः सुतः सोमो दिविष्टिषु । तमश्विना पिबतं तिरोअह्वयं धत्तँरत्नानि दाशुषे ॥ ४ ॥
- ३०७ आ त्वा सोमस्य गवदया सदा याचन्नहं ज्या । भूर्णिं सृगं न सवनेषु चुक्रुधं क ईशानं याचिषत् ॥ ५ ॥
- ३०८ अध्वर्यो द्रावया त्वँ सोममिन्द्रः पिपासति । उपो नूनं युयुजे वृषणा हरी आ च जगाम वृत्रहा ॥ ६ ॥
- ३०९ अभीषतस्तदा भरेन्द्र ज्यायः कनीयसः । पुरुवसुहिँ मघवन्वभूविथ भरेभरे च हव्यः ॥ ७ ॥
- ३१० यदिन्द्र यावतस्त्वमेतावदहमीशीय । स्तोतारमिहधिषे रदावसो न पापत्वाय रँसिषम् ॥ ८ ॥
- ३११ त्वमिन्द्र प्रतूर्तिष्वभि विश्वा असि स्पृधः । अशस्तिहा जनिता वृत्रतूरसि त्वं तूर्य तरुष्यतः ॥ ९ ॥
- ३१२ प्र यो रिरिक्ष ओजसा दिवः सदोभ्यस्परि । न त्वा विव्याच रज इन्द्र पार्थिवमति विश्वं वचक्षिथ १०

इति द्वितीया दशतिः ॥ २ ॥ अष्टमः खण्डः ॥ ८ ॥ [स्त्र० १० । उ० ३ । षा० ७७ । वे ॥]

इति बृहती समाप्ताः ।

[३]

(१-१०) १, २, ६, वसिष्ठो मैत्रावरुणिः; ३ गातुरात्रेयः; ४ पृथुर्वैन्यः; ५ सप्तगुरांगिरसः; ७ गौरिवीतिः शाकथ्यः; ८ वेनो भार्गवः; ९ बृहस्पतिर्नकुलो वा; १० सुहोत्रो भारद्वाजः ॥ इन्द्रः; (ऋ० ५ इन्द्रो वैकुण्ठः)

८ वेनः ॥ त्रिष्टुप् ॥

- ३१३ असावि देवं गोब्रह्मीकमन्धो न्यस्मिन्नन्द्रो जनुषेमुवोच ।
बोधामसि त्वा हर्यश्व यज्ञैर्बोधा न स्तोममन्धसो मदेषु ॥ १ ॥
- ३१४ योनिष्ट इन्द्र सद्ने अकारि तमा नृभिः पुरुहूत प्र याहि ।
असो यथा नोऽविता वृधश्चिह्दो वसूनि ममदश्च सोमैः ॥ २ ॥
- ३१५ अदर्हस्तमसृजो वि खानि त्वमर्णवान्बद्धधानाँ अरम्णाः ।
महान्तमिन्द्र पर्वतं वि यद्वः सृजद्दारा अव यदानवान्हन् ॥ ३ ॥
- ३१६ सुष्वाणास इन्द्र स्तुमसि त्वा सनिष्यन्तश्चित्तुविनुष्ण वाजम् ।
आ नो भर सुवितं यस्य कोना तना त्मना सञ्चामात्वाताः ॥ ४ ॥

- ३१७ जगृह्णा ते दक्षिणामिन्द्र हस्तं वसूवो वसुपते वसूनाम् ।
 विद्वा हि त्वा गोपतिंशूर गोनामस्मभ्यं चित्रं वृषणंरथिं दाः ॥ ५ ॥
- ३१८ इन्द्रं नरो नेमधिता हवन्ते यत्पार्या युनजते धियस्ताः ।
 शूरो नृषाता श्रवसश्च काम आ गोमति ब्रजे भजा त्वं नः ॥ ६ ॥
- ३१९ वयः सुपर्णा उप सेदुरिन्द्रं प्रियमेधा ऋषयो नाधमानाः ।
 अप ध्वान्तसूर्णुहि पूथिं चक्षुर्मुग्ध्याश्स्मान्निधयेव बद्धान् ॥ ७ ॥
- ३२० नाके सुपर्णमुप यत्पतन्तश्हृदा वेनन्तो अभ्यचक्षत त्वा ।
 हिरण्यपक्षं वरुणस्य दूतं यमस्य योनौ शकुनं भुरण्युम् ॥ ८ ॥
- ३२१ ब्रह्म जज्ञानं प्रथमं पुरस्ताद्वि सीमतः सुरचो वेन आवः ।
 स बुध्न्या उपमा अस्य विद्याः सतश्च योनिमसतश्च विवः ॥ ९ ॥
- ३२२ अपूर्व्या पुरुतमान्यस्मै महे वीराय तवसे तुराय ।
 विरिन्दिने वज्रिणे शन्तमानि वचांस्यस्मै स्थविराय तक्षुः ॥ १० ॥

इति तृतीया दशतिः ॥ ३ ॥ इति नवमः खण्डः ॥ ९ ॥ [स्व० १३ । उ० ६ । धा० ९१ । ट ॥]

[४]

(१-९) १, २, ४ सुतानो मारुतः (क्र० तिरश्चारीरङ्गिरसः) ; ३ बृहदुक्थो वामदेव्यः ; ५ वामदेवोः गौतमः ; ६, ८ वसिष्ठो मैत्रावरुणिः ; ७ विश्वामित्रो गाथिनः ; ९ गोरिवीतिः शाकत्यः ॥ इन्द्रः ॥ त्रिःशुप्, (६ ऋ० विराट्) ॥

- ३२३ अव द्रुप्तो अंशुमतीमतिष्ठदीयानः कृष्णो दशभिः सहस्रैः ।
 आवत्तमिन्द्रः शच्या धमन्तमप स्नीहितिं नृमणा अधद्राः ॥ १ ॥
- ३२४ वृत्रस्य त्वा श्वसथादीषमाणा विश्वे देवा अजहुर्यं सखायः ।
 मरुद्भिरिन्द्र सख्यं ते अस्वधेमा विश्वाः पृतना जयासि ॥ २ ॥
- ३२५ विभुं दद्राणंसमने बहूनां युवानंसन्तं पलितो जगार ।
 देवस्य पश्य काव्यं महित्वाद्या ममार स ह्यः समान ॥ ३ ॥
- ३२६ त्वंह त्यत्सप्तभ्यो जायमानोऽशत्रुभ्यो अभवः शत्रुरिन्द्र ।
 गूढे द्यावापृथिवी अन्वविन्दो विभुमद्भ्यो भुवनेभ्यो रणं धाः ॥ ४ ॥
- ३२७ मडिं न त्वा वज्रिणं भृष्टिमन्तं पुरुधस्मानं वृषभंस्थिरस्नुम् ॥
 करोष्यस्तर्षीर्दुवस्युरिन्द्र क्षुक्षं वृत्रहणं गृणीषे ॥ ५ ॥

३२८ प्र वो महे महे वृधे भरध्वं प्रचेतसे प्र जुमति कृणुध्वम् ।

विशः पूर्वीः प्र चर वर्षणिप्राः

॥ ६ ॥

३२९ शुनं हुवेम मघवानमिन्द्रमस्मिन्भरे नृतमं वाजसातो ।

शृण्वन्तमुग्रभूतये समत्सु घ्नन्तं वृत्राणि सञ्जितं धनानि

॥ ७ ॥

३३० उदु ब्रह्माण्यैरत श्रवस्येन्द्रं समये महया वसिष्ठ ।

आ यो विश्वानि श्रवसा ततानोपश्रोता म ईवतो वचांसि

॥ ८ ॥

३३१ ऋकं यदस्याप्स्वा निषत्समुतो तदस्मै मध्विञ्चच्छयात् ।

पृथिव्यामतिषितं यदूधः पयो गोष्वध्वा ओषधीषु

॥ ९ ॥

इति अनुर्थी दशतिः ॥ ४ ॥ दशमः खण्डः ॥ १० ॥ [२५० १६ । व० ६ । पा० ७३ । कि ॥]

[५]

(१-१०) १ अरिष्टनेमिस्ताक्षर्यः; २ भरद्वाजः (ऋ० गार्गो भारद्वाजः); ३ विमद ऐन्द्रः, वसुकृद्वा वासुकः (ऋ० प्राजापत्यो वा); ४-६, ९ वामदेवो गौतमः (९ ऋ० यमी वैवस्वती) ७ विश्वामित्रो गाथिनः; ८ रेणु-वैश्वामित्रः; १० गोतमो राहूगणः ॥ इन्द्रः (ऋ० १ ताक्षर्यः; ७ पर्वतेन्द्रौ; ९ यमो वैवस्वतः) ॥ त्रिष्टुप् ॥

३३२ त्यमू षु वाजिनं देवजूतं सहोवानं तरुतारं रथानाम् ।

अरिष्टनेमि पृतनाजमाशुं स्वस्तये ताक्षर्यमिहा हुवेम

॥ १ ॥

३३३ त्रातारमिन्द्रमवितारमिन्द्रं हवेहवे सुहवं शूरमिन्द्रम् ।

हुधे नु शक्रं पुरुहूतमिन्द्रमिदं हविर्मघवा वेत्विन्द्रः

॥ २ ॥

३३४ यजामह इन्द्रं वज्रदक्षिणं हरीणां रथ्यां शिव्रतानाम् ।

प्र इमश्रुभिर्दोधुवदूर्ध्वधा भुवद्वि सेनाभिर्मघमानो वि राभसा

॥ ३ ॥

३३५ सत्राहणं दाधूषि तुग्रमिन्द्रं महामपारं वृषभं सुवज्रम् ।

हन्ता यो वृत्रं सनितीत वाजं दाता मघानि मघवा सुराधाः

॥ ४ ॥

३३६ यो नो वनुष्यन्नभिदाति मर्त उगणा वा मन्यमानस्तुरो वा ।

क्षिधी युधा शवसा वा तमिन्द्राभी श्याम वृषमणस्त्वोताः

॥ ५ ॥

३३७ यं वृत्रेषु क्षितय स्पधेमाना यं युक्तेषु तुरयन्तो हवन्ते ।

यं शूरसातो यमपामुपज्मन्यं विप्रासो वाजयन्ते स इन्द्रः

॥ ६ ॥

- ३३८ इन्द्रापर्यता बृहता रथेन क्षामीरिष आ बहतरसुवीराः ।
 वीतः ह्यव्यान्यध्वरेषु देवा वर्धेयां गीर्भिरिडया मदस्ता ॥ ७ ॥
- ३३९ इन्द्राय गिरो अनिशितसर्गा अपः द्वैरयत्सगरस्य बुध्नात् ।
 यो अक्षणेव चक्रियौ शचीभिर्विष्वक्तस्तम्म पृथिवीमुत घाम् ॥ ८ ॥
- ३४० आ त्वा सखायः सख्या बभूव्युस्तिरः पुरु चिदर्णवां जगम्याः ।
 पितुर्नपातमा दधीत वेधा अस्मिन्शये प्रतरां दीद्यानः ॥ ९ ॥
- ३४१ को अद्य युङ्क्ते धुरि गा ऋतस्य सिमीवतो भामिनो दुर्हणायून् ।
 आसन्नैषामन्सुवाहो मयोभून्य एषां भृशणभृणघत्स जीवात् ॥ १० ॥

इति पञ्चमी दशतिः ॥ ५ ॥ एकादशः खण्डः ॥ ११ ॥ [स्व० १८ । उ० ४ । ष० ८६ । इ ॥]

इति त्रिद्विप् समाप्ता ॥ इति चतुर्थप्रपाठकस्य प्रथमोऽर्धः ॥ १ ॥

[६]

(१-१०) १ मधुच्छन्दा वैश्वामित्रः; २ जेवा माधुच्छन्दपः; ३, ६ गीतमो राहूगणः; ४ अत्रिमौगः; ५, ८ तिर-
 श्रोराङ्गिरसः; ७ नोपाविधिः काण्वः; ९ विश्वामित्रो गायिनः; १० तिरश्रोराङ्गिरसः शंभुर्वाहस्यो वा ॥

॥ इन्द्रः ॥ अनुद्विप् ॥

- ३४२ गायन्ति त्वा गायत्रिणोऽचेन्त्यर्कमाकिणः । ब्रह्माणस्त्वा शतकृत उद्वंशमिव येमिरे ॥ १ ॥
- ३४३ इन्द्रं विश्वा अवीवृधन्त्समुद्रव्यचसं गिरः । रथीतमरथीनां याजानांसत्पति पतिम् ॥ २ ॥
- ३४४ इमामिन्द्र सुतं पिब ज्येष्ठममर्त्यं मदम् । शुक्रस्य त्वाभ्यक्षरन्धारा ऋतस्य सादने ॥ ३ ॥
- ३४५ यदिन्द्र चित्र म इह नास्ति त्वादातमद्रिवः । राधस्तत्रो विददस उभयाहस्त्या भर ॥ ४ ॥
- ३४६ श्रुधी हवं तिरच्छया इन्द्र यस्त्वा सपर्यति । सुवीर्यस्य गोमतो रायस्पूर्धि महाअसि ॥ ५ ॥
- ३४७ असावि सोम इन्द्र ते शविष्ठ धृष्णवा गहि । आ त्वा पूणक्त्विन्द्रिय रजः सूर्यो न रदिमभिः ॥ ६ ॥
- ३४८ एन्द्र याहि हरिभिहप कण्वस्य सुदुतिम् । दिवो अमुष्य शासतो दिवं यय दिवावसो ॥ ७ ॥
- ३४९ आ त्वा गिरो रथीरिवास्थुः सुतेषु गिर्वणः । अभि त्वा समनुषत गावो वत्सं न धेनवः ॥ ८ ॥
- ३५० एतो न्विन्द्र संस्तवाम शुद्धं शुद्धेन साक्षा । शुद्धैस्वथैर्वावृध्वांसंशुद्धैराशीर्वाण्ममत्तु ॥ ९ ॥
- ३५१ यो रयिं वो रयिन्तमो यो दुस्यैस्ववत्तमः । सोमः सुतः स इन्द्र तेऽस्ति स्वधापते मदः ॥ १० ॥

इति षष्ठी दशतिः ॥ ६ ॥ द्वादशः खण्डः ॥ १२ ॥ [स्व० ४ । उ० ४ धा० ५४ ॥ षी ॥]

इति तृतीयोऽध्यायः ॥ ३ ॥

अथ चतुर्थोऽध्यायः ।

[७]

(१-८) १ भरद्वाजो बार्हस्पत्यः; २ वामदेवो गौतमः, शाकपुत्रो वा; ३ प्रियमेध आङ्गिरसः; ४ प्रगावः काण्वः;
५ इष्यवाक्ष आत्रेयः; ६ शंयुर्बार्हस्पत्यः; ७ वामदेवो गौतमः; ८ जेता माधुच्छन्दसः ॥ इन्द्रः; ५ मरुतः;
७ दधिक्रा वा ॥ अनुष्टुप् ॥

३५२ प्रत्यस्मै पिपीषते विश्वानि विदुषे भर । अरङ्गमाय जग्मयेऽपश्चादध्वने नरः ॥ १ ॥
३५३ आ नो वयो वयःशयं महान्तं गह्वरेष्टां महान्तं पूर्वनिष्ठाम् । उग्रं वचो अपावधीः ॥ २ ॥
३५४ आ त्वा रथं यथोतये सुज्ञाय वर्तयामसि । तुविकूर्मिमृतीषहमिन्द्रं शविष्ठं सत्पतिम् ॥ ३ ॥
३५५ स पूर्व्यां महोनां वेनः क्रतुभिरानजे । यस्य द्वारा मनुः पिता देवेषु धिय आनजे ॥ ४ ॥
३५६ यदी वहत्याशवो भ्राजमाना रथेष्वा । पिबन्तो मदिरं मधु तत्र श्रवांसि कृण्वते ॥ ५ ॥
३५७ त्यमु वो अग्रहणं गृणीषे शवसस्पतिम् । इन्द्रं विश्वासाहं नरं शचिष्ठं विश्ववेदसम् । ॥ ६ ॥
३५८ दधिक्रावणो अकारिषं जिष्णोरश्वस्य वाजिनः । सुरभि नो मुखा करत्र न आयुषि तारिषत् ॥ ७ ॥
३५९ पुरां भिन्दुयुवा कविरमितौजा अजायत । इन्द्रो विश्वस्य कर्मणो धर्ता वज्री पुरुष्टुतः ॥ ८ ॥
इति सप्तमी दशतिः ॥ ७ ॥ इति प्रथमः खण्डः ॥ १ ॥ [स्व० ५ । उ० २ । धा० ४५ ॥ पु ॥]

[८]

(१-१०) १, ३, ५ प्रियमेध आङ्गिरसः; २, १० वामदेवो गौतमः; ४ मधुच्छन्दा वैश्वामित्रः; ६ भरद्वाजो बार्हस्पत्यः;
७ आग्निर्भौमः; ८ प्रस्कण्वः काण्वः; ९ अत्रित आपत्यः (क्र० कुत्स आंगिरसो वा) ॥ इन्द्रः; (६ क्र० अग्निः)

८ उषाः; ९ विश्वेदेवाः ॥ अनुष्टुप् ॥

३६० अग्र वस्त्रिष्टुभमिषं वन्दद्गीरायेन्दवे । धिया वो मेधसातये पुरन्ध्या विवासति । ॥ १ ॥
३६१ कश्यपस्य स्वर्विदो यावाहुः सयुजाविति । ययोर्विश्वमपि व्रतं यज्ञं धीरा निचाय्य ॥ २ ॥
३६२ अर्चेत प्रार्चता नरः प्रियमेधासो अर्चेत । अर्चेन्तु पुत्रका उत पुरमिद् धृण्ववर्चेत ॥ ३ ॥
३६३ उक्थमिन्द्राय शंस्यं वधेनं पुरुनिःषिधे । शक्रो यथा सुतेषु नो रारणत्सख्येषु च ॥ ४ ॥
३६४ विश्वानरस्य वस्पतिमनान्तस्य शवसः । एवैश्च चर्षणीनामृती हुवे रथानाम् । ॥ ५ ॥
३६५ स धा यस्ते दिवो नरो धिया मर्तस्य शमतः । ऊती स बृहतो दिवो द्विषो अंहो न तरति ॥ ६ ॥
३६६ विभोष्ट इन्द्र राधसो विश्वी रतिः शतक्रतो । अथा नो विश्वचर्षणे दुस्त्रंसुदन्नमंहय ॥ ७ ॥
३६७ वयश्चित्ते पतत्रिणो द्विपाञ्चतुष्पादज्जनि । उषः प्रारभूतूरनु दिवो अन्तेभ्यस्पति ॥ ८ ॥
३६८ अमी ये देवा स्थन मध्य भा रोचने दिवः । कङ्क ऋतं कदमृतं का प्रत्ना व आहुतिः ॥ ९ ॥

३६९ ऋचं साम यजामहे याभ्यां कर्माणि कृण्वते । वि ते सदसि राजतो यज्ञं देवेषु वक्षंतः ॥१०॥
इति अष्टमी दशतिः ॥ ८ ॥ द्वितीयः खण्डः ॥ २ ॥ इत्यनुष्टुभः ॥ [स्व० ७ । उ० ३ । धा० ५४ । जी १]

[९]

(१-११) १ रेभः काश्यपः; २ सुवेदाः शैलूषिः; ३ वामदेवो गौतमः; ४, ७, ८ सद्य आङ्गिरसः; ५ विश्वामित्रो गार्धिनः; ६ कृष्ण आङ्गिरसः; ९ भरद्वाजो बार्हस्पत्यः; १० मेधातिथिः काण्वः (ऋ० मान्धाता यौवनाश्वः);

११ कुत्स आङ्गिरसः ॥ इन्द्रः; ९ द्वावापृथिवी ॥ जगती; १ अति जगती; १० महापङ्क्तिः ॥

३७० विश्वाः पृथना अभिभूतरं नरः सज्जस्ततश्चुरिन्द्रं जजनश्च राजसे ।

ऋच्वे वरं स्थेमन्यासुरीमुतोम्रमोजिष्टं तरसं तरस्विनम् ॥ १ ॥

३७१ श्रुते दधामि प्रथमाय मन्यवेऽहन्यदस्युं नर्यं विवेरपः ।

उमे यत्वा रोदसी धावतामनु भ्यसाते शुष्मात्पृथिवी चिदद्रिवः ॥ २ ॥

३७२ समेत विश्वा ओजसा पतिं दिवो य एक इन्द्ररतिथिर्जनानाम् ।

स पूर्व्यां नूतनमाजिगीषं तं वर्तनीरनु वावृत एक इत् ॥ ३ ॥

३७३ इमे त इन्द्र ते वयं पुरुष्टुत ये त्वारभ्य चरामसि प्रभुवसे ।

न हि त्वदन्यो गिर्वर्णो गिरः सद्यत्क्षोणीरिव प्रति तद्धर्यं नो वचः ॥ ४ ॥

३७४ वर्षणीधृतं मघवानमुक्थ्याऽमिन्द्रं गिरो बृहतीरभ्यनूषत ।

वावृथानं पुरुहूतं सुवृक्तिभिरमत्यं जरमाणं दिवेदिवे ॥ ५ ॥

३७५ अरुळा व इन्द्रं मतयः स्वयुवः सध्रीचीर्विश्वा उशतीरनूषत ।

परि ष्वजन्त जनयो यथा पतिं मर्यं न शुन्ध्यं मघवानमूतये ॥ ६ ॥

३७६ अमि त्यं मेषं पुरुहूतभृगिमयामिन्द्रं गीर्भिर्मदता वस्वो अर्णवम् ।

यस्य द्यावो न विचरन्ति मानुषं भुजे मरुहिष्ठमभि विप्रमर्चत ॥ ७ ॥

३७७ त्यं सु मेषं महया स्वर्षिदं शतं यस्य सुभुवः साकमीरते ।

अत्यं न वाजं हवनस्यदं रथमिन्द्रं ववृत्त्यामवसे सुवृक्तिभिः ॥ ८ ॥

३७८ घृतवती भुवनानामभिश्चियोर्वी पृथ्वी मधुदुघे सुपेशसा ।

द्यावापृथिवी वरुणस्य धर्मणा विष्कमिते अजरे भूरिरेतसा ॥ ९ ॥

३७९ उमे यदिन्द्र रोदसी आपप्राथोषा इव । महान्तं त्वा महीनां सभ्राजं वर्षणीनाम् ।

देवी जनित्र्यजीजनद्भ्रा जनित्र्यजीजनत् ॥ १० ॥

३८० प्र मन्दिने पितुमदर्शता वचो यः कृष्णगर्भा निरहन्नुजिभ्वना ।

अवस्यवो वृषणं वज्रदक्षिणं मरुत्वन्तं सख्याय हुवेमहि

॥ ११ ॥

इति नवम दशतिः ॥ ९ ॥ तृतीयः खण्डः ॥ ३ ॥ [स्व० १४ । उ० ७ । धा० ९३ । धि ॥]

॥ इति जगत्यः ॥

[१०]

(१-१०) १ नारदः काण्वः; २,३ गोषूक्त्यश्वसूक्तिनौ काण्वायनौ; ४ पर्वतः काण्वः; ५-७, १० विश्वमना वैश्वः;

८ नृमेघ आङ्गिरसः; ९ गीतमो राहुगणः ॥ इन्द्रः ॥ उष्णिक् ॥

३८१ इन्द्रं सुनेषु सोमेषु कर्तुं पुनीप उक्थ्यम् । विदे वृधस्य दक्षस्य महाँहि षः ॥ १ ॥

३८२ तमु अभि प्र गायत पुरुहूतं पुरुषटुतम् । इन्द्रं गीर्भिस्तवीषमा विवासत ॥ २ ॥

३८३ ते ते मदं गृणीमसि वृषणं पृथु सासहिम् । उ लोककृतनुमाद्रिवो हरिभ्रियम् ॥ ३ ॥

३८४ यन्सोमिन्द्र विष्णवि यद्वा घ त्रित आप्त्ये । यद्वा मरुत्सु मन्दसे समिन्दुभिः ॥ ४ ॥

३८५ एदु मधोर्मदिन्तरं सिञ्चाध्वर्यो अन्धसः । एवा हि वीरस्तवते सदावृधः । ॥ ५ ॥

३८६ एन्दुमिन्द्राय सिञ्चत पिबाति सोम्यं मधु । प्र राधाँसि चोदयते महित्वना ॥ ६ ॥

३८७ एतो न्विन्द्रं स्तवाम सखायः स्तोम्यं नरम् । कृष्टीर्यो विश्वा अभ्यस्त्येक इत् ॥ ७ ॥

३८८ इन्द्राय साम गायत विप्राय बृहते बृहत् । ब्रह्मकृते विपश्चिते पनस्यवे ॥ ८ ॥

३८९ य एक इद्विदयते वसु मर्तीय दाशुषे । ईशानो अप्रतिष्कृत इन्द्रो अङ्ग ॥ ९ ॥

३९० सखाय आ शिषामहे ब्रह्मेन्द्राय वज्रिणे । स्तुष ऊ षु वो नृतमाय धृष्णवे ॥ १० ॥

इति दशमो दशतिः ॥ १० ॥ चतुर्थः खण्डः ॥ ४ ॥ [स्व० १० । उ० ४ । धा० ६२ । खा ॥]

इति चतुर्थप्रपाठके द्वितीयोऽर्धः, चतुर्थः प्रपाठकश्च समाप्तः ॥

अथ पञ्चमः प्रपाठकः ।

[१]

(१-८) १ प्रगाथो घोरः काण्वः; २ भरद्वाजो वार्हस्पत्यः; ३ नृमेघ आङ्गिरसः; ४ पर्वतः काण्वः; ५, ७ हरिभ्रिष्ठिः

काण्वः; ६ विश्वमना वैश्वः; ८ वसिष्ठो मैत्रावरुणिः ॥ इन्द्रः; ५, ७ आदित्याः ॥ उष्णिक्; ८ विराडुष्णिक् ॥

३९१ गृणे तदिन्द्र ते शव उपमां देवतातये । यद्दँसि वृत्रमोजसा शचीपते ॥ १ ॥

३९२ यस्य त्यच्छम्बरं मदे दिवोदासाय रन्धयन् । अयँस सोम इन्द्र ते सुतः पिब ॥ २ ॥

३९३ इन्द्र नो गधि प्रिय सत्राजिदगोह्य । गिरिर्न विश्वतः पृथुः पतिर्दिवः ॥ ३ ॥

३९४ य इन्द्र सोमपातमो मदः शविष्ठ चेतति । येना हँसि न्याश्रिणं तमीमहे ॥ ४ ॥

३९५ तुचे तुनाय तत्सु नो द्राघीय आयुर्जीवसे । आदित्यासः समहसः कृणोतन ॥ ५ ॥

- ३९६ वेत्था हि निर्ऋतीनां वज्रहस्त परिवृजम् । अहरहः शुन्ध्युः परिपदामिव ॥ ६ ॥
 ३९७ अपामीवामप स्त्रिधमप सेधत दुर्मतिम् । आदित्यासो युयोतना नो अहसः ॥ ७ ॥
 ३९८ पिवा सोममिन्द्र मन्दतु त्वा ये ते सुषाव ह्येध्वद्रिः । सोतुर्बाहुभ्यां सुयतो नावी ॥ ८ ॥
 इति प्रथमा दशतिः ॥ १ ॥ पञ्चमः खण्डः ॥ ५ ॥ इत्युष्णिहः । [स्व० ५ । उ० २ । धा० ५१ । फ ॥]

[२]

(१-१०) सौभरिः काण्डः; ७, ८ नृमेध आंगिरसः ॥ इन्द्रः; ३, ६ मरुतः ॥ ककुभः ॥

- ३९९ अश्रातृव्यो अना त्वमनापिरिन्द्र जनुषा सनादसि । युधेदापित्वमिच्छसे ॥ १ ॥
 ४०० यो न इदमिदं पुरा प्र वस्य आनिनाय तमु व स्तुषे । सखाय इन्द्रमूतये ॥ २ ॥
 ४०१ आ गन्ता मा रिषण्यत प्रस्थावानो माप स्थात समन्यवः । दृढा चिद्यमयिष्णवः ॥ ३ ॥
 ४०२ आ याह्ययमिन्द्रवेऽश्वपते गोपत उर्वरापते । सोमं सोमपते पिब ॥ ४ ॥
 ४०३ त्वया ह स्विद्युजा वयं प्रति श्वसन्तं वृषभ ब्रुवीमहि । सस्ये जनस्य गोमतः ॥ ५ ॥
 ४०४ गावश्चिद्धा समन्यवः सजात्येन मरुतः सबन्धवः । रिहते ककुभो मिथः ॥ ६ ॥
 ४०५ त्वं न इन्द्रा भर ओजो नृम्णं शतक्रतो विचर्षणे । आ वीरं पृतनासहम् ॥ ७ ॥
 ४०६ अधा हीन्द्र गर्विण उप त्वा काम ईमहे ससृग्महे । उदेव गन्त उदभिः ॥ ८ ॥
 ४०७ सीदन्तस्ते वयो यथा गोश्रीते मधौ मदिरे विचक्षणो । अभि त्वामिन्द्र नोनुमः ॥ ९ ॥
 ४०८ वयमु त्वामपूर्व्यं स्थूरं न कच्चिद्भरन्तोऽवस्थवः । वज्रि चित्रं हवामहे ॥ १० ॥
 इति द्वितीया दशतिः ॥ २ ॥ षष्ठः खण्डः ॥ ६ ॥ इति ककुभः ॥ [स्व० २ । उ० २ । धा० ४१ । छ ॥]

[३]

(१-१०) १-८ गोतमो (सम्मदो वा) राहूगणाः; ९ त्रिवः आप्तयः (ऋ० कुक्ष आंगिरसो वा); १० अश्वस्युरा-
 त्रेयः ॥ इन्द्रः; ९ विश्वेदेवाः; १० आश्विनौ ॥ पक्तिः ।

- ४०९ स्वादारित्था विषूवता मधोः पिवन्ति गौर्यः ।
 या इन्द्रेण सयावरीवृष्णा मदन्ति शोभथा वस्वीरनु स्वराज्यम् ॥ १ ॥
 ४१० इत्था हि सोम इन्मदो ब्रह्म चकार वर्धनम् ।
 शविष्ठ वज्रिभोजसा पृथिव्या निः शशा अहिमर्चन्ननु स्वराज्यम् ॥ २ ॥
 ४११ इन्द्रो मदाय वावृधे शवसे वृत्रहा नृभिः ।
 तमिन्महत्स्वाजिषूतिमर्भं हवामहे स वाजेषु प्र नोऽविषन् ॥ ३ ॥

- ४१२ इन्द्र तुभ्यमिदद्विवोनृत्तं वज्रिन्धीर्यम् ।
 यद्द त्वं मायिनं मृगं तव त्यन्माययावधीरर्चन्ननु स्वराज्यम् ॥ ४ ॥
- ४१३ प्रेह्यभीहि धृष्णुहि न ते वज्रो नि यंसते ।
 इन्द्र नृष्णहि ते शवो हनो वृत्रं जया अपोऽर्चन्ननु स्वराज्यम् ॥ ५ ॥
- ४१४ यतुदीरत आजयो धृष्णवे धीयते धनम् ।
 युद्ध्वा मदच्युता हरी कंहनः कं वसौ दधोऽस्माह् इन्द्र वसौ दधः ॥ ६ ॥
- ४१५ अक्षन्मीमदन्त ह्यव प्रिया अधषत ।
 अस्तोषत स्वभानवो विप्रा नविष्टया मती योजा न्विन्द्र ते हरी ॥ ७ ॥
- ४१६ उपो षु शृणुही गिरो मघवन्मातथा इव ।
 कदा नः सूनुतावतः कर इदर्थयास इद्योजा न्विन्द्र ते हरी ॥ ८ ॥
- ४१७ चन्द्रमा अस्वाऽश्नतरा सुषणो धावने दिवि ।
 न वो हिरण्यनेमयः पदं विन्दन्ति विद्युतो वित्तं मे अस्य रोदसी ॥ ९ ॥
- ४१८ प्रति प्रियतमं रथं वृषणं वसुवाहनम् ।
 स्तोता चाभश्विनावृषि स्तोभेभिर्भूषति प्रति माध्वी मम श्रुनह्वम् ॥ १० ॥

इति तृतीया दशतिः ॥१२॥ सप्तमः खण्डः ॥७॥ [स्व० १३ । उ० ५ खं० ७५ । पु० ॥]

[४]

- (१-८) १, ७ वसुश्रुत आत्रेयः; २, ४ त्रिमद ऐन्द्रः (ऋ० प्राजापत्यो वा, वसुकुटा वासुकः); ३ सत्यश्रवा आत्रेयः; ५, ६ गोतमो राहूगणः; ८ अंहोसुगवामदेव्यः; (ऋ० कुरुमलबर्हिषः शैलपिर्वाः) ॥ अग्निः; ३ उषाः; ४ सोमः; ५, ६ इन्द्रः; ८ विश्वेदेवाः ॥ पंक्तिः; ८ बृहती ॥

- ४१९ आ ते अग्न इधीमहि द्युमन्तं देवाजरम् ।
 यद्द स्या ते पनीयसी समिहीदयति द्यवीषं स्तोतृभ्य आ भर ॥ १ ॥
- ४२० आग्नि न स्वधृक्तिभिर्होतारं त्वा वृणीमहे ।
 शीरं पावकशोचिषं वि वो मदे यक्षेष् स्तीर्णबर्हिषं विवक्षमे ॥ २ ॥
- ४२१ महे नो अद्य बोधयोपो राये दिवित्मती ।
 यथा चिन्नो अवोधयः सत्यश्रवसि वाग्ये सुजाते अभ्वसूनुते ॥ ३ ॥

- ४२२ भद्रं नो अपि वातय मनो दक्षमुत क्रतुम् ।
 अथा ते सख्ये अन्धसो वि वो मदे रणा गावो न यवसे विदक्षसे ॥ ४ ॥
- ४२३ कृत्वा महाँ अनुष्वधं भीम आ वावृते शवः ।
 श्रिय ऋष्व उपाकयोर्नि शिप्री हरिवां दधे हस्तयोर्विज्रमायसम् ॥ ५ ॥
- ४२४ स घा ते वृषणँ रथमधि तिष्ठाति गोविदम् ।
 यः पात्रँ हारियोजनं पूर्णमिन्द्राचिकेर्तति योजा न्विन्द्र ते हरी ॥ ६ ॥
- ४२५ अग्निं तं मन्ये यो वसुरस्तं यं यन्ति धेनवः ।
 अस्तमर्वन्त आशवाँस्तं नित्यासो वाजिन इषँ स्तोतृभ्य आ भर ॥ ७ ॥
- ४२६ न तमँहो न दुरितं देवासो अष्ट मर्त्यम् ।
 सजोषसो यमर्थमा मित्रो नयति वरुणो अति द्विषः ॥ ८ ॥

इति चतुर्थीं दशतिः ॥ ४ ॥ अष्टमः खण्डः ॥ ८ ॥ [स्व० ७ । उ० ३ । धा० ५७ । जे ॥]
 इति पंचतयः ॥

[५]

(१-१०) ऋण-त्रसदस्युः (ऋ० १, ३-५, १० अग्नेयो विष्ण्या ऐश्वराः; २, ६, त्र्यरुणस्रैवृष्णाः, त्रसदस्युः पौरुकुसः) ७ वसिष्ठो मैत्रावरुणिः; ८ वामदेवो गौतमः ॥ पचमानः सोमः; ७ मरुतः; ८ अग्निः ९ वाजिनः ॥

द्विपदा विराट्; ८ पदपंक्तिः; ९ पुरउष्णिक्; २, ६ त्रिपदा अनुष्टुप्पिपीलिकामध्या ॥

- ४२७ परि प्र धन्वेन्द्राय सोम स्वादुमित्राय पूष्णे भगाय ॥ १ ॥
- ४२८ पर्यु षु प्र धन्व वाजसातये परि वृत्राणि सक्षणिः । द्विषस्तरधया ऋणया न ईरसे ॥ २ ॥
- ४२९ पवस्व सोम महान्समुद्रः पिता देवानां विश्वाभि धाम ॥ ३ ॥
- ४३० पवस्व सोम महै दक्षायाम्भो न नित्को वाजी धनाय ॥ ४ ॥
- ४३१ इन्दुः पविष्ट चारुर्मदायापामुपस्थे कविर्मगाय ॥ ५ ॥
- ४३२ अनु हि त्वा सुतँ सोम मदामसि महै समर्थराज्ये । वाजाँ अभि पचमान प्र गाहसे ॥ ६ ॥
- ४३३ क ई व्यक्ता नरः सनीडा रुद्रस्य मयी अथा स्वश्वाः ॥ ७ ॥
- ४३४ अग्ने तमद्याश्वं न स्तोमैः क्रतुं न भद्रँ हृदिस्पृशाम् । ऋध्यामा त ओहैः ॥ ८ ॥
- ४३५ आविर्मर्या आ वाजं वाजिनो अगमं देवस्य सवितुः सवम् । स्वर्गाँ अर्वन्तो जयत ॥ ९ ॥
- ४३६ पवस्व सोम द्युम्नी सुधारो महाँ अवीनामनुपूर्व्यः ॥ १० ॥

इति पञ्चमी दशतिः ॥ ५ ॥ इति नवमः खण्डः ॥ ९ ॥ [स्व० ८ । उ० २ । धा० ३५ । डु ॥]
 इति पंचमप्रपाठकस्य प्रथमोऽर्धः ॥ १ ॥

[६]

(१-१०) व्रतदस्युः, ७ संवर्त आंगिरसः ॥ इन्द्रः, ६ विश्वेदेवाः, ७ उषाः ॥

द्विपदा विराट् ॥

- ४३७ विश्वतोदायन्विश्वतो न आ भर ये त्वा शविष्ठमीमहे ॥ १ ॥
 ४३८ एष ब्रह्मा य ऋत्विष्य इन्द्रो नाम श्रुतो गुणे ॥ २ ॥
 ४३९ ब्रह्माण इन्द्रं महयन्तो अर्करवर्धयन्नहये हन्तवा उ ॥ ३ ॥
 ४४० अनवस्ते रथमश्वाय तक्षुस्त्वष्टा वज्रं पुरुहूत द्युमन्तम् ॥ ४ ॥
 ४४१ शं पदं मघ्न रयीषिणो न काममव्रतो हिनोति न स्पृशद्रथिम् ॥ ५ ॥
 ४४२ सदा गावः शुचयो विश्वधायसः सदा देवा अरेपसः ॥ ६ ॥
 ४४३ आ याहि वनसा सह गावः सन्वन्त वर्तनि यदूधभिः ॥ ७ ॥
 ४४४ उप प्रक्षे मधुमति क्षियन्तः पुष्येम रयि धीमहे त इन्द्र ॥ ८ ॥
 ४४५ अर्चन्त्यर्का मरुतः स्वर्का आ स्तोमति श्रुतो युवा स इन्द्रः ॥ ९ ॥
 ४४६ प्र व इन्द्राय वृत्रहन्तमाय विप्राय गार्थं गायत यं जुजोपते ॥ १० ॥

इति षष्ठी दशतिः ॥ ६ ॥ दशमः खण्डः ॥ १० ॥ [त्व० ७ । उ० २ । धा० ४२ । छ ।]

[७]

- (१-१०) १ पृषधः काण्वः, २, ३, ४ वन्धुः सुबधुः श्रुतवन्धुर्विप्रवन्धुश्च क्रमेण गोपायना लौपायना वा; ५ संवर्त आंगिरसः; ६ भुवन आप्त्यः; साधनो वा भौवनः; ७ ऊवर ऐल्यः; ८ भरद्वाजो वार्हस्पत्यः; ९ आत्रेयः; १० वसिष्ठो मैत्रावरुणिः ॥ अग्निः, ५ उषाः, ६, ७, ९ विश्वेदेवाः; ३, ४, ८, १० इन्द्रः ॥ द्विपदा विराट्, १० एकपदा ॥

- ४४७ अचेत्यग्निश्चिकितिर्हव्यवाङ्गु सुमद्रथः ॥ १ ॥
 ४४८ अग्ने त्वं नो अन्तम उत ज्ञाता शिवो भुवो वरुथ्यः ॥ २ ॥
 ४४९ भगो न चित्रो अग्निर्महोनां दधाति रत्नम् ॥ ३ ॥
 ४५० विश्वस्य प्र स्तोम पुरो वा सन्यदि वेह नूनम् ॥ ४ ॥
 ४५१ उषा अप स्वसुष्टमः सं वर्तयति वर्तनि सुजानता ॥ ५ ॥
 ४५२ इमा जु कं भुवना सीषध्रेमेन्द्रश्च विश्वे च देवाः ॥ ६ ॥
 ४५३ वि स्तुतयो यथा पथा इन्द्र त्वद्यन्तु रातयः ॥ ७ ॥
 ४५४ अया वाजं देवहितं सनेम मदेम शतहिमाः सुवीराः ॥ ८ ॥

४५५ ऊर्जा मित्रो वरुणः पिन्वतेडाः पीवरीमिषं कृणुही न इन्द्र ॥ ९ ॥

४५६ इन्द्रो विश्वस्य राजति ॥ १० ॥

इति सप्तमी दशतिः ॥ ७ ॥ एकादशः खण्डः ॥ ५१ ॥ [स्व० ५ । उ० ४ । धा० ४१ । अ ।]

[८]

(१-१०) १, १० गृहसमदः शौनकः; २ गौरांगिरसः; ३, ५, ९, परुच्छेपो देवोदासिः; ४ रेभः काश्यपः;
६ एवयामरुदानेयः; ७ अनानतः पारुच्छेपिः; ८ नकुलः ॥ १, ३, ४, १० इन्द्रः; २ सूर्यः; ५ विश्वेदेवाः; ६ मरुतः;
७ पवमानः सोमः; ८ स्वविता; ९ अग्निः ॥ १, १० अष्टिः (१० अतिशक्वरी वा); ३, ५, ७-९ अत्यष्टिः;
२, ४, ६, अतिजगती (अष्टिर्वा ?) ॥

४५७ त्रिकद्रुकेषु महिषो यवाशिरं तुविशुष्मस्तृस्पत्सोममापिवद्विष्णुनां सुतं यथावशम् ।
स इ ममाद महि कर्म कर्तवे महामुरुः सैनसश्चदेवो देवसत्य इन्द्रुः सत्यमिन्द्रम् ॥ १ ॥

४५८ अयसहस्रमानवो दशः कवीनां मतिज्योतिर्विधर्म ।
ब्रह्मः समीचीरुषसः समैरयदरेपसः सचेतसः स्वसरे मन्युमन्तश्चिता गोः ॥ २ ॥

४५९ एन्द्र याह्युप नः परावतो नायमच्छा विदधानीव सत्पतिरस्ता राजेव सत्पतिः ।
हवामहे त्वा प्रयस्वन्तः सुतेष्वा पुत्रासो न पितरं वाजसातये मंहिष्टं वाजसातये ॥ ३ ॥

४६० तमिन्द्रं जोहवीमि मघवानमुप्रसत्रा दधानमप्रतिष्कृतस्रवांसि भूरि ।
मंहिष्टो गीर्भिरा च यज्ञियो वर्त राये नो विश्वा सुपथा कृणोतु वज्री ॥ ४ ॥

४६१ अस्तु श्रौषट् पुरो अग्नि थिया दध आ नु न्यच्छ्रौ दिव्यं वृणीमह इन्द्रायू वृणीमहे ।
यद्ध क्राणा विवस्वते नाभा सन्दाय नव्यसे । अथ प्र नूनमुप यन्ति धीतयो देवासच्छा न धीतयः ५

४६२ प्र वो महे मतयो यन्तु विष्णवे मरुत्वते गिरिजा एवयामरुत् ।
प्र शर्षाय प्र यज्यवे सुखादये तवसे भन्ददिष्टये धुनित्रताय शवसे ॥ ६ ॥

४६३ अया रुचा हरिण्या पुनानो विश्वा द्वेषांसि तरति सयुग्वभिः सूरौ न सयुग्वभिः ।
धारा पृष्ठस्य रोचते पुनानो अरुषो हरिः । विश्वा यद्रूपा परियास्युक्मभिः सप्तास्येभिर्ऋक्मभिः ॥ ७ ॥

४६४ अभि त्यं देवसवितारमोण्योः कविक्रतुमर्चामि सत्यसवस रत्नधामभि प्रियं मतिम् ।
ऊर्ध्वा यस्यामनिर्भा अदिद्युतन्सवीमनि हिरण्यपाणिगमिमीतं सुक्रतुः कृपा स्वः ॥ ८ ॥

४६५ अग्निश्चोतारं मन्ये दास्वन्तं वसोः सुनुं सहसो जातवेदसं विप्रं न जातवेदसम् ।

य ऊर्ध्वया स्वध्वरो देवो देवाच्या कृषा । घृतस्य विभ्राष्टिमनु शुक्रशोत्रिष आजुह्वानस्य सर्पिषः ॥९॥

४६६ तव त्यन्नर्थं नृतोऽप इन्द्र प्रथमं पूर्वं दिवि प्रवाच्यं कृतम् ।

यो देवस्य शवसा प्रारिणा असु रिणन्नपः । भुवो विश्वमभ्यदेवभोजसा विदेदूर्जं शतक्रतुविदेद्विषम् १०

[स्व० ३ उ० ६ धा० १० । टि॥]

इति अष्टमी इशतिः ॥८॥ द्वादशः खण्डः ॥१२॥ इत्यैन्द्रं पर्व काण्डं वा समाप्तम् ॥ इति चतुर्थोऽध्यायः ॥४॥

ऐन्द्रकाण्डे ।

गायत्र्यः	११५-२३२	(११८)
तत्र १५५ 'पान्तं' इत्यनुष्टुप् ।		
बृहत्यः	२३३-३१२	(८०)
त्रिष्टुभः	३१३-३४१	(२८)
तत्र ३२८ 'प्र वो' इति त्रिपाद्विराट् ।		
अनुष्टुभः	३४२-३६९	(२८)
जगत्यः	३७०-३८०	(११)
तत्र ३७९ 'उभे यद्विन्द्रे'ति महापंक्तिः ।		
उष्णिहः	३८१-३९८	(१८)
तत्र ३९८ 'पित्रे'ति विराट् ।		

ककुभः ३९९-४०८ (१०)

पंक्तयः ४०९-४२६ (१८)

तत्र ४२६ 'नतमि' ल्युपरिष्ठाद्बृहती ।

द्विपदाः ४२७-४५५ (२९)

[तत्र ४२८; ४३२; ४३४; ४३५ अनुष्टुबादयस्तत्रैवोक्ताः]

असृष्टयः ४५६-४६६ (११)

तत्र ५६६ 'इन्द्रो विश्वस्ये'त्येकपदा ।

३५२

ऐन्द्रकाण्डस्य मन्त्रसंख्या ३५२

आग्नेयकाण्डस्य ,, ,, २१४

सर्वयोगः ४६६

अथ पावमानं काण्डम् ।

अथ पञ्चमोऽध्यायः ।

[९]

(१-१०) १, ४ अमहीयुराङ्गिरसः; २ मधुच्छन्दा वैश्वामित्रः; ३ भृगुर्वारुणिर्जमदग्निर्भागो वा; ५ त्रित आप्तयः; ६ कश्यपोः मारीचः; ७ जमदग्निर्भागवतः; ८ दृढच्युत आगस्त्यः; ९, १० असितः काश्यपो देवलो वा ॥

पवमानः सोमः ॥ गायत्री ॥

- ४६७ उञ्चा ते जातमन्धसो दिवि सद्भूम्या ददे । उग्रशर्म महि ध्रुवः ॥ १ ॥
 ४६८ स्वादिष्टया मदिष्टया पवस्व सोम धारया । इन्द्राय पातवे सुतः ॥ २ ॥
 ४६९ वृषा पवस्व धारया मरुत्वते च मत्सरः । विश्वा दधान ओजसा ॥ ३ ॥
 ४७० यस्ते मदी वरेण्यस्तेना पवस्वान्धसा । देवावीरयशसहा ॥ ४ ॥
 ४७१ निष्ठा वाच उदीरते गावो मिमन्ति धेनवः । हरिरेति कनिकदत् ॥ ५ ॥
 ४७२ इन्द्रायेन्द्रो मरुत्वते पवस्व मधुमत्तमः । अर्कस्य योनिमासदम् ॥ ६ ॥
 ४७३ असाव्यशुर्मदायाप्सु दक्षो गिरिष्ठाः । श्येनो न योनिमासदत् ॥ ७ ॥
 ४७४ पवस्व दक्षसाधनो देवेभ्यः पीतये हरे । मरुद्भ्यो वायवे मदः ॥ ८ ॥
 ४७५ परि स्वानो गिरिष्ठाः पवित्रे सोमो अक्षरत् । मदेषु सर्वथा असि ॥ ९ ॥
 ४७६ परि प्रिया दिवः कविर्वयांसि नप्त्योहितः । स्वानैर्याति कविक्रतुः ॥ १० ॥

इति नवमी दशतिः ॥ ९ ॥ प्रथमः खण्डः ॥ १ ॥ [स्व० ६ । उ० ३ धा० ४२ । गा ॥]

[१०]

(१-१०) १ (कविर्मेधावी) श्यावाश्व आग्नेयः; २ त्रित आप्तयः; ३, ८ अमहीयुराङ्गिरसः; ४ भृगुर्वारुणिर्जमद-
 ग्निर्भागो वा; ५, ६ कश्यपो मारीचः; ७ निधुविः काश्यपः; ९, १० असितः काश्यपो देवलो वा ॥

पवमानः सोमः ॥ गायत्री ॥

- ४७७ प्र सोमासो मदच्युतः श्रवसे नो भघोनाम् । सुता विदथे अक्रमुः ॥ १ ॥
 ४७८ प्र सोमासो विपश्चितोपो नयन्त ऊर्मयः । वनानि महिषा इव ॥ २ ॥
 ४७९ पवस्वेन्द्रो वृषा सुतः कृधी नो यशसो जने । विश्वा अप द्विषो जहि ॥ ३ ॥
 ४८० वृषा ह्यसि भानुना शुमन्तं त्वा हवामहे । पवमान स्वदृशम् ॥ ४ ॥
 ४८१ इन्द्रुः पविष्ट चेतनः प्रियः कवीनां मतिः । सृजदध्वरथीरिव ॥ ५ ॥
 ४८२ असृक्षत प्र वाजिनो गव्या सोमासो अश्वया । शुक्रासो वीरयाशवः ॥ ६ ॥

- ४८३ पवस्व देव आयुषगिन्द्रं गच्छतु ते मदः । वायुमा रोह धर्मणा ॥ ७ ॥
 ४८४ पवमानो अजीजनदिवश्चित्रं न तन्यतुम् । ज्यातिर्वैश्वानरं बृहत् ॥ ८ ॥
 ४८५ परि स्वानास इन्द्रो मदाय बर्हणा गिरा । मधो अर्षन्ति धारया ॥ ९ ॥
 ४८६ परि प्रासिष्यदत्कविः सिन्धोरुर्मावधि श्रितः । कारं विभ्रत्पुदस्पुहम् ॥ १० ॥

इति दशमी दशतिः ॥ द्वितीयः खण्डः ॥ [स्व० ११ । उ० ना । धा० ४९ । हो ॥]

इति पञ्चमप्रपाठकस्य द्वितीयोऽर्धः, एकचमः प्रपाठकश्च समाप्तः ॥ ५ ॥

[१]

अथ षष्ठप्रपाठकस्य प्रथमोऽर्धः ॥ ६ ॥

(१-१०) १, ८, ९ अमहीयुरांगिरसः; २ बृहन्मतिराङ्गिरसः; ३ जमदग्निर्भागवः; ४ प्रभूवसुरांगिरसः; ५ मेघा-

तिथिः काण्वः; ६, ७ निध्रुविः काश्यपः; १० उच्यथ आंगिरसः ॥ पवमानः सोमः ॥ गायत्री ॥

- ४८७ उपो शु जातमप्लुरं गोभिर्भङ्गं परिष्कृतम् । इन्दुं देवा अयासिषुः ॥ १ ॥
 ४८८ पुनानो अकमीदभि विश्वा मृधो विचर्षणिः । शुम्भन्ति विप्रं धीतिभिः ॥ २ ॥
 ४८९ आविशान्कलशं सुतो विश्वा अर्षन्नाभि श्रियः । इन्दुरिन्द्राय धीयते ॥ ३ ॥
 ४९० असर्जि रथ्यो यथा पवित्रे चम्बोः सुतः । कार्भन्वाजी न्यक्रमीत् ॥ ४ ॥
 ४९१ प्र यद्रावो न भूणयस्त्वेषा आयासो अक्रमुः । घ्नन्तः कृष्णामप त्वचम् ॥ ५ ॥
 ४९२ अपघ्नन्पवसे मृधः क्रतुवित्सोम मत्सरः । नुदस्वादेवयुं जनम् ॥ ६ ॥
 ४९३ अया पवस्व धारया यया सूर्यमरोचयः । हिन्वानो मानुषीरपः ॥ ७ ॥
 ४९४ स पवस्व य आविथेन्द्रं वृत्राय हन्तवे । वत्रिवांसं महीरपः ॥ ८ ॥
 ४९५ अया वीती परि स्रव यस्त इन्द्रो मदेष्वा । अवाहन्नवतीर्नव ॥ ९ ॥
 ४९६ परि युक्षं सनद्रयि भरद्वाजं नो अन्धसा । स्वानो अर्षे पवित्र आ ॥ १० ॥

इति प्रथमा दशतिः ॥ १ ॥ तृतीयः खण्डः ॥ ३ ॥ [स्व० ९ । उ० ६ । धा० ३५ । हु ॥]

[२]

१-१४) १ मेघातिथिः काण्वः; २, ७ भृगुवशिणिर्जमदग्निर्भागवो वा; ३ उच्यथ आङ्गिरसः; ४ अवत्सरः काश्यपः;

५ निध्रुविः काश्यपः; ६, १० कसितः काश्यपो देवलो वा; ८, ९ कश्यपो मारीचः; ११ कविर्भागवः; १२

जमदग्निर्भागवः; १३ अयास्य आंगिरसः; १४ अमहीयुरांगिरसः ॥ पवमानः सोमः ॥ गायत्री ॥

- ४९७ अचिक्रद्वृषा हरिमहाग्निभ्रो न दर्शतः । ससूर्येण दिद्युते ॥ १ ॥
 ४९८ आ ते दक्षं मयोभुवं वह्निमया वृणीमहे । पान्तमा पुरुस्पृहम् ॥ २ ॥
 ४९९ अर्धर्यो अद्रिभिः सुतं सोमं पवित्र आ नय । पुनाहीन्द्राय पातधे ॥ ३ ॥
 ५०० तरत्स मन्दी धावति धारा सुतस्यान्धसः । तरत्स मन्दी धावति ॥ ४ ॥

- ५०१ आ पवस्व सहस्रिणः रथिः सोम सुवीर्यम् । अस्मे अचरसि धारय ॥ ५ ॥
- ५०२ अनु प्रत्नास आयवः पदं नवीयो अक्रमुः । रुचे जनन्त सूर्यम् ॥ ६ ॥
- ५०३ अर्षा सोम सुमन्तमोभि द्रोणानि रीरुवत् । सीदन्यानी वनेष्वा ॥ ७ ॥
- ५०४ वृषा सोम घुमाः असि वृषा देव वृषव्रतः । वृषा धर्माणि दधिषे ॥ ८ ॥
- ५०५ इषे पवस्व धारया मृज्यमानो मनीषिभिः । इन्दो रुचाभि गा इहि ॥ ९ ॥
- ५०६ मन्द्रया सोम धारया वृषा पवस्व देवयुः । अन्या वारेभिरस्मयुः ॥ १० ॥
- ५०७ अया सोम सुकृत्या महान्तस्त्रभ्यवर्धथाः । मन्दान इद्रुषायसे ॥ ११ ॥
- ५०८ अयं विचर्षणिहितः पवमानः स चैतति । हिन्वान आप्यं बृहत् ॥ १२ ॥
- ५०९ प्र न इन्दो महे तु न ऊमि न विभ्रदर्षसि । अभि देवाः अयास्यः ॥ १३ ॥
- ५१० अपमन्पवते मृधोप सोमो अरावणः । गच्छन्निन्द्रस्य निष्कृतम् ॥ १४ ॥

इति द्वितीया दशतिः ॥ २ ॥ चतुर्थः खण्डः ॥ ४ ॥ [स्व० १५ । उ० २ । धा० ५७ । फो ३]

इति गायत्र्यः ॥

[३]

(१-१२) सप्तर्षयः (१ भरद्वाजो बार्हस्पत्यः, २ ऋष्यपो मारीचः, ३ गोतमो राहुगणः, ४ अत्रिभौमः, ५ विश्वामित्रो गायिनः, ६ जमदग्निर्भर्गवः, ७ बसिष्ठो मैत्रावरुणिः) पवमानः सोमः ॥ बृहती ॥

- ५११ पुनानः सोम धारयापो वसानो अर्षसि । आ रत्नधा योनिमृतस्य सीदस्युत्सो देवो हिरण्ययः ॥१॥
- ५१२ परीतो विश्रुता सुतः सोमो य उत्तमः हविः । दधन्वा यो नर्यो अप्स्वाश्नरा सुषाव सोममद्रिभिः २
- ५१३ आ सोम स्वानो अद्रिभिस्तिरो वाराण्यव्यया । जनो न पुरि चम्बोर्विशद्वरिः सदा वनेषु दधिषे ॥३॥
- ५१४ प्र सोम देववीतये सिन्धुर्न पिप्ये अर्णसा । अशोः पयसा मदिरो न जागृविरच्छा कोशं मधुदक्षुतम् ४
- ५१५ सोम उ ष्वाणः सोतभिरधि णुभिरवीनाम् । अश्वयेव हरिता याति धारया मन्द्रया याति धारया ५
- ५१६ तवाहः सोम रारण सख्य इन्दो दिवेदिवे । पुरुणि बभ्रो नि चरन्ति मामव परिधीरति ताः इहि ॥६॥
- ५१७ मृज्यमानः सुहस्त्या समुद्रे वाचमिन्वासि । रथि पिशाङ्गं बहुलं पुरुस्पृहं पवमानाभ्यर्षसि ॥ ७ ॥
- ५१८ अभि सोमास आयवः पवन्ते मघं मदम् । समुद्रस्याधि विष्टपे मनीषिणो मत्सरसो मदच्युतः ॥८॥
- ५१९ पुनानः सोम जागृविरन्या वारैः परि प्रियः । त्वं विप्रो अभवोऽङ्गिरस्तम मन्वा यज्ञं मिमिक्ष णः ॥९॥
- ५२० इन्द्राय पवते मदः सोमो महत्वते सुतः । सहस्रधारो अत्यव्यमर्षति तमी मृजन्त्यायवः ॥ १० ॥
- ५२१ पवस्व बाजसातमोभि विश्वानि वार्या । त्वः समुद्रः प्रथमे विधर्म देवेभ्यः सोम मत्सरः ॥११॥

५२२ पवमाना अस्तुक्षत पवित्रमति धारया । भरुत्वन्तो मत्सर इन्द्रिया हया मेधामभि प्रयांसि च ॥ १२ ॥
इति तृतीया दशतिः ॥ ३ ॥ पञ्चमः खण्डः ॥ ५ ॥ इति बृहत्यः ॥ स्व० १९ । उ० ३ । धा० ९१ । इ ॥

[४]

(१-१०) १, ९ उशना काश्यः; २ वृषगणो वासिष्ठः; ३, ७ पशशरः शाक्यः; ४, ६ वासिष्ठो मैत्रावरुणिः; ५, १०
प्रतर्दनीो देवोदासिः; ८ प्रस्कण्वः काण्वः ॥ पवमानः सोमः ॥ त्रिष्टुप् ॥

- ५२३ प्र तु द्रव परि कोशं नि षीद नृभिः पुनानो अभि वाजमर्ष ।
अश्वं न त्वा वाजिनं मर्जयन्तोऽच्छा बर्ही रशनाभिर्नयन्ति ॥ १ ॥
- ५२४ प्र का-पमुशनेव ब्रुवाणो देवो देवानां जनिमा विवक्ति ।
महित्रतः शुचिबन्धुः षावकः पदा वराहो अभ्येति रेभन् ॥ २ ॥
- ५२५ तिस्रो वाच ईरयति प्र वहिर्ऋतस्य धीति ब्रह्मणो मनीषाम् ।
गावो यन्ति गोपतिं पृच्छमानाः सोमं यन्ति मतयो वावशानाः ॥ ३ ॥
- ५२६ अस्य प्रेषा ह्यमना पूयमानो देवो देवेभिः समपृक्त रसम् ।
सुतः पवित्रं पर्येति रेभन् मितेव सद्यः पशुमन्ति होता ॥ ४ ॥
- ५२७ सोमः पवते जनिता मतीनां जनिता दिवो जनिता पृथिव्याः ।
जनिताग्नेजनिता सूर्यस्य जनितेन्द्रस्य जनितोत विष्णोः ॥ ५ ॥
- ५२८ अभि त्रिपृष्ठं वृषणं वयोधामङ्गोषिणमवावशन्त वाणीः ।
वना वसानो वरुणा न सिन्धुर्वि रत्नधा दयते वार्याणि ॥ ६ ॥
- ५२९ अक्रांत्समुद्रः प्रथमे विधर्मं जनयन् प्रजा भुवनस्य गोपाः ।
वृषा पवित्रे अधि सानो अव्ये बृहत्सोमो वावृधे स्वानो अद्रिः ॥ ७ ॥
- ५३० कनिक्रन्ति हरिरा सृज्यमानः सीदन्वनस्य जठरे पुनानः ।
नृभिर्यतः कृणुते निर्णिजं गामतो मतिं जनयत स्वधाभिः ॥ ८ ॥
- ५३१ एष स्य ते मधुमाँ इन्द्र सोमो वृषा वृष्णः परि पवित्रे अक्षाः ।
सहस्रदाः शतदा भूरिदावा शश्वत्तमं बर्हिरा वाज्यस्थात् ॥ ९ ॥
- ५३२ पवस्व सोम मधुमाँ ऋतावापो वसानो अधि सानो अव्ये ।
अव द्रोणानि घृतवन्ति रोह मदिन्तमो मत्सर इन्द्रपानः ॥ १० ॥

इति चतुर्थी दशतिः ॥ ४ ॥ षष्ठः खण्डः ॥ ६ ॥ ॥ [स्व० १८ । उ० ३ । धा० ८७ । डे ॥]

[५]

(१-१२) १ प्रतर्दनी देवोदासिः; २, १० पराशरः शाक्त्यः; ३ इन्द्रप्रमतिर्वासिष्ठः; ४ बसिष्ठो मैत्रावरुणिः; ५ कर्णश्रुद्वासिष्ठः; ६ नोधा गौतमः; ७ कण्वो घौरः; ८ मन्थुर्वासिष्ठः; ९ कुत्स आङ्गिरसः; ११ कश्यपो मारीचः;

१२ प्रस्कण्वः काण्वः ॥ पवमानः सोमः ॥ त्रिष्टुप् ॥

५३३ प्र सेनानीः शूरो अग्ने रथानां गव्यन्नेति हर्षते अस्य सेना ।

भद्रान् कृण्वन्निन्द्रहर्वात्सखिम्य आ सोमो वस्त्रा रभसानि दत्ते ॥ १ ॥

५३४ प्र ते धारा मधुमतीरसुप्रन्वारं यत्पूतो अत्येष्यव्यम् ।

पवमान पवसे धाम गीनां जनयत्सूर्यमपिन्वो अर्केः । ॥ २ ॥

५३५ प्र गायताभ्यर्चाम देवात्सोमं हिनोत महते धनाय ।

स्वादुः पवतामति वारमव्यमा सीदतु कलशं देव इन्दुः । ॥ ३ ॥

५३६ प्र हिन्वानो जनिता रोदस्यो रथो न वाजं सनिषन्नयासीत् ।

इन्द्रं गच्छन्नायुधा संशिशानो विश्वा वसु हस्तयोरादधानः ॥ ४ ॥

५३७ तक्षद्यदी मनसो वेनतो वाग् ज्येष्ठस्य धर्मं द्युक्षोरनीके ।

आदीमायन्वरमा वावशाना जुष्टं पति कलशे गाव इन्दुम् ॥ ५ ॥

५३८ साकमुक्षो मर्जयन्त स्वसारो दश धीरस्य धीतयो धनुत्रीः ।

हरिः पर्यद्रवज्जाः सूर्यस्य द्रोणं ननक्षे अत्यो न वाजी ॥ ६ ॥

५३९ अधि यदस्मिन्वाजिनीव शुभः स्पर्धन्ते धियः सुरे न विशः ।

अपो वृणानः पवते कवीयान्त्रजं न पशुवर्धनाय मन्म ॥ ७ ॥

५४० इन्दुर्वाजी पवते गोन्योधा इन्द्रे सोमः सह इन्वन्मदाय ।

हन्ति रक्षो बाधते पर्यराति वरिवस्कृण्वन्वृजनस्य राजा ॥ ८ ॥

५४१ अया पवा पवस्वेना वसूनि मांश्चत्व इन्दो सरसि प्र धन्व ।

ब्रह्माश्चिद्यस्य वातो न जूर्ति पुरुमेधाश्चित्तकवे नरं धात् ॥ ९ ॥

५४२ महत्तत्सोमो महिषश्चकारापां यद्रभौवृणीत देवान् ।

अदधादिन्द्रे पवमान ओजोजनयत्सूर्यं ज्योतिरिन्दुः ॥ १० ॥

५४३ असर्जि वक्त्रा रथ्ये यथाजौ धिया मनोता प्रथमा मनीषा ।

दश स्वसारो अधि सानो अव्ये मृजान्ति वह्निं सदनेष्वच्छ ॥ ११ ॥

५४४ अपामिवेदूर्ध्वस्तर्तुराणाः प्र मनीषा ईरते सोममच्छ ।

नमस्यन्तीरुप च यन्ति सं चाच विशन्त्युशतीरुशान्तम्

॥ १२ ॥

इति पञ्चमी दशतिः ॥ ५ ॥ सप्तमः खण्डः ॥ ७ ॥ [स्व० १९ । उ० ३ । षा० ८२ । वा ॥]

इति श्रिष्टुभः ॥ इति षष्ठप्रपाठकस्य प्रथमोऽर्धः ॥ ६ ॥

[६]

(१-९) १. अग्नीगुः इयावाग्निः; २. बहुषो मानवः; ३. ययातिर्नाहुषः; ४. मनुः सावरणः; ५, ८, अश्वरीषो वार्षागिरः
श्रजिश्वा भारद्वाजश्च; ६, ७. रेभसूनु काश्यपौ; ९. प्रजापतिवैश्वामित्रो वाच्यो वा ॥ पवमानः सोमः अनुष्टुप्; ७. बृहती ॥

अथ षष्ठप्रपाठकस्य द्वितीयोऽर्धः ॥ ६ ॥

५४५ पुरोजिती वो अन्धसः सुताय माद्वित्तवे । अप श्वावश्श्रथिष्टस सखायो दीर्घजिह्वयम् ॥ १ ॥

५४६ अयं पूषा रयिर्भगः सोमः पुनानो अर्षति । पतिर्विश्वस्य भूमनो व्यख्यद्रोदसी उभे ॥ २ ॥

५४७ सुतासो मधुमत्तमाः सोमा इन्द्राय मन्दिनः । पवित्रवन्तो अक्षरन् देवान् गच्छन्तु वो मदाः ॥ ३ ॥

५४८ सोमाः पवन्त इन्द्रवोस्मभ्यं गातुवित्तमाः । मित्राः स्वाना अरेपसः स्वाध्यः स्वर्विदः ॥ ४ ॥

५४९ अभी नो वाजसातमश्चरिर्मर्ष शतस्पृहम् । इन्दो सहस्रभर्षसं तुविद्युसं विभासहम् ॥ ५ ॥

५५० अभी नवन्ते अद्रुहः प्रियमिन्द्रस्य काम्यम् । वत्सं न पूर्वं आयुनि जातश्चिह्नन्ति मातरः ॥ ६ ॥

५५१ आ ह्येताय धृष्णवे धनुश्चन्ति पौरस्यम् । शुक्रा वि यन्त्यसुराय निर्णिजे क्षिपामग्रे महीयुवः ७

५५२ परि त्यह्येता ह्येता हरिं बभ्रुं पुनन्ति वारेण । यो देवान्विश्वाश्चरिर्मदेन सह गच्छति ॥ ८ ॥

५५३ प्र सुन्वानायान्धसो मर्तो न वष्ट तद्वचः । अय श्वावमराधसश्चरिता मक्षं न भृगवः ॥ ९ ॥

इति षष्ठी दशतिः ॥ ६ ॥ अष्टमः खण्डः ॥ ८ ॥ [स्व० १० । उ० ५ । षा० ६१ । म ॥]

इत्यनुष्टुभः (एका बृहती) ॥

[७]

(१-१२) १-३, ५ कविर्भागवः; ४, ६ सिकता निवावरी; ७. रेणुवैश्वामित्रः; ८. वेगो जाम्बवः; ९. वसुभारद्वाजः;

१०. वसुप्रिर्भालन्दः; ११. गृत्समदः; शौनकः; १२. पवित्र आङ्गिरसः ॥ पवमानः सोमः ॥ जगती ॥

५५४ अग्नि प्रियाणि पवते चनोहितो नामानि यज्ञो अधि येसु वर्धते ।

आ सूर्यस्य बृहतो बृहन्नाधि रथं विष्वञ्चमरुहद्विचक्षणः

॥ १ ॥

५५५ अचोदसो नो धन्वन्त्विन्दवः प्र स्वानासो बृहदेवेषु हरयः ।

वि चिदश्राना इषयो अरातशोऽर्यो नः सन्तु सनिषन्तु नो धियः

॥ २ ॥

५५६ एषं प्र कोशे मधुमाश्चिक्रददिन्द्रस्य वज्रो वपुषो वपुष्टमः

अभ्युक्षतस्य सदुम्ना घृतश्चुतो वाधा अर्षन्ति पयसा च धेनवः

॥ ३ ॥

५५७ प्रो अयासीदिन्द्रस्य निष्कतश्चखा सख्युर्न प्र मिनाति सङ्गिरम् ।

मर्ष इव युवतिभिः समर्षति सोमः कलशे शतबामना पथा

॥ ५ ॥

- ५५८ धृती दिवः पवते कृत्यो रसो दक्षो देवानामनुमाद्यो नृमिः ।
हरिः सृजानो अत्यो न सत्वमिर्वृथा पाजासि कृणुषे नदीष्व ॥ ५ ॥
- ५५९ वृषा मतीनां पवते विचक्षणः सोमो अह्नां प्रतरीतोषसादिवः ।
प्राणा सिन्धूनाकलशा अचिक्रदद्विन्द्रस्य हार्द्याविशन्मनीषिभिः ॥ ६ ॥
- ५६० त्रिरस्मै सप्त धेनवो दुदुह्विरे सत्यामाशिरं परमे व्यामनि ।
चत्वार्यन्या भुवनानि निर्णिजे चारूणि चक्रे यद्वतैरवर्धत ॥ ७ ॥
- ५६१ इन्द्राय सोम सुषुतः परि स्रवापामीवा भवतु रक्षसः सह ।
मा ते रसस्य मत्सत द्रयाविनो द्रविणस्वन्त इह सन्त्विन्दवः ॥ ८ ॥
- ५६२ असावि सोमो अरुषो वृषा हरी राजेव दस्मो अभि गा अभिक्रदत् ।
पुनानो वारमत्येण्यव्ययश्येनो न योनिं घृतवन्तमासदत् ॥ ९ ॥
- ५६३ प्र देवमच्छा मधुमन्त इन्दवोऽसिष्यदन्त गाव आ न धेनवः ।
वर्हिषदो वचनावन्त ऊधभिः परिक्षुतमुखिया निर्णिजे धिरे ॥ १० ॥
- ५६४ अञ्जते व्यञ्जते समञ्जते क्रतुरिहन्ति मध्वाभ्यञ्जते ।
सिन्धोरुऽच्छासे पतयन्तमुक्षणहिरण्यपावाः पशुमप्सु गृभ्णते ॥ ११ ॥
- ५६५ पवित्रं ते विततं ब्रह्मणस्पते प्रभुर्गात्राणि पर्येषि विद्वतः ।
अतसतनूनं तदामो अदनुते श्रुतास इद्वहन्तः सं तदाशत ॥ १२ ॥
- इति सप्तमी दशतिः ॥ ७ ॥ नवमः खण्डः ॥ ९ ॥ [स्व० १५ । उ० ११ । षा० १३७ । पे ॥]
इति जगत्यः ॥

[८]

(१-१२) १, ७, ११ अग्निश्चाक्षुषः; २ चक्षुर्मानवः; ३, ४, ९, १० पर्वतनारदौ काण्वौ (३, १० किल्लिण्डिन्या-
वस्परसौ कादयपी वा); ५ त्रिल आप्त्यः; ६ मनुराप्सवः; ८, १३ द्विल आप्त्यः; ॥ पवमानः सोमः ॥ उचिण्कू ॥

- ५६६ इन्द्रमच्छ सुता इमे वृषणं यन्तु हरयः । श्रुष्टे जातास इन्दवः स्वर्विदः ॥ १ ॥
- ५६७ प्र धन्वा सोम जागृविरिन्द्रायेन्द्रो परि स्रव । घुमन्तं शुष्ममा भर स्वर्विदम् ॥ २ ॥
- ५६८ सखाय आ नि षीदत पुनानाय प्र गायत । शिशुं न यज्ञैः परि भूषत श्रिये ॥ ३ ॥
- ५६९ तं वः सखायो मदाय पुनानमभि गायत । शिशुं न हव्यैः स्वदयन्त गूर्तिभिः ॥ ४ ॥
- ५७० प्राणा शिशुर्महीनाह्विन्वभृतस्य दीधितिम् । विद्वा परि प्रिया भुवदध द्विता ॥ ५ ॥
- ५७१ पवस्व देवधीतय इन्द्रो धाराभिरोजसा । आ कलशं मधुर्मात्सोम नः सदः ॥ ६ ॥

- ५७२ सोमः पुनान ऊर्मिणाव्यं वारं वि धावति । अग्रे वाचः पवमानः कनिक्रदत् ॥ ७ ॥
 ५७३ प्र पुनानाय वेधसै सोमाय वच उच्यते । भृति न भरा मतिभिर्जुजोषते ॥ ८ ॥
 ५७४ गोमन्न इन्दो अद्ववत्सुतः सुदक्ष धनिव । शुचि च वर्णमधि गोषु धारय ॥ ९ ॥
 ५७५ अस्मभ्यं त्वा वसुविदमभि वाणीरनूपत । गोभिष्टे वर्णमभि वासयामसि ॥ १० ॥
 ५७६ पवते हर्यतो हरिरति ह्यरांसि रंहा । अभ्यर्षे स्तोतृभ्यो वीरवद्यशः ॥ ११ ॥
 ५७७ परि कौशं मधुञ्जुतं सोमः पुनानो अर्षति । अभि वाणीर्ऋषीणां सप्ता नूपत ॥ १२ ॥

इत्यष्टमी दशतिः ॥ ८ ॥ दशमः खण्डः ॥ १० ॥ [स्व० ८ । उ० ३ । धा० ४६ । उ ॥]

[९]

(१-८) १ गौरवीतिः शाक्यः; २ उर्ध्वसद्या आङ्गिरसः; ३, ८ ऋजिश्वा भारद्वाजः; ४ कृतयशा आंगिरसः;

५ ऋणचयो राजर्षिः; ६ ऋक्तिर्वासिष्ठः; ७ ऊहरांगिरसः ॥ पवमानः सोमः ॥ ककुप्, ५ यवमध्या गायत्री ॥

- ५७८ पवस्व मधुमत्तम इन्द्राय सोम ऋतुवित्तमो मदः । महि द्युक्षतमो मदः ॥ १ ॥
 ५७९ अभि द्युम्नं बृहद्यश इपस्पते दिदीहि देव देवयुम् वि कौशं मध्यमं युव ॥ २ ॥
 ५८० आ सौता परि विश्रुताश्वं न स्तोममन्तुरं रजस्तुरम् । वनप्रक्षमुदप्रुतम् ॥ ३ ॥
 ५८१ पतमु त्यं मदच्युतं सहस्रधारं वृषभं दिवोदुहम् । विश्वा वसूनि विभ्रतम् ॥ ४ ॥
 ५८२ स सुन्वे यो वसूनां यो रायामानेता य इडानाम् । सोमो यः सुक्षितीनाम् ॥ ५ ॥
 ५८३ त्वं ह्याश्नं देव्य पवमान जनिमानि द्युमत्तमः । अमृतत्वाय घोषयन् ॥ ६ ॥
 ५८४ पष स्य धारया सुतोऽव्या वारैभिः पवते मदिन्तमः । क्रीडन्नुर्मिरपामिव ॥ ७ ॥
 ५८५ य उस्त्रिया अपि या अन्तरश्मनि निर्गा अकृन्तदोजसा ।

अभि व्रजं तल्लिषे गव्यमश्व्यं वर्मीव धृष्णवा रुज । ओ३म् वर्मीव धृष्णवा रुज ॥ ८ ॥

इति नवमी दशतिः ॥ ९ ॥ एकादशः खण्डः ॥ ११ ॥ [स्व० ७ । उ० १ । धा० ४३ । चि ॥] इत्युष्णिक्कुकुभः ॥

इति षष्ठप्रपाठकश्च द्वितीयोऽर्धः षष्ठप्रपाठकश्च समाप्तः ॥ ६ ॥ इति पञ्चमोऽध्यायः ॥ ५ ॥

इति छन्दोगप्रकृतिऋक् समाप्ता ॥ इति सौर्यं पावमानं काण्डं पर्व वा समाप्तम् ॥

॥ इति पूर्वार्चिकः (छन्द आर्चिकः) समाप्तः ॥ पावमानकाण्डस्य मन्त्रसंख्या ११९

तत्र गायत्र्यः ४६७—५१० (४४), बृहत्यः ५११—५२२ (१२), त्रिष्टुभः ५२३—

५४४ (२१), अनुष्टुभः ५४५—५५३ (९), [तत्र ' आहृत्यत ' इति ५५१ बृहती],

जगत्स्यः ५५४—५६५ (१२), उष्णिक्कुकुभः ५६६—५८५ (२०), ११९

पेन्द्रकाण्डस्य मन्त्रसंख्या ३५२

आग्नेयकाण्डस्य मन्त्रसंख्या ११४

सर्वयोगः ५८५

अथ आरण्यं काण्डम् ।

अथ षष्ठोऽध्यायः ।

[१]

(१-९) १ शंयुर्बाह्विस्पत्यः (भरद्वाजः) ; २ वलिष्ठो मैत्रावरुणिः ; ३, ६ वामदेवो गौतमः ; ४ शुनःशेष आजीगर्तिः कृत्रिमो देवरातो वैश्वामित्रो वा ; ५ कुत्स भांगिरसः (गुत्समदः) ; ७, ८ अमहीयुरांगिरसः ; ९ आत्मा ॥
इन्द्रः ; ४ वरुणः ; ५, ७, ८ पवमानः सोमः ; ६ विश्वे देवाः ; ९ अन्नम् ॥ १ बृहती ; २, ४, ५, ९ त्रिष्टुप् ;

३, ७-८ गायत्री ; ६ एकपाज्जगती ॥

५८६ इन्द्र ज्येष्ठं न आ भर ओजिष्ठं पुपुरि श्रवः । यदिधृक्षेम वज्रहस्त रोदसी उभे सुशिप्र पप्राः ॥ १ ॥

५८७ इन्द्रो राजा जगतश्चर्षणीनामधिक्षमा विश्वरूपं यदस्य ।

ततो ददाति दाशुषे वसूनि चोदद्राध उपस्तुतं चिदवाक् ॥ २ ॥

५८८ यस्येदमा रजोयुजस्तुजे जने वनस्वः । इन्द्रस्य रन्त्यं बृहत् ॥ ३ ॥

५८९ उदुत्तमं वरुण पाशमसदवाधमं वि मध्यमं श्रथाय । अथादित्य व्रते वयं तवानागसो अदितये स्याम ४

५९० त्वया वयं पवमानेन सोम भरे कृतं वि चिनुयाम शश्वत् ।

तन्नो मित्रो वरुणो मामहन्ता मदितिः सिन्धुः पृथिवी उत द्यौः ॥ ५ ॥

५९१ इमं वृषणं कृणुतैकमिन्माम् ॥ ६ ॥

५९२ स न इन्द्राय यज्यवे वरुणाय मरुद्भयः । वरिवोवित्परिस्त्रव ॥ ७ ॥

५९३ एना विश्वान्यय आ द्युम्नानि मानुषाणाम् । सिषासन्तो वनामहे ॥ ८ ॥

५९४ अहमस्मि प्रथमजा ऋतस्य पूर्वं देवैभ्यो अमृतस्य नाम ।

यो मा ददाति स इदेवमावदहमन्नमन्नमदन्तमाग्नि ॥ ९ ॥

इति प्रथमा दशतिः ॥ प्रथमः खण्डः ॥ १ ॥

[२]

(१-७) १ श्रुतकक्ष आङ्गिरसः ; २ पवित्र आङ्गिरसः ; ३, ४ मधुच्छन्दा वैश्वामित्रः ; ५ प्रथो वासिष्ठः ; ६ गुत्समदः शौनकः ; ७ नृमेधपुरुमेधावांगिरसौ ॥ इन्द्रः ; २ पवमानः सोमः ; ५ विश्वे देवाः ; ६ वायुः ॥ गायत्री, २ जगती, ५ त्रिष्टुप्, ७ अनुष्टुप् ॥

५९५ त्वमेतदधारयः कृष्णासु रोहिणीषु च । परुष्णीषु रुशत्पयः ॥ १ ॥

५९६ अरुरुचदुषसः पृश्निरत्रिय उक्षा मिमेति भुवनेषु वाजयुः ।

मायाविनो ममिरे अस्य मायया नृचक्षसः पितरो गभमादधुः ॥ २ ॥

६ (सा. सं.)

- ५९७ इन्द्र इन्द्रयोः सचा सम्मिदल आ वचोयुजा । इन्द्रो वज्री हिरण्यस्यः ॥ ३ ॥
 ५९८ इन्द्र वाजेषु नोऽव सहस्रप्रधनेषु च । उग्र उग्राभिरुतिभिः ॥ ४ ॥
 ५९९ प्रथश्च यस्य सप्रथश्च नामानुष्टुभस्य हविषो हविर्यत् ।
 धातुर्द्युतानात्सवितुश्च विष्णो रथन्तरमा जभारा वसिष्ठः ॥ ५ ॥
 ६०० नियुत्वान्वायवा गह्वर्यं शुक्रो अयामि ते । गन्तासि सुन्वतो गृहम् ॥ ६ ॥
 ६०१ यजायथा अपूर्व्यं मघवन्वृत्रहत्याय । तत्पृथिवीमप्रथयस्तदस्तभ्रा उतो दिवम् ॥ ७ ॥
 इति द्वितीया दशतिः ॥ द्वितीयः खण्डः ॥ २ ॥

[३]

- (१-१३) १, ५, ७, १० वामदेवो गौतमः; २, ३, गोतमो राहूगणः; ४ मधुच्छन्दा वैश्वामित्रः; ६ गृत्समदः शौनकः
 ८ भरद्वाजो बार्हस्पत्यः; ९ ऋजिश्वा भारद्वाजः; ११ हिरण्यस्तप आंगिरसः; १२, १३ विश्वामित्रो गाथिनः (१२ ब्रह्म) ॥
 १ प्रजापतिः; २, ३ सोमः; ४, ५, ८, १३ अग्निः; ६ जपांनपाद्; ७ रात्रिः; ९ विश्वेदेवाः; १० छिगोक्ता;
 ११ इन्द्रः; १२ आत्मा अग्निर्वा ॥ त्रिष्टुप्; १, ७ अनुष्टुप्; ४ गायत्री; ८, ९ जगती; १० महापंक्तिः ॥

- ६०२ मयि वचो अथो यशोऽथो यज्ञस्य यत्पयः । परमेष्ठी प्रजापतिर्दिवि घामिव ददहत् ॥ १ ॥
 ६०३ सं ते पयांसि समु यन्तु वाजाः सं वृण्यान्यभिमातिषाहः ।
 आप्यायमानो अमृताय सोम दिवि श्रवांस्युत्तमानि धिष्व ॥ २ ॥
 ६०४ त्वमिमा ओषधीः सोम विश्वास्त्वमपो अजनयस्त्वं गाः ।
 त्वमातनोरुवांश्न्तरिक्षं त्वं ज्योतिषा वि तमो ववर्थ ॥ ३ ॥
 ६०५ अग्निमीडे पुरोहितं यज्ञस्य देवमृत्विजम् । द्योतारं रत्नधातमम् ॥ ४ ॥
 ६०६ ते मन्वत प्रथमं नाम गोर्नां त्रिः सप्त परमं नाम जानन् ।
 ता जानतीरभ्यनूषत क्षा आविर्भुवन्नरुणीर्यशसा गावः ॥ ५ ॥
 ६०७ समन्या यन्त्युपयन्त्यन्याः समानमूर्वं नद्यस्पृणन्ति ।
 तमू शुचिं शुचयो दीदिवांसमपात्रपातमुप यन्त्यापः ॥ ६ ॥
 ६०८ आ प्रागाद्भद्रा युवतिरहः केतुंत्समीर्त्सति । अभूद्भद्रा निवेशनी विश्वस्य जगतो राज्ञी ॥ ७ ॥
 ६०९ प्रक्षस्य वृष्णो अरुषस्य नू महः प्र नो वचो विदथा जातवेदसे ।
 वैश्वानराय मतिर्नव्यसे शुचिः सोम इव पवते चारुरज्ञये ॥ ८ ॥
 ६१० विश्वे देवा मम शृण्वन्तु यज्ञमुभे रोदसी अपां नपाञ्च मन्म ।
 मा वो वचांसि परिचक्ष्याणि वोचं सुस्रोष्विद्रो अन्तमा मदेम ॥ ९ ॥

- ६११ यशो मा द्यावापृथिवी यशो मेन्द्रवृहस्पती । यशो भगस्य विन्दतु यशो मा प्रतिमुच्यताम् ।
 ३ २ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
 यशसाश्स्याः सखसदोऽहं प्रवदिता स्याम् । ॥ १० ॥
- ६१२ इन्द्रस्य जु वीर्याणि प्रवोचं यानि चकार प्रथमानि वज्री ।
 १ २ ३ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
 २ ३ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
 अहन्नहिमन्वपस्ततर्दं प्र वक्षणा अभिनत्पर्वतानाम् ॥ ११ ॥
- ६१३ अग्निरस्मि जन्मना जातवेदा घृतं मे चक्षुरमृतं म आसन् ।
 ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
 ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
 त्रिधातुरकी रजसो विमानोजस्रं ज्योतिर्हविरस्मि सर्वम् ॥ १२ ॥
- ६१४ पात्याग्निर्विपो अग्रं पदं वेः पाति यहश्चरणं सूर्यस्य ।
 २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
 २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
 पाति नाभा सप्तशीर्षाणमग्निः पाति देवानामुपमादमृचः ॥ १३ ॥

इति तृतीया दशतिः ॥ तृतीयः खण्डः ॥ ३ ॥

[४]

(१-१२) वामदेवो गौतमः; ३-७ नारायणः ॥ १-२ अग्निः; ३-७ पुरुषः; ८ द्यावापृथिवी; ९-११ इन्द्रः; १२ गावः ॥ अनुष्टुप्; १-२ पंक्तिः; ८, ११, १२ त्रिष्टुप् ॥

- ६१५ भ्राजन्त्यग्ने समिधान दीदिवो जिह्वा चरत्यन्तरासनि ।
 १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
 स त्वं नो अग्ने पयसा वसुविद्रथि वचो दशोऽदाः ॥ १ ॥
- ६१६ वसन्त इन्नु रन्त्यो ग्रीष्म इन्नु रन्त्यः । वर्षाण्यनु शरदो हेमन्तः शिशिर इन्नु रन्त्यः ॥ २ ॥
 ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
- ६१७ सहस्रशीर्षाः पुरुषः सहस्राक्षः सहस्रपाद् । स भूमिं सर्वतो वृत्वात्यतिष्ठद्दशाङ्गुलम् ॥ ३ ॥
 ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
- ६१८ त्रिपादूर्ध्वं उदैत्पुरुषः पादोऽस्येहाभवत्पुनः । तथा विष्वङ् व्यक्रामदशनानशने अभि ॥ ४ ॥
 १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
- ६१९ पुरुष एवेदं सर्वं यद्भूतं यच्च भाव्यम् । पादोऽस्य सर्वा भूतानि त्रिपादस्यामृतं दिवि ॥ ५ ॥
 १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
- ६२० तावानस्य महिमा ततो ज्यायाश्च पुरुषः । उतामृतत्वस्येशानो यदग्नेनातिरोहति ॥ ६ ॥
 १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
- ६२१ ततो विराडजायत विराजो अधि पुरुषः । स जातो अत्यरिच्यत पश्चाद्भूमिमथो पुरः ॥ ७ ॥
 १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
- ६२२ मन्ये वां द्यावापृथिवी सुभोजसौ ये अप्रथेथाममितमभि योजनम् ।
 १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
 द्यावापृथिवी भवतं स्योने ते नो मुञ्चतमं हसः ॥ ८ ॥
- ६२३ हरी त इन्द्र इमश्नूयतो ते हरितौ हरी । तं त्वा स्तुवन्ति कवयः परुषासो वनर्गवः ॥ ९ ॥
 १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
- ६२४ यद्बर्चो हिरण्यस्य यद्वा वचो गवामुत । सत्यस्य ब्रह्मणो वचस्तेन मा सखसृजामसि ॥ १० ॥
 २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
- ६२५ सहस्तन्न इन्द्र दद्धथोज ईशे ह्यस्य महतो विरग्निम् ।
 २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
 क्रतुं न नृष्णस्थविरं च वाजं वृत्रेषु शत्रून्सहना कृधी नः ॥ ११ ॥

६२६ सहर्षभाः सहवत्सा उदेत विश्वा रूपाणि विभ्रतीद्व्यूधीः ।

उरुः पृथुरयं द्यौ अस्तु लोक इमा आपः सुप्रपाणा इह स्त

॥ १२ ॥

इति चतुर्थी दशतिः ॥ चतुर्थः खण्डः ॥ ४ ॥

[५]

(१-१४) १ शतं वैखानसाः; २ विभ्राट् सौर्यः; ३ कुत्स जाङ्गिरसः; ४-६ सापराज्ञी; ७-१४ प्रस्कण्वः काण्वः ॥
सूर्यः; १ अग्निः पदमानः; ४-६ आत्मा वा ॥ गायत्री; २ जगती; ३ त्रिष्टुप् ॥

६२७ अग्न आयूँषि पवस आसुवोजमिषं च नः । आरे वाधस्व दुच्छुनाम्

॥ १ ॥

६२८ विभ्राड् बृहत्पिबतु सौम्यं मध्वायुर्दधद्यज्ञपतावविहुतम् ।

वातजूतो यो अभिरक्षति त्मना प्रजाः पिपति बहुधा वि राजति

॥ २ ॥

६२९ चित्रं देवानामुदगादनीकं चक्षुमित्रस्य वरुणस्याग्नेः ।

आप्रा द्यावापृथिवी अन्तरिक्षं सूर्य आत्मा जगतस्तस्थुषश्च

॥ ३ ॥

६३० आर्यं गौः पृश्निरकमीदसदन्मातरं पुरः । पितरं च प्रयन्त्स्वः

॥ ४ ॥

६३१ अन्तश्चरति रोचनास्य प्राणादपानती । व्यख्यन्महिषो दिवम्

॥ ५ ॥

६३२ त्रिंशद्धाम वि राजति वाक्पतङ्गाय धीयते । प्रति वस्तोरह द्युभिः

॥ ६ ॥

६३३ अप त्ये तायवो यथा नक्षत्रा यन्त्यक्तुभिः । सूराय विश्वचक्षसे

॥ ७ ॥

६३४ अदृश्रन्नस्य केतवो वि रश्मयो जनाँ अनु । भ्राजन्तो अग्नयो यथा

॥ ८ ॥

६३५ तरणिर्विश्वदशतो ज्योतिष्कुदसि सूर्य । विश्वमाभासि रोचनम्

॥ ९ ॥

६३६ प्रत्यङ् देवानां विशः प्रत्यङ्कुदेषि मानुषान् । प्रत्यङ् विश्वस्वर्दशे

॥ १० ॥

६३७ येना पावक चक्षसा भुरण्यन्तं जनाँ अनु । त्वं वरुण पश्यसि

॥ ११ ॥

६३८ उद्दयामेषि रजः पृथ्वहा मिमानो अक्तुभिः । पश्यन्नमानि सूर्य

॥ १२ ॥

६३९ अयुक्त सप्त शुन्ध्युवः सूरौ रथस्य नष्ट्यः । ताभिर्याति स्वयुक्ताभिः

॥ १३ ॥

६४० सप्त त्वा हरितो रथे वहन्ति देव सूर्य । शोचिक्केशं विचक्षण

॥ १४ ॥

इति पञ्चमी दशतिः ॥ पञ्चमः खण्डः ॥ ५ ॥

इति षष्ठोऽध्यायः ॥ ६ ॥ इति सामवेद-संहितायामारण्यं काण्डं पर्व वा समाप्तम् ॥

अथ महानाम्न्यार्चिकः ।

(१-१०) प्रजापतिः ॥ इन्द्रैल्लोकयात्मा ॥ त्रिकं = [१ प्रथमं द्विपदा+ (२) ततस्त्रयः शाकराः पादाः+ (३) तत उपसर्गौ+ (३) उभयं (शाकरोपसर्गौ) + (५) ततः शाकरास्त्रयः पादाः + (६) उपसर्गः ।]

- ६४१ विदा मघवन् विदा गातुमनुशस्सिषो दिशः । शिक्षा शचीनां पते पूर्वीणां पुरुवसो ॥ १ ॥
- ६४२ आभिष्टमभिष्टिभिः स्वाऽऽज्ञांश्शुः । प्रचेतन प्रचेतयेन्द्र द्युम्नाय न इपे ॥ २ ॥
- ६४३ एवा हि शक्रो राये वाजाय वज्रिवः ।
शविष्ट वज्रिन्नृञ्जसे मंहिष्ट वज्रिन्नृञ्जस । आ याहि पिव मत्स्व ॥ ३ ॥
- ६४४ विदा राये सुवीर्य भुवो वाजानां पतिर्वशाञ्चनु । मंहिष्ट वज्रिन्नृञ्जसे यः शविष्टः शुराणाम् ४
- ६४५ यो मंहिष्टो मघोनामञ्जुर्न शोचिः । चिकित्वा अभि नो नयेद्रो विदे तमु स्तुहि ॥ ५ ॥
- ६४६ ईशे हि शक्रस्तमृतये हवामहे जेतारमपराजितम् । स नः स्वर्षदति द्विषः क्रतुश्छन्द ऋतं बृहत् ॥ ६ ॥
- ६४७ इन्द्र धनस्य सातये हवामहे जेतारमपराजितम् । स नः स्वर्षदति द्विषः स नः स्वर्षदति द्विषः ॥ ७ ॥
- ६४८ पूर्वस्य यत्ते अद्रिवोऽशुर्मदाय । सुम्न आ धेहि नो वसो पूर्तिः शविष्ट शस्यते ।
वशी हि शक्रो नूनं तन्नव्यसंन्यसे ॥ ८ ॥
- ६४९ प्रभो जनस्य वृत्रहन् त्समर्थेषु ब्रवावहै । शूरो यो गोषु गच्छति सखा सुशेवो अद्भ्युः ॥ ९ ॥
- ६५० एवाह्येऽऽऽऽ व । एवा ह्यग्ने । एवाहीन्द्र । एवा हि पूषन् । एवा हि देवाः ॐ एवाहि देवाः ॥ १० ॥

अथ पञ्च पुरीषपदानि ॥

इति पञ्च पुरीषपदानि ॥

इति महानाम्न्यार्चिकः समाप्तः ॥

पूर्वार्चिकस्य मन्त्रसंख्या

१ आग्नेयस्य काण्डस्य (१—११४)	११४
२ ऐन्द्रस्य काण्डस्य (११५—४६६)	३५२
३ पावमानस्य काण्डस्य (४६७—५८५)	११९
४ आरण्यकस्य काण्डस्य (५८६—६४०)	५५
५ महानाम्न्यार्चिकस्य (६४१—६५०)	१०

सर्वयोगः ६५०

सामवेदसंहिता ।

(उत्तरसंहिता) उत्तरार्चिकः ।

अथ प्रथमोऽध्यायः ।

अथ प्रथमप्रपाठके प्रथमोऽर्धः ॥ १ ॥

[१]

(१-२३) १ अक्षितः काश्यपो देवलो वा; २ कश्यपोः मारीचः; ३ शतं वैखानसः; ४, २१ भरद्वाजो बार्हस्पत्यः; ५, ७ विश्वामित्रो गाथिनः; ५ जमदग्निर्वा; ६ हरिम्बिठिः काण्वः; ८ अमहीयुरागिरसः; ९ ससर्षथः (१ भरद्वाजो बार्हस्पत्यः; २ कश्यपो मारीचः; ३ गोतमो राहुगणः; ४ अग्निर्भौमः, ५ विश्वामित्रो गाथिनः; ६ जमदग्निर्भार्गवः; ७ वसिष्ठो मैत्रावरुणिः); १० उशना काण्वः; ११ वसिष्ठो मैत्रावरुणिः; १२ वामदेवो गौतमः; १३ नोधा गौतमः; १४ कलिः प्रागाथः; १५ मधुच्छन्दा वैश्वामित्रः; १६ गौरवीतिः शाकश्यः, १७ अग्निश्चाक्षुषः; १८ अन्धीगुः इयावाग्निः; १९ कविर्भार्गवः; २० शंखुर्बार्हस्पत्यः; (तृणपाणिः) २२ सोभरिः काण्वः; २३ नुमंश्च आगिरसः ॥ १-३, ८-१०, १५-१९ एवमानः सोमः; ४, २०, २१ अग्निः; ५ मित्रावरुणौ; ७ इन्द्राग्नी, ६, ११-१४, २२-२३ इन्द्रः ॥ १-८, १२ (१-२), १५, १८ (२-३), २१ गायत्री; ९, ११, १३, १४, २० प्रगाथः = (विषमा बृहती, समा सतो बृहती); १० त्रिष्टुप्; १२ (३) पादनिचृत; १६, २२ काकुभः प्रगाथः = (विषमा ककुप् समा सतो बृहती) १७ ऋणिक्; १८ (१) अमुष्टुप्; १९ जगती; २३ (१) ककुप्, (२) ऋणिक्, (३) पुर ऋणिक् ॥

६५१ ^{१ २} उपास्मै ^३ गायता ^{४ १२} नरः ^{५ २} पवमानायन्द्वे । ^{६ २} अभि ^{७ १} देवाः ^{८ २} इयक्षते ॥ १ ॥

६५२ ^{३ २} अभि ^{४ १} ते ^{५ २} मधुना ^{६ १} पयोथर्वाणो ^{७ २} अग्निश्च्युः । ^{८ २} देव ^{९ १} देवाय ^{१० २} देव्यु ॥ २ ॥

६५३ ^{१ २} स नः ^{३ १} पवस्व ^{४ २} शं गवे ^{५ १} शं जनाय ^{६ २} शमर्वते । ^{७ १} शं राजन्नोषधीभ्यः ॥ ३ ॥ ॥१(ती) ॥

६५४ ^{१ २} दविद्युतत्या ^{३ १} रुचा ^{४ २} परिष्टोभन्त्या ^{५ १} कृपा । ^{६ २} सोमाः ^{७ १} शुक्रा ^{८ २} गवाशिरः ॥ १ ॥

६५५ ^३ हिन्वानो ^{४ १} हेतुभिर्हित ^{५ २} आ वाजं ^{६ १} वाज्यक्रमीत् । ^{७ २} सीदन्तो ^{८ १} वजुषो ^{९ २} यथा ॥ २ ॥

६५६ ^{३ १} ऋधक्सोम ^{४ २} स्वस्तये ^{५ १} संजग्मानो ^{६ २} दिवा ^{७ १} कवे । ^{८ २} पवस्व ^{९ १} सूर्यो ^{१० २} दृशे ॥ ३ ॥ ॥२(वि) ॥

६५७ ^{१ २} पवमानस्य ^{३ १} ते ^{४ २} कवे ^{५ १} वाजित्सर्गा ^{६ २} असृक्षत । ^{७ १} अर्वन्तो ^{८ २} न ^{९ १} श्रवस्यवः ॥ १ ॥

६५८ ^{२ ३} अच्छा ^{४ १} कोशं ^{५ २} मधुश्चुतमसृग्ं ^{६ १} वारे ^{७ २} अन्वये । ^{८ १} अवावशान्त ^{९ २} धीतयः ॥ २ ॥

६५९ ^{१ २} अच्छा ^{३ १} समुद्रमिन्द्वोऽस्तं ^{४ २} गावो ^{५ १} न ^{६ २} धेनवः । ^{७ १} अगमन्नृतस्य ^{८ २} योनिमा ॥ ३ ॥ ॥३(कौ) ॥

॥ इति प्रथमः खण्डः ॥ १ ॥

६६० ^{२ ३} अग्न आ ^{४ १} याहि ^{५ २} वीतये ^{६ १} गृणानो ^{७ २} हव्यदातये । ^{८ १} नि होता ^{९ २} सत्सि ^{१० १} बर्हिषि ॥ १ ॥

६६१ ^{१ २} तं त्वा ^{३ १} समिद्धिरङ्गिरो ^{४ २} घृतेन ^{५ १} वर्धयामसि । ^{६ २} बृहच्छोचा ^{७ १} यविष्ठय ॥ २ ॥

- ६६२ स नः पृथु श्रवाय्यमच्छा देव विवाससि । बृहदग्ने सुवीर्यम् ॥ ३ ॥ ॥ ४ ॥
 ६६३ आ नो मित्रावरुणा घृतैर्गव्यूतिमुक्षतम् । मध्वा रजांसि सुकृत् ॥ १ ॥
 ६६४ उरुशंसो नमोवृधा महा दक्षस्य राजथः । द्वाधिष्ठाभिः शुचिव्रता ॥ २ ॥
 ६६५ गृणाना जमदग्निना योनावृतस्य सीदतम् । पातंसोममृतावृधा ॥ ३ ॥ ॥ ५ (यि) ॥
 ६६६ आ याहि सुषुमा हि त इन्द्र सोमं पिबा इमम् । एदं बर्हिः सदो मम ॥ १ ॥
 ६६७ आ त्वां ब्रह्मयुजां हरी वहतामिन्द्र कैशिनः । उप ब्रह्माणि नः शृणु ॥ २ ॥
 ६६८ ब्रह्माणस्त्वा युजा वयंसोमपामिन्द्र सोमिनः । सुतावन्तो हवामहे ॥ ३ ॥ ॥ ६ (फौ) ॥
 ६६९ इन्द्राग्नी आ गतंसुतं गीर्भिनभौ वरेण्यम् । अस्य पातं धियेषिता ॥ १ ॥
 ६७० इन्द्राग्नी जरितुः सचा यज्ञो जिगाति चेतनः । अया पातमिमंसुतम् ॥ २ ॥
 ६७१ इन्द्रमग्निं कविच्छदा यज्ञस्य ज्यूया वृणे । ता सोमस्येह तृम्पताम् ॥ ३ ॥ ॥ ७ (ता) ॥

॥ इति द्वितीयः खण्डः ॥ २ ॥

- ६७२ उच्चा ते जातमन्धसो दिवि सद्भूम्या ददे । उग्रसं शर्म महि श्रवः ॥ १ ॥
 ६७३ स न इन्द्राय यज्यवे वरुणाय मरुद्भयः । वरिवोवित्परि ख्व ॥ २ ॥
 ६७४ एना विश्वान्यय आ द्युमानि मानुषाणाम् । सिषासन्तो वनाग्रहे ॥ ३ ॥ ॥ ८ (ठी) ॥
 ६७५ पुनानः सोम धारयापो वसानो अर्षसि । आ रत्नधा थोनिमृतस्य सीदस्युत्सो देवो हिरण्ययः ॥ १ ॥
 ६७६ दुहान ऊर्धादेव्यं मधु प्रियं प्रत्नंसधस्थमासदत् ।
 आपृच्छयं धरुणं वाज्यर्षसि नृभिर्धौतो विचक्षणः ॥ २ ॥ ॥ ९ (हु) ॥
 ६७७ प्र तु द्रव परि कोशं नि षीद नृभिः पुनानो अभि वाजमर्ष ।
 अश्वं न त्वा वाजिनं मर्जयन्तोऽच्छा बर्ही रशानाभिर्नयन्ति ॥ १ ॥
 ६७८ स्वायुधः पवते देव इन्द्ररशस्तिहा वृजना रक्षमाणः ।
 पिता देवानां जनिता सुदक्षो विष्टम्भो दिवो धरुणः पृथिव्याः ॥ २ ॥
 ६७९ ऋषिर्विप्रः पुरपता जनानामृभूर्धिर उशाना काव्येन ।
 स चिद्विवेद निहितं यदासामपीच्यांसं गुह्यं नाम गोनाम् ॥ ३ ॥ ॥ १० (हु) ॥

॥ इति तृतीयः खण्डः ॥ ३ ॥

- ६८० अभि त्वा शूर नोनुमोऽदुग्धा इव धेनवः । ईशानमस्य जगतः स्वर्दशमीशानमिन्द्र तस्थुषः ॥ १ ॥

- ६८१ न त्वावाँ अन्यो दिव्यो न पार्थिवो न जातो न जनिष्यते ।
 अश्वायन्तो मघवन्निन्द्र वाजिनो गव्यन्तस्त्वा हवामहे ॥ २ ॥ ॥११(यी)॥
- ६८२ कया नश्चित्र आ भुवदूती सदावृधः सखा । कया शचिष्ठया वृता ॥ १ ॥
- ६८३ कस्त्वा सख्यो मदानां मँहिष्ठो मत्सदन्धसः । दढा चिदाखजे वसु ॥ २ ॥
- ६८४ अभी षु णः सखीनामविता जरितृणाम् । शतं भवास्यूतये ॥ ३ ॥ ॥१२(दा)॥
- ६८५ तं वो दसमृतीपहं वसोमैन्दानमन्धसः । अभि वत्सं न स्वसरेषु धेनव इन्द्रं गीर्भिर्नवामहे ॥ १ ॥
- ६८६ द्युक्षँ सुदानुं तविषीभिरावृतं गिरि न पुरुभोजसम् ।
 क्षुमन्तं वाजँ शतिनँ सहास्त्रिणं मक्षू गोमन्तमीमहे ॥ २ ॥ ॥१३(ही)॥
- ६८७ तरोभिर्वो विद्वसुमिन्द्रँ सबाध ऊतये । बृहद्रायन्तः सुतसोमे अश्वरे हुवे भरं न कारिणम् ॥१॥
- ६८८ न यं दुध्रा वरन्ते न स्थिरा मुरो मदेषु शिप्रमन्धसः ।
 य आदत्या शशामानाय सुन्वते दाता जरित्र उक्थ्यम् ॥ २ ॥ १४(जु)॥

॥ इति चतुर्थः खण्डः ॥४॥

- ६८९ स्वादिष्ठया मदिष्ठया पवस्व सोम धारया । इन्द्राय पातवे सुतः ॥ १ ॥
- ६९० रक्षोहा विश्वर्षणिरभि योनिमयोहते । द्रोणे सधस्थमासदत् ॥ २ ॥
- ६९१ वरिवोधातमो भुवो मँहिष्ठो वृत्रहन्तमः । पषि राधो मघोनाम् ॥ ३ ॥ ॥१५(पौ)॥
- ६९२ पवस्व मधुमत्तम इन्द्राय सोम क्रतुवित्तमो मदः । महि द्युक्षतमो मदः ॥ १ ॥
- ६९३ यस्य ते पीत्वा वृषभो वृषायतेऽस्य पीत्वा स्वर्विदः ।
 स सुप्रकैतो अभ्यक्रमीदिषोऽच्छा वाजं नैतशः ॥ २ ॥ ॥१६(प)॥
- ६९४ इन्द्रमच्छ सुता इमे वृषणं यन्तु हरयः । श्रुष्टे जातास इन्द्रवः स्वर्विदः ॥ १ ॥
- ६९५ अयं भराय सानसिरिन्द्राय पवते सुतः । सोमो जैत्रस्य चेतति यथा विदे ॥ २ ॥
- ६९६ अस्येदिन्द्रो मदेष्वा ग्राभं गृष्णाति सानसिम् । वज्रं च वृषणं भरत्समप्सुजित् ॥३॥ ॥१७(कि)॥
- ६९७ पुरोजिती वो अन्धसः सुताय मादयित्नवे । अप श्वानँश्चाधिष्ठन सखायो दीर्घजिह्वयम् ॥ १ ॥
- ६९८ यो धारया पावकया परिप्रस्यन्दते सुतः । इन्दुरश्वो न कृत्त्यः ॥ २ ॥
- ६९९ तं दुरोषममी नरः सोमं विश्वाच्या धिया । यज्ञाय सन्वद्रयः ॥ ३ ॥ ॥१८(यि)॥

- ७०० अभि प्रियाणि पवते चनोहितो नामानि यज्ञो अधि येषु वर्धते ।
 आ सूर्यस्य बृहतो बृहन्नधि रथं त्रिष्वञ्जमरुहद्वित्रिक्षणः ॥ १ ॥
- ७०१ ऋतस्य जिह्वा पवते मधु प्रियं वक्ता पतिर्धियो अस्या अदाभ्यः ।
 दधाति पुत्रः पित्रोरपीच्यांश्नाम तृतीयमधि रोचनं दिवः ॥ २ ॥
- ७०२ अव ह्युतानः कलशाँअन्त्रिकदन्तृभियमाणः कोश आ हिरण्यये ।
 अभी ऋतस्य दोहना अनूषताधि त्रिपृष्ट उपसो वि राजसि ॥ ३ ॥ १९ (दि) ॥
 इति पञ्चमः खण्डः ॥ ५ ॥
- ७०३ यज्ञायज्ञा वो अग्नये गिरागिरा च दक्षसे ।
 प्रप्र वयममृतं जातवेदसं प्रियं मित्रं न शंसिपम् ॥ १ ॥
- ७०४ ऊर्जो नपातंस हिनायमस्मयुर्दाशेम हव्यदातये ।
 भुवद्वाजेष्वविता भुवद्दृध उत त्राता तनूनाम् ॥ २ ॥ २० (यु) ॥
- ७०५ एह्युषु ब्रवाणि तेऽग्न इत्थतरा गिरः । एभिर्वर्धास इन्दुभिः ॥ १ ॥
- ७०६ यत्र क्व च ते मनो दक्षं दधस उत्तरम् । तत्र योनिं कृणवसे ॥ २ ॥
- ७०७ न हि ते पूर्वमक्षिपद्भुवन्नोमानां पते । अथा दुवो वनवसे ॥ ३ ॥ २१ (यी) ॥
- ७०८ वयमु त्वामपूर्व्य स्थूरं न कच्चिद्भरन्तोऽवस्यवः । वज्रि चित्रह्वामहे ॥ १ ॥
- ७०९ उप त्वा कर्मघृतये स नो युवोग्रश्चक्राम यो धृषत् ।
 त्वामिध्यवितारं ववृमहे सखाय इन्द्र सानसिम् ॥ २ ॥ २२ (च) ॥
- ७१० अथा हीन्द्र गिर्वेण उप त्वा काम ईमहे सखुगमहे । उदेव ग्मन्त उदभिः ॥ १ ॥
- ७११ वार्णं त्वा यन्व्याभिर्वर्धन्ति शूर ब्रह्माणि । वावृध्वाँसं चिदद्विवो दिवेदिवे ॥ २ ॥
- ७१२ युञ्जन्ति हरी इषिरस्य गाथयोरौ रथ उर्युगे वचोयुजा । इन्द्रवाहा स्वर्विदा ॥ ३ ॥ २३ (यि) ॥
 इति षष्ठः खण्डः ॥ ६ ॥

इति प्रथमप्रपाठके प्रथमोऽर्धः ॥ १ ॥ इति प्रथमोऽध्यायः ॥ १ ॥

अथ द्वितीयोऽध्यायः ।

[२]

अथ प्रथमप्रपाठके द्वितीयोऽर्थः ॥ १ ॥

(१-२२) १, ४ श्रुतकक्षः सुकक्षो वा आङ्गिरसः; २, ८, १३-१५ वसिष्ठो मैत्रावरुणिः ३ मेधातिथिः; काण्वः मित्र-
मेधश्चाङ्गिरसः; ५ हरिम्बिठिः काण्वः; ६ कुसीदी काण्वः; ७ त्रिशोकः काण्वः; ९ विश्वामित्रो गाथिनः; १० मधुच्छन्दा
वैश्वामित्रः; ११ शुनःशेष आजीगर्तिः; १२ नारदः काण्वः; १६ अवत्सारः काश्यपः; १७ (१) शुनःशेष
आजीगर्तिः स देवरातः कृत्रिमो वैश्वामित्रः; १७ (२-३) मेध्यातिथिः काण्वः; १८ (१, ३) असितः
काश्यपो देवलो वा; १८ (२) अमहीयुराङ्गिरसः; १९ त्रित आप्त्यः; २० सप्तर्षयः (१ भरद्वाजो
बार्हस्पत्यः, २ कश्यपो मारीचः; ३ गोतमो राहुगणः, ४ अत्रिभौमः, ५ विश्वामित्रो गाथिनः, ६ जसदग्नि-
भार्गवः, ७ वसिष्ठो मैत्रावरुणिः); २१ शावाश्व भात्रेयः; २२ (१-२) अग्निश्चाक्षुषः; २२ (३)
प्रजापतिवैश्वामित्रो वाच्यो वा ॥ १-१२ इन्द्रः; १३ अग्निः; १४ उषा; १५ अश्विनौ; १६-२२
पवमानः सोमः ॥ १ (२-३)—११; १६-१९, २१; गायत्री, १२, २२ (१-२) उष्णिक्;
१३-१५, २० प्रगाथः= (विषमा बृहती, समा सतोबृहती); १ (१), २२ (३) अनुष्टुप् ।

- ७१३ पान्तमा वो अन्धस इन्द्रमग्निं प्र गायत । विश्वासाहंशतक्रतुं मंहिष्ठं चर्षणीनाम् ॥ १ ॥
७१४ पुरुहूतं पुरुष्टुतं गाथान्याइं सनश्रुतम् । इन्द्र इति ब्रवीतन ॥ २ ॥
७१५ इन्द्र इन्नो महोनां दाता वाजानां नृतुः । महाअभिश्वा यमत् ॥ ३ ॥ १(वा) ॥
७१६ प्र व इन्द्राय मादनं हर्यश्वाय गायत । सखायः सोमपात्रे ॥ १ ॥
७१७ शंसेदुक्थं सुदानव उत द्युक्षं यथा नरः । चक्रमा सत्यराधसे ॥ २ ॥
७१८ त्वं न इन्द्र वाजयुस्त्वं गव्युः शतक्रतो । त्वंहिरण्ययुर्वसो ॥ ३ ॥ २(गौ) ॥
७१९ वयमु त्वा तादिदृथा इन्द्र त्वायन्तः सखायः । कण्वा उक्थेभिर्जरन्ते ॥ १ ॥
७२० न घेमन्यदा पपन वज्रिन्नपसो नविष्टौ । तवेदु स्तोमैश्चिकेत ॥ २ ॥
७२१ इच्छन्ति देवाः सुन्वन्तं न स्वप्नाय स्पृहयन्ति । यन्ति प्रमादमतन्द्राः ॥ ३ ॥ ३(पा) ॥
७२२ इन्द्राय मद्रने सुतं परि ष्टोभन्तु नो गिरः । अर्कमर्चन्तु कारवः ॥ १ ॥
७२३ यस्मिन्विश्वा अधि श्रियो रणन्ति सप्त ससदः । इन्द्रं सुते हवामहे ॥ २ ॥
७२४ त्रिकद्रुकेषु चेतनं देवासो यज्ञमल्लत । तमिद्वर्धन्तु नो गिरः ॥ ३ ॥ ४(ला) ॥

॥ इति प्रथमः खण्डः ॥ १ ॥

- ७२५ अयं त इन्द्र सोमो निपूतो अधि बहिषि । एहीमस्य द्रवा पिब ॥ १ ॥
७२६ शाचिगो शाचिपूजनायरणाय ते सुतः । आखण्डल प्र ह्यसे ॥ २ ॥

- ७२७ यस्ते ऋङ्गवृषो णपात्प्रणपात्कुण्डपाय्यः । न्यस्मि दध्र आ मनः ॥ ३ ॥ ५ (दि) ॥
- ७२८ आ तू न इन्द्र क्षुमन्तं चित्रं प्राभं सं गृभाय । महाहस्ती दक्षिणेन ॥ १ ॥
- ७२९ विद्या हि त्वा तुविकूर्मि तुविदेष्णं तुवीमघम् । तुविभात्रमवोभिः ॥ २ ॥
- ७३० न हि त्वा शूर देवा न मर्तोसो दित्सन्तम् । भीमं न गां वारयन्ते ॥ ३ ॥ ॥६(के)॥
- ७३१ अभि त्वा वृषभा सुते सुतस्सुजामि पीतये । तृष्पा व्यश्नुही मदम् ॥ १ ॥
- ७३२ मा त्वा मूरा अविष्यवो मोपहस्वान आ दभन् । मा कीं ब्रह्माद्रिषं वनः ॥ २ ॥
- ७३३ इह त्वा गोपरीणसं महे मन्दन्तु राधसे । सरो गौरो यथा पिव ॥ ३ ॥ ॥७(या) ॥
- ७३४ इदं वसो सुतमन्धः पिवा सुपूर्णमुदरम् । अनाभयिन्नरिमा ते ॥ १ ॥
- ७३५ नृभिर्धौतः सुतो अश्नैरव्या वारिः परिपूतः । अश्वो न निकतो नदीषु ॥ २ ॥
- ७३६ तं ते यवं यथा गोभिः स्वादुमकर्म श्रीणन्तः । इन्द्र त्वास्मित्सधमादे ॥ ३ ॥ ॥८(धौ) ॥

इति द्वितीयः खण्डः ॥ २ ॥

- ७३७ इदं ह्यन्वोजसा सुतस्सुराधानां पते । पिवा त्वाऽस्य गर्विणः ॥ १ ॥
- ७३८ यस्ते अनु स्वधामसत्सुते नि यच्छ तन्वम् । स त्वा ममन्तु सौम्य ॥ २ ॥
- ७३९ प्र ते अश्रोतु कुश्याः प्रेन्द्र ब्रह्मणा शिरः । प्र बाहू शूर राधसा ॥ ३ ॥ ॥९(पी) ॥
- ७४० आ त्वेता नि षीदतेन्द्रमभि प्र गायत । सखाय स्तोमवाहसः ॥ १ ॥
- ७४१ पुरुतमं पुरुणामीशानं वार्याणाम् । इन्द्रस्सोमे सचा सुते ॥ २ ॥
- ७४२ स या नो योग आ भुवत्स राये स पुरन्ध्या । गमद्वाजेभिरा स नः ॥ ३ ॥ ॥१०(टी) ॥
- ७४३ योगेयोगे तवस्तरं वाजेवाजे हवामहे । सखाय इन्द्रमूतये ॥ १ ॥
- ७४४ अनु प्रतनस्यौकसो हुवे तुविप्रति नरम् । यं ते पूर्वं पिता हुवे ॥ २ ॥
- ७४५ आ घा गमद्यदि श्रवत्सहास्त्रिणीभिरुतिभिः । वाजेभिरुप नो हवम् ॥ ३ ॥ ॥११(ला) ॥
- ७४६ इन्द्र सुतेषु सोमेषु क्रतुं पुनीष उक्थ्यम् । विदे वृधस्य दक्षस्य महाऽहि षः ॥ १ ॥
- ७४७ स प्रथमे व्योमनि देवानां सद्ने वृधः । सुपारः सुश्रवस्तमः समसुजित् ॥ २ ॥
- ७४८ तमु हुवे वाजसातय इन्द्रं भराय शुष्मिणम् । भवा नः सुम्ने अन्तमः सखा वृधे ॥ ३ ॥ ॥१२(वा) ॥

॥ इति तृतीयः खण्डः ॥ ३ ॥

- ७४९ पना वो अग्निं नमसोर्जो नपातमा हुवे । प्रियं चेतिष्टमरतिं स्वध्वरं विश्वस्य दूतममृतम् ॥ १ ॥

- ७५० स योजते अरुषा विश्वभोजसा स दुद्रवत्स्वाहुतः ।
 सुब्रह्मा यज्ञः सुशमी वसूनां देवः राधो जनानाम् ॥ २ ॥ ॥१३(तु)॥
- ७५१ प्रत्यु अदर्शयित्यूश्छन्ती दुहिता दिवः । अपो मही वृणुते चक्षुषा तमो ज्योतिष्कणोति सूनरी ॥ १ ॥
- ७५२ उदुल्लियाः सृजते सूर्यः सचा उद्यन्नक्षत्रमर्चिवत् ।
 तवेदुषो व्युषि सूर्यस्य च सं भक्तेन गमेमहि ॥ २ ॥ ॥१४(वा)॥
- ७५३ इमा उ वां दिविष्टय उस्त्रा हवन्ते अश्विना । अयं वामह्वेऽवसे शचीवसू विशांविशः हि गच्छथः ॥ १ ॥
- ७५४ युवं चित्रं ददथुभोजनं नरा चोदथाः सूनृतावते ।
 अर्वाग्रथः समनसा नि यच्छतं पिबतः सोम्यं मधु ॥ २ ॥ ॥१५(त्रा)॥

॥ इति चतुर्थः खण्डः ॥४॥

- ७५५ अस्य प्रत्नामनु द्युतः शुक्रं दुदुहे अह्यः । पयः सहस्रसामृषिम् ॥ १ ॥
- ७५६ अयः सूर्य इवोपदगयः सरांसि धावति । सप्त प्रवत आ दिवम् ॥ २ ॥
- ७५७ अयं विश्वानि तिष्ठति पुनानो भुवनोपरि । सोमो देवो न सूर्यः ॥ ३ ॥ ॥१६(ते)॥
- ७५८ एष प्रत्नन जन्मना देवो देवेभ्यः सुतः । हरिः पवित्रे अर्पति ॥ १ ॥
- ७५९ एष प्रत्नेन मन्मना देवो देवेभ्यस्पति । कविर्विप्रेण वावृधे ॥ २ ॥
- ७६० दुहानः प्रत्नामित्पयः पवित्रे परि पिच्यसे । क्रन्दं देवाः अजीजनः ॥ ३ ॥ ॥१७(हा)॥
- ७६१ उप शिक्षापतस्थुषो भियसमा धेहि शत्रवे । पवमान विदा रथिम् ॥ १ ॥
- ७६२ उपो षु जातमन्तरम् ॥ २ ॥
- ७६३ उपास्मै गायता नरः ॥ ३ ॥ ॥१८(वौ)॥

॥ इति पञ्चमः खण्डः ॥ ५ ॥

- ७६४ प्र सोमासो विपश्चितोऽपो नयन्त ऊर्मयः । वनानि महिषा इव ॥ १ ॥
- ७६५ अमि द्रोणानि बध्रवः शुक्रा ऋतस्य धारया । वाजं गोमन्तमक्षरन् ॥ २ ॥
- ७६६ सुता इन्द्राय वायवे वरुणाय मरुद्भ्यः । सोमा अर्षन्तु विष्णवे ॥ ३ ॥ ॥१९(वि)॥
- ७६७ प्र सोम देववीतये सिन्धुर्न पिप्ये अणसा ।
 अशोः पयसा मदिरो न जागृधिरच्छा कोशं मधुश्च्युतम् ॥ १ ॥

७६८ आ ह॒र्यतो अ॒र्जुनो अ॒त्के अ॒व्यत प्रियः सू॒नुर्न म॒र्यः ।

तमी॑रि॒हिन्वन्त्य॑प॒सो यथा रथं॑ नदी॒ष्वा ग॒भस्त्योः ॥ २ ॥ ॥२० (रु)॥

७६९ प्र सो॒मासो म॒दच्युतः श्र॒वसे॑ नो म॒घोना॑म् । सु॒ता वि॒दथे॑ अ॒क्रमुः ॥ १ ॥

७७० आ॒दी॑रि॒हंसो॑ यथा ग॒णं वि॒श्वस्या॑वी॒वश॑न्मतिम् । अ॒त्यो न गो॑भिर॒ज्यते ॥ २ ॥

७७१ आ॒दी॑रि॒त्रित॑स्य योष॒णो ह॒रि॑रि॒हिन्वन्त्य॑द्रिभिः । इ॒न्दुमि॒न्द्राय॑ पी॒तये ॥ ३ ॥ ॥२१ (ली)॥

७७२ अ॒या प॒वस्व दे॒वयु॑ रेभ॒न्पवि॑त्रं पर्ये॒षि वि॒श्वतः॑ । म॒घोर्भ्रा॑रा अ॒सृक्ष॑त ॥ १ ॥

७७३ प॒वते॑ ह॒र्यतो॑ ह॒रिः ॥ २ ॥

७७४ प्र सु॒न्वाना॑यान्ध॒सोः ॥ ३ ॥ ॥२२ (लि)॥

इति षष्ठः खण्डः ॥ ६ ॥

॥ इति प्रथमप्रपाठके द्वितीयोऽर्धः प्रथमप्रपाठकश्च समाप्तः ॥ १ ॥

॥ इति द्वितीयोऽध्यायः ॥ २ ॥

अथ तृतीयोऽध्यायः ।

[१]

अथ द्वितीयप्रपाठके प्रथमोऽर्धः ॥ २ ॥

(१-१९) १ जमदग्निर्भागवः; २, ५, १५ अमद्वीयुराङ्गिरसः; ३ कश्यपो मारीचः; ४, १० ऋगुर्वाशिजमदग्निर्भा-
गवो वा; ६-७ मेधातिथिः काण्वः; ८ माधुच्छन्दा वैश्वामित्रः; ९ वसिष्ठो मैत्रावरुणिः; ११ उपमन्युर्वासिष्ठः;

१२ शंयुर्बाह्रस्पत्यः; १३ वालाखिल्याः, प्ररुक्णवः काण्वः; १४ नृमेघ आङ्गिरसः; १६ नहुषो मानवः; १७

(१-२) शिकता निवावरी; १७ (३) पृश्निथोऽजाः; १८ श्रुतकक्षः सुकक्षो वा आङ्गिरसः; १९ जेता

माधुच्छन्वसः; ॥ १-५, १०-११, १५-१७ पवमानः सोमः; ६ अग्निः; ७ मित्रावरुणौ; ८, १२-१४, १८-१९ इन्द्रः; ९ इन्द्राग्नी ॥ १-१०, १५, १८ गायत्री; ११ त्रिष्टुप्; १२-१४ प्रगाथः =

१८-१९ इन्द्रः; ९ इन्द्राग्नी ॥ १-१०, १५, १८ गायत्री; ११ त्रिष्टुप्; १२-१४ प्रगाथः =

(विषमा बृहती, समा सतोबृहती), १६, १९ अनुष्टुप्; १७ जगती ॥

७७५ प॒वस्व वा॒चो अ॒ग्निः सोम॑ चि॒त्राभि॑रू॒तिभिः॑ । अ॒भि वि॒श्वानि॑ का॒व्या ॥ १ ॥

७७६ त्व॑स॒मुद्रि॒या अ॒पोऽग्नि॑यो वा॒च ई॒रय॑न् । प॒वस्व वि॒श्वच॑र्षणे ॥ २ ॥

७७७ तु॒भ्येमा॑ भु॒वना॑ क॒वे म॒हिम्ने॑ सोम॑ त॒स्थिरे॑ । तु॒भ्यं धा॒वन्ति॑ धे॒नवः ॥ ३ ॥ ॥ १ (यी)॥

७७८ प॒वस्वे॒न्दो वृ॒षा सु॒तः कृ॒धी नो॑ यश॒सो ज॒ने । वि॒श्वा अ॒प द्वि॒षो ज॒हि ॥ १ ॥

७७९ य॒स्य ते॑ स॒ख्ये व॒यसा॑स॒ह्याम॑ पृ॒तन्य॑तः । त॒वेन्दो॑ यु॒ञ्ज उ॒त्तमे॑ ॥ २ ॥

७८० या॑ ते भी॒मान्या॑यु॒धा ति॒ग्मानि॑ स॒न्ति धूर्॒वणे॑ । र॒क्षा स॒मस्य॑ नो नि॒दः ॥ ३ ॥ ॥ २ (ह) ॥

- ७८१ वृषा सोम द्युमाँ असि वृषा देव वृषजतः । वृषा धर्माणि हृषिषे ॥ १ ॥
- ७८२ वृष्णस्ते वृष्ण्यंश्वो वृषा वनं वृषा सुतः । त त्वं वृषन्वृषदसि ॥ २ ॥
- ७८३ अश्वो न क्रुद्रो वृषा सं गा इन्द्रो लमवेतः । ति नो राये वृषो वृषि ॥ ३ ॥ ॥३ (हृ)॥
- ७८४ वृषा ह्यसि भानुना द्युमन्तं त्वा हवामहे । पवमान त्वहंशम् ॥ १ ॥
- ७८५ यदग्निः परिषिच्यसे मर्मृज्यमान आयुभिः । द्रोणे सधस्थमश्नुषे ॥ २ ॥
- ७८६ आ पवस्व सुवीर्यं मन्दमानः स्वायुध । इहो ण्विन्दन्वा गहि ॥ ३ ॥ ॥४ (यौ)॥
- ७८७ पवमानस्य ते वयं पवित्रमभ्युन्दतः । सखित्वमा वृणीमहे ॥ १ ॥
- ७८८ ये ते पवित्रमूमयोऽभिक्षरन्ति धारया । तेभिर्नः सोम मृडय ॥ २ ॥
- ७८९ स नः पुनान आ भर राये वीरवतीमिषम् । ईशानः सोम विश्वतः ॥ ३ ॥ ॥५ (ला) ॥
- इति प्रथमः खण्डः ॥ १ ॥
- ७९० अग्निं दूतं वृणीमहे होतारं विश्ववेदसम् । अस्य यज्ञस्य सुक्रतुम् ॥ १ ॥
- ७९१ अग्निमग्निं हवीमभिः सदा हवन्त विश्वपतिम् । हव्यवाहं पुरुप्रियम् ॥ २ ॥
- ७९२ अग्ने देवाँ इहा वह जज्ञानो वृक्तवर्हिषे । असि होता न इड्यः ॥ ३ ॥ ॥६ (यौ)॥
- ७९३ मित्रं वयं हवामहे वरुणं सोमपीतये । या जाता पूतदक्षसा ॥ १ ॥
- ७९४ ऋतेन यावृतावृथावृतस्य ज्योतिषस्पती । ता मित्रावरुणा हुवे ॥ २ ॥
- ७९५ वरुणः प्राविता भुवन्मित्रो विश्वाभिरूतिभिः । करतां नः सुराग्रसः ॥ ३ ॥ ॥७ (वा) ॥
- ७९६ इन्द्रमिद्राथिनो बृहदिन्द्रमर्केभिरार्किणः । इन्द्रं वाणीरनूषत ॥ १ ॥
- ७९७ इन्द्र इद्रयोः सचा सभिमर्दल आ वचोयुजा । इन्द्रो वज्री हिरण्ययः ॥ २ ॥
- ७९८ इन्द्र वाजेषु नोऽव सहस्रप्रधनेषु च । उग्र उग्राभिरूतिभिः ॥ ३ ॥
- ७९९ इन्द्रो दीर्घाय चक्षस आ सूर्यं रोह्यद्विषि । वि गोभिरद्रिमैरयत् ॥ ४ ॥ ॥८ (सा)॥
- ८०० इन्द्रे अग्ना नमो बृहत्सुवृक्तिमेरयामहे । धिया धेना अवस्यवः ॥ १ ॥
- ८०१ ता हि शश्वन्त ईडत इत्था विप्रास ऊतये । सबाधो वाजसातये ॥ २ ॥
- ८०२ ता वां गीर्भिर्विपन्युवः प्रयस्वन्तो हवामहे । मेघसाता सनिष्यवः ॥ ३ ॥ ॥ ९ (हृ)॥
- ॥ इति द्वितीयः खण्डः ॥ २ ॥
- ८०३ वृषा पवस्व धारया मरुत्वते च मत्सरः । विश्वा दधान ओजसा ॥ १ ॥

- ८०४ तं त्वा धर्तारमोष्योः पवमान स्वर्हृशम् । हिन्वे वाजेषु वाजिनम् ॥ २ ॥
 ८०५ अया चित्तो विपानया हरिः पवस्व आरया । युजं वाजेषु जोदय ॥ ३ ॥ १० (ट) ॥
 ८०६ वृषा शोणो अभिकनिकुदद्वा नदयन्नपि पृथिवीमुत द्याम् ।
 इन्द्रस्येव वग्नुरा शृण्व आजा प्रचोदयन्नर्लि वाचमेमाम् ॥ १ ॥
 ८०७ रसाय्यः पयसा पिन्वमान इरयन्नपि मधुमन्तमंशुम् ।
 पवमान सन्तनिमेषि कृष्वन्नन्द्राय सोम परिषिच्यमानः ॥ २ ॥
 ८०८ एवा पवस्व मदिरो मदायोदग्राभस्य नमयन्वधस्तुम् ।
 परि वर्ण भरमाणो रुशन्तं गव्युर्नो अर्ष परि सोम सिकः ॥ ३ ॥ ११ (रि) ॥

॥ इति तृतीयः खण्डः ॥ ३ ॥

- ८०९ त्वामिद्धि हवामहे सातो वाजस्य कारवः । त्वां वृत्रेष्विन्द्र सत्पाति नरस्वां काष्ठास्वर्वतः ॥ १ ॥
 ८१० सं त्वं नश्चित्र वज्रहस्त धृष्णुया मह स्तवानो अद्रिवः ।
 गामश्वरथ्यमिन्द्र सं किर सत्रा वाजं न जिग्युषे ॥ २ ॥ १२ (फु) ॥

[धा० १० । उ० २ । स्व० ५]

- ८११ अमि प्र वः सुराधसमिन्द्रमर्ष यथा विदे ।
 यो जरितृभ्यो मघवा पुरुवसुः सहस्रेणैव शिक्षति ॥ १ ॥
 ८१२ शतानीकेव प्र जिगाति धृष्णुया हन्ति वृत्राणि दाशुषे ।
 गिरेरिव प्र रसा अस्य पिन्विरे दत्राणि पुरुभोजसः ॥ २ ॥ १३ (हि) ॥

[धा० १६ । उ० ना० । स्व० ३]

- ८१३ त्वामिदा ह्यो नरोऽपीप्यन्वजिन् भूर्णयः ।
 स इन्द्र स्तोमवाहस इह श्रुध्युप स्वसरमा गहि ॥ १ ॥
 ८१४ मत्स्वा सुशिप्रिन्हरिवस्तमीमहे त्वया भूषन्ति वैधसः ।
 तव श्रवांस्युपमान्युक्थ्य सुतेष्विन्द्र गर्विणः ॥ १ ॥ १४ (ल) ॥

॥ इति चतुर्थः खण्डः ॥ ४ ॥

[धा० १९ । उ० ना० । स्व० १]

- ८१५ यस्ते मदी वरेण्यस्तेना पवस्वान्धसा । देवावीरघशंसहा ॥ १ ॥
 ८१६ जग्निर्वृत्रममित्रियंसस्निर्वाजं दिवेदिवे । गोषातिरश्वसा आसि ॥ २ ॥

८१७ सम्मिश्रो अरुषो भुवः सूपस्थाभिर्न धेनुभिः । सीदं च्छेधेनो न योनिमा ॥३॥ ॥ १५ (चौ)

[धा० १२ । उ० १ । स्व० नास्ति]

८१८ अयं पूषा रयिर्भगः सोमः पुनानो अर्षति । पतिर्विश्वस्य भूमनो व्यख्यद्वोदसी उभे ॥१॥

८१९ समु प्रिया अनूषत गावो मदाय घृष्वयः । सोमासः कृणवते पथः पवमानास इन्दवः ॥२॥

८२० य ओजिष्ठस्तमा भर पवमान श्रवाय्यम् । यः पञ्च चर्षणीरभि रार्ये येन वनामहे ॥ ३ ॥ ॥ १६ (फु) ॥

[धा० १५ । उ० २ । स्व० ५]

८२१ वृषा मतीनां पवते विचक्षणः सोमो अह्नां प्रतरीतोषसां दिवः ।

प्राणा सिन्धूनां कलशां अचिक्रददिन्द्रस्य हार्द्याविशन्मनीषिभिः ॥ १ ॥

८२२ मनीषिभिः पवते पूर्यः कविर्नृभिर्यतः परि कौशां असिष्यदत् ।

त्रितस्य नाम जनयन्मधु क्षरन्दिन्द्रस्य वायुं सख्याय वर्धयन् ॥ २ ॥

८२३ अयं पुनान उषसो अरोचयदयं सिन्धुभ्यो अभवदु लोककृत् ।

अयं त्रिः सप्त दुदुहान आशिरं सोमो हृदे पवते चारु मत्सरः ॥ ३ ॥ ॥ १७ (गी) ॥

॥ इति पञ्चमः खण्डः ॥५॥ [धा० ३६ । उ० ३ । स्व० ४]

८२४ एवा ह्यसि वीर्युरेवा शूर उत स्थिरः । एवा ते राध्यं मनः ॥ १ ॥

८२५ एवा रातिस्तुविमघ विश्वेभिर्धायि धातृभिः । अघा चिदिन्द्र नः सचा ॥ २ ॥

८२६ मो घु ब्रह्मेव तन्द्रयुर्भवो वाजानां पते । मत्स्वा सुतस्य गोमतः ॥ ३ ॥ ॥ १८ (ति) ॥

[धा० १४ । उ० १ । स्व० ३]

८२७ इन्द्रं विश्वा अवीवृधत्समुद्रव्यचसं गिरः । रथीतमं रथीनां वाजानां सत्पतिं पतिम् ॥ १ ॥

८२८ सख्ये त इन्द्र वाजिनो मा भेम शवसस्पते । त्वामभि प्र नोनुमो जेतारमपराजितम् ॥ २ ॥

८२९ पूर्वीरिन्द्रस्य रातयो न वि दस्यंत्यूतयः ।

यदा वाजस्य गोमत स्तोतृभ्यो मंहते मघम् ॥ ३ ॥ ॥ १९ (ली) ॥

[धा० १८ । उ० नास्ति । स्व० ४]

इति षष्ठः खण्डः ॥ ६ ॥ ॥ इति द्वितीयप्रपाठके प्रथमोऽर्धः ॥ २ ॥

॥ इति तृतीयोऽध्यायः ॥ ३ ॥

अथ चतुर्थोऽध्यायः ।

[२]

अथ द्वितीयप्रपाठके द्वितीयोऽर्धः ॥ २ ॥

(१-१९) १ जमदग्निर्भागवः; २ भृगुर्वारुणिर्जमदग्निर्भागवो वा; ३ कविर्भागवः; ४ कश्यपो मारीचः; ५, मेधा-
तिथिः काण्वः; ६-७ मधुच्छन्दा वैश्वामित्रः; ८ भरद्वाजो बार्हस्पत्यः; ९ सतर्ष्यः (१ भरद्वाजो बार्हस्पत्यः; २ कश्यपो
मारीचः; ३ गोतमो राहुगणः; ४ अत्रिर्भौमः; ५ विश्वामित्रो गाथिनः; ६ जमदग्निर्भागवः; ७ वसिष्ठो मैत्रावरुणिः);
१० पराशरः शाक्यः; ११ पुरुहन्मा आङ्गिरसः; १२ मेधातिथि काण्वः १३ वसिष्ठो मैत्रावरुणिः; १४ त्रित आण्यः;
१५ ययातिर्नाहुषः; १६ पवित्र आंगिरसः; १७ सोमरिः काण्वः; १८ गाण्डक्यश्चसूक्तिनौ काण्वायनौ; १९ तिरश्चीरां-
गिरसौ ॥ १-४, ९, १०, १४-१६ पवमानः सोमः ५, १७ अग्निः; ६ मित्रावरुणौ ७ महतः, ७ (१, ३) इन्द्रश्च;
८ इन्द्राग्नी; ११-१३, १८-१९ इन्द्रः ॥ १-८, १४ गायत्री; ९ (३) द्विपदा विराट्; १० त्रिष्टुप्; ९ (१-२)
११, १३ प्रगाथः = (विषमा बृहती, समा सतोबृहती); १२ बृहती; १५, १९ अनुष्टुप्; १६ जगती, १७
प्रगाथः = (विषमा ककुप्, समा सतोबृहती); १८ उष्णिक् ॥

- ८३० एत असृग्रमिन्दवस्तिरः पवित्रमाशवः । विश्वान्यभि सौभगा ॥ १ ॥
- ८३१ विघ्नन्तो दुंरिता पुरु सुगा तोकाय वाजिनः । त्मना कृण्वन्तो अर्वतः ॥ २ ॥
- ८३२ कृण्वन्तो वरिवो गवेऽभ्यर्षन्ति सुष्टुतिम् । इडामस्मभ्यं संयतम् ॥ ३ ॥ १ (या) ॥
- [धा० ७। उ० नास्ति । स्व० २]
- ८३३ राजा मेधाभिरियते पवमानो मनावधि । अन्तरिक्षेण यातवे ॥ १ ॥
- ८३४ आ नः सोम सहो जुवो रूपं न वचसे भर । सुष्वाणो देववीतये ॥ २ ॥
- ८३५ आ न इन्द्रो शातगिनं गवां पोषं स्वश्वयम् । वह्ना भगत्तिमृतये ॥ ३ ॥ २ (ला) ॥
- [धा० १४। उ० नास्ति । स्व० २]
- ८३६ तं त्वा नृम्णानि विभ्रतं सधस्थेषु महो दिवः । चारुं सुकृत्ययेमहे ॥ १ ॥
- ८३७ संवृक्तधृष्णमुक्थ्यं महामहिब्रतं मदम् । शतं पुरो रुक्षणिम् ॥ २ ॥
- ८३८ अतस्त्वा रोथिरभ्ययद्राजानं सुकृतो दिवः । सुपर्णो अव्यथी भरत ॥ ३ ॥
- ८३९ अधा हिन्वान इन्द्रियं ज्यायो महित्वमानशे । अभिष्टिक्वद्विचर्षणिः ॥ ४ ॥
- ८४० विश्वस्मा इ स्वर्दशे साधारणं रजस्तुरम् । गोपाभृतस्य विभरत् ॥ ५ ॥ ३ (ह्र) ॥
- [धा० २६। उ० नास्ति । स्व० ६]

- ८४१ इषे पधस्व धारया सृज्यमानो मनीषिभिः । इन्द्रो रुचामि गा इहि ॥ १ ॥
- ८४२ पुनानो वरिवस्कृष्यूर्जे जनाव गिर्वणः । हरे सृजान आशिरम् ॥ २ ॥

- ८४३ पुनानो देववीतय इन्द्रस्य याहि निष्कृतम् । द्युतानो वाजिभिर्हितः ॥ ३ ॥ ॥४ (या)॥
इति प्रथमः खण्डः ॥ १ ॥ [धा० १७ । उ० नास्ति । स्व० २]
- ८४४ अग्निनाग्निः समिध्यते कविर्गृहपतिर्युवा । हव्यवाङ्जुह्वास्यः ॥ १ ॥
- ८४५ यस्त्वामग्ने हविष्पतिर्दूतं देव सपर्यति । तस्य स्म प्राविता भव ॥ २ ॥
- ८४६ यो अग्निं देववीतये हविष्माँ आविवासाति । तस्मै पावक मृडय ॥ ३ ॥ ॥ ५ (रि) ॥
[धा० १३ । उ० नास्ति । स्व० ३]
- ८४७ मित्रं हुवे पूतदक्षं वरुणं च रिशादसम् । धियं घृताचीँसाधन्ता ॥ १ ॥
- ८४८ ऋतेन मित्रावरुणावृतावृधावृतस्पृशा । ऋतुं बृहन्तमाशाथे ॥ २ ॥
- ८४९ कवी नो मित्रावरुणा तुविजाता उरुक्षया । दक्षं दधाते अपसम् ॥ ३ ॥ ॥ ६ (व) ॥
[धा० १० । उ० नास्ति । स्व० १]
- ८५० इन्द्रेण सँहि दक्षसे संजग्मानो अबिभ्युषा । मन्दू समानवर्चसा ॥ १ ॥
- ८५१ आदह स्वधामनु पुनर्गर्भत्वमेरिरे । दधाना नाम यज्ञियम् ॥ २ ॥
- ८५२ वीडु चिदारुजत्नुभिर्गृहा चिदिन्द्र वह्निभिः । अविन्द उस्त्रिया अनु ॥ ३ ॥ ॥ ७ (ति) ॥
[धा० १४ । उ० १ । स्व० ३]
- ८५३ ता हुवे ययोरिदं पप्ने विश्वं पुरा कृतम् । इन्द्राग्नी न मर्धतः ॥ १ ॥
- ८५४ उग्रा विघनिना मृध इन्द्राग्नी हवामहे । ता नो मृडात ईदृशे ॥ २ ॥
- ८५५ हथो वृत्राण्यार्यो हथो दासानि सत्पती । हथो विश्वाँ अप द्विषः ॥ ३ ॥ ॥ ८ (पी) ॥
॥ इति द्वितीयः खण्डः ॥ २ ॥ [धा० १० । उ० १ । स्व० ४]
- ८५६ अभि सोमास आयवः पवन्ते मद्यं मदम् ।
समुद्रस्याधि विष्टपे मनीषिणो मत्सरासो मदच्युतः ॥ १ ॥
- ८५७ तरत्समुद्रं पवमान ऊर्मिणा राजा देव ऋतं बृहत् ।
अर्षा मित्रस्य वरुणस्य धर्मिणा प्र हिन्वान ऋतं बृहत् ॥ २ ॥
- ८५८ नृभिर्येमाणो हयतो विचक्षणो राजा देवः समुद्रयः ॥ ३ ॥ ॥ ९ (बु) ॥
[धा० १५ । उ० नास्ति । स्व० ५]
- ८५९ तिस्रो वाच ईरयति प्र वह्निर्ऋतस्य धीतिं ब्रह्मणो मनीषाम् ।
गावो यन्ति गोपतिं पृच्छमानाः सोमं यन्ति मतयो वावशानाः ॥ १ ॥

- ८६० ^{२ ३ १ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २} सोमं गावो धेनवो वावशानाः सोमं विप्रा मतिभिः पूच्छमानाः ।
^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} सोमः सुत ऋच्यते पवमानः सोमे अर्कास्त्रिष्टुभः सं नवन्ते ॥ २ ॥
- ८६१ ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} एवा नः सोम परिषिच्यमान आ पवस्व पूयमानः स्वस्ति ।
^{२ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} इन्द्रमा विश बृहता मदेन वर्धथा वाचं जनया पुरंधिम् ॥ ३ ॥ ॥१०(पी)॥
- ॥ इति तृतीयः खण्डः ॥ ३ ॥ [धा० ३० । उ० १ । स्व० ४]
- ८६२ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} यद्वाव इन्द्र ते शतं शतं भूमिरुत स्युः । न त्वा वज्रिन्सहस्रं सूया अनु न जातमष्ट रोदसी ॥ १ ॥
- ८६३ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} आ प्रप्राथ महिना वृष्ण्या वृषन्विश्वा शविष्ठ शवसा ।
^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} अस्मां अव मघवन् गोमति व्रजे वज्रि चित्राभिरुतिभिः ॥ २ ॥ ॥११(ली)॥
- [धा० १९ । उ० नास्ति । स्व० ४]
- ९६४ ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} वयं घ त्वा सुतावन्त आपो न वृक्तवर्हिषः । पवित्रस्य प्रस्त्रवणेषु वृत्रहन्परि स्तोतार आसते ॥ १ ॥
- ८६५ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} स्वरन्ति त्वा सुते नरो वसो निरेक उक्थिनः ।
^{३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} कदा सुतं तृषाण ओक आ गमदिन्द्र स्वब्दीव वसगः ॥ २ ॥
- ८६६ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} कण्वेभिर्धृष्णावा धृषद्वाजं दर्षि सहस्रिणम् ।
^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} पिशङ्गरूपं मघवन्विचर्षणे मक्षु गोमन्तमीमहे ॥ ३ ॥ ॥१२(छा)॥
- [धा० २७ । उ० २ । स्व० २]
- ८६७ ^{३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} तरणिरित्तिषासति वाजं पुरंध्या युजा । आ व इन्द्रं पुरुहूतं नमे गिरा नेमिं तष्टेव सुद्रुवम् ॥ १ ॥
- ८६८ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} न दुण्डुतिर्द्रविणोदेषु शस्यते न स्नेधन्त शरयिनेशत् ।
^{३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} सुशक्तिरिन्मघवं तुभ्यं मावते देष्णं यत्पायं दिवि ॥ १३ ॥ ॥१३(यि)॥
- ॥ इति चतुर्थः खण्डः ॥ ४ ॥ [धा० १७ । उ० नास्ति । स्व० ३]
- ८६९ ^{३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} तिस्रो वाच उदीरते गावो मिमान्ति धेनवः । हरिरेति कनिकदत् ॥ १ ॥
- ८७० ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} अभि ब्रह्मीरनूपत यद्दीर्घतस्य मातरः । मर्जयन्तीर्दिवः शिशुम् ॥ २ ॥
- ८७१ ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} रायः समुद्राश्चतुरोऽस्मभ्यं सोम विश्वतः । आ पवस्व सहस्रिणः ॥ ३ ॥ ॥१४(टा)॥
- [धा० १८ । उ० १ । स्व० २]
- ८७२ ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} सुतासो मधुमत्तमाः सोमा इन्द्राय मन्दिनः । पवित्रवन्तो अक्षरं देवान्गच्छन्तु वो मदाः ॥ १ ॥

- ८७३ इन्दुरिन्द्राय पवत इति देवासौ अब्रुवन् । वाचस्पतिर्मखस्यते विश्वस्येशान ओजसः ॥ २ ॥
 ८७४ सहस्रधारः पवते समद्रो वाचमीह्वयः । सोमस्पती रयीणां सखेन्द्रस्य दिवेदिवे ॥ ३ ॥ ॥१५(लि)॥
 [धा० २९ । उ० नास्ति । स्व० २]
- ८७५ पवित्रं ते विततं ब्रह्मणस्पते प्रभुर्गात्राणि पर्येषि विश्वतः ।
 अतप्ततनूर्न तदामो अश्नुते श्रुतास इद्रहन्तः सं तदाशत ॥ १ ॥
 ८७६ तपोष्पवित्रं विततं दिवस्पदे ऽर्चन्तो अस्य तन्तवो व्यस्थिरन् ।
 अवन्त्यस्य पवितारमाशवो दिवः पृष्ठमधि रोहन्ति तेजसा ॥ २ ॥
 ८७७ अरूहचदुषसः पृश्निरग्रिय उक्षा मिमेति भुवनेषु वाजयुः ।
 मायाविनो मामिरे अस्य मायया नृचक्षसः पितरो गर्भमा दधुः ॥ ३ ॥ ॥१६(टु)॥
 [धा० ३८ । उ० १ । स्व० ५]
- ८७८ प्र मंहिष्ठाय गायत ऋतान्ने बृहते शुक्रशोचिषे । उपस्तुतासो अग्र्ये ॥ १ ॥
 ८७९ आ वसते मघवा वीरवद्यशः समिद्धो धुम्याहुतः ।
 कुविन्नो अस्य सुमतिर्भवीयस्यच्छा वाजेभिरागमत् ॥ २ ॥ ॥१७(या)॥
 [धा० १७ । उ० नास्ति । स्व० २]
- ८८० तं ते मद्रं गृणीमसि वृषणं पुक्षु सासहिम् । उ लोककृत्नुमद्रिवो हरिश्चियम् ॥ १ ॥
 ८८१ येन ज्योतीं ष्यायवे मनवे च विवेदिथ । मन्दानो अस्य बर्हिपो वि राजसि ॥ २ ॥
 ८८२ तदद्या चित्त उक्थिनो ऽनु ष्टुवन्ति पूर्वथा । वृषपत्नीरपो जया दिवेदिवे ॥ ३ ॥ ॥१८(ह)॥
 [धा० २१ । उ० नास्ति । स्व० १]
- ८८३ ध्रुधी हवं तिरश्च्या इन्द्र यस्त्वा सपर्यति । सुवीर्यस्य गोमनो रायस्पृधि महासि ॥ १ ॥
 ८८४ यस्त इन्द्र नवीयसी गिरं मन्द्रामजीजनत् । चिकित्विन्मनसं धियं प्रत्नामृतस्य पिप्युषीम् ॥ २ ॥
 ८८५ तमु ष्टवाम यं गिर इन्द्रमुक्थानि वावृधुः । पुरूष्यस्य पौस्या सिषासन्तो वनामहे ॥ ३ ॥ ॥१९(फा)॥
 [धा० १५ । उ० २ । स्व० २]

इति द्वितीयप्रपाठके द्वितीयोऽर्धः, द्वितीयप्रपाठकश्च समाप्तः ॥ २ ॥

॥ इति चतुर्थोऽध्यायः ॥ ४ ॥

अथ पञ्चमोऽध्यायः ।

[१]

अथ तृतीयप्रपाठके प्रथमोऽर्थः ॥ ३ ॥

(१-२२) १ अक्रुष्टा माषाः; २ अमहीयुराङ्गिरसः; ३ मेध्यातिथिः कापवः; ४, १२ बृहन्मतिराङ्गिरसः, ५ भृगुर्वा-
 रुणिर्जमदग्निर्भागवो वा; ६ सुतंभर आत्रेयः; ७ गृत्समदः शौनकः; ८, २१ गोतमो राहूगणः; ९, १३ वसिष्ठो मैत्रा-
 वरुणिः; १० हृढच्युत आगस्थ्यः; ११ सप्तर्षयः (१ भरद्वाजो बार्हस्पत्यः, २ कश्यपो मारीचः ३ गोतमो राहूगणः;
 ४ अत्रिभौमः; ५ विश्वामित्रो गाथिनः, ६ जमदग्निर्भागवः, ७ वसिष्ठो मैत्रावरुणि ।) १४ रेभः काश्यपः;
 १५ पुरुहन्मा आङ्गिरसः; १६ असितः काश्यपो देवलो वा; १७ (१) शक्तिर्वासिष्ठः, १७ (२)
 उरुगारिणः; १८ अग्निश्चाक्षुषः; १९ प्रतर्दनो देवोदासिः; २० प्रयोगो भागवः; २१ पावकोऽग्निर्बार्ह-
 स्पत्यो वा, गृहपतियविष्टौ सहस्रः पुत्रावन्वतरो वा; २२, ॥ १-५; १०-१२, १६-१९ पवमानः
 सोमः; ६, २० अग्निः; ७ मित्रावरुणौ; ८, १३-१५, २१ इन्द्रः; ९ इन्द्रामो; २२ ॥ १, ६
 जगती; २-५, ७-१०, १२; १६, २० गायत्री; ११, १५ प्रगाथः = (विषमा बृहती,
 समा सतोबृहती); १३ विराट्; १४ (१) अति जगती, १४ (२-३) उपरिष्टाद्
 बृहती; १७ काकुभः प्रगाथः = (विषमा ककुभः, समा सतोबृहती), १८ उष्णिक्
 १९ त्रिष्टुप्; २१ अनुष्टुप् ॥

८८६ प्र त आश्विनीः पवमान धेनवो दिव्या असृग्रन्पयसा धरीमणि ।

१ २२ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
 प्रान्तरिक्षात्स्थाविरीस्ते असृक्षत ये त्वा मृजन्त्यृषिषाण वेधसः ॥ १ ॥

८८७ उभयतः पवमानस्य रश्मयो ध्रुवस्य सतः परि यन्ति केतवः ।

१ २ ३ २ ३ १ २ ३ २ ३ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
 यद्दी पवित्रे अधि मृज्यते हरिः सत्ता नि योनौ कलशेषु सीदति ॥ २ ॥

८८८ विश्वा धामानि विश्वचक्ष ऋभ्वसः प्रभोष्टे सतः परि यन्ति केतवः ।

३ १ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
 व्यानशी पवसे सोम धर्मणा पतिर्विश्वस्य भुवनस्य राजसि ॥ ३ ॥ ॥१(वी)॥

[धा० ३५। उ० नास्ति । स्व० ४]

८८९ पवमानो अजीजनद्विचश्चित्रं न तन्यतुम् । ज्योतिर्वैश्वानरं बृहत् ॥ १ ॥

१ २ ३ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २
 ८९० पवमान रसस्तव मदो राजन्नदुच्छ्रुनः । वि वारमव्यमर्षति ॥ २ ॥

८९१ पवमानस्य ते रसो दक्षो वि राजति द्युमान् । ज्योतिर्विश्वे स्वर्दक्षो ॥ ३ ॥ ॥२(पा)॥

[धा २०। उ० १ स्व० २]

८९२ प्र यद्भावो न भूणयस्त्वेषा अयासो अक्रमुः । झन्तः कृष्णामप त्वचम् ॥ १ ॥

३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २
 ८९३ सुवितस्य वनामहेति सेतुं दुराय्यम् । साह्याम दस्युमव्रतम् ॥ २ ॥

८९४ शृण्वे वृष्टेरिव स्वनः पवमानस्य शुष्मिणः । चरन्ति विद्युतो दिवि ॥ ३ ॥

- ८९५ आ पवस्व महीमिषं गोमदिन्दो हिरण्यवत् । अश्ववत्सोम वीरवत् ॥ ४ ॥
 १ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ १ २ ३ १ २
- ८९६ पवस्व विश्वचर्षण आ मही रोदसी पृण । उषाः सूर्यो न रश्मिभिः ॥ ५ ॥
 १ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २
- ८९७ परि णः शर्मयन्त्या धारया सोम विश्वतः । सरा रसेव विष्टपम् ॥ ६ ॥ ॥३(भी)॥
 १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
- ॥ इति प्रथमः खण्डः ॥ १ ॥
- ८९८ आशुरर्ष बृहन्मते परि प्रियेण धाम्ना । यत्रा देवा इति ब्रुवन् ॥ १ ॥
 ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
- ८९९ परिष्कृण्वन्ननिष्कृतं जनाय यातयान्निपः । पृष्टिं दिवः परि स्रव ॥ २ ॥
 ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
- ९०० अयं स यो दिवस्पति रघुयामा पवित्र आ । सिन्धोरूर्मा व्यक्षरत् ॥ ३ ॥
 ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
- ९०१ सुत पति पवित्र आ त्विषिं दधान ओजसा । विचक्षाणो विरोचयन् ॥ ४ ॥
 ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
- ९०२ आविवासनपरावतो अथो अर्वावतः सुतः । इन्द्राय सिच्यते मधु ॥ ५ ॥
 ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
- ९०३ समीचीना अनूपत हरिः हिन्वन्त्यद्रिभिः । इन्दुमिन्द्राय पीतये ॥ ६ ॥ ॥४(जी)॥
 ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
- [धा० ३५ । उ० ४ । स्व० ४]
- ९०४ हिन्वन्ति सूरमस्यः स्वसारो जामयस्पतिम् । महामिन्दुं महीयुवः ॥ १ ॥
 ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
- ९०५ पवमान रुचारुचा देव देवेभ्यः सुतः । विश्वा वसून्या विशा ॥ २ ॥
 १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
- ९०६ आ पवमान सुष्टुतिं वृष्टिं देवेभ्यो दुवः । इषे पवस्व संयतम् ॥ ३ ॥ ॥५(ह)॥
 १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
- ॥ इति द्वितीयः खण्डः ॥ २ ॥ [धा० ११ । उ० नास्ति । स्व० १]
- ९०७ जनस्य गोपा अजनिष्ट जागृविराग्निः सुदक्षः सुविताय नव्यसे । ॥ १ ॥
 ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
- घृतप्रतीको बृहता दिविस्पृशा द्युमद्वि भाति भरतेभ्यः शुचिः ॥ १ ॥
 १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
- ९०८ त्वामग्ने अङ्गिरसो गुहा हितमन्वविन्दं च्छिन्नियाणं वनेवने । ॥ २ ॥
 १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
- स जायसे मथ्यमानः सहो महत्वामाहुः सहसस्पुत्रमङ्गिरः ॥ २ ॥
 ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
- ९०९ यज्ञस्य केतुं प्रथमं पुरोहितमग्निं नरास्त्रिषधस्थे समिन्धते । ॥ ३ ॥ ॥ ६(वे)॥
 १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
- इन्द्रेण देवैः सरथं स वर्हिषि सीदन्ति होता यजथाय सुक्रतुः ॥ ३ ॥ ॥ ६(वे)॥
 १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
- [धा० ३० । उ० नास्ति । स्व० ७]
- ९१० अयं वां मित्रावरुणा सुतः सोम ऋतावृधा । ममेदिह श्रुतं हवम् ॥ १ ॥
 १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
- ९११ राजानावनभिद्रुहा ध्रुवे सदस्युत्तमे । सहस्रस्थूण आशाते ॥ २ ॥
 १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
- ९१२ ता सप्तारजा घृतासुती आदित्या दानुनस्पती । सचेत अनवह्वरम् ॥ ३ ॥ ॥ ७(पि)॥
 १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
- [धा० १५ । उ० १ । स्व० ३]

- ९१३ इन्द्रो दधीचीं अस्थिभिर्विजाण्यप्रतिष्कृतः । जघान नवतीर्नव ॥ १ ॥
- ९१४ इच्छन्नश्वस्य यच्छिरः पर्वतेष्वपश्रितम् । तद्धिच्छर्ष्यणावति ॥ २ ॥
- ९१५ अत्राह गौरम्वत नाम त्वष्टुरपीच्यम् । इत्था चन्द्रमसो गृहे ॥ ३ ॥ ॥ ८ (ठी) ॥
[धा० १३ । उ० २ । स्व० ४]
- ९१६ इयं वामस्य मन्मन इन्द्राग्नी पूर्व्यस्तुतिः । अभ्राद्वाष्टिरिवाजनि ॥ १ ॥
- ९१७ शृणुत जरितुर्हवामिन्द्राग्नी वनतं गिरः । ईशाना पिप्यतं धियः ॥ २ ॥
- ९१८ मा पापत्वाय नो नरेन्द्राग्नी माभिशस्तये । मा नो रीरधनं निदे ॥ ३ ॥ ॥ ९(चा) ॥
॥ इति तृतीयः खण्डः ॥ ३ ॥ [धा० १२ । उ० १ । स्व० २]
- ९१९ पवस्व दक्षसाधनो देवेभ्यः पीतये हरे । मरुद्भयो वायवे मदः ॥ १ ॥
- ९२० सं देवैः शोभते वृषा कविर्योनावधि प्रियः । पवमानो अदाभ्यः ॥ २ ॥
- ९२१ पवमान धिया हितोऽभि योनिं कनिकदत् । धर्मणा वायुमारुहः ॥ ३ ॥ ॥ १०(ख) ॥
[धा० ११ । उ० २ । स्व० १]
- ९२२ तवाहँसोम रारण सख्य इन्द्रो दिवेदिवे । पुरुणि वभ्रो नि चरन्ति मामव परिधीरति ताँइहि १
- ९२३ तवाहँ नक्तमुत सोम ते दिवा दुहानो वभ्र ऊधनि । ॥ २ ॥ ॥ ११(ति) ॥
गृणा तपन्तमति सूर्य परः शकुना इव पतिम
[धा० १४ । उ० १ । स्व० ३]
- ९२४ पुनानो अक्रीदभि विश्वा मृधो विचर्षणिः । शुम्भन्ति विप्र धीतिभिः ॥ १ ॥
- ९२५ आ योनिमरुणो रहद्रमदिन्द्रो वृषा सुतम् । ध्रुवे सदसि सीदतु ॥ २ ॥
- ९२६ नू नो रयिं महामिन्द्रोऽस्मभ्यँ सोम विश्वतः । आ पवस्व सहस्त्रिणम् ॥ ३ ॥ ॥ १२(चा) ॥
॥ इति चतुर्थः खण्डः ॥ ४ ॥ [धा० १२ । उ० १ । स्व० २]
- ९२७ पिवा सोममिन्द्र मदन्तु त्वा य ते सुषाव हर्यश्वान्द्रिः । सोतुर्वाहुभ्याँ सुयतो नार्वा ॥ १ ॥
- ९२८ यस्ते मदो युज्यश्चासुरस्ति येन वृत्राणि हर्यश्व हँसि । स त्वामिन्द्र प्रभूवसो ममत्तु ॥ २ ॥
- ९२९ बोधा सु मे मघवन्वाचमेमां यां ते वसिष्ठो अर्चति प्रशस्तिम् । ॥ ३ ॥ १३(चा) ॥
इमा ब्रह्म सधमादे जुषस्व
[धा० १२ । उ० १ । स्व० २]
- ९३० विश्वाः पृतना अभिभूतरं नरः सजूस्ततश्चुरिन्द्रं जजनुश्च राजसे । ॥ १ ॥
क्रत्वे वरे स्थेमन्यामुरीमुतोप्रमोजिष्ठं तरसे तरस्विनम्

९३१ नैमि नमन्ति चक्षसा मेपं विप्रा अभिस्वरे । सुदीतयो वो अद्भुहोऽपि कणे तरस्विनः समृकभिः ॥२॥

९३२ समु रेभासो अस्वरभिन्द्रं सोमस्य पीतये ।

स्वः पतिर्यदी वृधे धृतव्रतो ह्योजसा समृतिभिः

॥ ३ ॥ ॥१४(ची)॥

[धा० २२। उ० १। स्व० ४]

९३३ यो राजा चर्षणीनां याता रथेभिरभिगुः । विश्वासां तरुता पृतनानां ज्येष्ठं यो वृत्रहा गृणे ॥ १ ॥

९३४ इन्द्रं तं शुभं पुरुहन्मन्नवसे यस्य द्विता विधर्तरि ।

हस्तेन वज्रः प्रति धायि दर्शतो महान् देवो न सूर्यः

॥ २ ॥ ॥१५(चि)॥

॥ ॥ इति पञ्चमः खण्डः ॥ ५ ॥ [धा० १७। उ० १। स्व० ३]

९३५ परि प्रिया दिवः कविर्वयांसि नप्त्योहितः । स्वानैर्याति कविकृतः

॥ १ ॥

९३६ स सूनुर्मातरा शुचिर्जातो जाते अरोचयत् । महान्मही ऋतावृधा

॥ २ ॥

९३७ प्रप्र क्षयाय पन्यसे जनाय जुष्टो अद्भुहः । वीत्यर्ष पतिष्टये

॥ ३ ॥ ॥१६(रि)॥

[धा० ३। उ० नास्ति। स्व० ३]

९३८ त्वं ह्याश्ङ्ग देव्य पवमानं जनिमानि द्युमत्तमः । अमृतत्वाय घोषयन्

॥ १ ॥

९३९ येना नवग्वा दध्यङ्गुपोर्णुते येन विप्रास आपिरे ।

देवानां सुम्ने अमृतस्य चारुणो येन श्रवांस्याशत

॥ २ ॥ ॥१७(पौ)॥

[धा० ११। उ० १। स्व० नास्ति]

९४० सोमः पुनान ऊर्मिणाव्यं वारं वि धावति । अग्रे वाचः पवमानः कनिकदत्

॥ १ ॥

९४१ धीभिर्मृजन्ति वाजिनं वने कीडन्तमत्यविम् । अभि त्रिपृष्ठं मतयः समस्वरन्

॥ २ ॥

९४२ असाजिं कलशां अभि मीढ्वांत्सतिर्न वाजयुः । पुनानो वाचं जनयन्नसिष्यदत् ॥ ३ ॥ ॥१८(फा)॥

[धा० १०। उ० २। स्व० २]

९४३ सोमः पवते जनिता मतीनां जनिता दिवो जनिता पृथिव्याः ।

जनिताग्नेर्जनिता सूर्यस्य जनितेन्द्रस्य जनितोत विष्णोः

॥ १ ॥

९४४ ब्रह्मा देवानां पदवीः कवीनामृषिर्विप्राणां महिषो मृगाणाम् ।

इयंनो गृधाणां स्वधितिर्वनानां सोमः पवित्रमत्येति रेभन्

॥ २ ॥

९४५ प्रावीविपद्वाच ऊर्मि न सिन्धुर्गिरि स्तोमान्पवमानो मनीषाः ।

अन्तः पश्यन्वृजनेमावराण्या तिष्ठति वृषभो गोषु जानन्

॥ ३ ॥ ॥१९(फ्र)॥

[धा० ३०। उ० २। स्व० ६]

९४६ आग्निं वा बृधन्तमध्वराणां पुरुतमम् । अच्छा नप्त्रे सहस्वते ॥ १ ॥
 ९४७ अयं यथा न आभुवन्वष्टा रूपेव तक्ष्या । अस्य क्रत्वा यशस्वतः ॥ २ ॥
 ९४८ अयं विश्वा अभि श्रियोऽग्निदेवेषु पत्यते । आ वाजैरुप नो गमत् ॥ ३ ॥ ॥२०(डा)॥

[धा० ८ । उ० ३ । स्व० २]

९४९ इममिन्द्र सुतं पिब ज्येष्ठममर्त्यं मदम् । शुकस्य त्वाभ्यश्चरन्धारा ऋतस्य सादने ॥ १ ॥
 ९५० न किष्ट्वद्रथीतरो हरी यदिन्द्र यच्छसे । न किष्ट्वानु मज्जना न किः स्वश्व आनशे ॥२॥
 ९५१ इन्द्राय नूनमर्चतौक्त्यानि च ब्रवीतन । सुता अमत्सुरिन्दवो ज्येष्ठं नमस्यता सहः ॥ ३ ॥ ॥ २१ (र) ॥

[धा० ८ । उ० नास्ति । स्व० १]

९५२ इन्द्र जुषस्व प्र वहा याहि शूर हरिह । पिवा सुतस्य मतिर्न मधोश्चकानश्चारुमदाय ॥ १ ॥
 ९५३ इन्द्र जठरं नव्यं न पृणस्व मधोर्दिवो न । अस्य सुतस्य स्वाश्नीप त्वा मदाः सुवाचो अस्थुः ॥२॥
 ९५४ इन्द्रस्तुरापाणिमत्रो न जघान वृत्रं यतिर्न । विभेद वलं भृगुर्न ससाहे शत्रून्मदे सोमस्य ॥३॥ ॥२२(ड)॥

॥ इति सप्तमः खण्डः ॥ ७ ॥ [धा० ११ । उ० ५ । स्व० १]

॥ इति तृतीयप्रपाठके प्रथमोऽर्धः ॥ ३ ॥

॥ इति पञ्चमोऽध्यायः ॥ ५॥

अथ षष्ठोऽध्यायः ।

[२]

अथ तृतीयप्रपाठके द्वितीयोऽर्धः ॥ ३ ॥

(१-२३) १ (अकृष्टा माषादयः) त्रयः ऋषयः; २ कश्यपो मारीचः; ३, ४, १३ असितः काश्यपो देवलो वा;
 ५ अवत्सारः काश्यपः; ६, १६ जमदग्निर्भागवः; ७ अरुणो वैतहन्यः; ८ उरुचकिरात्रेयः; ९ कुरुसुतिः काण्वः;
 १० भरद्वाजो बार्हस्पत्यः, ११ भृगुर्वाणिर्जमदग्निर्भागवो वा; १२ सप्तर्षयः (१ भरद्वाजो बार्हस्पत्यः, २ कश्यपो
 मारीचः, ३ गोतमो राह्वगणः, ४ अत्रिभौमः, ५ विश्वामित्रो गायिनः, ६ जमदग्निर्भागवः, ७ वसिष्ठो मैत्रा-
 वरुणिः); १४, १५, २३ गोतमो राह्वगणः; १७ (१) ऊर्ध्वसद्या आङ्गिरसः, १७ (२) कृतयशा आङ्गिरसः;
 १८ त्रित आप्तयः; १९ रेभसून् काश्यपौ; २० मन्युर्वासिष्ठः; २१ वसुश्रुत आत्रेयः; २२ नृमेघ आङ्गि-
 रसः ॥ १-६, ११-१३; १६-२० पवमानः सोमः; ७, २१ अग्निः; ८ मित्रावरुणौ; ९, १४-१५,
 २२-२३ इन्द्रः; १० इंद्राग्नी ॥ १, ७ जगती; २-६, ८-११, १३, १६ गायत्री; १२ बृहती;
 १४, १५, २१ पंक्तिः; १७ काकुभः प्रगाथः = (विषमा ककुप्, समा सतो बृहती);

१८, २२ उष्णिक्; १९, २३ अनुष्टुप्; २० त्रिष्टुप् ॥

९५५ गौवित्पवस्व वसुविद्धिरण्यविद्रेतोधा इन्दो भुवनेष्वापितः ।
 त्वरं सुवीरो असि सोम विश्ववित्तं त्वा नर उप गिरेम आसते ॥ १ ॥

१ (सा. सं.)

- ९५६ त्वं नृचक्षा असि सोम विश्वतः पवमान वृषभ ता वि धावसि ।
स नः पवस्व वसुमद्विरण्यवद्वयं स्याम भुवनेषु जीवसे ॥ २ ॥
- ९५७ ईशान इमा भुवनानि ईयसे युजान इन्द्रो हरितः सुपण्यः ।
तास्ते क्षरन्तु मधुमद्घृतं पयस्तव व्रते सोम तिष्ठन्तु कृपयः ॥ ३ ॥ ॥१(खी)॥
- [धा० ४१ । उ० २ । स्व० ४]
- ९५८ पवमानस्य विश्ववित्प्र ते सर्गा अस्तुश्रत । सूर्यस्येव न रश्मयः ॥ १ ॥
- ९५९ केतुं कृण्वं दिवस्परि विश्वा रूपाभ्यर्षसि । समुद्रः सोम पिन्वसे । ॥ २ ॥
- ९६० जज्ञानो वाचामिप्यसि पवमान विधर्मणि । क्रन्दं देवो न सूर्यः ॥ ३ ॥ ॥ २(पा) ॥
- [धा० १५ । उ० १ । स्व० २]
- ९६१ प्र सोमासो अधन्विषुः पवमानास इन्द्वः । श्रीणाना अप्सु वृञ्जते ॥ १ ॥
- ९६२ अभि गावो अधन्विषुरापो न प्रवता यतीः । पुनाना इन्द्रमाशत ॥ २ ॥
- ९६३ प्र पवमान धन्वसि सोमेन्द्राय मादनः । नृभिर्यतो वि नीयसे ॥ ३ ॥
- ९६४ इन्द्रो यदद्रिभिः सुतः पवित्रं परिदीयसे । अरमिन्द्रस्य धाम्ने ॥ ४ ॥
- ९६५ त्वं सोम नृमादनः पवस्व चर्पणीधृतिः । सस्त्रियो अनुमाद्यः ॥ ५ ॥
- ९६६ पवस्व वृत्रहन्तम उक्थेभिरनुमाद्यः । शुचिः पावको अद्भुतः ॥ ६ ॥
- ९६७ शुचिः पावक उच्यते सोमः सुतः स मधुमान् । देवावीरघशंसहा ॥ ७ ॥ ॥ ३(हे) ॥
- ॥ इति प्रथमः खण्डः ॥१॥ [धा० ४१ । उ० नास्ति । स्व० ८]
- ९६८ प्र कविर्देववीतयेऽव्या वारेभिरव्यत । साह्वान्विश्वा अभि स्पृधः ॥ १ ॥
- ९६९ स हि ष्मा जरितृभ्य आ वाजं गोमन्तमिन्वति । पवमानः सहस्रिणम् ॥ २ ॥
- ९७० परि विश्वानि चेतसा मृज्यसे पवसे मती । स नः सोम श्रवो विदः ॥ ३ ॥
- ९७१ अभ्यर्षं बृहद्यशो मघवद्भ्यो ध्रुवं रथिम् । इषं स्तोतृभ्य आ भर ॥ ४ ॥
- ९७२ त्वं राजेव सुव्रतो गिरः सोमाविवोशेथ । पुनानो वहे अद्भुत ॥ ५ ॥
- ७७३ स वह्निरप्सु दुष्टो मृज्यमानो गभस्तयोः । सोमश्चमूषु सीदति ॥ ६ ॥
- ९७४ क्रीडुर्मखो न मंहयुः पवित्रं सोम गच्छसि । दधन्स्तोत्रे सुवीर्यम् ॥ ७ ॥ ॥ ४(को)॥

- ९७५ यवंयवं नो अन्धसा पुष्टुपुष्टु परि स्रव । विश्वा च सोम सौभगा ॥ १ ॥
 १ २ ३ ४ ५ ६ ७ ८ ९ १० ११ १२ १३ १४ १५ १६ १७ १८ १९ २० २१ २२ २३ २४ २५ २६ २७ २८ २९ ३० ३१ ३२ ३३ ३४ ३५ ३६ ३७ ३८ ३९ ४० ४१ ४२ ४३ ४४ ४५ ४६ ४७ ४८ ४९ ५० ५१ ५२ ५३ ५४ ५५ ५६ ५७ ५८ ५९ ६० ६१ ६२ ६३ ६४ ६५ ६६ ६७ ६८ ६९ ७० ७१ ७२ ७३ ७४ ७५ ७६ ७७ ७८ ७९ ८० ८१ ८२ ८३ ८४ ८५ ८६ ८७ ८८ ८९ ९० ९१ ९२ ९३ ९४ ९५ ९६ ९७ ९८ ९९ १००
- ९७६ इन्द्रो यथा तव स्तवो यथा ते जानमन्धसः । नि वहिषि प्रिये सद्ः ॥ २ ॥
 ३१ ३२ ३३ ३४ ३५ ३६ ३७ ३८ ३९ ४० ४१ ४२ ४३ ४४ ४५ ४६ ४७ ४८ ४९ ५० ५१ ५२ ५३ ५४ ५५ ५६ ५७ ५८ ५९ ६० ६१ ६२ ६३ ६४ ६५ ६६ ६७ ६८ ६९ ७० ७१ ७२ ७३ ७४ ७५ ७६ ७७ ७८ ७९ ८० ८१ ८२ ८३ ८४ ८५ ८६ ८७ ८८ ८९ ९० ९१ ९२ ९३ ९४ ९५ ९६ ९७ ९८ ९९ १००
- ९७७ उत नो गोविदश्ववित्पवस्व सोमान्धसा । मक्षतमेभिरहभिः ॥ ३ ॥
 १ २ ३ ४ ५ ६ ७ ८ ९ १० ११ १२ १३ १४ १५ १६ १७ १८ १९ २० २१ २२ २३ २४ २५ २६ २७ २८ २९ ३० ३१ ३२ ३३ ३४ ३५ ३६ ३७ ३८ ३९ ४० ४१ ४२ ४३ ४४ ४५ ४६ ४७ ४८ ४९ ५० ५१ ५२ ५३ ५४ ५५ ५६ ५७ ५८ ५९ ६० ६१ ६२ ६३ ६४ ६५ ६६ ६७ ६८ ६९ ७० ७१ ७२ ७३ ७४ ७५ ७६ ७७ ७८ ७९ ८० ८१ ८२ ८३ ८४ ८५ ८६ ८७ ८८ ८९ ९० ९१ ९२ ९३ ९४ ९५ ९६ ९७ ९८ ९९ १००
- ९७८ यो जिनाति न जीयते हन्ति शत्रुमभीत्य । स पवस्व सहस्रजित् ॥ ४ ॥ ॥ ५ (हि) ॥
 [धा० ११ । उ० नास्ति । स्व० ३]
- ९७९ यास्ते धारा मधुश्रुतोऽसृग्रमिन्द ऊतये । ताभिः पवित्रमासद्ः ॥ १ ॥
 १ २ ३ ४ ५ ६ ७ ८ ९ १० ११ १२ १३ १४ १५ १६ १७ १८ १९ २० २१ २२ २३ २४ २५ २६ २७ २८ २९ ३० ३१ ३२ ३३ ३४ ३५ ३६ ३७ ३८ ३९ ४० ४१ ४२ ४३ ४४ ४५ ४६ ४७ ४८ ४९ ५० ५१ ५२ ५३ ५४ ५५ ५६ ५७ ५८ ५९ ६० ६१ ६२ ६३ ६४ ६५ ६६ ६७ ६८ ६९ ७० ७१ ७२ ७३ ७४ ७५ ७६ ७७ ७८ ७९ ८० ८१ ८२ ८३ ८४ ८५ ८६ ८७ ८८ ८९ ९० ९१ ९२ ९३ ९४ ९५ ९६ ९७ ९८ ९९ १००
- ९८० सो अपेन्द्राय पीतये तिरौ वागण्यव्यया । सीदधृतस्य योनिमा ॥ २ ॥
 १ २ ३ ४ ५ ६ ७ ८ ९ १० ११ १२ १३ १४ १५ १६ १७ १८ १९ २० २१ २२ २३ २४ २५ २६ २७ २८ २९ ३० ३१ ३२ ३३ ३४ ३५ ३६ ३७ ३८ ३९ ४० ४१ ४२ ४३ ४४ ४५ ४६ ४७ ४८ ४९ ५० ५१ ५२ ५३ ५४ ५५ ५६ ५७ ५८ ५९ ६० ६१ ६२ ६३ ६४ ६५ ६६ ६७ ६८ ६९ ७० ७१ ७२ ७३ ७४ ७५ ७६ ७७ ७८ ७९ ८० ८१ ८२ ८३ ८४ ८५ ८६ ८७ ८८ ८९ ९० ९१ ९२ ९३ ९४ ९५ ९६ ९७ ९८ ९९ १००
- ९८१ त्वस्सोम परि स्रव स्वादिष्टो अङ्गिरोभ्यः । वरिवोविद्धृतं पयः ॥ ३ ॥ ॥ ६ (हि) ॥
 [धा० ११ । उ० नास्ति । स्व० ३]
- ९८२ तव श्रियो वर्णस्येव विद्युतोऽग्नेश्चिकित्र उपसामिवेतयः ।
 १ २ ३ ४ ५ ६ ७ ८ ९ १० ११ १२ १३ १४ १५ १६ १७ १८ १९ २० २१ २२ २३ २४ २५ २६ २७ २८ २९ ३० ३१ ३२ ३३ ३४ ३५ ३६ ३७ ३८ ३९ ४० ४१ ४२ ४३ ४४ ४५ ४६ ४७ ४८ ४९ ५० ५१ ५२ ५३ ५४ ५५ ५६ ५७ ५८ ५९ ६० ६१ ६२ ६३ ६४ ६५ ६६ ६७ ६८ ६९ ७० ७१ ७२ ७३ ७४ ७५ ७६ ७७ ७८ ७९ ८० ८१ ८२ ८३ ८४ ८५ ८६ ८७ ८८ ८९ ९० ९१ ९२ ९३ ९४ ९५ ९६ ९७ ९८ ९९ १००
- ९८३ वातोपजुत इपितो वशाऽनु तृषु यदन्ना वेविपद्वितिष्टसे
 आ ते यतन्ते रथ्योश्चथा पृथक् शर्धाऽस्यग्ने अजरस्य धक्षतः ॥ २ ॥
 १ २ ३ ४ ५ ६ ७ ८ ९ १० ११ १२ १३ १४ १५ १६ १७ १८ १९ २० २१ २२ २३ २४ २५ २६ २७ २८ २९ ३० ३१ ३२ ३३ ३४ ३५ ३६ ३७ ३८ ३९ ४० ४१ ४२ ४३ ४४ ४५ ४६ ४७ ४८ ४९ ५० ५१ ५२ ५३ ५४ ५५ ५६ ५७ ५८ ५९ ६० ६१ ६२ ६३ ६४ ६५ ६६ ६७ ६८ ६९ ७० ७१ ७२ ७३ ७४ ७५ ७६ ७७ ७८ ७९ ८० ८१ ८२ ८३ ८४ ८५ ८६ ८७ ८८ ८९ ९० ९१ ९२ ९३ ९४ ९५ ९६ ९७ ९८ ९९ १००
- ९८४ मेधाकारं विदथस्य प्रसाधनमग्निं होतारं परिभूतरं मतिम् ।
 त्वामर्भस्य हविषः समानमित्वां महो वृणते नान्यं त्वन् ॥ ३ ॥ ॥ ७ (वु) ॥
 [धा० ३५ । उ० ३ । स्व० ५]
- ९८५ पुरूरुणा चिद्व्यस्यवो नूनं वां वरुण । मित्र वसि वाऽसुमतिम् ॥ १ ॥
 १ २ ३ ४ ५ ६ ७ ८ ९ १० ११ १२ १३ १४ १५ १६ १७ १८ १९ २० २१ २२ २३ २४ २५ २६ २७ २८ २९ ३० ३१ ३२ ३३ ३४ ३५ ३६ ३७ ३८ ३९ ४० ४१ ४२ ४३ ४४ ४५ ४६ ४७ ४८ ४९ ५० ५१ ५२ ५३ ५४ ५५ ५६ ५७ ५८ ५९ ६० ६१ ६२ ६३ ६४ ६५ ६६ ६७ ६८ ६९ ७० ७१ ७२ ७३ ७४ ७५ ७६ ७७ ७८ ७९ ८० ८१ ८२ ८३ ८४ ८५ ८६ ८७ ८८ ८९ ९० ९१ ९२ ९३ ९४ ९५ ९६ ९७ ९८ ९९ १००
- ९८६ ता वाऽस्यगद्गुहाणेपमश्याम धाम च । वयं वां मित्रा स्याम ॥ २ ॥
 १ २ ३ ४ ५ ६ ७ ८ ९ १० ११ १२ १३ १४ १५ १६ १७ १८ १९ २० २१ २२ २३ २४ २५ २६ २७ २८ २९ ३० ३१ ३२ ३३ ३४ ३५ ३६ ३७ ३८ ३९ ४० ४१ ४२ ४३ ४४ ४५ ४६ ४७ ४८ ४९ ५० ५१ ५२ ५३ ५४ ५५ ५६ ५७ ५८ ५९ ६० ६१ ६२ ६३ ६४ ६५ ६६ ६७ ६८ ६९ ७० ७१ ७२ ७३ ७४ ७५ ७६ ७७ ७८ ७९ ८० ८१ ८२ ८३ ८४ ८५ ८६ ८७ ८८ ८९ ९० ९१ ९२ ९३ ९४ ९५ ९६ ९७ ९८ ९९ १००
- ९८७ पातं नो मित्रा पायुभिरुत त्रायेथाऽसुत्रात्रा साह्याम दस्युं तनुभिः ॥ ३ ॥ ॥ ८ (य) ॥
 [धा० १२ । उ० नास्ति । स्प० १]
- ९८८ उन्निष्ट्रोजसा सह पीत्वा शिप्रे अवेपयः । सोममिन्द्रं चम सुतम् ॥ १ ॥
 १ २ ३ ४ ५ ६ ७ ८ ९ १० ११ १२ १३ १४ १५ १६ १७ १८ १९ २० २१ २२ २३ २४ २५ २६ २७ २८ २९ ३० ३१ ३२ ३३ ३४ ३५ ३६ ३७ ३८ ३९ ४० ४१ ४२ ४३ ४४ ४५ ४६ ४७ ४८ ४९ ५० ५१ ५२ ५३ ५४ ५५ ५६ ५७ ५८ ५९ ६० ६१ ६२ ६३ ६४ ६५ ६६ ६७ ६८ ६९ ७० ७१ ७२ ७३ ७४ ७५ ७६ ७७ ७८ ७९ ८० ८१ ८२ ८३ ८४ ८५ ८६ ८७ ८८ ८९ ९० ९१ ९२ ९३ ९४ ९५ ९६ ९७ ९८ ९९ १००
- ९८९ अनु त्वा रोदसी उभे स्पर्थमानमददेताम् । इन्द्रं यदस्युहाभवः ॥ २ ॥
 १ २ ३ ४ ५ ६ ७ ८ ९ १० ११ १२ १३ १४ १५ १६ १७ १८ १९ २० २१ २२ २३ २४ २५ २६ २७ २८ २९ ३० ३१ ३२ ३३ ३४ ३५ ३६ ३७ ३८ ३९ ४० ४१ ४२ ४३ ४४ ४५ ४६ ४७ ४८ ४९ ५० ५१ ५२ ५३ ५४ ५५ ५६ ५७ ५८ ५९ ६० ६१ ६२ ६३ ६४ ६५ ६६ ६७ ६८ ६९ ७० ७१ ७२ ७३ ७४ ७५ ७६ ७७ ७८ ७९ ८० ८१ ८२ ८३ ८४ ८५ ८६ ८७ ८८ ८९ ९० ९१ ९२ ९३ ९४ ९५ ९६ ९७ ९८ ९९ १००
- ९९० वाचमष्टापदीमहं नवमृत्किसृतावृधम । इन्द्रात्परितन्वं ममं ॥ ३ ॥ ॥ ९ (ही) ॥
 [धा० १३ । उ० नास्ति । स्व० ४]
- ९९१ इन्द्राग्नी युवामिभेऽभि स्तोमा अनुपत । पिवतऽशम्भुवा सुतम् ॥ १ ॥
 १ २ ३ ४ ५ ६ ७ ८ ९ १० ११ १२ १३ १४ १५ १६ १७ १८ १९ २० २१ २२ २३ २४ २५ २६ २७ २८ २९ ३० ३१ ३२ ३३ ३४ ३५ ३६ ३७ ३८ ३९ ४० ४१ ४२ ४३ ४४ ४५ ४६ ४७ ४८ ४९ ५० ५१ ५२ ५३ ५४ ५५ ५६ ५७ ५८ ५९ ६० ६१ ६२ ६३ ६४ ६५ ६६ ६७ ६८ ६९ ७० ७१ ७२ ७३ ७४ ७५ ७६ ७७ ७८ ७९ ८० ८१ ८२ ८३ ८४ ८५ ८६ ८७ ८८ ८९ ९० ९१ ९२ ९३ ९४ ९५ ९६ ९७ ९८ ९९ १००
- ९९२ या वाऽसन्ति पुरुम्पृहो नियुतो दाशुपे नगा । इन्द्राग्नी ताभिर्ग गतम् ॥ २ ॥

- २३ १२ २ ३ ३ २ २ ३ २ १ २ ३ १ २
९९३ ताभिरा गच्छतं नरोपेदं सवनं सुतम् । इन्द्राग्नी सोमपीतये ॥ ३ ॥ ॥ १० (हा) ॥
॥ इति तृतीयः खण्डः ॥ ३ ॥ [धा० ११ । उ० नास्ति० । स्व० २]
- १ २ ३ १ २ ३ १ २ २ ३ १ २ २ ३ २ ३ २ ३ २
९९४ अर्षा सोम द्युमन्तमोऽभि द्रोणानि रोखवत् । सीदन्योनौ वनेष्वा ॥ १ ॥
३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
- ९९५ अपसा इन्द्राय वायवे वरुणाय मरुद्भ्यः । सोमा अर्षन्तु विष्णवे ॥ २ ॥
१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
- ९९६ इपं तोकाय नो दधदस्मभ्यं सोम विश्वतः । आ पवस्व सहस्रिणम् ॥ ३ ॥ ॥ ११ (ला) ॥
[धा० १४ । उ० नास्ति । स्व० २]
- १ २ ३ २ ३ २ ३ २ ३ २ ३ १ २ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
९९७ सोम उ ष्वाणः सोतृभिरधि णुभिरवीनाम् । अश्वयेव हरिता याति धारया मन्द्रया याति धारया ॥ १ ॥
३ २ ३ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
- ९९८ अनूपे गोमान् गोभिरक्षाः सोमो दुग्धाभिरक्षाः ।
समुद्रं न संवरणान्यगमन्मन्दी मदाय तोशते ॥ २ ॥ ॥ १२ (फ) ॥
[धा० १५ । उ० २ । स्व० १]
- १ २ ३ २ ३ २ ३ २ ३ १ २ १ २ ३ १ २
९९९ यत्सोम चित्रमुक्थ्यं दिव्यं पार्थिवं वसु । तन्नः पुनान आ भर ॥ १ ॥
१ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ २ ३ २ ३ १ २
- १००० वृषा पुनान आयुं षि स्तनयन्नधि बर्हिषि । हरिः सन्योनिमासद्ः ॥ २ ॥
३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
- १००१ युवं हि स्थः स्वःपती इन्द्रश्च सोम गोपती । ईशाना पिप्यतं थियः ॥ ३ ॥ ॥ १३ (पु) ॥
इति चतुर्थः खण्डः ॥ ४ ॥ [धा० १५ । उ० १ । स्व० ५]
- २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१००२ इन्द्रो मदाय वावृषे शवसे वृत्रहा नृभिः ।
२ ३ ३ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
तमिन्महत्स्वाजिषूतिमभं हवामहे स वाजेषु प्र नोऽविपत् ॥ १ ॥
२ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ २
- १००३ असि हि वीर सेन्योऽसि भूरि पराददिः ।
१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
असि दभ्रस्य चिद्रुधो यजमानाय शिश्रसि सुन्वते भूरि ते वसु ॥ २ ॥
२ ३ १ २ ३ १ २
- १००४ यदुदीरत आजयोः ॥ ३ ॥ ॥ १४ (खु) ॥
[धा० २६ । उ० २ । स्व० ५]
- ३ ० ३ १ २ ३ २ ३
१००५ स्वादोरिथा विषूवतो । ॥ १ ॥
१ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २
- १००६ ता अस्य पृशनायुवः सोमं श्रीणन्ति पृश्नयः ।
३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
प्रिया इन्द्रस्य धेनवो वज्रं हिन्वन्ति सायकं वस्वीरनु स्वराज्यम् ॥ २ ॥
१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ ० ३ १ २
- १००७ ता अस्य नमसा सहः सपर्यन्ति प्रचेतसः ।
३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २
व्रतान्यस्य सश्चिरे पुत्राणि पूर्वचित्तये वस्वीरनु स्वराज्यम् ॥ ३ ॥ ॥ १५ (ब) ॥
॥ इति पञ्चमः खण्डः ॥ ५ ॥ [धा० १५ । उ० नास्ति । स्व० १]

- १००८ असाव्यं शुर्मदायाप्सु दक्षो गिरिष्ठाः । श्येनो न योनिमासदत् ॥ १ ॥
 १ २ ३ १ २४ ३ १ २४ ३ २ ३ २३ ३ १ २
- १००९ शुभ्रमन्धो देववातमप्सु धौतं नृभिः सुतम् । स्वदन्ति गावः पयोभिः ॥ २ ॥
 ३ १ २४ ३ १ २ ३ १ २४ ३ २ १ २ ३ २ ३ १ २
- १०१० आदीमश्वं न हेतारमशुशुभन्नमृताय । मधो रसं सधमादे ॥ ३ ॥ ॥१६(चु)॥
 २ ३ २ ३ १ २४ ३ १ २ ३ १ २ २ ३ १ २ ३ १ २
 [धा० १२ । उ० १ । स्व० ५]
- १०११ अभि द्युमन् बृहद्यश इपस्पते दिदीहि देव देवयुम् । वि कोशं मध्यमं युव ॥ १ ॥
 ३ २ ३ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ २ १ २ ३ १ २
- १०१२ आ वच्यस्व सुदक्ष चम्बोः सुतो विशां वह्निर्न विदपतिः । ॥ १ ॥
 १ २ ३ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
- वृष्टिं दिवः पवस्व रीतिमपो जिन्वन् गविष्टये धियः ॥ २ ॥ ॥१७(डा)॥
 ३ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
- १०१३ प्राणा शिशुर्महीनां हिन्वन्नृतस्य दीधितिम् । विश्वा पारि प्रिया भुवदध्र द्विता ॥ १ ॥
 ३ १ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
- १०१४ उप त्रितस्य पाप्योश्चरमक्त यद्रुहा पदम् । यज्ञस्य सप्त धामभिरध प्रियम् ॥ २ ॥
 १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
- १०१५ त्रीणि त्रितस्य धारया पृष्टेत्वैरयद्रथिम् । मिमीते अस्य योजना वि सुकतुः ॥ ३ ॥ ॥१८(री)॥
 १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
- १०१६ पवस्व वाजसातये पवित्रे धारया सुतः । इन्द्राय सोम विष्णवे देवैभ्यो मधुमत्तरः ॥ १ ॥
 १ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २
- १०१७ त्वां रिहन्ति धीतयो हरि पवित्रे अद्रुहः । वत्सं जातं न मातरः पवमान विधर्मणि ॥२॥
 १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
- १०१८ त्वं द्यां च महिब्रत पृथिवीं चाति जभिषे । प्रति द्रापिममुञ्चथाः पवमान महित्वना ॥ ३ ॥ ॥१९(ता)॥
 १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
 [धा० २४ । उ० १ । स्व० २]
- १०१९ इन्दुवाजी पवते गोन्योघा इन्द्रे सोमः सह इन्वन्मदाय । ॥ १ ॥
 १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
- हन्ति रक्षो बाधते पर्यराति वरिवस्क्रुण्वन्वृजनस्य राजा ॥ १ ॥
 १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
- १०२० अध धारया मध्वा पृच्चानस्तिरो रोम पवते अद्रिदुग्धः । ॥ २ ॥
 १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
- इन्दुरिन्द्रस्य सख्यं जुषाणो देवो देवस्य मत्सरो मदाय ॥ २ ॥
 १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
- १०२१ अभि व्रतानि पवते पुनानो देवो देवान्स्वेन रसेन पृञ्चन् । ॥ ३ ॥ ॥२०(पी)॥
 १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
- इन्दुधर्मार्ण्यतुथा वसानो दश क्षिपो अव्यत सानो अव्ये ॥ ३ ॥ ॥२०(पी)॥
 १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
- ॥ हति षष्टः खण्डः ॥ ६ ॥ [धा० २० । उ० १ स्व० ४]
- १०२२ आ ते अग्न इधीमहि द्युमन्तं देवाजरम् । ॥ १ ॥
 १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
- यज्ञ स्या ते पनीयसी समिदीदयति द्यवीषं स्तोतृभ्य आ भर ॥ १ ॥
 १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
- १०२३ आ ते अग्न ऋचा हविः शुक्रस्य ज्योतिषस्पते । ॥ २ ॥
 १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
- सुञ्चन्द्र दस्म विदपते हृद्यवाट् तुभ्यं ह्ययत इषं स्तोतृभ्य आ भर ॥ २ ॥
 १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २

- १०२४ ओम्बे सुश्चन्द्र विदपते दर्वी श्रीर्णाप आसनि ।
उतो न उपुपूर्या उक्थेषु शवसस्पत इपः स्तोतृभ्य आ भग ॥ ३ ॥ ॥२१(रा)॥
[धा० २३ । उ० नास्ति । स्व० २]
- १०२५ इन्द्राय साम गायत विप्राय बृहते बृहत् । ब्रह्मकृते विपश्चिते पनस्यवे ॥ १ ॥
- १०२६ त्वमिन्द्रामिभूगमि त्वः सूर्यमर्गोचयः । विश्वकर्मा विश्वदेवो महाः असि ॥ २ ॥
- १०२७ विभ्राजं ज्योतिषा स्वः प्रगच्छो रोचनं दिवः । देवास्त इन्द्र सख्याय येमिरे ॥ ३ ॥ ॥२२(घ)॥
[धा० १५ । उ० नास्ति । स्व० १]
- १०२८ असावि सोम इन्द्र ते शविष्ठ भृष्णवा गदि । आ त्वा पृणक्विन्द्रियं रजः सूर्यो न रश्मिभिः ॥ १ ॥
- १०२९ आ तिष्ठ बृहद्व्रथं युक्ता ते ब्रह्मणा हरी । अर्वाचीनः सु ते मनो प्रावा कृणोतु वग्नुना ॥ २ ॥
- १०३० इन्द्रमिद्री वहतोऽप्रतिभृष्टशवसम् । ऋषीणाः सुष्टुतीरुप यज्ञं च मानुषाणाम् ॥ ३ ॥ ॥२३(पा)॥

॥ इति सप्तमः खण्डः ॥ ७ ॥ [धा० १० । उ० १ । स्व० २]

इति तृतीयप्रपाठके द्वितीयोऽर्धः ॥ ३ ॥

तृतीयः प्रपाठकश्च समाप्तः ॥ ३ ॥

॥ इति षष्ठोऽध्यायः ॥ ६ ॥

अथ सप्तमोऽध्यायः ।

[१]

अथ चतुर्थप्रपाठके प्रथमोऽर्धः ॥ ४ ॥

(१-२४) १ (अकृष्टमापादयः) त्रयः; २, ११ कश्यपो मारीचः; ३ मेधातिथिः काण्वः; ४ हिरण्यस्तूप आङ्गिरसः;

५ अवत्सारः काश्यपः; ६ जमदग्निर्भागवः; ७, २१ कुत्स आङ्गिरसः; ८ वसिष्ठो मैत्रावरुणिः; ९ त्रिशोकः काण्वः;

१० श्यावाश्व आत्रेयः; १२ सप्तर्षयः (१ भरद्वाजो बार्हस्पत्यः, २ कश्यपो मारीचः, ३ गोतमो राहूगणः,

४ अत्रिभौमः, ५ विश्वामित्रो गायिनः, ६ जमदग्निर्भागवः, ७ वसिष्ठो मैत्रावरुणिः); १३ अमहीपुरांगिरसः;

१४ शुनःशेष आजीर्गतिः; १५ मधुच्छन्दा वैश्वामित्रः; १६ (१, ३, २-पूर्वार्धः) मान्धाता यौवनाश्वः,

१६ (२ उत्तरार्धः) गोधा ऋषिका; १७ असितः काश्यपो देवलो वा; १८ (१) ऋणंचयो राजर्षिः,

१८ (२) शक्तिर्वासिष्ठः; १९ पर्यतनारदौ काण्वौ; २० मनुः सांवरणः, २२ बन्धुः सुबन्धुः

श्रुतबन्धुर्विष्वन्धुश्च क्रमेण गोपायना लौपायना वा; २३ भुवन आप्त्यःसाधनो वा भौवनः ॥

१-६, ११-१३, १७-२१ पवमानः सोमः; ७, २२ आग्निः, ८ आदित्यः, ९, १४-१६

इन्द्रः; १० इन्द्रामी; २३ विश्वे देवाः, २४ ॥ १, ७ जगती; २-६, ८-११, १३-१५,

१७ गायत्री, १२ प्रगाथः = (विषमा बृहती, समा सतोबृहती); १६ महापंक्तिः;

१८ (१) यवमध्या गायत्री, १८ (२) सतो बृहती; १९ उष्णिक्; २०

अनुष्टुप्; २१ त्रिष्टुप्; २२ द्विपदा विराट्; २३ द्विपदा त्रिष्टुप्; २४ ॥

१०३१ ज्योतिर्ब्रह्मस्य पवने मधु प्रियं पिता देवानां जनिता विभूवसुः ।

दधानि रत्नं स्वधयोगपीत्यं मदन्तमां मन्मग इन्द्रियो रमः

॥ १ ॥

- १०३२ ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १} अभिकन्दन्कलशं वाज्यर्पति पतिर्दिवः शतधारो विचक्षणः ।
^{१ २ ३ २ ३ १ २} हर्गिर्मित्रस्य सद्नेषु सीदति मर्मृजानोऽग्निभिः सिन्धुभिर्वृषा ॥ २ ॥
- १०३३ ^{२ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १} अग्रे सिन्धुनां पवमानां अर्पस्यग्रे वाचोः अग्निषो गोषु गच्छसि ।
^{२ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १} अग्रे वाजस्य भजसे महद्भनं स्वायुधः सोमभिः सोम स्यसे ॥ ३ ॥ ॥ १(त्रु) ॥
- [धा० २५ । उ० नास्ति । स्व० ५]
- १०३४ ^{१ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १} असृक्षत प्र वाजिनो गव्या सोमासो अश्वया । शुक्रासो वीरयाशवः ॥ १ ॥
- १०३५ ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १} शुम्भमाना ऋतायुभिर्मृज्यमाना गभस्त्योः । पवन्ते वागे अव्यये ॥ २ ॥
- १०३६ ^{१ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १} ते विश्वा दाशुपे वसु सोमा दिव्यानि पार्थिवा । पवन्तामान्तरिक्ष्या ॥ ३ ॥ ॥ २(वी) ॥
- [धा० २० । उ० नास्ति । स्व० ४]
- १०३७ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १} पवस्व देववीरति पवित्रसोम रं ह्या । इन्द्रमिन्दो वृषा विश ॥ १ ॥
- १०३८ ^{१ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १} आ वच्यस्व महि प्सरो वृषेन्दो यज्ञवन्मः । आ योनि धर्णसिः सद्ः ॥ २ ॥
- १०३९ ^{१ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १} अधुक्षत प्रियं मधु थारा सुतस्य वेधसः । अपो वसिष्ठ सुकतुः ॥ ३ ॥
- १०४० ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १} महान्तं त्वा महीरन्वापो अर्पन्ति सिन्धवः । यदोभिर्वासिष्यसे ॥ ४ ॥
- १०४१ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १} समुद्रो अम्बु मामृजे विष्टम्भो धरणो दिवः । सोमः पवित्रे अस्मयुः ॥ ५ ॥
- १०४२ ^{१ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १} अत्रिकदद्रुपा हर्गिमहान्मित्रो न दशतः । स सूर्येण दिव्युने ॥ ६ ॥
- १०४३ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १} गिगस्त इन्द ओज्जमा मर्मृज्यन्ते अपस्युवः । याभिर्मदाय शुम्भमे ॥ ७ ॥
- १०४४ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १} ते त्वा मदाय ध्रुव्य उ लोककृन्तुमीमहे । तत्र प्रशस्तये मह ॥ ८ ॥
- १०४५ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १} गोपा इन्दो नृपा अस्यश्वसा वाजसा उत । आत्मा यज्ञस्य पूर्यः ॥ ९ ॥
- १०४६ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १} अस्मभ्यमिन्द्विन्द्रियं मथाः पवस्व धाग्या । पजन्या वृष्टिमा इव ॥ १० ॥ ॥ ३(कै) ॥
- ॥ इति प्रथमः खण्डः ॥ १ ॥ [धा० ५१ । उ० १ । स्व० ८]
- १०४७ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १} सना च सोम जेषि च पवमान महि थवः । अथा नो वस्यसस्कृधि ॥ १ ॥
- १०४८ ^{२ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १} सना ज्योतिः सना स्व विश्वा च सोम सोमग । अथा नो वस्यसस्कृधि ॥ २ ॥
- १०४९ ^{२ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १} सना दक्षमुत क्रतुमप सोम सृथा जहि । अथा नो वस्यसस्कृधि ॥ ३ ॥
- १०५० ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १} पवीतारः पुनीतन सोममिन्द्राय पातव । अथा नो वस्यसस्कृधि ॥ ४ ॥
- १०५१ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १} त्वसूर्ये न आ भज तव क्त्वा तवातिभिः । अथा नो वस्यसस्कृधि ॥ ५ ॥
- १०५२ ^{२ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १} तव क्त्वा तवातिभिर्ज्योत्पश्येम सूर्यम् । अथा नो वस्यसस्कृधि ॥ ६ ॥

- १०५३ अर्भ्यर्ष स्वायुध सोम द्विबर्हसंरयिम् । अथा नो वस्यसस्कृधि ॥ ७ ॥
 १०५४ अर्भ्यर्षानपच्युतो वाजिन्त्समत्सु सासहिः । अथा नो वस्यसस्कृधि ॥ ८ ॥
 १०५५ त्वां यज्ञैरवीवृधन्पवमान विधर्मणि । अथा नो वस्यसस्कृधि ॥ ९ ॥
 १०५६ रयिं नश्चित्रमश्विनमिन्द्रो विश्वायुमा भर । अथा नो वस्यसस्कृधि ॥ १० ॥ ॥४(चा)॥
 [धा० २२ । उ० १ । स्व० २]
- १०५७ तरत्स मन्दी धावति धारा सुतस्यान्धसः । तरत्स मन्दी धावति ॥ १ ॥
 १०५८ उस्त्रा वेद वसूनां मर्तस्य देव्यवसः । तरत्स मन्दी धावति ॥ २ ॥
 १०५९ ध्वस्त्रयोः पुरुषन्त्योरा सहस्राणि दज्ञहे । तरत्स मन्दी धावति ॥ ३ ॥
 १०६० आ ययास्त्रिंशतं तना सहस्राणि च दज्ञहे । तरत्स मन्दी धावति ॥ ४ ॥ ॥५(हा)॥
 [धा० ६१ उ० नास्ति । स्व० २]
- १०६१ एते सोमा असृक्षत गृणानाः शवसे महे । मदिन्तमस्य धारया ॥ १ ॥
 १०६२ अभि गव्यानि वीतये नृम्णा पुनानो अर्षसि । सनद्वाजः परि स्रव ॥ २ ॥
 १०६३ उत नो गोमतीरिषो विश्वा अर्ष परिपुभः । गृणानो जमदग्निना ॥ ३ ॥ ॥६(वि)॥
 [धा० १५१ उ० नास्ति । स्व० ३]
- १०६४ इमं स्तोममर्हते जातवेदसे रथमिव सं महेमा मनीषया ।
 भद्रा हि नः प्रमतिरस्य सँसद्यज्ञे सख्ये मा रिषामा वयं तव ॥ १ ॥
 १०६५ भरामेधमं कृणवामा हवींषि ते चितयन्तः पर्वणापर्वणा वयम् ।
 जीवातवे प्रतराँ साधया धियोऽग्ने सख्ये मा रिषामा वयं तव ॥ २ ॥
 १०६६ शक्रेम त्वा समिधँ साधया धियस्त्वे देवा हविरदन्त्याहुतम् ।
 त्वमादित्याँ आ वह तान्हूँ इहमस्यग्ने सख्ये मा रिषामा वयं तव ॥ ३ ॥ ॥७(डौ)॥
 [धा० ३७ । उ० २ । स्व० १०]
- १०६७ प्रति वाँसूर उदिते मित्रं गृणीषे वरुणम् । अर्यमणँ रिशादसम् ॥ १ ॥
 १०६८ राया हिरण्यया मतिरियमवृकाय शवसे । इयं विप्रा मेधसातये ॥ २ ॥
 १०६९ ते स्याम देव वरुण ते मित्र सूरिभिः सह । इषँस्वश्च धीमहि ॥ ३ ॥ ॥८(हा)॥
 [धा० १११ । उ० नास्ति । स्व० २]
- १०७० भिन्धि विश्वा अप द्विषः परि बाधो जही मृधः । वसु स्पार्हं तदा भर ॥ १ ॥

- १०७१ यस्य ते विश्वमानुषगभूरेदस्य वेदति । वसु स्पाहं तदाभर ॥ २ ॥
 १०७२ यद्गीडाविन्द्र यत्स्थिरे यत्पर्शाने पराभृतम् । वसु स्पाहं तदा भर ॥ ३ ॥ १९ (चू) ॥
 [धा० १२ । उ० १ । स्व० ६]
- १०७३ यन्नस्य हि स्थ ऋत्विजा सस्नी वाजेषु कर्मसु । इन्द्राग्नी तस्य बोधतम् ॥ १ ॥
 १०७४ तोशासा रथयावाना वृत्रहणापराजिता । इन्द्राग्नी तस्य बोधतम् ॥ २ ॥
 १०७५ इदं वां मदिंरं मध्वधुक्षत्रद्रिभिर्नरः । इन्द्राग्नी तस्य बोधतम् ॥ ३ ॥ १० (टा) ॥
 ॥ इति तृतीयः खण्डः ॥ २ ॥ [धा० ८ । उ० १ । स्व० २]
- १०७६ इन्द्रायेन्द्रो मरुत्वते पवस्व मधुमत्तमः । अर्कस्य योनिमासदम् ॥ १ ॥
 १०७७ तं त्वा विप्रा वचोविदः परिष्कृण्वन्ति धर्षसिम् । सं त्वा मृजन्त्यायवः ॥ २ ॥
 १०७८ रसं ते मित्रो अर्यमा पिवन्तु वरुणः कवे । पवमानस्य मरुतः ॥ ३ ॥ ११ (ल) ॥
 [धा० १४ । उ० नास्ति । स्व० १]
- १०७९ मूज्यमानः सुहृत्स्या समुद्रे वाचमिन्वसि । रयिं पिशाङ्ग बहुलं पुरुस्पृहं पवमानाभ्यर्षसि ॥ १ ॥
 १०८० पुनानो वारं पवमानो अव्यये वृषो अचिक्रदद्वने ।
 देवानां सोम पवमान निष्कृतं गोभिरञ्जानो अर्षसि ॥ २ ॥ १२ (ति) ॥
 (धा० २४ । उ० १ । स्व० ३)
- १०८१ एतमु त्पं दंश क्षिपो मृजन्ति सिन्धुमातरम् । समादित्येभिरख्यत ॥ १ ॥
 १०८२ समिन्द्रेणोत वायुना सुत एति पवित्र आ । सँ सूर्यस्य रश्मिभिः ॥ २ ॥
 १०८३ स नो भगाय वायवे पूषणे पवस्व मधुमान् । चारुमित्रे वरुणे च ॥ ३ ॥ १३ (टि) ॥
 ॥ इति चतुर्थः खण्डः ॥ ४ ॥ [धा० ८ । उ० १ । स्व० ३]
- १०८४ रेवतीर्नः सधमाद् इन्द्रे सन्तु तुविवाजाः । ध्रुमन्तो याभिर्मदम ॥ १ ॥
 १०८५ आ घ त्वावान् त्मना युक्तः स्तोतृभ्यो धृष्णवीयानः । ऋणोरक्ष न चक्रयोः ॥ २ ॥
 १०८६ आ यद् दुवः शतक्रतवा कामं जरितृणाम् । ऋणोरक्ष न शचीभिः ॥ ३ ॥ १४ (टी) ॥
 [धा० १८ । उ० २ । स्व० ४]
- १०८७ सुरूपकृत्तुमूतये सुदुग्रामिव गोदुहे । जुहूमसि यविद्यवि ॥ १ ॥
 १०८८ उप नः सबना गहि सोमस्य सोमपाः पिव । गोदा इद्रेवतो मदः ॥ २ ॥
 १०८९ अथा ते अन्तमानां विद्याम सुमतीनाम् । मा नो अति ख्य आ गहि ॥ ३ ॥ १५ (कौ) ॥
 [धा० ११ । उ० १ । स्व० नाम्नि ।]

- १०९० उभे यदिन्द्र रोदसी आपप्राथोपा इव । महान्तं त्वा मर्हानां $\lt$ सम्राजं चर्षणीनाम् ।
 ३३ २२ ३१ ३० ३१ २ ३३ २ ३३ २ ५ १ ५ २
 देवी जनित्र्यजीजनद्द्रा जनित्र्यजीजनत् ॥ १ ॥
- १०९१ दीर्घं ह्यङ्कुशं यथा शक्ति विभर्षि मन्तुमः । पूर्वेण मन्वन्पदा वयामजो यथा यमः ।
 ३३ २३ १० ३ २३ १० १२ ३ ३ २ ३ १ २२
 देवी जनित्र्यजीजनद्द्रा जनित्र्यजीजनत् ॥ २ ॥
- १०९२ अध स्म दुर्हणायतो मर्त्तस्य तनुहि श्चिग्म् । अधस्पदं तर्मा कृधि यो अस्मा $\lt$ अभिदासति ।
 १ ३१ २२ ३३ २२ ३ ३ ३ २२ ३ २ ३ १ २ ३ १ २
 देवी जनित्र्यजीजनद्द्रा जनित्र्यजीजनत् ॥ ३ ॥ ॥१६(यो)॥
 इति पञ्चमः खण्डः ॥ ५ ॥ [धा० ४२ । उ० नास्ति । स्व० १०]
- १०९३ परि म्यानो गिरिष्ठाः पवित्रे सोमो अक्षरत् । मदेषु सर्वथा असि ॥ १ ॥
 १२ ३१ २२ ० ३ २३ १२ १२ ३ १ २
- १०९४ न्वं विप्रस्त्वं कविर्मधु प्र जातमन्धसः । मदेषु सर्वथा असि ॥ २ ॥
 १२ ३ २ ३ ३ २ २ २ ३ १ २२ १ २ ३ १ २
- १०९५ न्वं विश्वे सजोपसो देवानः पीतिमाशत । मदेषु सर्वथा असि ॥ ३ ॥ ॥१७(त्वा)॥
 १ २२ ३ १ २ ३ ३ ३ २ २ २ १ २ ३ १ २
 [धा० १५ । उ० २ । स्व० २ ।]
- १०९६ स सुन्वे यो वसूनां यो गायामानेता य इडानाम् । सोमो यः मुक्षितीनाम् ॥ १ ॥
 १ २ ५ २ ३ ० ३ ३ २ ३ ३ १ २ ३ २ १ २
- १०९७ यस्य न इन्द्रः पिवाद्यस्य मरुतो यस्य वायमणा भगः ।
 १ २२ २ १ २ २ २ २ १ २ ३ ०
 आ येन मित्रावरुणा करामह एन्द्रमवसे मह ॥ २ ॥ ॥१८(त्वा)॥
 [धा० ९ । उ० नास्ति । स्व० ४]
- १०९८ ते वः सग्यायो मदाय पुनानमभि गायत । शिशुं न हृद्यः स्वदयन्त गूर्तिभिः ॥ १ ॥
 १ ३ १ ० ३ २ ३ १ ० ३ १ २ ३ १ २ २ २ ३ २ ३ १ २
- १०९९ सं वत्स इव मातृभिरिन्दुर्हिन्वानो अज्यते । देवावीर्मदो मतिभिः परिप्लुतः ॥ २ ॥
 ३ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ २ ३ २ ३ १ २ ३ ०
- ११०० अयं दक्षाय साधनाऽयं शधाय वीतय । अयं देवेभ्यो मधुमत्तगः सुतः ॥ ३ ॥ ॥१९(यि)॥
 [धा० १७ । उ० नास्ति । स्व० ३]
- ११०१ सोमोः पवन्त इन्द्रवोऽस्मभ्यं गानुर्वित्तमाः । मित्राः स्वाना अरेपसः स्वाध्यः स्वविदः ॥ १ ॥
 ३ ३ १ २ ३ ३ ३ १ २ ३ १ २ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ ३ २ ३ २ ३ ०
- ११०२ ते पूतासो विपश्चितः सोमासो दध्याशिरः । सूर्यासो न दशतासो जिगत्त्वो ध्रुवा घृते ॥ २ ॥
 ३ २ २ १ २ ३ १ २ ३ १ २ २ ३ १ २ ३ ३ १ २ ३ ३ २ ३ १ २
- ११०३ सुधाणासो व्यद्रिभिश्चिताना गौरधि त्वचि । इपमम्मभ्यममितः समस्वरन्वसुविदः ॥३॥२०॥(वा)॥
 [धा० १० । उ० नास्ति । स्व० २ ।]
- ११०४ अथा पवा पवस्वेना वसूनि मांश्चत्व इन्द्रा सगसि प्र धन्व ।
 १ २ ३ २ ३ २ ३ १ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
- व्रध्नाश्चिद्यस्य वातो न जूति पुरुमेधाश्चित्तकवे नरे धात् ॥ १ ॥
 ३ १ २ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ २
- ११०५ उत न एना पवया पवस्वाधि श्रुते श्रवाय्यस्य तीर्थे ।
 ३ ० ३ १ २ ३ १ २ ३ २ ३ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
- पष्टिं सहस्रा नैगुतो वसूनि वृक्षं न पक्वं धृन्वद्रणाय ॥ २ ॥

- ११०६ महीमे अस्य वृष नाम शूषे मा^१श्रन्वे वा पृशने वा वथन्ने
 १ २ ३ ४ ५ ६ ७ ८ ९ १० ११ १२ १३ १४ १५ १६ १७ १८ १९ २०
 अम्बापयन्निगुतः स्नेहयच्चापामित्रा^२ अपाचिनो अचेतः
 ॥ ३ ॥ ॥२१(कि)॥
 [धा० १६ । उ० १ । स्व० १]
 ११०७ अग्ने त्वं नो अन्तम उत त्राना शिवो भुवो वरूथयः
 १ २ ३ ४ ५ ६ ७ ८ ९ १० ११ १२ १३ १४ १५ १६ १७ १८ १९ २०
 ११०८ वसुगर्भिवसुश्रवा अच्छा नक्षि द्युमत्तमो रयिं दाः
 १ २ ३ ४ ५ ६ ७ ८ ९ १० ११ १२ १३ १४ १५ १६ १७ १८ १९ २०
 ११०९ तं त्वा शोचिष्ट दीदिवः सुम्नाय नृनमीमहे सखिभ्यः
 ॥ ३ ॥ ॥२२(वा)॥
 [धा० १५ । उ० नास्ति । स्व० २]
 १११० इमा नु कं भुवना मीपथेमेन्द्रश्च विश्वे च देवाः
 १ २ ३ ४ ५ ६ ७ ८ ९ १० ११ १२ १३ १४ १५ १६ १७ १८ १९ २०
 ११११ यज्ञं च नस्तन्वं च प्रजां चादित्यैरिन्द्रः सह मीपभानु
 १ २ ३ ४ ५ ६ ७ ८ ९ १० ११ १२ १३ १४ १५ १६ १७ १८ १९ २०
 १११२ आदित्यैरिन्द्रः सगणो मरुद्भिरस्मभ्यं भेषजा करत
 ॥ ३ ॥ ॥२३(छा)॥
 [धा० १२ । उ० २ । स्व० २]
 १११३-११४ प्र वांऽन्नाप
 ॥ १-३ ॥ ॥२४(य)॥
 [धा० २ । उ० नास्ति । स्व० १]

इति सप्तमः खण्डः ॥ ७ ॥ इति चतुर्थप्रपाठस्य प्रथमोऽर्धः ॥ ७ ॥ इति सप्तमोऽध्यायः ॥ ७ ॥

अथाष्टमोऽध्यायः ।

[१]

अथ चतुर्थप्रपाठस्य द्वितीयोऽर्धः ॥ ४ ॥

- (१-१४) १ (१-३) वृषगणो वालिष्टः; १ (४-१२), २ (१-९) अस्मितः काश्यपो देवलो वा; २ (१०-११), ११ भृगुवर्षिणिर्जमदसिर्भागवो वा; ३, ६ भरद्वाजो बार्हस्पत्यः; ४ यजत आत्रेयः; ५ मधुच्छन्दा वैश्यामित्रः; ७ सिकता मित्रावर्यः; ८ पुरुहन्मा आंगिरसः; ९ पर्वतनारदो काण्वो शिखण्डिन्यावत्सरासौ काश्यपो वा; १० अश्वेधिष्यो ऐश्वरा; १२ वत्सः काण्वः; १३ नृमेध आंगिरसः; १४ अत्रिर्भौमः ॥ १-२, ७, ९-११ पत्रमानः सोमः; ३, १२ अक्षिः; ४ मित्रावरणौ; ५, ८, १३-१४ इन्द्रः; ६ इन्द्राग्नी ॥ (१-३), ३ त्रिष्टुप्; १ (४-१२), २, ४-६, ११-१२ गायत्री; ७ जगती; ८ प्रगाथः = (विपमा वृहती, समा सतो वृहती); ९ उष्णिक्; १० द्विपदा विराट्; १३ (१-२) ककुप् १३ (३) पुर उष्णिक्; १४ अनुष्टुप् ॥

- १११६ प्र काव्यमुरानेव व्रुवाणो देवो देवानां जनिमा विवक्ति ।
 १ २ ३ ४ ५ ६ ७ ८ ९ १० ११ १२ १३ १४ १५ १६ १७ १८ १९ २०
 महिन्नतः शुचिवन्धुः पावकः पदा वराहो अभ्येति गेभन
 ० १ २ ३ ४ ५ ६ ७ ८ ९ १० ११ १२ १३ १४ १५ १६ १७ १८ १९ २०
 १११७ प्र हंसामस्तृपला वन्मुमच्छामादस्तं वृषगणा अयासुः ।
 १ २ ३ ४ ५ ६ ७ ८ ९ १० ११ १२ १३ १४ १५ १६ १७ १८ १९ २०
 अङ्गोपिणं पनमानं स्ववायो दुमपे वाणं प्र वदन्ति साकम
 ॥ २ ॥

- १११८ स योजत उरुनायस्य जूतिं वृथा क्रीडन्तं मिमते न गावः ।
परीणसं कृणुते तिग्मशृङ्गो दिवा हरिर्दृशे नक्तमृजः ॥ ३ ॥
- १११९ प्र स्वानासो रथा इवार्वन्तो न श्रवस्यवः । सोमासो राये अक्रमुः ॥ ४ ॥
- ११२० हिन्वानासो रथा इव दधन्विरे गभस्त्योः । भरासः कारिणामिव ॥ ५ ॥
- ११२१ राजानो न प्रशस्तिभिः सोमासो गोभिरञ्जते । यज्ञो न सप्त धातृभिः ॥ ६ ॥
- ११२२ परि स्वानास इन्द्रवो मदाय वर्हणा गिरा । मधो अपन्ति धारया ॥ ७ ॥
- ११२३ आपानासो विवस्वतो जिन्वन्त उधसो भगम् । सूरः अण्वं वि तन्वते ॥ ८ ॥
- ११२४ अप द्वारा मतीनां प्रला ऋण्वन्ति कारवः । वृष्णो हरस आयवः ॥ ९ ॥
- ११२५ समीचीनास आशत होतारः सप्तजानयः । पदमेकस्य पिप्रतः ॥ १० ॥
- ११२६ नाभा नाभिं न आ ददे चक्षुषा सूर्यं दशे । कवेरपत्यमा दुहे ॥ ११ ॥
- ११२७ अभि प्रियं दिवस्पदमध्वर्युभिर्गुहा हितम् । सूरः पश्यति चक्षसा ॥ १२ ॥ ॥१॥ (त्रै) ॥

॥ इति प्रथमः खण्डः ॥ १ ॥

[अ० ९, खं० ४, मं० ८]

- ११२८ असुप्रमिन्द्रवः पथा धर्मन्वृतस्य सुश्रियः । विदाना अस्य योजना ॥ १ ॥
- ११२९ प्र धारा मधो अप्रियो महीरपो वि गाहते । हविर्हविःषु वन्द्यः ॥ २ ॥
- ११३० प्र युजा वाचो अप्रियो वृषो अन्त्रिकद्वने । सन्नाभि सत्यो अध्वरः ॥ ३ ॥
- ११३१ परि यत्काव्या कविर्नुम्णा पुनानो अर्षति । स्वर्वाजी सिषासति ॥ ४ ॥
- ११३२ पवमानो अभि स्पृधो विशो राजेव सीदति । यदीमृण्वन्ति वेधसः ॥ ५ ॥
- ११३३ अव्या वारे परि प्रियो हरिर्वनेषु सीदति । रेषो वनुष्यते मती ॥ ६ ॥
- ११३४ स वायुमिन्द्रमश्विना साकं मदेन गच्छति । रणा यो अस्य धर्मणा ॥ ७ ॥
- ११३५ आ मित्रे वरुणे भगे मधोः पवन्त उर्मयः । विदाना अस्य शकमभिः ॥ ८ ॥
- ११३६ असभ्यश् रोदसी रयिं मधो वाजस्य सातये । श्रवो वसूनि सञ्चितम् ॥ ९ ॥
- ११३७ आ ते दक्षं मयोभुवं वह्निमद्या वृणीमहे । पान्तमा पुरुस्पृहम् ॥ १० ॥
- ११३८ आ मन्द्रमा चरेण्यमा विप्रमा मनीषिणम् । पान्तमा पुरुस्पृहम् ॥ ११ ॥
- ११३९ आ रथिमा सुवेतुनमा सुकतो तनूषा । पान्तमा पुरुस्पृहम् ॥ १२ ॥ ॥२॥ (ण) ॥

॥ इति द्वितीयः खण्डः ॥ २ ॥

[अ० ३८, खं० ५, मं० ११]

- ३१२ ३१२ ३१ २३ १२ ३२३ २ ३२३ २
११४० मूर्धानं दिवो अरति पृथिव्या वैश्वानरमृत आ जातमग्निम् ।
३२ ३१ ३१२ ३१ २ ३२३ ११ ३२
कविः सभ्राजमतिथिं जनानामासन्नः पात्रं जनयन्त देवाः ॥ १ ॥
- १ २ ३ १ २ ३ २ ३ २ ३ २ ३ १ २
११४१ त्वां विश्वे अमृतं जायमानं शिशुं न देवा अभि सं नवन्ते ।
२३ १ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २
तव क्रतुभिरमृतत्वमायन् वैश्वानर यत्पित्रोरदीदेः ॥ २ ॥
- १ २ ३ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २
११४२ नाभिं यज्ञानां सदनं रथीणां महामाहावमभि सं नवन्त ।
३ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २
वैश्वानरं रथ्यमध्वराणां यज्ञस्य कर्तुं जनयन्त देवाः ॥ ३ ॥ ॥३॥ (कु) ॥
[धा० २६ । उ० १ । स्व० ५]
- १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ २ ३ २ १ २ ३ २ ३ २
११४३ प्र वो मित्राय गायत वरुणाय विषा गिरा । महिक्षत्रावृतं बृहत् ॥ १ ॥
३ २ ३ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ २ ३ २ ३ १ २ ३ २
११४४ सभ्राजा या घृतयोनी मित्रश्रोभा वरुणश्च । देवा देवेषु प्रशस्ता ॥ २ ॥
१ २ ३ १ २ ३ २ ३ २ ३ १ २ १ २ ३ २ ३ १ २
११४५ ता नः शक्तं पार्थिवस्य महो रायो दिव्यस्य । महि वां क्षत्रं देवेषु ॥ ३ ॥ ॥४(र) ॥
[धा० १३ । उ० नास्ति । स्व० १]
- १ २ ३ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २
११४६ इन्द्रा याहि चित्रभानो सुता इमे त्वायवः । अण्वीभिस्तना पूतासः ॥ १ ॥
१ २ ३ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २
११४७ इन्द्रा याहि धियेषितो विप्रजतः सुतावतः । उप ब्रह्माणि वाघतः ॥ २ ॥
१ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
११४८ इन्द्रा याहि नूतुजान उप ब्रह्माणि हरिवः । सुते दधिष्व नश्चनः ॥ ३ ॥ ॥५(ही) ॥
[धा० १६ । उ० नास्ति । स्व० ४]
- १ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
११४९ तमीडिष्व यो अर्चिषा वना विश्वा परिष्वजत् । कृष्णा कृणोति जिह्वया ॥ १ ॥
२ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
११५० य इन्द्र आविवासति सुम्नमिन्द्रस्य मर्त्यः । युम्नाय सुतरा अपः ॥ २ ॥
२ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
११५१ ता नो वाजवतीरिष आशून् पिपृतमर्षतः । एन्द्रमग्निं च वोढवे ॥ ३ ॥ ॥६(य) ॥
॥ इति तृतीयः खण्डः ॥ ३ ॥ [धा० ७ । उ० नास्ति । स्व० १]
- १ २ ३ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २
११५२ प्रो अयासीदिन्द्रुरिन्द्रस्य निष्कृतं सखा सख्युर्न प्र मिनाति सङ्गिरम् ।
१ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
मर्य इव युवतिभिः समर्षति सोमः कलशे शतयामना पथा ॥ १ ॥
२ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
११५३ प्र वो धियो मन्द्रयुवो विपन्युवः पनस्युवः संवरणेष्वक्रमुः ।
२ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २
हरिं क्रीडन्तमभ्यनूपत स्तुभोऽभि धेनवः पयसेदशिश्नयुः ॥ २ ॥
१ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
११५४ आ नः सोम संयतं पिप्युषीमिषमिन्दो पवस्व पवमान ऊर्मिणा ।
२ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
या नो दोढते त्रिरद्वन्नसश्चुषी क्षुमद्वाजवन्मधुमत्सुवीर्यम् ॥ ३ ॥ ॥७(त्रि) ॥
[धा० २८ । उ० २ । स्व० ३]

- ११५० न किष्टं कर्मणा नशयश्चकार स्वदावृधम् । इन्द्रं न यज्ञैर्विश्वगृतेमृश्वसमधृष्टं धृष्णुमाजसा ॥ १ ॥
- ११५१ अपादसुप्रं पृतनासु स्यासद्भि यस्मिन्महीरुज्जयः ।
सं धेनवो जायमाने अनानवृद्यावः क्षामीरनोनवुः ॥ २ ॥ ॥८(ही)॥
[इति नवर्थः खण्डः ॥४॥ [धा० १६ । उ० नास्ति । स्व० ४]
- ११५२ स्वस्वाय आ नि पीदत पुनानाय प्रगायत । जिष्टु नः यज्ञैः परि भूषत श्रिय ॥ १ ॥
- ११५३ स्वमी वसं न मातृभिः मृजता गयस्माधनम् । देवाव्यदमदमभि द्विशवसम् ॥ २ ॥
- ११५४ पुनाना दक्षस्माधनं यथा जर्थाय वीतय । यथा मित्राय वरुणाय शन्तमम् ॥ ३ ॥ ॥९(पि)॥
[धा० १५ । उ० १ । स्व० ३]
- ११५५ प्र वाज्यक्षाः सहस्रधारस्तिरः पवित्रे वि वाग्मव्यम् ॥ १ ॥
- ११५६ स वाज्यक्षाः सहस्रगेता अर्द्धिर्मृजानां गोभिः श्रीणानः ॥ २ ॥
- ११५७ प्र सोम याहीन्द्रस्य कुक्षा नुभियमानो अर्द्धिभिः सुतः ॥ ३ ॥ ॥१०(पु)॥
[धा० १५ । उ० १ । स्व० ५]
- ११५८ ये सोमासः परावति ये अत्रावति सुन्विरे । ये वातः शयेणार्वाति ॥ १ ॥
- ११५९ य आर्जाकेषु कृत्वसु ये मध्ये पस्त्यानाम । ये वा जनेषु पञ्चसु ॥ २ ॥
- ११६० ते नो वृष्टिं दिवस्पदि पवन्तामा सुवीर्यम् । स्वाना देवास इन्द्रवः ॥ ३ ॥ ॥११(त्रि)॥
[इति पञ्चमः खण्डः ॥ ५ ॥ [धा० ७ । उ० १ । स्व० ३]
- ११६१ आ ते वत्सो मनां यमन्पग्माञ्चिन्सश्रयात् । अग्ने त्वां कामये गिरा ॥ १ ॥
- ११६२ पुत्रा हि सहङ्कुसि दिशो विश्वा अनु प्रभुः । समत्सु न्वा हवामहे ॥ २ ॥
- ११६३ समन्स्वशिमवमे वाजयन्तो हवामहे । वाजेषु चित्रगध्रसम ॥ ३ ॥ ॥१२(टा)॥
[धा० १३ । उ० २ । स्व० २]
- ११६४ त्वं न इन्द्रा भर आर्जा नृम्णं शतक्रनो विचर्षणे । आ वीरं पृतनासहम् ॥ १ ॥
- ११६५ त्वं हि नः पिता वसो त्वं माता शतक्रनो वभूविथ । अथा ते सुस्रमीमहे ॥ २ ॥
- ११६६ त्वां गुण्मन्पुहृत वाजयन्तमुप वृवे सहस्कृत । स नो गस्व सुवीर्यम् ॥ ३ ॥ ॥१३(ल)॥
[धा० १४ । उ० ना० । स्व० १]
- ११६७ यद्दिन्द्र चित्र म इह नास्ति त्वादातमद्रिवः । गध्रस्तत्रो विद्द्रस उभयाहस्त्या भर ॥१॥
- ११६८ यनाग्यस वरेण्यमिन्द्र दुशं तदा भर । विद्याम तस्य ते वयमकृपारस्य दावनः ॥ २ ॥

११७४ यत्ने दिक्षु प्रराध्यं मनो अस्ति श्रुते बृहत् । तन्न दृढा चिद्विष्व आ वाजं दारिं सानय ॥३॥ ॥१४(पी)॥

॥ इति षष्ठः खण्डः ॥ ६ ॥ [धा० २५ । उ० १ । स्व० ४]

॥ इति चतुर्थप्रपाठके द्वितीयोऽर्धः ॥ २ ॥ चतुर्थप्रपाठकश्च समाप्तः ॥ ४ ॥

॥ इति अष्टमोऽध्यायः ॥ ८ ॥

अथ नवमोऽध्यायः ।

अथ पञ्चमप्रपाठके प्रथमोऽध्यायः ॥५॥

[१]

(१ २०) १ प्रतर्दनो देवोदासिः २, ३, ४ असितः काश्यपो देवलो वा; ५, ११ उच्यथ आंगिरसः; ६, ७ अमही-
युराङ्गिरसः; ८, १५ निधुविः काश्यपः; ९ वमिष्ठो मैत्रावरुणिः; १० सुकक्ष आंगिरसः; १२ कविभर्गिवः; १३ देवानिधिः
काण्वः; १४ भर्गः प्रागाथः; १६ अम्बरीषो वाष्वांगिरः ऋजिश्वा भारद्वाजश्च; १७ अग्नये धिष्ण्या ऐश्वराः; १८ उशना
काव्यः; १९ नृमथ आंगिरसः; २० जेता मासुच्छन्दसः ॥ १-८, ११-१२, १५-१७ पदमानः सोमः; ९, १८
अग्निः; १०, १३, १४, १९-२० इन्द्रः ॥ १-९ त्रिष्टुप्; २-८, १०-११, १५, १८ गायत्री; जगती १३,
१४ प्रगाथः = (विषमा बृहती, समा सतोबृहती); १६, २० अनुष्टुप्; १७ द्विपदा विराट्; १९ उष्णिक् ॥

११७५ शिशुं जज्ञानश्च हयने मृजन्ति शुम्भन्ति विप्रं मरुतो गणन ।

कविर्गामिभिः काव्येना कविः सन्सोमः पवित्रमन्येति रेभन् ॥ १ ॥

११७६ ऋषिमता य ऋषिकृन्स्वर्पाः सहस्रनीथः पद्वीः कर्वाणाम ।

तृतीयं धाम महिषः सिपासन्सोमो विराजमनु राजति पटुप् ॥ २ ॥

११७७ चमृपच्छयेनः शकुनां विभ्रत्या गोविन्दुद्रण्य आयुधानि विभ्रत ।

अपामृमिं सच्चमानः समुद्रं तुरीयं धाम महिषो विवन्ति ॥ ३ ॥ ॥१(लु)॥

[धा० २६ । उ० ना० । स्व० ५]

११७८ एते सोमा अभि प्रियमिन्द्रस्य कामक्षरन । वधन्तो अस्य रीयम् ॥ १ ॥

११७९ पुनानासश्चमृषदो गच्छन्तो वायुमश्विना । ते नो धत्त सुवीर्यम् ॥ २ ॥

११८० इन्द्रस्य सोम राधसे पुनानो हादि चोदय । देवानां यानिमासदम् ॥ ३ ॥

११८१ मृजन्ति त्वा दश श्विपो द्विन्वन्ति सप्त धीतयः । अनु विप्रा अमादिपुः ॥ ४ ॥

११८२ देवेभ्यस्त्वा मदाय कं मृजानमति मेयः । सं गोभिवांसयामसि ॥ ५ ॥

११८३ पुनानः कलशेष्वा वस्त्राण्यरुपो हरिः । परि गव्यान्यव्यत ॥ ६ ॥

११८४ मघोन आ पवस्व नो जहि विश्वा अप द्विषः । इन्द्रो सग्वायमा विश ॥ ७ ॥

११८५ नृचक्षसं त्वा वयमिन्द्रपीतं स्वरिदम । भश्रीमदि प्रजापिपम् ॥ ८ ॥

- ११८६ वृष्टिं दिवः परि स्रव युञ्जं पृथिव्या अधि । सहो नः सोम पृत्सु धाः ॥ ९ ॥ ॥ २(ति) ॥
॥ इति प्रथमः खण्डः ॥ १ ॥ [धा० ३९ । उ० १ । स्व० १३]
- ११८७ सोमः पुनानो अर्षति सहस्रधारो अत्यधिः । वायोरिन्द्रस्य निष्कृतम् ॥ १ ॥
पत्रमानमवस्यवो विप्रमभि प्र गायत । सुष्वाणं देववीतये ॥ २ ॥
- ११८८ पवन्ते वाजसातये सोमाः सहस्रपाजसः । गृणाना देववीतये ॥ ३ ॥
- ११८९ उत नो वाजसातये पवस्व बृहतीरिषः । युमदिन्दो सुवीर्यम् ॥ ४ ॥
- ११९० अत्या हियाना न हेतृभिरसृञ्चं वाजसातये । वि वारमव्यमाशवः ॥ ५ ॥
- ११९१ ते नः सहस्रिणः रथि पवन्तामा सुवीर्यम् । स्वाना देवास इन्द्रवः ॥ ६ ॥
- ११९२ वाश्वा अर्षन्तीन्दवोऽभि वत्सं न मातरः । दधन्विरे गभस्त्योः ॥ ७ ॥
- ११९३ जुष्ट इन्द्राय मत्सरः पवमानः कनिक्रदत् । विश्वा अप द्विषो जहि ॥ ८ ॥
- ११९४ अपघ्नन्तो अराव्णः पवमानाः स्वर्दशः । योनावृतस्य सीदत ॥ ९ ॥ ॥ ३(दृ) ॥
॥ इति द्वितीयः खण्डः ॥ २ ॥ [धा० ३९ । उ० ३ । स्व० ६]
- ११९५ सोमा असृप्रमिन्द्रवः सुता ऋतस्य धारया । इन्द्राय मधुमत्तमाः ॥ १ ॥
- ११९६ अभि विप्रा अनूषत गावो वत्सं न धेनवः । इन्द्रं सोमस्य पीतये ॥ २ ॥
- ११९७ मदच्युन्क्षेति सादने सिन्धोरुर्मा विपश्चित् । सोमो गौरी अधि श्रितः ॥ ३ ॥
- ११९८ दिवो नाभा विचक्षणोऽव्या वारे महीयते । सोमो यः सुकतुः कविः ॥ ४ ॥
- १२०० यः सोमः कलशेषा अन्तः पवित्र आहितः । तमिन्दुः परि षस्वजे ॥ ५ ॥
- १२०१ प्र वाचमिन्दुरिष्यति समुद्रस्याधि विष्टपि । जिन्वन्कोशं मधुश्चुतम् ॥ ६ ॥
- १२०२ नित्यस्तोत्रो वनस्पतिर्धेनामन्तः सवदुद्याम् । हिन्वानो मानुषा युजा ॥ ७ ॥
- १२०३ आ पवमान धारया रथि सहस्रवर्चसम् । अस्मि इन्दो स्वाभुवम् ॥ ८ ॥
- १२०४ अभि प्रिया दिवः कविर्विप्रः स धारया सुतः । सोमो हिन्वे परावति ॥ ९ ॥ ॥ ४(भे) ॥
॥ इति तृतीयः खण्डः ॥ ३ ॥ [धा० ४० । उ० ४ । स्व० ७]
- १२०५ उक्ते शुष्मास ईरते सिन्धोरुर्मैरिव स्वनः । वाणस्य चोदया पविम् ॥ १ ॥
- १२०६ प्रसवे त उदीरते तिन्धो वाचो मखस्युवः । यदव्य पपि सानवि ॥ २ ॥
- १२०७ अव्या वारैः परि प्रियं हरिं हिन्वन्त्यद्रिभिः । पवमानं मधुश्चुतम् ॥ ३ ॥

- १२०८ आ पवस्व मदिन्तम पवित्रं धारया कवे । अर्कस्य योनिमासदम् ॥ ४ ॥
 १२०९ स पवस्व मदिन्तम गोभिरञ्जानो अक्तुभिः । एन्द्रस्य जडरं विश ॥ ५ ॥ ॥५(का)॥
 ॥ इति चतुर्थः खण्डः ॥ ४ ॥ [धा० ३१ । उ० १ । स्व० २]
- १२१० अया बीती परि खव यस्त इन्दो मदेष्वा । अवाहन्नवतीर्नव ॥ १ ॥
 १२११ पुरः सद्य इत्थाधिये दिवोदासाय शंवरम् । अथ त्वं तुर्वशं यदुम् ॥ २ ॥
 १२१२ परि नो अभ्वमभ्वविद्रोमदिन्दो हिरण्यवत् । क्षरा सहस्रिणीरिषः ॥ ३ ॥ ६(हि)॥
 [धा० ११ । उ० नास्ति । स्व० ३]
- १२१३ अपघ्नन्पवते मृधोऽप सोमो अरावणः । गच्छन्दिन्द्रस्य निष्कतम् ॥ १ ॥
 १२१४ महो नो राय आ भर पवमान जही मृधः । रास्वेन्दो वीरवद्यशः ॥ २ ॥
 १२१५ न त्वा शतं च न हूतो राधो दित्सन्तमा भिनन् । यत्पुनानो मखस्थसे ॥ ३ ॥ ॥७(खा)॥
 [धा० ११ । उ० २ । स्व० २]
- १२१६ अया पवस्व धारया यया सूर्यमरोचयः । हिन्वानो मानुषीरपः ॥ १ ॥
 १२१७ अयुक्त सूर एतशं पवमानो मनावधि । अन्तरिक्षेण यातवे ॥ २ ॥
 १२१८ उत त्या हरितो रथे सूरौ अयुक्त यातवे । इन्दुरिन्द्र इति ब्रुवन् ॥ ३ ॥ ॥८(का)॥
 ॥ इति पञ्चमः खण्डः ॥ ५ ॥ [धा० ११ । उ० १ । स्व० २]
- १२१९ अग्निं धो देवमग्निभिः सजोषा यजिष्ठं दूतमध्वरे कृणुध्वम् ।
 यो मर्त्येषु निधुविर्हृतावा तपुर्मूर्धा घृताभः पावकः ॥ ५ ॥
 १२२० प्रोथदश्वो न यवसेऽविष्यन्यदा महः संवरणाद्भवस्थात् ।
 आदस्य वातो अनु वाति शोचिरथ स्म ते व्रजं कृष्णमस्ति ॥ ५ ॥
 १२२१ उद्यस्य ते नवजातस्य वृष्णोऽग्ने चरन्थजरा इधानाः ।
 अच्छा द्यामरूपो धूम एषि सं दूतो अग्न इयसे हि देवान् ॥ ३ ॥ ॥९(टी)॥
 [धा० १८ । उ० १ । स्व० ४]
- १२२२ तमिन्द्रं वाजयामसि महे वृत्राय हन्तवे । स वृषा वृषभो भुवत् ॥ १ ॥
 १२२३ इन्द्रः स दामने कृत ओजिष्ठः स बले हिनः । दृष्टी श्लोकी स सोम्यः ॥ २ ॥

- १२२४ गिरा वज्रो न मन्ध्रतः सखलो अनपच्युतः । ववक्ष उग्रो अस्तृतः ॥ ३ ॥ ॥१०(छे)॥
 ॥ इति षष्ठः खण्डः ॥ ६ ॥ [धा० १७ । उ० २ । स्व० ७]
- १२२५ अश्वयो अद्रिभिः सुतः सोमं पवित्र आ नय । पुनाहीन्द्राय पातये ॥ १ ॥
 १२२६ तव न्य इन्द्रो अन्धगौ देवा मश्रोर्व्याशत । पवमानस्य मरुतः ॥ २ ॥
 १२२७ दिवः पीयूषमुत्तम सोममिन्द्राय वज्रिणे । सुनोता मधुमत्तमम् ॥ ३ ॥ ॥११(ग्या)॥
 [धा० ११ । उ० २ । स्व० २]
- १२२८ धर्ता दिवः पवते कृत्वयो रसो दक्षो देवानामनुमाद्यो नृभिः ।
 हरिः मृजानो अन्यो न मन्दभिर्वृथा पाजांसि कृणुषे नदीष्वाम् ॥ १ ॥
 १२२९ शूरो न धत्त आयुधा गमस्तयोः स्वः सिषासन्नथिरो गविष्टिषु ।
 इन्द्रस्य शुभमीरः क्षपस्युभिरिन्दुर्द्विन्वानो अज्यते मर्नाषिभिः ॥ २ ॥
 १२३० इन्द्रस्य सोम पवमान ऊर्मिणा तविष्यमाणो जटरेष्वाम् विश ।
 प्र नः पित्व विद्युदभ्रव गदसी धिया नो वाजा उप माहि शश्वतः ॥ ३ ॥ ॥१२(चा)॥
 [धा० २७ । उ० १ । स्व० २]
- १२३१ यद्विन्द्र प्रागपागुदङ्गवा ह्यसे नृभिः । सिमा पुरु नृषूतो अस्यानवेऽस्त्रि प्रशार्धं नुर्वगे ॥ १ ॥
 १२३२ यज्ञा रुमे रुशमे द्यावके कृप इन्द्र मादयसे मचा ।
 कण्वासस्त्वा स्तोमेभिर्ब्रह्मवाहस इन्द्रा यच्छन्त्या गहि ॥ २ ॥ ॥१३(कि)॥
 [धा० ११ । उ० १ । स्व० ३]
- १२३३ उभयः शृणधच्च न इन्द्रो अर्वागिदं वचः । सत्राच्या मत्रवान्सोमपीतये धिया शविष्ट आ गमत् ॥ १ ॥
 १२३४ तः हि स्वराजं वृषभे तमोजन्मा ध्रिषणे निष्टतक्षतुः ।
 उतोपमानां प्रथमो नि षीदसि सोमकामः हि ते मनः ॥ २ ॥ ॥१४(ची)॥
 ॥ इति सप्तमः खण्डः ॥ ७ ॥ [धा० १७ । उ० १ । स्व० ४]
- १२३५ पवम्भ देव आयुषमिन्द्र गच्छतु नै मदः । वायुमा गेह धर्मेणा ॥ १ ॥
 १२३६ पवमान नि तोशसे रयिः सोम श्रवाय्यम् । इन्द्रो समुद्रमा विज ॥ २ ॥
 १२३७ अपघ्नन्पवसे मृधः ॥ ३ ॥ ॥१५(लि)॥
 [धा० १४ । उ० नास्ति । स्व० ३]

- १२३८ ^{३ १ २ ३ १ २} अमी नो वाजसातमम् ॥ १ ॥
- १२३९ ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} वयं ते अस्य राधसो वसोर्वसो पुरुस्पृहः । नि नैदिष्ठतमा इपः स्याम सुग्ने ते अधिगो ॥२॥
- १२४० ^{२ ३ २ ३ १ २ ३ २ ३ २ ३ १ २} परि स्य स्वानो अक्षरदिन्दुरव्ये मदच्युतः ।
^{२ ३ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ २} धारा य ऊर्ध्वो अश्वरे भ्राजा न याति गव्ययुः ॥ ३ ॥ ॥१६(ली)॥
- [धा० १४ । उ० नास्ति । स्व० ४]
- १२४१ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ २ ३ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २} पवस्व सोम महान्त्समुद्रः पिता देवानां विश्वाभि धाम ॥ १ ॥
- १२४२ ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} शुक्रः पवस्व देवेभ्यः सोम दिवे पृथिव्यै शं च प्रजाभ्यः ॥ २ ॥
- १२४३ ^{३ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} दिवो धर्तासि शुक्रः पीयूषः सत्ये विधर्मन्वाजी पवस्व ॥ ३ ॥ ॥१७(हि)॥
- ॥ इत्यष्टमः खण्डः ॥ ८ ॥ [धा० ११ । उ० नास्ति । स्व० ३]
- १२४४ ^{१ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २} प्रेष्टं वो अतिथिं स्तुषे मित्रमिव प्रियम् । अग्ने रथं न वेद्यम् ॥ १ ॥
- १२४५ ^{३ १ २ ३ २ ३ २ ३ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ २} कविमिव प्रशंस्यं यं देवास इति द्विता । नि मर्त्येष्वद्ध्युः ॥ २ ॥
- १२४६ ^{१ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} त्वं यविष्ठ दाशुषो नृः पाहि शृणुही गिरः । रक्षा तोकमुत त्मना ॥ ३ ॥ ॥१८(यी)॥
- [धा० १२ । उ० नास्ति । स्व० ४] -
- १२४७ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} एन्द्र नो गधि प्रिय सत्राजिदगोह्य । गिरिर्न विश्वतः पृथुः पतिर्दिवः ॥ १ ॥
- १२४८ ^{३ १ २ ३ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} अमि हि सत्य सोमपा उभे बभूथ रोदसी । इन्द्रासि सुन्वतो वृधः पतिर्दिवः ॥ २ ॥
- १२४९ ^{१ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} त्वं हि शश्वतीनामिन्द्र धर्ता पुरामसि । हन्ता दस्योर्मनोवृधः पतिर्दिवः ॥ ३ ॥ ॥१९(फे)॥
- [धा० २० । उ० २ । स्व० ७]
- १२५० ^{३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} पुरां भिन्दुर्युवा कविरमितौजा अजायत । इन्द्रो विश्वस्य कर्मणो धर्ता वज्री पुरुस्पृहः ॥१॥
- १२५१ ^{२ ३ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} त्वं बलस्य गोमतोऽपावरद्विबो बिलम् । त्वां देवा अबिभ्युषस्तुज्यमानास आविपुः ॥ २ ॥
- १२५२ ^{१ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} इन्द्रमीशानमोजसाभि स्तोमैरनूषत । सहस्रं यस्य रातय उत वा सन्ति भूयसीः ॥ ३ ॥ ॥२०(ही)॥
- ॥ इति नवमः खण्डः ॥ ९ ॥ [धा० ११ । उ० नास्ति । स्व० ४]

इति पञ्चमप्रपाठके प्रथमोऽर्धः ॥ ५-१ ॥

नवमोऽध्यायः समाप्तः ॥ ९ ॥

- १२६३ एष दिवं व्यासरत्तिरो रजास्यस्तृतः । पवमानः स्वध्वरः ॥ ८ ॥
 ३२ ३२ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ २
- १२६४ एष प्रत्नेन जन्मना देवो देवेभ्यः सुतः । हरिः पवित्रे अर्षति ॥ ९ ॥
 ३२ ३२ ३ १ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २
- १२६५ एष उ स्य पुरुत्रतो जज्ञानो जनयन्निषः । धारया पवते सुतः ॥ १० ॥ ॥ २(दू) ॥
 ३२ ३ १ २ ३ १ २ ३ २ ३ २ ३ १ २ ३ २

॥ इति प्रथमः खण्डः ॥ १५ [धा० ३४ । उ० ३ । स्व० ६]

- १२६६ एष धिया यात्यण्वया शूरो रथेभिराशुभिः । गच्छन्निन्द्रस्य निष्कृतम् ॥ १ ॥
 ३२ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ २
- १२६७ एष पुरु धियायते बृहते देवतातये । यत्रामृतास आशत ॥ २ ॥
 ३ १ २ ३ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २
- १२६८ एतं मृजान्ति मर्ज्यमुप द्रोणेष्वायवः । प्रचक्राणं महीरिषः ॥ ३ ॥
 ३ १ २ ३ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २
- १२६९ एष हितो वि नीयतेऽन्तः शुन्ध्यावता पथा । यदी तुज्जन्ति भूर्णयः ॥ ४ ॥
 ३ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
- १२७० एष रुक्मिभिरीयते वाजी शुभ्रेभिरशुभिः । पतिः सिन्धूनां भवन ॥ ५ ॥
 ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
- १२७१ एष शृङ्गाणि दोधुवच्छिशीते यूथ्योश्च वृषा । नृम्णा दधान ओजसा ॥ ६ ॥
 ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
- १२७२ एष वसूनि पिबदनः परुषा ययिवास अति । अव शादेषु गच्छति ॥ ७ ॥
 ३ २ ३ २ ३ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
- १२७३ एतमु त्यं दश क्षिपौ हरिश्च हिन्वन्ति यातये । स्वायुधं मदन्तमम् ॥ ८ ॥ ॥ ३(के) ॥
 ३ २ ३ २ ३ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २

॥ इति द्वितीयः खण्डः ॥ २ ॥ [धा० ३१ । उ० १ । स्व० ७]

- १२७४ एष उ स्य वृषा रथोऽव्या वारोभिरव्यत । गच्छन्वाजस सहस्रिणम् ॥ १ ॥
 ३ २ ३ २ ३ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
- १२७५ एतं त्रितस्य योषणो हरिश्च हिन्वन्त्यद्रिभिः । इन्दुमिन्द्राय पीतये ॥ २ ॥
 ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
- १२७६ एष स्य मानुषीष्वा श्येनो न विक्षु सीदति । गच्छं जारो न बोधितम् ॥ ३ ॥
 ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
- १२७७ एष स्य मद्यो रसोऽव चष्टे दिवः शिशुः । य इन्दुर्वारमाविशत् ॥ ४ ॥
 ३ २ ३ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
- १२७८ एष स्य पीतये सुतो हरिरर्षति धर्णसिः । क्रन्दन्योनिमभि प्रियम् ॥ ५ ॥
 ३ २ ३ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
- १२७९ एतं त्यश्च हरितो दश मर्ज्यन्ते अपस्युवः । याभिर्मदाय शुम्भते ॥ ६ ॥ ॥ ४(बी) ॥
 ३ २ ३ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २

॥ इति तृतीयः खण्डः ॥ ३ ॥ [धा० २५ । उ० ८ । स्व० ४]

- १२८० एष वाजी हितो नृभिर्विश्वविन्मनसस्पतिः । अव्यं वारं वि धावति ॥ १ ॥
 ३ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
- १२८१ एष पवित्रे अक्षरत्सोमो देवेभ्यः सुतः । विश्वा धामान्याविशान् ॥ २ ॥
 ३ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
- १२८२ एष देवः शुभायतेऽधि योनावमर्त्यः । वृत्रहा देववीतमः ॥ ३ ॥
 ३ २ ३ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
- १२८३ एष वृषा कनिऋदहशभिर्जामिभिर्यतः । अभि द्रोणानि धावति ॥ ४ ॥
 ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
- १२८४ एष सूर्यमरोचयत्पवमानो अधि द्यवि । पवित्रे मत्सरो मदः ॥ ५ ॥
 ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २

- १२८५ एष सूर्येण हासते संवसानो विवस्वता । पतिर्वाचो अदाभ्यः ॥ ६ ॥ ॥ ५(के) ॥
॥ इति चतुर्थः खण्डः ॥ ४ ॥ [धा० २६ । उ० १ । स्व० ७]
- १२८६ एष कविरभिष्टुतः पवित्रे अग्नि तोशते । पुनानो घ्नन्नप द्विषः ॥ १ ॥
१२८७ एष इन्द्राय वायवे स्वर्जित्पारि धिच्यते । पवित्रे दक्षसाधनः ॥ २ ॥
१२८८ एष नृभिर्वि नीयते दिवो मूर्धा वृषा सुतः । सोमो वनेषु विश्ववित् ॥ ३ ॥
१२८९ एष गन्धुरचिक्रदत्पवमानो हिरण्ययुः । इन्दुः सत्राजिदस्तृतः ॥ ४ ॥
१२९० एष शुष्यसिष्यददन्तरिक्षे वृषा हरिः । पुनान इन्दुरिन्द्रमा ॥ ५ ॥
१२९१ एष शुष्यदाभ्यः सोमः पुनानो अर्पति । देवावीरघशंसहा ॥ ६ ॥ ॥ ६(गु) ॥
॥ इति पञ्चमः खण्डः ॥ ५ ॥ [धा० ३१ । उ० ३ । स्व० ५]
- १२९२ स सुतः पीतये वृषा सोमः पवित्रे अर्पति । विघ्नन्नक्षांशसि देवयुः ॥ १ ॥
१२९३ स पवित्रे विचक्षणो हरिरर्पति धर्णसिः । अभि योनिं कनिक्रदत् ॥ २ ॥
१२९४ स वाजी रोचनं दिवः पवमानो वि धावति । रक्षोहा वारमव्ययम् ॥ ३ ॥
१२९५ स त्रितस्याधि सानवि पवमानो अरोचयत् । जामिभिः सूर्यं संसह ॥ ४ ॥
१२९६ स वृत्रहा वृषा सुतो वरिवोविदाभ्यः । सोमो वाजमिवासरत् ॥ ५ ॥
१२९७ स देवः कविनेषितोऽभि द्रोणानि धावति । इन्दुरिन्द्राय मंहयन् ॥ ६ ॥ ॥ ७(खे) ॥
॥ इति षष्ठः खण्डः ॥ ६ ॥ [धा० २१ । उ० २ । स्व० ७]
- १२९८ यः पावमानीरध्येत्यृषिभिः संभृतं रसम् । सर्वं स पूतमश्नाति स्वदितं मातरिध्वना ॥ १ ॥
१२९९ पावमानीर्यो अध्येत्यृषिभिः संभृतं रसम् । तस्मै सरस्वती दुहे क्षीरं सर्पिर्मधूदकम् ॥ २ ॥
१३०० पावमानीः स्वस्त्ययनीः सुदुघा हि घृतश्चुतः । ऋषिभिः संभृतो रसो ब्राह्मणेष्वमृतं हितम् ॥ ३ ॥
१३०१ पावमानीर्दधन्तु न इमं लोकमथो अमुम् । कामान्तसमर्धयन्तु नो देवीर्देवैः समाहृताः ॥ ४ ॥
१३०२ येन देवाः पवित्रेणात्मानं पुनते सदा । तेन सहस्रधारेण पावमानीः पुनन्तु नः ॥ ५ ॥
१३०३ पावमानीः स्वस्त्ययनीस्ताभिर्गीच्छति नान्दनम् ।
पुण्यांश्च भक्षान्भक्षयत्यमृतत्वं च गच्छति ॥ ६ ॥ ॥ ८(ती) ॥
॥ इति सप्तमः खण्डः ॥ ७ ॥ [धा० ४४ । उ० १ । स्व० ४]
- १३०४ अगन्म महा नमसा यविष्ठं यो दीदाय समिद्धः स्वे दुरोणे ।
चित्रभानुं रोदसी अन्तरुवीं स्वाहुतं विश्वतः प्रत्यञ्चम् ॥ १ ॥

१३१९ श्रायन्त इव सूर्य विश्वेदिन्द्रस्य भक्षत । वसूनि जातो जनिमान्योजसा प्रति भागं न दीधिमः ॥ १ ॥

१३२० अलषिराति वसुदामुप स्तुहि भद्रा इन्द्रस्य रातयः ।

यो अस्य कामं विधतो न रोषति मनो दानाय चोदयन् ॥ २ ॥ ॥१४(लू)॥

[धा० १९ । उ० नास्ति । स्व० ६]

१३२१ यत इन्द्र भयामहे ततो नो अभयं कृधि । मघवन् छग्धि तव तन्न ऊतये वि द्विषो वि मृथो जहि ॥ १ ॥

१३२२ त्वं हि राधसस्यते राधसो महः क्षयस्यासि विधर्ता ।

तं त्वा वयं मघवान्निन्द्र गिर्वणः सुतावन्तो हवामहे ॥ २ ॥ ॥१५(वा)॥

इति दशमः खण्डः ॥ १० ॥ [धा० २० । उ० ३ । स्व० २]

१३२३ त्वं सोमासि धारयुर्मन्द्र ओजिष्ठो अध्वरे । पवस्व मंहयद्रयिः

१३२४ त्वं सुतो मदिन्तमो दधन्वान्मत्सरिन्तमः । इन्दुः सत्राजिदस्तुतः

१३२५ त्वं सुष्वाणो अद्रिभिरभ्यर्ष कनिकदत् । सुमन्तं शुष्ममा भर ॥ ३ ॥ ॥१६(ली)॥

[धा० १४ । उ० नास्ति । स्व० ४]

१३२६ पवस्व देववीतय इन्द्रो धाराभिरोजसा । आ कलशं मधुमान्तसोम नः सद्ः ॥ १ ॥

१३२७ तव द्रप्सा उदमुत इन्द्रे मदाय चावृधुः । त्वां देवासो अमृताय कं पपुः ॥ २ ॥

१३२८ आ नः सुतास इन्द्रवः पुनाना धावता रयिम् । वृष्टिद्यावो रीत्यापः स्वर्षिदः ॥ ३ ॥ ॥१७(वौ)॥

[धा० १५ । उ० नास्ति । स्व० नास्ति]

१३२९ परि त्यं ह्येतं हरिं वभ्रुं पुनन्ति वारेण । यो देवान्निश्वा इत्यपरि मदेन सह गच्छति ॥ १ ॥

१३३० द्वियं पञ्च स्वयशसं सखायो अद्रिसंहतम् । प्रियमिन्द्रस्य काम्यं प्रस्नापयन्त ऊर्मयः ॥ २ ॥

१३३१ इन्द्राय सोम पातवे वृत्रघ्ने परि विच्यसे । नरे च दक्षिणावते वीराय सदनासदे ॥ ३ ॥ ॥१८(जी)॥

[धा० २२ । उ० ३ । स्व० ४]

१३३२ पवस्व सोम महं दक्षायाश्वो न निको वाजी धनाय ॥ १ ॥

१३३३ प्र ते सोतारो रसं मदाय पुनन्ति सोमं महं शुम्नाय ॥ २ ॥

१३३४ शिशुं जज्ञानं हरिं मृजन्ति पवित्रं सोमं देवेभ्य इन्दुम् ॥ ३ ॥ ॥१९(का)॥

[धा० ११ । उ० १ । स्व० २]

१३३५ उपो षु जातमप्युरो गोभिर्भङ्ग परिष्कृतम् । इन्दुं देवा अयासिषुः ॥ १ ॥

१३३६ तमिद्रं धन्तु नो गिरो वत्सं सशिश्नरीरिव । ये इन्द्रस्य हृदं सनिः ॥ २ ॥

- १३३७ अर्षा नः सोम शं गवे धुक्षस्व पिप्युषीमिधम् । चर्षा समुद्रमुक्थ्य ॥ ३ ॥ ॥२०(ही)॥
 ॥ इति एकादशः खण्डः ॥ ११ ॥ [धा० ११। ७० नास्ति । स्व० ४]
- १३३८ आ धा ये अग्निमिन्धते स्तृणन्ति बर्हिंराहुषक् । येषामिन्द्रो युवा सखा ॥ १ ॥
 १३३९ बृहन्निदिधम एषां भूरि शस्त्रं पृथुः स्वहः । येषामिन्द्रो युवा सखा ॥ २ ॥
 १३४० अयुद्ध इद्युथा वृतं शूर आजति सत्वभिः । येषामिन्द्रो युवा सखा ॥ ३ ॥ ॥२१(उ)॥
 [धा० ३। ३०२। स्व० १]
- १३४१ य एक इद्विदयते वसु मर्ताय दाशुषे । ईशानो अग्रतिष्कृत इन्द्रो अङ्ग ॥ १ ॥
 १३४२ यश्चिद्धि त्वा बहुभ्य आ सुतावाः आविधासति । उग्रं तत्पत्यते शव इन्द्रो अङ्ग ॥ २ ॥
 १३४३ कदा मर्तमराधसं पदा क्षुस्पमिव स्फुरत् । कदा नः शुश्रवद्विर इन्द्रो अङ्ग ॥ ३ ॥ ॥२२(कि)॥
 [धा० ११। ७०। १। स्व० ३]
- १३४४ गायन्ति त्वा गायत्रिणोऽर्चन्त्यर्कमर्किणः । ब्रह्माणस्त्वा शतक्रत उङ्गं शमिव येमिरे ॥ १ ॥
 १३४५ यत्सानोः सान्वाहो भूर्यस्पष्ट कर्त्वेम् । तदिन्द्रो अर्थे चेतति यूथेन वृष्णरेजति ॥ २ ॥
 १३४६ युष्वा हि केशिना हरी वृषणा कश्यप्रा । अथा न इन्द्र सोमपा गिरामुपश्रुति चर ॥ ३ ॥ ॥२३(वी)॥
 ॥ इति द्वादशः खण्डः ॥ १२ ॥ [धा० २५। ३०३। स्व० ४]

इति पञ्चमप्रपाठके द्वितीयोऽर्धः, पञ्चमप्रपाठकश्च समाप्तः ॥ ५-२ ॥

॥ इति दशमोऽध्यायः ॥ १० ॥

अथ एकादशोऽध्यायः ।

[१]

अथ षष्ठप्रपाठके प्रथमोऽर्धः ॥ ६ ॥

(१-११) मेधातिथिः काण्वः, २, १० वसिष्ठो मैत्रावरुणिः, ३ प्रगाथः काण्वः, ४ पराशरः शाक्यः, ५ प्रगाथो वीरः काण्वः, ६ मेधातिथिः काण्वः, ७ अथरुणस्त्रैवृष्णः, ८ असदस्युः पौरुकुत्स्यः, ९ अस्यो विष्ण्या ऐश्वराः, १० द्विरण्यस्तूप आङ्गिरसः, १० सार्षराज्ञी ॥ १ आपोसूक्तं = (१ इधमः समिद्रोऽमिर्वा, २ तनूनपात्, ३ नरासंस, ४ इहः); २ आदित्यः, ३, ५-६ इन्द्रः, ४, ७-९ पवमानः सोमः, १० अग्निः, ११ आत्मा, सूर्यो वा । १-३ ११ गायत्री; ४ त्रिष्टुप्; ५-६ प्रगाथः = (विषमा बृहती, समा सतो बृहती); ७ विपिलिकमध्या अनुष्टुप्; ८ द्विषदा विराट्; ९ जगती; १० विराट् ॥

- १३४७ सुषमिन्द्रो न आ वह देवाः अग्ने हविष्मते । होतः पावक यक्षि च ॥ १ ॥
 १३४८ मधुमन्तं तनूनपाद्यज्ञं देवेषु नः कवे । अद्या कृणुहयूतये ॥ २ ॥
 १३४९ नगाशः समिद्ध प्रियमस्मिन्त्यज्ञ उप ह्वये । मधुजिह्वं हविष्कृतम् ॥ ३ ॥

१३५० अग्ने सुखतमे रथे दवाꣳ ईडित आ वह । असि होता मनुर्हितः ॥ ४ ॥ ॥ १(रा) ॥

[धा० १८ । उ० नास्ति । स्व० २]

१३५१ यदद्य सूर उदितेऽनागा मित्रो अर्यमा । सुवाति सविता भगः ॥ १ ॥

१३५२ सुप्रावीरस्तु स क्षयः प्र नु यामन्त्सुदानवः । ये नो अꣳहोऽतिप्रिति ॥ २ ॥

१३५३ उत स्वराजो अदितिरदꣳधस्य व्रतस्य ये । महो राजान ईशते ॥ ३ ॥ ॥ २(खि) ॥

[धा० ११ । उ० २ । स्व० ३]

१३५४ उ त्वा मदन्तु सोमाः कृणुष्व राधो अद्रिवः । अव ब्रह्मद्विषो जहि ॥ १ ॥

१३५५ पदा पणीनराधसो नि बाधस्व महाꣳ असि । न हि त्वा कश्च न प्रति ॥ २ ॥

१३५६ त्वमीशिषे सुतानामिन्द्र त्वमसुतानाम् । त्वꣳ राजा जनानाम् ॥ ३ ॥ ॥ ३(डि) ॥

॥ इति प्रथमः खण्डः ॥ १ ॥

[धा० १३ । उ० २ । स्व० ३]

१३५७ आ जागृविर्विप्र ऋतं मतीनाꣳ सोमः पुनानो असदच्चमूषु ।

सपन्ति यं मिथुनासो निकामा अध्वर्यवो रथिरासः सुहस्ताः ॥ १ ॥

१३५८ स पुनान उप सुरे दधान ओभे अप्रा रोदसी वी ष आवः ।

प्रिया चिचस्य प्रियसास ऊती सतो धनं कारिणे न प्र यꣳसत् ॥ २ ॥

१३५९ स वर्धिता वर्धनः पूयमानः सोमो मीढवाꣳ अभि नो ज्योतिषावित् ।

यत्र नः पूर्वे पितरः पदज्ञाः स्वर्विदो अभि गा अद्रिमिष्णन् ॥ ३ ॥ ॥ ४(ते) ॥

[धा० १५ । उ० १ । स्व० ८]

१३६० मा च्चिदन्यद्वि शꣳसत सखायो मा रिषण्यत ।

इन्द्रमित्स्तोता वृषणꣳ सचा सुते मुहु रुक्था च शꣳसत ॥ १ ॥

१३६१ अवक्रक्षिणं वृषभं यथा जुवं गां न चर्षणीसहम् ।

विद्वेषणꣳ संवननमुभयङ्करं मꣳद्विष्टमुभयाविनम् ॥ २ ॥ ५ ॥ (यी) ॥

[धा० १७ । उ० ना । स्व० ४]

१३६२ उदु त्ये मधुमत्तमा गिरः स्तोमास ईरते । सत्राजितो धनसा अक्षितोतयो वाजयन्तो रथा इव ॥ १ ॥

१३६३ कण्वा इव भृगवः सूर्या इव विश्वमिद्धीतमाशत ।

इन्द्रꣳ स्तोमेभिर्मह्यन्त आयवः प्रियमेधासो अस्वरन् ॥ २ ॥ ॥ ६(ला) ॥

[धा० १४ । उ० नास्ति । स्व० २]

- १३६४ ^{२३१ २३ १२ ३१२ ३ १ २ ३१ २ ३२ ३१ २ ३१२} पर्युषु प्र धन्व वाजसातये परि वृत्राणि सक्षणिः । द्विषस्तरध्या ऋणया न ईरसे ॥ १ ॥
- १३६५ ^{१ २ ३१ २ ३१२ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ १ २ ३ १ २ ३ १ २} अजीजनो हि पवमान सूर्ये विधारे शकमना पयः । गोजीरया रंहमाणः पुरंध्या ॥ २ ॥
- १३६६ ^{२३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} अनु हि त्वा सुतं सोम मदामसि ॥ ३ ॥ ॥ ७(ल)॥
[धा० ९ । उ० नास्ति । स्व० १]
- १३६७ ^{२ ३ १ २ १} परि प्र धन्व ॥ १ ॥
- १३६८ ^{३ १ २ २ ३ १ २ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २} एवामृताय महे क्षयाय स शुक्रो अर्ष दिव्यः पीयूषः ॥ २ ॥
- १३६९ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ २} इन्द्रस्ते सोम सुतस्य पेयात्कृत्वे दक्षाय विश्वे च देवाः ॥ ३ ॥ ॥ ८(ला)॥
॥ इति द्वितीयः खण्डः ॥२॥ [धा० ९ । उ० नास्ति । स्व० २]
- १३७० ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} सूर्यस्येव रश्मयो द्रावयित्नवो मत्सरासः प्रसुतः साकमीरते ।
^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ २ ३ २} तन्तुं ततं परि सर्गास आशवो नेन्द्रादृते पवते धाम किं चन ॥ १ ॥
- १३७१ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} उपो मतिः पृच्यते सिच्यते मधु मन्द्राजनी चोदते अन्तरासनि ।
^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} पवमानः सन्तनिः सुन्वतामिव मधुमान् द्रप्सः परि वारमर्षति ॥ २ ॥
- १३७२ ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ २} उक्षा मिमेते प्रति यन्ति धेनवो देवस्य देवीरूप यन्ति निष्कृतम् ।
^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} अत्यकमीदर्जुनं वारमव्ययमत्कं न निकं परि सोमो अव्यत ॥ ३ ॥ ॥ ९(ग)॥
[धा० २६ । उ० ३ । स्व० १]
- १३७३ ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} अग्निं नरो दीधितिभिर्गणयोर्हस्तच्युतं जनयत प्रशस्तम् । दूरेदृशं गृहपतिमथव्युम् ॥१॥
- १३७४ ^{२ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} तमग्निमस्ते वसवो न्युण्वन्त्सुप्रतिचक्षमवसे कुताश्चित् । दक्षाय्यो यो दम आस नित्यः ॥२॥
- १३७५ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} प्रेद्धो अग्ने दीदिहि पुरो नोऽजस्रया सूर्या यविष्ठ । त्वां शश्वन्त उप यन्ति वाजाः ॥३॥ ॥१०(डी)॥
[धा० २८ । उ० ३ । स्व० ४]
- १३७६ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} आयं गौः पृश्निकमीदसदन्मातरं पुरः । पितरं च प्रयन्त्स्वः ॥ १ ॥
- १३७७ ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} अन्तश्चरति रोचनस्य प्राणादपानती । व्यख्यन्महिषो दिवम् ॥ २ ॥
- १३७८ ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} त्रिंशद्दाम वि राजति वाक्पतङ्गाय धीयते । प्रति वस्तोरह द्युभिः ॥ ३ ॥ ॥११(छि)॥
॥ इति तृतीयः खण्डः ॥३॥ [धा० १७ । उ० २ । स्व० ३]

इति षष्ठप्रपाठके प्रथमोऽर्धः ॥ ६-१ ॥

एकादशोऽध्यायः समाप्तः ॥ ११ ॥

अथ द्वादशोऽध्यायः ।

[२]

अथ षष्ठप्रपाठके द्वितीयोऽर्धः ॥६-२॥

(१-२०) १ (१-२) गोतमो राहूगणः; १ (३), ८, ११ वसिष्ठो मैत्रावरुणिः; २, ७ भरद्वाजो बार्हस्पत्यः; ३ प्रजा-
पतिवैश्वामित्रो वाच्यो वा; ४, १३ सोमरिः काण्वः; ५ मेघातिथि-मेघ्यातिथी काण्वौ; ६ (१) ऋजिष्वा भारद्वाजः;
६ (२) ऊर्ध्वसद्या आंगिरसः; ९ तिरश्चीराङ्गिरसः; १० सुतंभर आत्रेयः; १२, १९ नृमेघ-पुरुमेघावाङ्गिरसौ;
१४ शुभःशेष आजीगर्तिः; १५ नोधा गौतमः १६ मेघ्यातिथिः काण्वः; १७ रेणुवैश्वामित्रः; १८ कुत्स आङ्गि-
रसः; २० अगस्त्यो मैत्रावरुणः ॥ १-२, ७, १०, १३-१४ अग्निः; ३, ६, ८, ११, १५, १७-१८ पवमानः
सोमः; ४, ५, ९, १२, १६, १९, २० इन्द्रः ॥ १-२, ७, १०, १४, गायत्री; ३, ९, १९ (१-२) २०
(२-३) अनुष्टुप्; ४, ६-१३ काकुभः प्रगाथः = (विषमा ककुप्, समा सतोबृहती); ५, १९
(३), बृहती; ८, ११, १५, १८ त्रिष्टुप्; १२, १६ प्रगाथः = (विषमा बृहती, समा सतोबृहती);
१७ जगती; २० (१) स्कन्धोग्रीवी बृहती ॥

- १३७९ उपप्रयन्तो अध्वरं मन्त्रं वोचेमाग्रये । आरे अस्मे च शृण्वते ॥ १ ॥
- १३८० यः स्त्रीहितीषु पूर्यः संजग्मानासु कृष्टिषु । अरक्षदाशुषे गयम् ॥ २ ॥
- १३८१ स नो वेदो अमात्यमग्नी रक्षतु शन्तमः । उतास्मान्पात्व रंहसः ॥ ३ ॥
- १३८२ उत ब्रुवन्तु जन्तव उदग्निर्वृत्रहाजनि । धनञ्जयो रणेरणे ॥ ४ ॥ ॥१(ति) ॥
॥ इति प्रथमः खण्डः ॥ १ ॥ [धा० १९ । उ० १ । स्व० ३]
- १३८३ अग्ने युंश्वा हि ये तवाश्वासो देव साधवः । अरं वहन्त्याशवः ॥ १ ॥
- १३८४ अच्छा नो याह्या वहाभि प्रयासि वीतये । आ देवान्त्सोमपीनये ॥ २ ॥
- १३८५ उदग्ने भारत शुमदजस्त्रेण दविद्युतत् । शोचा वि भाह्यजर ॥ ३ ॥ ॥२(यी) ॥
[धा० १७ । उ० नास्ति । स्व० ४]
- १३८६ प्र सुन्वानायान्धसो मर्तो न वष्ट तद्वचः । अप श्वानमराधस हता मखं न भृगवः ॥ १ ॥
- १३८७ आ जामिरत्के अव्यत भुजे न पुत्र ओण्योः । सरज्जारो न योषणां वरो न योनिमासदम् ॥ २ ॥
- १३८८ स वीरो दक्षसाधनो वि यस्तस्तम्भ रोदसी । हरिः पवित्रे अव्यत वेधा न योनिमासदम् ॥ ३ ॥ ॥३(खै) ॥
[धा० २१ । उ० २ । स्व० ८]
- १३८९ अभ्रातृव्यो अना त्वमनापिरिन्द्र जनुषा सनादासि । युधेदापित्वमिच्छसे ॥ १ ॥
- १३९० न की रेवन्तसख्याय विन्दसे पीयन्ति ते सुराश्वः ।
यदा कृणोषि नदनुसमूहस्यादित्पितेव ह्ययसे ॥ २ ॥ ॥ ४(पि) ॥
[धा० १५ । उ० १ । स्व० ३]

१३९१ आ त्वा सहस्रमा शतं युक्ता रथे हिरण्यये । ब्रह्मयुजो हरय इन्द्र केशिनो वहन्तु सोमपीतये ॥ १ ॥
 १३९२ आ त्वा रथे हिरण्यये हरी मयूरशेष्या । शितिपृष्ठा वहतां मध्वो अन्धसो विवक्षणस्य पीतये ॥ २ ॥
 १३९३ पिबा त्वशस्य गर्विणः सुतस्य पूर्वपा इव । परिष्कृतस्य रसिन इयमासुतिश्चारुमदाय पत्यते॥३॥५(प)
 [धा० २० । उ० १ । स्व० १]

१३९४ आ सौता परि विश्वताश्वं न स्तोममन्तुरं रजस्तुरम् । वनप्रक्षमुदप्रुतम् ॥ १ ॥
 १३९५ सहस्रधारं वृषमं पयोदुहं प्रियं देवाय जन्मने ।
 ऋतेन य ऋतजातो विवावृधे राजा देव ऋतं बृहत् ॥ २ ॥ ॥६(या)॥
 ॥ इति द्वितीयः खण्डः ॥२॥ [धा० १२ । उ० नास्ति । स्व० २]

१३९६ अग्निवृत्राणि जङ्घनद्रविणस्युर्विपन्यथा । समिद्धः शुक्र आहुतः ॥ १ ॥
 १३९७ गर्भं मातुः पितुः पिता विद्विद्युतानो अक्षरे । सीदन्मृतस्य योनिमा ॥ २ ॥
 १३९८ ब्रह्म प्रजावदा भर जातवेदो विचर्षणे । अग्ने यद्दीदयदिवि ॥ ३ ॥ ॥७(व)॥
 [धा० १० । उ० नास्ति । स्व १]

१३९९ अस्य प्रेष्ठा हेमना पूयमानो देवो देवेभिः समपृक्त रसम् ।
 सुतः पवित्रं पर्येति रेभन्मितेव सन्न पशुमन्ति होता ॥ १ ॥
 १४०० भद्रा वस्त्रा समन्याश्च वसानो महान्कविर्निवचनानि शंसन् ।
 आ वच्यस्व चम्वोः पूयमानो विचक्षणो जाशुविदेववीतौ ॥ २ ॥
 १४०१ समु प्रियो मुज्यते सानो अव्ये यशस्तरो यशसां क्षेतो अस्मे ।
 अभि स्वर धन्वा पूयमानो यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः ॥ ३ ॥ ॥८(रि)॥
 [धा० १८ । उ० नास्ति । स्व० ३]

१४०२ एतो न्विन्द्रस्तवाम शुद्धं शुद्धेन सान्ना । शुद्धैरुक्थैर्वावृध्वांसं शुद्धैराशीर्वाग्ममत्तु ॥ १ ॥
 १४०३ इन्द्र शुद्धो न आ गहि शुद्धः शुद्धाभिरूतिभिः । शुद्धो रयि वि धारय शुद्धो ममाङ्घ्रि सोम्य ॥ २ ॥
 १४०४ इन्द्र शुद्धो हि नो रयिः शुद्धो रत्नानि दाशुषे ।
 शुद्धो वृत्राणि जिघ्रसे शुद्धो वाजं सिषाससि ॥ ३ ॥ ॥९(यी)॥
 ॥ इति तृतीयः खण्डः ॥ ३ ॥ [धा० १२ । उ० नास्ति । स्व० ४]

१४०५ अग्ने स्तोमं मनामहे सिधमद्य दिविस्पृशः । देवस्य द्रविणस्यवः ॥ १ ॥
 १४०६ अग्निजुषत नो गिरो होता यो मानुषेष्वा । स यक्षदैव्यं जनम् ॥ २ ॥

- १४०७ त्वमग्ने सप्रथा असि जुष्टो होता वरेण्यः । त्वया यज्ञं वि तन्वते ॥ ३ ॥ ॥१०(रि)॥
[धा० १३ । उ० नास्ति । स्व० ३]
- १४०८ अभि त्रिपृष्ठं वृषणं वयोधामङ्गोषिणमवावशंत वाणीः ।
वना वसानो वरुणो न सिन्धुर्वि रत्नधा द्यते वार्याणि ॥ १ ॥
१४०९ शूरग्रामः सर्ववीरः सहावान् जेता पवस्व सनिता धनानि ।
तिग्मायुधः क्षिप्रधन्वा समत्स्वपाढः साह्वान्पृतनासु शत्रून् ॥ २ ॥
१४१० उरुगव्यूतिरभयानि कृण्वन्त्समीचीने आ पवस्वा पुरन्धी ।
अपः सिषासन्नुपसः स्वऽर्गाः सं चिक्रदो महो अस्मभ्यं वाजान् ॥ ३ ॥ ॥११(५)॥
[धा० ३० । उ० १ । स्व० ६]
- १४११ त्वमिन्द यशा अस्यजीषी शवसस्पतिः । त्वं वृत्राणि ह२ स्यप्रतीन्येक इत्पुर्वेनुत्तश्चर्षणीभृतिः ॥१॥
१४१२ तमु त्वा नूनमसुर प्रचैतसं राधो भागमिवेमहे ।
महीव कृत्तिः शरणा त इन्द्र प्र ते सुम्ना नो अशनवन् ॥ २ ॥ ॥१२(त)॥
[धा० १४ । उ० १ । स्व० १]
- १४१३ यजिष्ठं त्वा ववृमहे देवं देवत्रा होतारममर्त्यम् । अस्य यज्ञस्य सुक्रतुम् ॥ १ ॥
१४१४ अपां नपातं सुभगं सुदीदितिमग्निमु श्रेष्ठशोचिषम् ।
स नो मित्रस्य वरुणस्य सो अपामा सुस्रं यक्षते दिवि ॥ २ ॥ ॥१३(ता)॥
[धा० १४ । उ० १ । स्व० २]
- १४१५ यमग्ने पृत्सु मर्त्यमवा वाजेषु यं जुनाः । स यन्ता शश्वतीरिपः ॥ १ ॥
१४१६ न किरस्य सहन्त्य पर्येता कयस्य चित् । वाजो अस्ति श्रवाग्र्यः ॥ २ ॥
१४१७ स वाजं विश्वचर्षणिरर्वद्विरस्तु तरता । विप्रभिरस्तु सनिता ॥ ३ ॥ ॥१४(ठा)॥
[धा० १८ । उ० २ । स्व० २]
- १४१८ साकमुक्षो मर्जयन्त स्वसारो दश धीरस्य धीतयो धनुत्रीः ।
हारिः पर्यद्रवज्जाः सूर्यस्य द्रोणं ननक्षे अत्यो न वाजी ॥ १ ॥
१४१९ सं मातृभिर्न शिशुर्वावशानो वृषा दधन्वे पुरुवारो अद्भिः ।
मर्यो न योषामभि निष्कृतं यन्त्सं गच्छते कलश उस्त्रियाभिः ॥ २ ॥

- १४२० उत प्र पिप्य ऊधरन्ध्याया इन्दुधाराभिः सञ्चते सुमेधाः ।
 मूर्धानं गावः पयसा चमूष्वभि श्रीणन्ति वसुभिर्नैः ।
 ॥ ३ ॥ ॥ १५ (वृ) ॥
 [धा० ३० । उ० नास्ति । स्व० ६]
- १४२१ पिबा सुतस्व रसिनो मत्स्वा न इन्द्र गोमतः ।
 आपिनो वोधि सधमाद्ये वृधेऽस्माँ अवन्तु ते धियः ।
 ॥ १ ॥
- १४२२ भूयाम ते सुमतौ वाजिनो वयं मा न स्तरभिमातये ।
 अस्माँ चित्राभिरवतादभिष्टिभिरा नः सुश्लेषु यामय ।
 ॥ २ ॥ ॥ १६ (ल) ॥
 [धा० १४ । उ० नास्ति । स्व० १]
- १४२३ त्रिरस्मै सप्त धेनवो दुदुह्निरे सत्यामाशिरं परमे व्योमनि ।
 चत्वार्यन्या भुवनानि निर्णिजे चारूणि चक्रे यद्वैतैरवधत् ।
 ॥ १ ॥
- १४२४ स भक्षमाणो अमृतस्य चारुण उभे द्यावा काव्येना वि शश्रथे ।
 तेजिष्ठा अपो मंहना परि व्यत यदी देवस्य श्रवसा सदो विदुः ।
 ॥ २ ॥
- १४२५ ते अस्य सन्तु कैतवोऽमृत्यवोऽदाभ्यासो जनुषी उभे अनु ।
 येभिर्नृम्णा च देव्या च पुनत आदिद्राजानं मनना अगृभ्णत ।
 ॥ ३ ॥ ॥ १७ (चे) ॥
 ॥ इति पञ्चमः खण्डः ॥ ५ ॥
 [धा० ३२ । उ० १ । स्व० ७]
- १४२६ अभि वायुं वीत्यर्षा गृणानोऽभि मित्रावरुणा पूयमानः ।
 अभी नरं धीजवनं रथेष्टामभीन्द्रं वृषणं वज्रवाहुम् ।
 ॥ १ ॥
- १४२७ अभि वस्त्रा सुवसनान्यर्षाभि धेनूः सुदुधाः पूयमानः ।
 अभि चन्द्रा भतेव नो हिरण्याभ्यश्वात्रथिनो देव सोम ।
 ॥ २ ॥
- १४२८ अभी नो अर्ष दिव्या वसून्यभि विश्वा पार्थिवा पूयमानः ।
 अभि येन द्रविणमश्वामाभ्यार्षयं जभदग्निवज्रः ।
 ॥ ३ ॥ ॥ १८ (ख) ॥
 [धा० २१ । उ० २ । स्व० ७]
- १४२९ यज्जायथा अपूर्व्यं मघवन्वृत्रहत्याय । तत्पृथिवीमप्रथयस्तदस्तभ्ना उतो दिवम् ॥ १ ॥
- १४३० तत्ते यज्ञो अजायत तदकं उत हस्कृतिः । तद्विश्वमभिभूरसि यज्जातं यच्च जन्त्वम् ॥ २ ॥
- १४३१ आमासु पक्मैरय आ सूर्यं रोहयो दिवि ।
 ग्रमं न सामं तपता सुवृक्तिभिर्जुष्टं गिर्वणसे बृहत् ।
 ॥ ३ ॥ ॥ १९ (पे) ॥
 (धा० ३० । उ० १ । स्व० ७)

- १४३२ मत्स्यपायि ते महः पात्रस्येव हरिवो मत्सरो मदः । वृषा ते वृष्ण इन्दुर्वाजी सहस्रसातमः ॥ १ ॥
- १४३३ आ नस्ते गन्तु मत्सरो वृषा मदो वरेण्यः । सहावा इन्द्र सानसिः पृतनाषाडमर्त्यः ॥ २ ॥
- १४३४ त्वं हि शूरः सनिता चोदयो मनुषा रथम् ।
सहावान्दस्युमव्रतमोषः पात्रं न शोचिषा ॥३॥ (२०)वि॥

॥ इति षष्ठः खण्डः ॥ ६ ॥ [धा० २५ । उ० ३ । स्व० ३]
॥ इति षष्ठप्रपाठके द्वितीयोऽर्धः ॥ ६-२ ॥
इति द्वादशोऽध्यायः समाप्तः ॥ १२ ॥

अथ त्रयोदशोऽध्यायः ।

[३]

अथ षष्ठप्रपाठके तृतीयोऽर्धः ॥ ६-३ ॥

- (१-२०) १ कविर्भागवः; २, ९, १६ भरद्वाजो बार्हस्पत्यः; ३ असितः काश्यपो देवको वा, ४ सुकक्षः आंगिरसः;
५ विश्राट्सौर्यः; ६, ८ वसिष्ठो मैत्रावरुणिः; १०-१७ भागवः प्रागाथः; १०, १७ विश्वामित्रो गाथिनः; ११ मेधातिथिः
काण्वः; १२ शतं वैखानसाः; १३ यजत आत्रेयः; १४ मधुच्छन्दा वैश्वामित्रः; १५ उशना काण्वः; १८ हर्षतः प्रागाथः;
१९ बृहद्दिव आथर्वणः; २० गुत्समदः शौनकः ॥ १, ३, १५ पवमानः सोमः; २, ४, ६, ७, १४, १९, २०
इन्द्रः; ८ सरस्वान्; ९ सरस्वती; १० सविता; ११ ब्रह्मणस्पतिः; १२ अग्निः पवमानः; १३ मित्रावरुणौ;
१६-१८ अग्निः; १८ हवींषि वा; ५ सूर्यः ॥ १, ३-४, ८-१४, १६ (२-३) १८ गायत्री; २ (१-३)
अनुष्टुप्, २ (४) बृहती, ६, ७ प्रगाथः=(विषमा बृहती, समा सतोबृहती); १६ (१) वर्धमाना,
१९ त्रिष्टुप्; २० (१) अष्टिः; २० (२-३) अतिशक्ती, ५ जगती ॥ १५
- १४३५ पवस्व वृष्टिमा सु नोऽपामूर्मि दिवस्परे । अयक्ष्मा बृहतीरिषः ॥ १ ॥
- १४३६ तथा पवस्व धारया यया गाव इहागमन् । जन्यास्व उप नो गृहम् ॥ २ ॥
- १४३७ घृतं पवस्व धारया यज्ञेषु देववीतमः । अस्मभ्यं वृष्टिमा पव ॥ ३ ॥
- १४३८ स न ऊर्जे व्यञ्ज्ययं पवित्रं धाव धारया । देवासः शृणवन् हि कम् ॥ ४ ॥
- १४३९ पवमानो असिष्यदद्रक्षा संस्यपजङ्घनत् । प्रत्नवद्वीचयत्रुचः ॥ ५ ॥ (१) ॥ (१) ॥ (१) ॥
[धा० २२ । उ० १ । स्व० ४]
- १४४० प्रत्यस्मै पिपीषते विश्वानि विदुषे भर । अरङ्गमाय जग्मयेऽपश्चादध्वने नरः ॥ १ ॥
- १४४१ एमेनं प्रत्येतन सोमेभिः सोमपातमम् । अमत्रेभिर्नृजीषिणामिन्द्रं सुतोभिरिन्दुभिः ॥ २ ॥
- १४४२ यदी सुतोभिरिन्दुभिः सोमेभिः प्रतिभूषथ । वेदा विश्वस्य मेधिरो धृषत्तन्मिदेषते ॥ ३ ॥
- १४४३ अस्माअस्मा इदन्धसोऽध्वर्यो प्र भरा सुतम् । कुवित्समस्य जैन्यस्य शर्धतोऽभिशास्तेरवस्वरत् ४ ॥ (२) ॥ (३) ॥
॥ इति प्रथमः खण्डः ॥ १ ॥ [धा० २३ । उ० २ । स्व० १]

- १४४४ ^{३ २ ३ १ २ २ ३ १ २ ३ १ २ १ २ ३ १ २} वध्रवे नु स्वतवसेऽरुणाय दिविस्पृशे । सोमाय गाथमर्चत ॥ १ ॥
- १४४५ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ २ ३ १ २ ३ १ २} हस्तच्युतेभिरद्रिभिः सुतं सोमं पुनीतन । मध्वावा धावता मधु ॥ २ ॥
- १४४६ ^{२ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ २ ३ १ २} नमसेदुप सीदत दध्नेदभि श्रीणीतन । इन्दुमिन्द्रे दधातन ॥ ३ ॥
- १४४७ ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ २} अमित्रहा विचर्षणिः पवस्व सोम शं गवे । देवेभ्यो अनुकामकृत् ॥ ४ ॥
- १४४८ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} इन्द्राय सोम पातवे मदाय परि विच्यसे । मनश्चिन्मनलस्पतिः ॥ ५ ॥
- १४४९ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ २} पवमान सुवीर्यं रथिं सोम रिरीहि णः । इन्द्रविन्द्रेण नो युजा ॥ ६ ॥ ३(यू) ॥

[धा० ३२ । उ० नास्ति । स्व० ६]

- १४५० ^{२ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ १ २} उद्धेदभि श्रुतामघं वृषभं नयोपसम् । अस्तारमेषि सूर्य ॥ १ ॥
- १४५१ ^{२ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} नव यो नवति पुरो विभेद बाह्वोजसा । अहिं च वृत्रहावधीत् ॥ २ ॥
- १४५२ ^{२ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} स न इन्द्रः शिवः सखाश्वावद्रोमद्यवम् । उरुधारेव दोहते ॥ ३ ॥ ४(ती) ॥

॥ इति द्वितीयः खण्डः ॥ २ ॥ [धा० ९ । उ० १ । स्व० ४]

- १४५३ ^{३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} विभ्राड् बृहत्पिबतु सोम्यं मध्वायुर्दधद्यज्ञपतावविहुतम् । ॥ १ ॥
- १४५४ ^{३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} विभ्राड् बृहत्सुभृतं वाजसातमं धर्मं दिवो धरुणे सत्यमर्पितम् । ॥ २ ॥
- १४५५ ^{३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} इदं श्रेष्ठं ज्योतिषां ज्योतिरुत्तमं विश्वजिद्धनजिदुच्यते बृहत् । ॥ ३ ॥ ५(जि)

[धा० २७ । उ० ३ । स्व० ३]

- १४५६ ^{१ ३ १ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} इन्द्रं कर्तुं न आ भर पिता पुत्रेभ्यो यथा । शिक्षा णो अस्मिन्पुरुहूत यामनि जीवा ज्योतिरशीमहि ॥ १ ॥
- १४५७ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} मा नो अज्ञाता वृजना दुराध्योऽ माशिवासोऽव क्रमुः । ॥ २ ॥ ६(ल) ॥

[धा० ९ । उ० नास्ति । स्व० १]

- १४५८ ^{३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} अद्याद्या श्वःश्व इन्द्रं त्रास्व परं च नः । विश्वा च नो जरितुन्सत्पते अहा दिवा नक्तं च रक्षिषः ॥ १ ॥
- १४५९ ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} प्रभङ्गी शूरो मघवा तुवीमघः सम्मिश्रो वीर्याय कम् । ॥ २ ॥ ७(वी) ॥

॥ इति तृतीयः खण्डः ॥ ३ ॥ [धा० १५ । उ० नास्ति । स्व० ४]

- १४६० ^{३ २ ३ १ २} ^{३ १ २ ३ १ २} ^{१ २} जनीयन्ती न्वग्रथः पुत्रीयन्तः सुदानवः । सरस्वन्तं हवावहे ॥ १ ॥ ॥८(रौ) ॥
[धा० ३ । उ० नास्ति । स्व० नास्ति]
- १४६१ ^{३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २} ^{१ २ ३} ^{१ २} उत नः प्रिया प्रियासु सतस्वसा सुजुष्टा । सरस्वती स्तोम्या भूत ॥ १ ॥ ॥ ९(हौ) ॥
[धा० १ । उ० नास्ति । स्व० नास्ति]
- १४६२ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} ^{२ ३ १ २} ^{३ १ २} तत्सावितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्य धीमहि । धियो यो नः प्रचोदयात् ॥ १ ॥
- १४६३ ^{३ २ ३ १ २} सोमानां स्वरणं । ॥ २ ॥
- १४६४ ^{२ ३ १ २} ^३ अग्न आयूँपि पवसे । ॥ ३ ॥ ॥१०(य) ॥
[धा० २ । उ० नास्ति । स्व० १]
- १४६५ ^{१ २} ^{३ १ २} ता नः शक्तं पार्थिवस्य ॥ १ ॥
- १४६६ ^{३ २ ३ १ २ ३ १ २} ^{३ १ २} ^{३ १ २ ३ १ २} ऋतमृतेन सपन्तेपिरं दक्षमाशाते । अद्रुहा देवो वधेते ॥ २ ॥
- १४६७ ^{३ १ २} ^{३ १ २ ३ १ २} ^{३ १ २} वृष्टिद्यावा रीत्यापपस्वती दानुमत्याः । वृहन्तं गर्तमाशाते ॥ ३ ॥ ॥११(पा) ॥
[धा० ५ । उ० १ । स्व० २]
- १४६८ ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} ^{३ १ २} ^{३ १ २ ३ १ २} युञ्जन्ति ब्रध्नमस्यं चरन्तं परि तस्युपः । रोचन्ते रोचना दिवि ॥ १ ॥
- १४६९ ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} ^{३ १ २} ^{३ १ २ ३ १ २} युञ्जन्त्यस्य काम्या हरी विपक्षसा रथे । शोणा धृष्णू नृवाहसा ॥ २ ॥
- १४७० ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} ^{३ १ २} ^{३ १ २} केतुं कृण्वन्नकेतवे पेशो मर्या अपेशसे । समुपान्निरजायथाः ॥ ३ ॥ ॥१२(य) ॥
॥ इति चतुर्थः खण्डः ॥ ४ ॥ [धा० ७ । उ० नास्ति । स्व० १]
- १४७१ ^{३ १ २ ३ १ २} ^{३ १ २} ^{३ १ २} अयँसोम इन्द्र तुभ्यँसुन्वे तुभ्यं पवते त्वमस्य पाहि ।
^{२ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} ^{३ १ २ ३ १ २} ^{३ १ २} त्वँहयं चकृषे त्वं ववृष इन्दुं मदाय युज्याय सोमम् ॥ १ ॥
- १४७२ ^{२ ३ १ २ ३ १ २} ^{३ १ २} ^{३ १ २ ३ १ २} स ईँरथो न भुरिषाडयोजि महः पुरूणि सातये वसूनि ।
^{२ ३ १ २ ३ १ २} ^{३ १ २} ^{३ १ २ ३ १ २} आर्दा विश्वा नहुष्याणि जाता स्वर्षाता वन ऊर्वा नवन्त ॥ २ ॥
- १४७३ ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} ^{३ १ २} ^{३ १ २ ३ १ २} शुष्मी शर्धो न माहते पवस्वानभिशस्ता दिव्या यथा विट् ।
^{२ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} ^{३ १ २} ^{३ १ २ ३ १ २} आपो न मक्षू सुमतिर्भवा नः सहस्राप्साः पृतनाषाण्न यन्नः ॥ ३ ॥ ॥१३(त्री) ॥
[धा० २६ । उ० ४ । स्व० ४]
- १४७४ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २} ^{३ १ २} ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २} त्वमग्ने यज्ञानाँहोता विश्वेषाँहितः । देवभिर्मानुषे जने ॥ १ ॥
- १४७५ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २} ^{३ १ २} ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २} स नो मन्द्राभिरध्वरे जिह्वाभिर्यजा महः । आ देवान्वाक्षि यक्षि च ॥ २ ॥

१४७६ वेत्था हि वेधो अध्वनः पथश्च देवाञ्जसा । अग्ने यज्ञेषु सुक्रतो ॥ ३ ॥ ॥१४(हौ)॥
[धा० ६ । उ० नास्ति । स्व० नास्ति]

१४७७ होता देवो अमर्त्यः पुरस्तादेति मायया । विदयानि प्रचोदयन् ॥ १ ॥

१४७८ वाजी वाजेषु धीयतेऽध्वरेषु प्रणीयते । विप्रो यज्ञस्य साधनः ॥ २ ॥

१४७९ धिया चक्रे वरेण्यो भूतानां गर्भमा दधे । दक्षस्य पितरं तना ॥ ३ ॥ ॥१५(रा)॥
इति पञ्चमः खण्डः ॥ ५ ॥ [धा० १३ । उ० नास्ति । स्व० २]

१४८० आ सुते सिञ्चत श्रियं रोगेऽस्योरभिश्रियम् । रसा दधीत वृषभम् ॥ १ ॥

१४८१ ते जानत स्वमोक्षं सं वत्सासो न मातृभिः । मिथो नसन्त जामिभिः ॥ २ ॥

१४८२ उप स्रक्केषु वसतः कृण्वते धरुणं दिवि । इन्द्रे अग्रा नमः स्वः ॥ ३ ॥ ॥१६(च)॥
[धा० १२ । उ० १ । स्व० १]

१४८३ तदिदास भुवनेषु ज्येष्ठं यतो जज्ञ उग्रस्त्वेषनुम्भः ।
सद्यो जज्ञानो निरिणाति शत्रून्नु यं विश्वे मदन्त्यूमाः ॥ १ ॥

१४८४ वावृधानः शवसा भूर्योजाः शत्रुर्दासाय भियसं दधाति ।
अव्यनच्च व्यनच्च सस्त्रि सं ते नवन्त प्रभृता मद्देषु ॥ २ ॥

१४८५ त्वे क्रतुमपि वृञ्जन्ति विश्वे द्विर्यदेते त्रिर्भवन्त्यूमाः ।
स्वादोः स्वादीयः स्वादुना सृजा समदः सु मधु मधुनाभि योर्धीः ॥ ३ ॥ ॥१७(णी)॥
[धा० २३ । उ० ५ । स्व० ४]

१४८६ त्रिकद्रुकेषु महिपो यवाशिरं तुविशुष्मस्तृम्पत्सोममपिबद्विष्णुना सुतं यथावशम् ।
स ई ममाद् महि कर्म कर्तवे महामुरुः सैनः सश्वदेवो देवः सत्य इन्दुः सत्यमिन्द्रम् ॥ १ ॥

१४८७ साकं जातः क्रतुना साकमोजसा ववक्षिथ साकं वृद्धो वीर्यः सासहिर्मृधो विचर्षणिः ।
दाता राध स्तुवते काम्यं वसु प्रचेतन सैनः सश्वदेवो देवः सत्य इन्दुः सत्यमिन्द्रम् ॥ २ ॥

१४८८ अथ त्विषीमाऽअभ्योजसा कृविं युधाभवदा रोदसी आपृणदस्य मज्जना प्र वावृधे ।
अधत्तान्यं जठरे प्रेमरिच्यत प्रचेतय सैनः सश्वदेवो देवः सत्य इन्दुः सत्यमिन्द्रम् ॥ ३ ॥ ॥१८(थि)॥
इति षष्ठः खण्डः ॥ ६ ॥ [धा० ५४ । उ० २ । स्व० १३]

॥ इति षष्ठप्रपाठके तृतीयोऽर्थः षष्ठः प्रपाठकश्च समाप्तः ॥ ६ ॥

इति त्रयोदशोऽध्यायः ॥ १३ ॥

अथ चतुर्दशोऽध्यायः ।

[१]

अथ सप्तमप्रपाठके प्रथमोऽर्धः ॥ ७-१ ॥

(१-१६) १, ९ प्रियमेध आङ्गिरसः; २ नृमेध-पुरुमेधावाङ्गिरसौ; ३, ७ व्यरुणस्त्रैवृष्णः, त्रसदस्युः पौरुकुत्सः; ४ शुनः-
शेष आजीगर्तिः; ५ वत्सः काण्वः; ६ अग्निस्तापसः; ८ विश्वमना वैयश्वः; १० वसिष्ठो मैत्रावरुणिः; ११ सौमरिः काण्वः;
१२ शतं वैखानसः; १३ वसूयव आत्रेयः; १४ गोतमो राहुगणः; १५ केतुरात्रेयः; १६ विरूप आङ्गिरसः ॥ १-२,
५, ८-९ इन्द्रः; ३, ७ पवमानः सोमः; ४, १०-११, १३-१६ अग्निः; ६ विश्वे देवाः, १२ अग्निः पवमानः ॥
१, ४-५, १२-१६ गायत्री; २, १० प्रगाथः = (विषमा बृहती, समा सतोबृहती); ३, ७ ऊर्ध्वा बृहती;
६ अनुष्टुप्, ८-९ उष्णिक्; ११ बृहती ॥

- १४८९ अग्निं प्र गोपतिं गिरेन्द्रमर्च यथा विदे । सूनुं सत्यस्य सत्पतिम् ॥ १ ॥
- १४९० आ हरयः ससृजिरेऽरुषीराधि बर्हिषि । यत्राग्निं संनवामहे ॥ २ ॥
- १४९१ इन्द्राय गाव आशिरं दुदुहे वज्रिणे मधु । यत्सीमुपहरे विदत् ॥ ३ ॥ ॥१(हा)॥
[धा० ११ । उ० नास्ति । स्व० २]
- १४९२ आ नो विश्वासु हव्यमिन्द्रं समत्सु भूषत । उप ब्रह्माणि सवनानि वृत्रहन्परमज्या ऋचीषम ॥ १ ॥
- १४९३ त्वं दाता प्रथमो राधसामस्यसि सत्य ईशानकृत् ।
तुविद्युन्नस्य युज्या वृणीमहे पुत्रस्य शवसो महः ॥ २ ॥ ॥२(या)॥
[धा० १७ । उ० नास्ति । स्व० २]
- १४९४ प्रलं पीयूषं पूर्वं यदुक्थं महो गांहादिव आ निरधुक्षत । इन्द्रमग्निं जायमानं समस्वरन् ॥ १ ॥
- १४९५ आदीं के चित्पश्यमानास आप्यं वसुरुचो दिव्या अभ्यनूषत । दिवो न वारं सविता व्यूर्णुते ॥ २ ॥
- १४९६ अथ यदिमे पवमान रोदसी इमा च विश्वा भुवनाग्निं मज्जना ।
यूथे न निष्ठा वृषभो वि राजसि ॥ ३ ॥ ॥ ३ (सू)॥
[धा० १६ । उ० २ । स्व० ६]
- १४९७ इममूषु त्वमरमकं सनि गायत्रं नव्यां सम् । अग्ने देवेषु प्र वीचः ॥ १ ॥
- १४९८ विभक्तासि चित्रभानो सिन्धोरूर्मा उपाक आ । सद्यो दाशुबे क्षरसि ॥ २ ॥
- १४९९ आ नो भज परमेष्वा वाजेषु मध्यमेषु । शिक्षा वस्वो अन्तमस्य ॥ ३ ॥ ॥ ४(टा)॥
[धा० १३ । उ० १ । स्व० २]
- १५०० अहमिद्धि पितृष्वरि मेधामृतस्य जग्रह । अहं सूर्ये इवाजनि ॥ १ ॥
- १५०१ अहं प्रलेन जन्मना गिरः शुम्भामि कण्ववत् । येनेन्द्रः शुम्भमिद्धे ॥ २ ॥

१५०२ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ २ १ २ ३ १ २} ये त्वामिन्द्र न तुष्टुवुर्ऋषयो ये च तुष्टुवुः । ममेद्वर्धस्व सुष्टुतः ॥ ३ ॥ ॥ ५(थु) ॥

॥ इति प्रथमः खण्डः ॥ १ ॥ [धा० १४ । उ० २ । स्व० ५]

१५०३ ^{२ ३ १ २ ३ २ ३ २ ३ १ २ १ २ ३ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २} अग्ने विश्वेभिरग्निभिर्जोषि ब्रह्म सहस्कृत । ये देवत्रा य आयुषु तेभिर्नो महया गिरः ॥ १ ॥

१५०४ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २} प्र स विश्वेभिरग्निभिर्गग्निः स यस्य वाजिनः । तनये तोके अस्मदा सम्यङ्वाजैः परीवृतः ॥ २ ॥

१५०५ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ १ २ ३ १ २ ३ १ २} त्वं नो अग्ने अग्निभिर्ब्रह्म यज्ञं च वर्धय । त्वं नो देवतातये रायो दानाय चोदय ॥ ३ ॥ ॥ ६(डि) ॥

[धा० १८ । उ० ३ । स्व० ३]

१५०६ ^{१ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २} त्वे सोम प्रथमा वृक्तवर्हिपो महे वाजाय श्रवसे धियं दधुः । स त्वं नो वीर वीर्याय चोदय ॥ १ ॥

१५०७ ^{३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} अभ्यभि हि श्रवसा ततर्दिथोत्सं न कं चिज्जनपानमक्षितम् । शर्याभिर्न भरमाणो गभस्त्योः ॥ २ ॥

१५०८ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} अजीजनो अमृत मर्त्याय अमृतस्य धर्मज्ञमृतस्य चारुणः ।

^{१ २ ३ २ ३ २ ३ १ २} सदासरो वाजमच्छा सनिष्यदत्

॥ ३ ॥ ॥ ७(ले) ॥

[धा० १० । उ० नास्ति । स्व० ७]

१५०९ ^{२ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} एन्दुमिन्द्राय सिञ्चत पिवाति सोम्यं मधु । प्र राधांसि चोदयते महित्वना ॥ १ ॥

१५१० ^{२ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २} उपो हरीणां पतिं राधः पृञ्चन्तमब्रवम् । नूनंश्नुधि स्तुवतो अश्वस्य ॥ २ ॥

१५११ ^{२ ३ ५ २ ३ २ ३ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २} न ह्यंश्ग पुरा च न जज्ञे वीरतरस्त्वत् । न की राया नैवथा न भन्दना ॥ ३ ॥ ॥ ८(चा) ॥

[धा० १७ । उ० १ । स्व० २]

१५१२ ^{३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} नदं व ओदतीनां नदं योयुवतीनाम् । पतिं वो अश्वानां धेनूनामिषुधसि ॥ १ ॥ ॥ ९(व) ॥

॥ इति द्वितीयः खण्डः ॥ २ ॥ [धा० ५ । उ० नास्ति । स्व० १]

१५१३ ^{३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} देवो वो द्रविणोदाः पूर्णां विवष्वासिचम् । उद्रा सिञ्चध्वमुप वा पृणध्वमादिद्रो देव औहते ॥ १ ॥

१५१४ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} तहोतारमध्वरस्य प्रचेतसं वह्निं देवा अकृण्वत ।

^{१ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} दधाति रत्नं विधते सुवीर्यमग्निर्जनाय दाशुषे

॥ २ ॥ ॥ १०(लि) ॥

[धा० १४ । उ० ना० । स्व० ३]

१५१५ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} अदर्शिं गातुवित्तमो यस्मिन्धतान्यादधुः । उपो पु जातमार्यस्य वर्धनमग्निं नक्षन्तु नो गिरः ॥ १ ॥

१५१६ ^{२ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २} यस्माद्रेजन्त कृष्टयश्चकृत्यानि कृण्वतः । सहस्रसां मेधसाताविव त्मनाग्निं धीभिर्नमस्यत ॥ २ ॥

१५१७ ^{१ २ ३ १ २ ३ २} प्र देवोदःसो अग्नि

॥ ३ ॥ ॥ ११(हा) ॥

[धा० १६ । उ० नास्ति । स्व० २]

- १५१८ अग्न आयूषि पवस ॥ १ ॥
- १५१९ अग्निर्ऋषिः पवमानः पाञ्चजन्यः पुरोहितः । तमीमहे महागयम् ॥ २ ॥
- १५२० अग्ने पवस्व स्वपा अस्मे वर्चः सुवीर्यम् । दधद्रयि मयि पोषम् ॥ ३ ॥ ॥१२(फ)॥
[धा० १० । उ० २ । स्व० १]
- १५२१ अग्ने पावक रोचिषा मन्द्रया देव जिह्वया । आ देवान्वक्षि यक्षि च ॥ १ ॥
- १५२२ तं त्वा घृतस्नवीमहे चित्रभानो स्वर्दशम् । देवाँ आ वीतये वह ॥ २ ॥
- १५२३ वीतिहोत्रं त्वा कवे द्युमन्तँ समिधीमहि । अग्ने बृहन्तमध्वरे ॥ ३ ॥ ॥१३(टौ)॥
॥ इति तृतीयः खण्डः ॥३॥ [धा० १८ । उ० १ । स्व० नास्ति ।]
- १५२४ अवा नो अग्न ऊतिभिर्गायत्रस्य प्रभर्मणि । विश्वासु धीषु वन्द्य ॥ १ ॥
- १५२५ आ नो अग्ने रयि भर सत्रासाहं वरेण्यम् । विश्वासु पृतसु दुष्टरम् ॥ २ ॥
- १५२६ आ नो अग्ने सुचेतुना रयि विश्वायुपोपसम् । मार्डीकं धेहि जीवसे ॥ ३ ॥ ॥१४(वौ)॥
[धा० १५ । उ० नास्ति । स्व० नास्ति]
- १५२७ अग्निँ हिन्वन्तु नो धियः सन्निमाशुमिवाजिषु । तेन जेष्म धनेधनम् ॥ १ ॥
- १५२८ यया गा आकरामहे सेनयाग्ने तवात्या । तां नो हिन्व मघत्तये ॥ २ ॥
- १५२९ आग्ने स्थूरँ रयि भर पृथुं गोमन्तमश्विनम् । अङ्घ्रिं खं वर्तया पविम् ॥ ३ ॥
- १५३० अग्ने नक्षत्रमजरमा सूर्यँ रोहयो दिवि । दधत्तश्रोतिर्जनेभ्यः ॥ ४ ॥
- १५३१ अग्ने केतुर्विशामसि प्रैष्टः श्रेष्ठ उपथसत् । बोधा स्तोत्रे वयो दधत् ॥ ५ ॥ ॥१५(था)॥
[धा० १९ । उ० २ । स्व० २]
- १५३२ अग्निर्मूर्धा दिवः ककुत्पतिः पृथिव्या अयम् । अपाँ रेता शसि जिबति ॥ १ ॥
- १५३३ ईशिषे वार्यस्य हि दात्रस्याग्ने स्वः पतिः । स्तोता स्यां तव शर्मणि ॥ २ ॥
- १५३४ उदग्ने शुचयस्तव शुक्रा भ्राजन्त ईरते । तव ज्योतीँष्यर्चयः ॥ ३ ॥ ॥१६(ली)॥
॥ इति चतुर्थः खण्डः ॥ ४ ॥ [धा० ४ । उ० नास्ति । स्व० ४]

॥ इति सप्तमप्रप ठके प्रथमोऽर्धः ॥ ७-१॥;

॥ इति चतुर्दशोऽध्यायः ॥ १४ ॥

अथ पञ्चदशोऽध्यायः ।

[२]

अथ सहस्रप्रपाठके द्वितीयोऽर्धः ॥७-२॥

(१-१४) १, ११ गीतमो राहुगणः; २, ९ विश्वामित्रो गायिनः; ३ विरूप आङ्गिरसः; ४, ७ भर्गः प्रागाथः; ५ त्रित
आपःयः; १० सोभरिः काण्वः; १२ गोपवन क्षत्रेयः; १३ भरद्वाजो बार्हस्पत्यो, वीतहव्य आङ्गिरसो वा; १३ प्रयोगो
भार्गवः; पावकोऽग्निर्बार्हस्पत्यो वा, गृहपति-यविष्टौ सहस्रः पुत्रवान्यतरो वा ॥ अग्निः ॥ १-३, ६, ९, १४ गायत्री;
४, ७, ८ प्रगाथः = (विप्रमा बृहती, समा सतोबृहती); ५ त्रिष्टुप्; १० काकुभः प्रगाथः = (विषमा ककुप्,
समा सतोबृहती); ११ उष्णिक्; १२ अनुष्टुप्मुखः प्रगाथः = (अनुष्टुप् + गायत्र्यौ); १३ जगती ॥

१५३५ कस्ते जाभिर्जनानामग्ने को दाश्वध्वरः । को ह कस्मिन्नसि श्रितः ॥ १ ॥

१५३६ त्वं जाभिर्जनानामग्ने मित्रो असि प्रियः । सखा सखिभ्य इड्यः ॥ २ ॥

१५३७ यजा नो मित्रावरुणा यजा देवाः ऋतं बृहत् । अग्ने यश्चि स्वं दमम् ॥ ३ ॥ ॥१(क)॥
[धा० ८ । उ० नास्ति । स्व० ५]

१५३८ ईडेभ्यो नमस्यस्तिरस्तमाऽसि दर्शतः । समग्निरिध्यते वृषा ॥ १ ॥

१५३९ वृषो अग्निः समिध्यतेऽश्वो न देववाहनः । तः हविष्मन्त ईडते ॥ २ ॥

१५४० वृषणं त्वा वयं वृषन्वृषणः समिधीमहि । अग्ने दीद्यतं बृहत् ॥ ३ ॥ ॥२(लि)॥
[धा० ९ । उ० नास्ति । स्व० ३]

१५४१ उन्ते बृहन्तो अर्चयः समिधानस्य दीदिवः । अग्ने शुक्रास ईरते ॥ १ ॥

१५४२ उप त्वा जुह्वो इ मम घृताचीर्यन्तु हर्यत । अग्ने हव्या जुषस्व नः ॥ २ ॥

१५४३ मन्द्रः होतारसृत्विजं चित्रभानुं विभावसुम् । अग्निमीडे स उ श्रवत् ॥ ३ ॥ ॥३(ह)॥
[धा० ६ । उ० नास्ति । स्व० १]

१५४४ पाहि नो अग्न एकया पाहु इत द्वितीयया । पाहि गीभिस्तिस्तृभिरूर्जां पते पाहि चतसृभिर्वसो ॥१॥

१५४५ पाहि विश्वस्माद्रक्षसो अरावणः प्र स्र वाजेषु नोऽव ।
त्वामिद्धि नेदिष्टं देवतातय आपि नक्षामहे वृधे ॥ २ ॥ ॥४(धि)॥

॥ इति प्रथमः खण्डः ॥१॥ [धा० १७ । उ० नास्ति । स्व० ३]

१५४६ इनो राजन्नरतिः समिद्धो रौद्रो दक्षाय सुषुमाः अदर्शि ।

त्रिकिद्धि भाति भासा बृहतासिक्तीमेति रुशतीमपाजन् ॥ १ ॥

१५४७ कृष्णां यदेनीमभि वपेसाभूज्जनयन्त्याषां बृहतः पितुर्जाम् ।

ऊर्ध्वं भानुं सूर्यस्य स्तभायन् दिवो वसुभिररतिर्वि भाति ॥ २ ॥

- १५४८ भद्रो भद्रया सचमान आगात्रस्वसारं जारो अभ्येति पश्चात् ।
 सुप्रकेतैर्द्युभिरग्निर्वितिष्ठन्नुशाद्भिर्वर्णैरभि राममस्थ्यात् ॥ ३ ॥ ॥५(यो)॥
 [धा० २७ । उ० नास्ति । स्व० ९]
- १५४९ कथा ते अग्ने अङ्गिर ऊर्जां नपादुपस्तुतिम् । वराय देव मन्यवे ॥ १ ॥
- १५५० दाशेम कस्य मनसा यज्ञस्य सहसो यहो । कदु वोच इदं नमः ॥ २ ॥
- १५५१ अधा त्वं हि नस्करो विश्वा अस्मभ्यं सुक्षितीः । वाजद्रविणसो गिरः ॥ ३ ॥ ॥६(ट)॥
 [धा० १८ । उ० १ । स्व० १]
- १५५२ अग्न आ याह्यग्निभिर्होतारं त्वा वृणीमहे । आ त्वामनक्तु प्रयता हविष्मती यजिष्ठं बर्हिरासद् ॥ १ ॥
- १५५३ अच्छा हि त्वा सहसः सूनो अङ्गिरः सुचश्चरन्त्यध्वरे ।
 ऊर्जां नपातं घृतकेशमीमहेऽग्निं यज्ञेषु पूर्व्यम् ॥ २ ॥ ॥७(या)॥
 [धा० १७ । उ० नास्ति । स्व० २]
- १५५४ अच्छा नः शीरशोचिषं गिरो यन्तु दर्शतम् । अच्छा यज्ञासो नमसा पुरुवसुं पुरुप्रशस्तमृतये ॥ १ ॥
- १५५५ अग्निं सनुं सहसो जातवेदसं दानाय वार्याणाम् ।
 द्विता यो भूदमृतो मर्त्येष्वा होता मन्द्रतमो विशि ॥ २ ॥ ॥८(टा)॥
 [धा० ८ । उ० १ । स्व० २]
- १५५६ अदाभ्यः पुरणता विशामग्निर्मानुषीणाम् । तूर्णी रथः सदा नवः ॥ १ ॥
- १५५७ अभि प्रयांसि वाहसा दाश्वांश्श्रोति मर्त्यः । क्षयं पावकशोचिषः ॥ २ ॥
- १५५८ साहान्विश्वा अभियुजः क्रतुर्देवानाममृक्तः । अग्निस्तुविश्रवस्तमः ॥ ३ ॥ ॥९(वि)॥
 [धा० १० । उ० नास्ति । स्व० ३]
- १५५९ भद्रो नो अग्निराहुतो भद्रा रातिः सुभग भद्रो अध्वरः । भद्रा ऊत प्रशस्तयः ॥ १ ॥
- १५६० भद्रं मनः कृणुष्व वृत्रतूर्ये येना समत्सु सासहिः ।
 अव स्थिरा तनुहि भूरि शर्धतां वनेमा ते अभिष्टये ॥ २ ॥ ॥१०(लि)॥
 [धा० ४ । उ० नास्ति । स्व० ३]
- १५६१ अग्ने वाजस्य गोमत ईशानः सहसो यहो । अस्मे देहि जातवेदो महि श्रवः ॥ १ ॥
- १५६२ स इधानो वसुष्कविराग्निरीडेन्यो गिरा । रेवदस्मभ्यं पुर्वणीक दीदिहि ॥ २ ॥
- १५६३ क्षपो राजन्तु त्मनाग्ने वस्तोरुतोषसः । स तिग्मजम्भ रक्षसो दह प्रति ॥ ३ ॥ ॥११(टा)॥
 [धा० १३ । उ० १ । स्व० २]

- १५६४ ^{३ १ २} विशोविशो ^{३ १ २} वा अतिथि ^{३ १ २} वाजयन्तः ^{३ २} पुरुप्रियम् । ^{३ २} अग्नि ^{३ २ ३ २ ३ १ २} वा दुयं ^{३ २ ३ २ ३ १ २} वच ^{३ २ ३ २ ३ १ २} स्तुषे ^{३ २ ३ २ ३ १ २} शूषस्य ^{३ २ ३ २ ३ १ २} मन्मभिः ॥ १ ॥
- १५६५ ^{१ २} यं ^{३ १ २} जनासो ^{३ २ ३} हविष्मन्तो ^{३ १ २} मित्रं ^{३ १ २} न ^{३ १ २} सर्पिरासुतिम् । ^{३ १ २} प्रशंसन्ति ^{३ १ २} प्रशस्तिभिः ॥ २ ॥
- १५६६ ^{१ २} पन्यासं ^{३ १ २} जातवेदसं ^{३ २ ३ २ ३ १ २} यो ^{३ १ २} देवतात्युद्यता । ^{३ १ २} हव्यान्धैरयद्विवि ॥ ३ ॥ ॥१२(टा)॥
[धा० १३ । उ० १ । स्व० २]
- १५६७ ^{१ २} समिद्धमग्निं ^{३ २ ३ १ २} समिधा ^{३ १ २ ३ १ २} गिरा ^{३ २ ३ १ २ ३ २ ३ २} गृणे ^{३ २ ३ १ २ ३ २ ३ २} शुचिं ^{३ २ ३ १ २ ३ २ ३ २} पावकं ^{३ २ ३ १ २ ३ २ ३ २} पुरो ^{३ २ ३ १ २ ३ २ ३ २} अध्वरे ^{३ २ ३ १ २ ३ २ ३ २} ध्रुवम् ।
^{२ ३} विप्रं ^{१ २} होतारं ^{३ १ २ ३ १ २} पुरुवारमद्रुहं ^{३ २} कविं ^{३ १ २} सुमैरीमहे ^{३ १ २} जातवेदसम् ॥ १ ॥
- १५६८ ^{२ ३ १ २} त्वां ^{३ १ २ ३ १ २} वृतमग्ने ^{३ १ २ ३ १ २} अमृतं ^{३ १ २ ३ १ २} युगेयुगे ^{३ १ २ ३ १ २} हव्यवाहं ^{२ १} दधिरे ^{२ १} पायुमीड्यम् ।
^{३ १ २ ३ १ २} देवासश्च ^{३ १ २ ३ १ २} मर्तासश्च ^{३ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २} जागृविं ^{३ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २} विभुं ^{३ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २} विश्रपतिं ^{३ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २} नमसा ^{३ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २} निषेदिरे ॥ २ ॥
- १५६९ ^{३ १ २} विभूषन्नग्न उभयां ^{३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} अउं ^{३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} व्रता ^{३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} दूतो ^{३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} देवानां ^{३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} रजसी ^{३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} समीयसे ।
^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} यत्ते ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} धीतिं ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} सुमतिमावृणीमहेऽध ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} स्म ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} नस्त्रिवरूथः ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} शिवो ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} भव ॥ ३ ॥ ॥१३(या)॥
[धा० २२ । उ० नास्ति । स्व० २]
- १५७० ^{१ २} उप ^{३ २ ३ २ ३ १ २} त्वा ^{३ १ २} जामयो ^{३ १ २} गिरो ^{३ १ २} देदिशतीहविष्कृतः । ^{३ १ २} वायोरनीके ^{३ १ २} अस्थिरन् ॥ १ ॥
- १५७१ ^{१ २ ३ १ २ २ ३ १ २ ३ १ २} यस्य ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} त्रिधात्ववृतं ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} बर्हिस्तस्थावसन्दिनम् । ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} आपश्चिन्नि ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} दधा ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} पदम् ॥ २ ॥
- १५७२ ^{३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} पदं ^{३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} देवस्य ^{३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} मीदुषोऽनाधृष्टाभिरुतिभिः । ^{३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} भद्रा ^{३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} स्य ^{३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} इवोपदक् ॥ ३ ॥ ॥१४(हु)॥
॥ इति चतुर्थः खण्डः ॥ ४ ॥ [धा० १६ । उ० नास्ति । स्व० ५]
॥ इति सप्तमप्रपाठके द्वितीयोऽर्धः ॥ ७-२॥
॥ इति पञ्चदशोऽध्यायः समाप्तः ॥ १५ ॥

अथ षोडशोऽध्यायः ।

[३]

अथ सप्तमप्रपाठके तृतीयोऽर्धः ॥ ७-३ ॥

- (१-२१) १, ८, १८, मेघ्यातिथिः काण्वः; २ विश्वामित्रो गायिनः; ३-४ भर्गः प्रागाथः; ५ सोभरिः काण्वः; ६, १५ शुनःशेष आजीगर्तिः; ७ सुकश्च अक्षिरसः; ९ विश्वकर्मा भौवनः; १० अनानतः पारुच्छेपिः; ११ भरद्वाजो बार्हस्पत्यः; १२ गोतमो राहुगणः; १३ ऋजिश्वा भारद्वाजः; १४ वामदेवो गौतमः; १७ देवातिथिः काण्वः; १९ बाल-क्षित्यः (श्रुष्टिभुः काण्वः); २० पर्वतनारदौ; २१ अत्रिमौमः ॥ १, ३-४, ७-८, १५, १७-१९ इन्द्रः; २ इन्द्राग्नी; ६ बरुणः; ९ विश्वकर्मा; १०, २०, २१ पवमानः सोमः; ११ पूषा; १२ मरुतः; १३ विश्वे देवाः; १६ व्याघ्रापृथिवी, १६ अग्निः इतीषि वा ॥ १, ३-५, ८, १७-१९ प्रगाथः= (विश्वमा बृहती, समा सतोबृहती); २, ६-७, ११-१६ गायत्री; ९ त्रिष्टुप्, १० अत्यष्टिः; २० उष्णिक्; २१ जगती ॥

१५७३ ^{३ १ २} अभि ^{२ ३ १ २ ३ २ ३ १ २} त्वा ^{३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} पूर्वपीतय ^{३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} इन्द्र ^{३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} स्तोमेभिरायवः । ^{३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} समीचीनास ^{३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} ऋभवः ^{३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} समस्वरज्जुद्रा ^{३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} गृणन्त ^{३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} पूर्वथम् ॥१॥

१४ (सा. सं.)

- १५७५ ^{३ १ २२ ३ २ ३ २ ३ ३ २ ३ २ ३ १ २} अस्येदिन्द्रो वावृधे वृष्ण्यंशवो मदे सुतस्य विष्णावि ।
^{३ १ २२ ३ १ २ ३ १ २२ ३ १ २} अद्या तमस्य महिमानमायवोऽनु ष्टुवन्ति पूर्वथा ॥ २ ॥ ॥१(रि) ॥
 [धा० १८ । उ० नास्ति । स्व० ३]
- १५७५ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ ३ २ १ २ ३ २ ३ १ २} प्र वामर्चन्त्युक्थिनो नीथाविदो जरितारः । इन्द्राग्नी इष आ वृणे ॥ १ ॥
- १५७६ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} इन्द्राग्नी नवर्ति पुरो दासपत्नीरधूनुतम् । साकमेकेन कर्मणा ॥ २ ॥
- १५७७ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} इन्द्राग्नी अपसस्पर्युप प्र यन्ति धीतयः । ऋतस्य पथ्याश्च अनु ॥ ३ ॥
- १५७८ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} इन्द्राग्नी तविषाणि वाऽसधस्थानि प्रयांसि च । युवोरप्यृत्यं हितम् ॥ ४ ॥ ॥२(टा) ॥
 [धा० १३ । उ० १ । स्व० २]
- १५७९ ^{३ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ २ ३ १ २ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २} शग्ध्युश्च षु शचीपत इन्द्र विश्वाभिरूतिभिः । भगं न हि त्वा यशसं वसुविदमनु शूर चरामसि ॥१॥
- १५८० ^{३ १ २२ ३ १ २२ ३ १ २ ३ १ २} पौरो अश्वस्य पुरुकृद्रवामस्युत्सो देव हिरण्ययः ।
^{२ ३ १ २२ ३ १ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २} न किर्हि दानं परि मर्षिषत्वे यद्यद्यामि तदा भर ॥ २ ॥ ॥३(बु) ॥
 [धा० १७ । उ० १ । स्व० ५]
- १५८१ ^{२३ ३ १ २ ३ २ ३ ३ १ २ १ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २} त्वं ह्योहि चैरवे विदा भगं वसुत्तये । उद्वावृषस्व मघवन्गाविष्टय उदिन्द्राश्वमिष्टये ॥ १ ॥
- १५८२ ^{२ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २} त्वं पुरु सहस्राणि शतानि च यूथा दानाय मंहसे ।
^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ २ ३ २ ३ १ २} आ पुरंदरं चकम विप्रवचस इन्द्रं गायन्तोऽवसे ॥ २ ॥ ॥४(फौ) ॥
 [धा० १५ । उ० २ । स्व० नास्ति]
- १५८३ ^{२३ ३ १ २ ३ २ ३ ३ १ २ ३ १ २ २ ३ १ २ २ ३ १ २ २ ३ १ २ ३ १ २} यो विश्वा दयते वसु होता मन्द्रो जनानाम् । मघोने पात्रा प्रथमान्यस्मे प्र स्तोमा यन्त्वग्नये ॥१॥
- १५८४ ^{२ ३ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} अश्वं न गीर्भी रथ्यंसुदानवो मर्मृज्यन्ते देवयवः ।
^{३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २} उभे तौके तनये दस्म विशपते पृषि राधो मघोनाम् ॥ २ ॥ ॥५(पु) ॥
 ॥ इति प्रथमः खण्डः ॥ १ ॥ [धा० १५ । उ० १ । स्व० ५]
- १५८५ ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} इमं मे वरुण श्रुधी हवमद्या च मृडय । त्वामवस्युरा चके ॥ १ ॥ ॥६(व) ॥
 [धा० ५ । उ० नास्ति । स्व० १]
- १५८६ ^{२ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} कया त्वं न ऊत्याभि प्र मन्दसे वृषन् । कया स्तोतृभ्य आ भर ॥ १ ॥ ॥७(य) ॥
 [धा० २ । उ० नास्ति । स्व० १]
- १५८७ ^{२ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} इन्द्रमिद्वेवतातय इन्द्रं प्रयत्यध्वरे । इन्द्रं संसमीके वनिनो हवामह इन्द्रं धनस्य सातये ॥ १ ॥
- १५८८ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} इन्द्रो मह्ना रोदसी पप्रथच्छव इन्द्रः सूर्यमरोचयत् ।
^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} इन्द्रे ह विश्वा भुवनानि येमिर इन्द्रे स्वानास इन्द्रवः ॥ २ ॥ ॥ ८(वा) ॥

१५८९ विश्वकर्मन्हविषा वावृधानः स्वयं यजस्व तन्व३५ स्वा हि ते ।

मुह्यन्वन्व्ये अभितो जनास इहास्माकं मद्यवा सूरिरस्तु

॥ १ ॥ ॥ ९(ला) ॥

[धा० ९ । उ० नास्ति । स्व० २]

१५९० अया रुचा हरिण्या पुनानो विश्वा द्वेषांसि तरति सयुग्वभिः सूरौ न सयुग्वभिः ।

धारा पृष्टस्य रोचते पुनानो अरुषो हरिः । विश्वा यद्रूपा परियास्युक्कभिः सप्तास्येभिर्ऋक्वभिः ॥१॥

१५९१ प्राचीमनु प्रदिशं याति चेकितत्सं रदिमभिर्यतते दर्शतो रथो दैव्यो दर्शतो रथः ।

अग्मन्नुक्तानि पौंस्येन्द्रं जैत्राय हर्षयन् । वज्रश्च यद्भवथो अनपच्युता समत्स्वनपच्युता ॥ २ ॥

१५९२ त्वं ह त्यपणीनां विदो वसु सं मातृभिर्मर्जयसि स्व आ दम ऋतस्य धीतिभिर्दमे ।

परावतो न साम तद्यत्रा रणान्ति धीतयः । त्रिधातुभिररुषीभिर्वयो दधे रोचमानो वयो दधे ॥३॥ ॥१०(डे)॥

॥ इति द्वितीयः खण्डः ॥ २ ॥ [धा० ४१ । उ० ५ । स्व० ७]

१५९३ उत नो गोषणि त्रियमश्वसां वाजसामुत । नृवत्कणुहृतये

॥ १ ॥ ॥११(यौ)॥

[धा० २ । उ० नास्ति । स्व० नास्ति]

१५९४ शशमानस्य वा नरः स्वेदस्य सत्यशवसः । विदा कामस्य वेनतः

॥ १ ॥ ॥१२(व) ॥

[धा० ५ । उ० नास्ति । स्व० १]

१५९५ उप नः सूनवो गिरः शृण्वन्त्वस्मृतस्य ये । सुमृडीका भवन्तु नः

॥ १ ॥ ॥१३(रौ)॥

[धा० ३ । उ० नास्ति । स्व० नास्ति]

१५९६ प्र वां महि द्यवी अभ्युपस्तुति भरामहे । शुची उप प्रशस्तये

॥ १ ॥

१५९७ पुनाने तन्वा मिथः स्वेन दक्षेण राजथः । ऊहाथे सनादतम्

॥ २ ॥

१५९८ मही मित्रस्य साधथस्तरन्ती पिप्रती ऋतम् । परि यज्ञं वेदथुः

॥ ३ ॥ ॥१४(का)॥

[धा० ६ । उ० १ । स्व० २]

१५९९ अयमु ते समतसि कपोत इव गर्भधिम् । वचस्तच्चिन्न ओहसे

॥ १ ॥

१६०० स्तोत्रं राधानां पते गिर्वाहो वीर यस्य ते । विभूतिरस्तु सूनता

॥ २ ॥

१६०१ उर्ध्वस्तिष्ठा न ऊतयेऽस्मिन्वाजे शतक्रतो । समन्वेषु ब्रवावहै

॥ ३ ॥ ॥१५(ह)॥

[धा० १६ । उ० नास्ति । स्व० १]

१६०२ गाव उप वदावटे मही यज्ञस्य रप्सुदा । उभा कर्णा हिरण्यया

॥ १ ॥

१६०३ अभ्यारमिद्द्रयो निषिक्तं पुंकरे मधु । अवटस्य विसर्जने

॥ २ ॥

१६०४ ^{३ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २} सिञ्चन्ति नमसावटमुच्चाच्चक्रं परिजमानम् । नीचीनवारमक्षितम् ॥ ३ ॥ ॥१६(रा)॥

॥ इति तृतीयः खण्डः ॥ ३ ॥ [धा० ८ । उ० नास्ति । स्व० २]

१६०५ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} मा भेम मा भ्रमिष्मोग्रस्य सख्ये तव । महत्ते वृष्णो अभिचक्ष्य कृतं पश्येम तुर्वशं यदुम् ॥१॥

१६०६ ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} सव्यामनु स्फिग्यं वावसे वृषा न दानो अस्य रोषति ।

^{२ ३ १ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २} मध्वा संपृकताः सारघेण धेनवस्तूथमेहि द्रवा पिव

॥ २ ॥ ॥१७(वी)॥

[धा० १० । उ० नास्ति । स्व० ४]

१६०७ ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} इमा उ त्वा पुरुवसो गिरो वर्धन्तु या मम । पावकवर्णाः शुचयो विपश्चितोऽभि स्तोमैरनूयत ॥१॥

१६०८ ^{३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} अयं सहस्रसृषिभिः सहस्कृतः समुद्र इव पप्रथे ।

^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} सत्यः सो अस्य महिमा गृणे शर्वा यज्ञेषु विप्रराज्ये

॥ २ ॥ ॥१८(रि)॥

[धा० १८ । उ० नास्ति । स्व० ३]

१६०९ ^{२ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} यस्यायं विश्व आयो दासः शेषधिपा अरिः । तिरश्चिदयं रुशमे पवीरवि तुभ्येत्सो अज्यते रयिः ॥१॥

१६१० ^{३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} तुरण्यवो मधुमन्तं घृतश्च्युतं विप्रासो अर्कमानुचुः ।

^{३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} अस्मे रयिः पप्रथे वृष्णयं शवोऽस्मे स्वानास इन्दवः

॥ २ ॥ ॥१९(त)॥

[धा० १४ । उ० १ । स्व० १]

१६११ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} गोमन्न इन्दो अश्ववत्सुतः सुदक्ष धनिव । शुचिं च वर्णमग्नि गोषु धारय ॥ १ ॥

१६१२ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} स नो हरीणां पत इन्दो देवप्सरस्तमः । सखेव सख्ये नर्यो रुचे भव ॥ २ ॥

१६१३ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} सनेमि त्वमस्मदा अदेवं कं चिदत्रिणम् । साह्वाँ इन्दो परि बाधो अप द्वयुम् ॥ ३ ॥ ॥ २०(ल)॥

[धा० ९ । उ० नास्ति । स्व० १]

१६१४ ^{३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २} अज्जते व्यज्जते समज्जते क्रतुं रिहन्ति मध्वाभ्यज्जते ।

^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} सिन्धोरुच्छ्वासे पतयन्तमुक्षणं हिरण्यपावाः पशुमन्सु गृभ्णते

॥ १ ॥

१६१५ ^{३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} विपश्चिते पवमानाय गायत मही न धारात्यन्धो अर्षति ।

^{२ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} अहिर्न जूणांमति सर्पति त्वचमत्यो न क्रीडन्नसरद्रूपा हरिः

॥ २ ॥

१६१६ ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} अप्रेगो राजाप्यस्तविष्यते विमानो अह्नां भुवनेष्वर्षितः ।

^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} हरिर्घृतस्नुः सुहृशको अर्णवो ज्योतीरथः पवते राय ओक्यः

॥ ३ ॥ ॥ २१(ले)॥

॥ इति चतुर्थः खण्डः ॥ ४ ॥ [धा० ३९ । उ० नास्ति । स्व० ७]

॥ इति सप्तमप्रपाठकस्य तृतीयोऽर्धः, सप्तमः प्रपाठकश्च समाप्तः ॥ ७-३ ॥

॥ इति षोडशोऽध्यायः ॥ १६ ॥

अथ सप्तदशोऽध्यायः ।

[१]

अथाष्टमप्रपाठके प्रथमोऽर्धः ॥ ८-१ ॥

(१-१४) १, ७ शुनःशेष आजीर्गतिः; २ मधुच्छन्दा वैश्वामित्रः; ३ संयुर्बाह्वस्पलः; (तृणपाणिः) ४ वविष्टो मैत्रा-
वरुणिः; ५ वामदेवो गांतमः; ६ रेभसूनु काश्यपौ; ८ नृमेध आंगिरसः; ९, ११ गोषूक्त्यधसूक्तिनौ काण्वायनौ; १०
श्रुत्कक्षः सुकक्षो वा आङ्गिरसः; १२ विरूप आंगिरसः; १३ वत्सः काण्वः ॥ १, ३, ७, १२ अग्निः; २, ८—११,
१३ इन्द्रः; ४ विष्णुः; ५ (१) वायु, ५ (२-३) इन्द्रवायू; ६ पवमानः सोमः ॥ १-२, ७, ९, १०, १२,
१३ गायत्री; ३, ८ प्रगाथः= (विषमा बृहती, समा सतोबृहती); ४ त्रिष्टुप्; ५, ६ अनुष्टुप्; ११ उष्णिक् ।

१६१७ ^{१ २ ३ १ २ ३ २ ३ २ ३ १ २ १ २} विश्वेभिरग्ने अग्निभिरिमं यज्ञमिदं वचः । चनो धाः सहसो यहो ॥ १ ॥

१६१८ ^{२ ३ १ २ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ १ २ ३ २} यच्चिद्धि शश्वता तना देवंदेवं यजामहे । त्वे इद्भूयते हविः ॥ २ ॥

१६१९ ^{३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ २} प्रियो नो अस्तु विश्वपतिर्होता मन्द्रो वरेण्यः । प्रियाः स्वग्नयो वयम् ॥ ३ ॥ ॥१(ही)॥

[धा० ११ । उ० नास्ति । स्व० ४]

१६२० ^{१ २ ३ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} इन्द्रं वो विश्वतस्परि हवामहे जनेभ्यः । अस्माकमस्तु केवलः ॥ १ ॥

१६२१ ^{१ २ ३ २ ३ १ २ २ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २} स नो वृषन्नमुं चरुं सत्रादावन्नपा वृधि । अस्मभ्यमप्रतिष्कृतः ॥ २ ॥

१६२२ ^{१ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} वृषा यूथेव वत्सगः कृष्टीरियत्यौजसा । ईशानो अप्रतिष्कृतः ॥ ३ ॥ ॥२(र)॥

[धा० ८ । उ० नास्ति । स्व० १]

१६२३ ^{१ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} त्वं नश्चिन्न ऊत्या वसो राधांसि चोदय । अस्य रायस्त्वमग्ने रथीरसि विदा गाधं तुचे तु नः ॥१॥

१६२४ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} पर्षि तोकं तनयं पर्षिभिष्टमदधैरप्रयुत्वभिः ।

^{२ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} अग्ने हेडांसि देव्या युयोधि नोऽदेवानि हरांसि च ॥ २ ॥ ॥३(की)॥

[धा० ११ । उ० १ । स्व० ४]

१६२५ ^{१ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} किमिच्छे विष्णो परिचक्षि नाम प्र यद्भक्षे शिपिविष्टो असि ।

^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} मा चर्षो अस्मदप गूह एतद्यदन्यरूपः समिथे बभूथ ॥ १ ॥

१६२६ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} प्र तत्ते अद्य शिपिविष्ट हव्यमर्थः शंसामि वयुनानि विद्वान् ।

^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} तं त्वा गृणामि तवसमतव्यान्क्षयन्तमस्य रजसः पराके ॥ २ ॥

१६२७ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} वषट् ते विष्णवास आ कृणोमि तन्मे जुषस्व शिपिविष्ट हव्यम् ।

^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} वर्धन्तु त्वा सुष्टुतयो गिरो मे यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः ॥ ३ ॥ ॥४(ते)॥

॥ इति प्रथमः खण्डः ॥१॥

[धा० ४४ । उ० १ । स्व० ७]

१ २ ३ १ २ ३ २ ३ २ ३ १ २ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१६२८ वायो शुक्रो अयामि ते मध्वो अग्रं दिविष्टिषु । आ याहि सोमपीतये स्पार्हो देव नियुत्वता ॥ १ ॥

१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१६२९ इन्द्रश्च वायवेपांसोमानां पीतिमर्हथः । युवांसि यन्तीन्दवो निस्त्रमापो न सध्रयक् ॥ २ ॥

२ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१६३० वायविन्द्रश्च शुष्मिणा सरथंशवसस्पती । नियुत्वन्तान ऊतय आ यातंसोमपीतये ॥३॥ ॥५(ता)॥

[धा० १९ । उ० १ । स्व० २]

१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१६३१ अध क्षपा परिष्कृतो वाजांसि प्र गाहसे । यदी विवस्वतो धियो हरिंहिन्वन्ति यातवे ॥ १ ॥

१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१६३२ तमस्य मर्जयामसि मद्रो य इन्द्रपातमः । यं गाव आसभिर्दधुः पुरा नूनं च सूरयः ॥ २ ॥

१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१६३३ तं गाथया पुराण्या पुनानमभ्यनूपत । उतो कृपन्त धीतयो देवानां नाम बिभ्रतीः ॥३॥ ॥ ६(लु) ॥

[धा० १४ । उ० नास्ति । स्व० ५]

२ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१६३४ अश्वं न त्वा वारवन्तं वन्दध्या अग्निं नमोभिः । सप्र्राजन्तमध्वराणाम् ॥ १ ॥

१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१६३५ स घा नः सूनुः शवसा पृथुप्रगामा सुशवः । मीढवांसमाकं बभूयात् ॥ २ ॥

१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१६३६ स नो दूराच्चासाच्च नि मर्त्यादघायोः । पाहि सद्मिद्विश्वायुः ॥ ३ ॥ ॥ ७(टि) ॥

[धा० १३ । उ० १ । स्व० ३]

१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१६३७ त्वमिन्द्र प्रतृप्तिष्वभि विश्वा असि स्पृधः । अशस्तिहा जनिता वृत्रत्रसि त्वं तूर्यं तरुण्यतः ॥ १ ॥

१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१६३८ अनु ते शूष्मं तुरयन्तमीयतुः क्षोणी शिशुं न मातरा ।

१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
विश्वास्ते स्पृधः श्रथयन्त मन्यवे वृत्रं यदिन्द्र त्वंसि ॥ २ ॥ ॥ ८(टा) ॥

॥ इति द्वितीयः खण्डः ॥ २ ॥ [धा० १८ । उ० १ । स्व० २]

३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१६३९ यज्ञ इन्द्रमवर्धयद्यज्ञमि व्यवर्तयत् । चक्राण ओपशं दिवि ॥ १ ॥

२ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१६४० व्यश्नरिक्षमतिरन्मदे सोमस्य रोचना । इन्द्रो यदभिनद्वलम् ॥ २ ॥

१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१६४१ उद्गा आजदङ्गिरोभ्य आविष्कण्वन्गुहा सतीः । अर्वाञ्च नुनुदे वलम् ॥ ३ ॥ ॥ ९(पी) ॥

[धा० २० । उ० १ । स्व० ४]

१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१६४२ त्यमु वः सत्रासाहं विश्वासु गीर्ष्वीयतम् । आ च्यावयस्यूतये ॥ १ ॥

३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१६४३ युधमंसन्तमनर्वाणंसोमपामनपच्युतम् । नरमवार्यक्रतुम् ॥ २ ॥

१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१६४४ शिक्षा ण इन्द्र राय आ पुरु विद्वांस्रुचीषम । अवा नः पार्ये धने ॥ ३ ॥ ॥ १०(ता) ॥

[धा० १४ । उ० १ । स्व० २]

२ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१६४५ तव त्यदिन्द्रियं बृहत्तव दक्षमुत क्रतुम् । वज्रंशिशति धिषणा वरेण्यम् ॥ १ ॥

२ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २
१६४६ तव द्यौरिन्द्र पौर्यं पृथिवी वर्धति श्रवः । त्वामापः पर्वतासश्च हिन्विरे ॥ २ ॥

- १६४७ त्वां विष्णुवृहन्क्षयो मित्रो गृणाति वरुणः । त्वां शङ्को मदत्यनु मारुतम् ॥ ३ ॥ ॥११(टी)॥
 ॥ इति तृतीयः खण्डः ॥ ३॥ [धा० १३ । उ० २ । स्व० ४ ।]
- १६४८ नमस्ते अन्न ओजसे गृणन्ति देव कृष्टयः । अमरमित्रमर्दय ॥ १ ॥
- १६४९ कुवित्सु नो गविष्टयेऽग्ने संवेषिषो रयिम् । उरुकुदुरु णस्कृधि ॥ २ ॥
- १६५० मा नो अग्ने महाधने परा वर्भारभृद्यथा । संवर्गे स रयिं जय ॥ ३ ॥ ॥१२(प)॥
 [धा० १५ । उ० १ । स्व० १]
- १६५१ समस्य मन्यवे विशो विश्वा नमन्त कृष्टयः । समुद्रायेव सिन्धवः ॥ १ ॥
- १६५२ वि चिद्वत्रस्य दोधतः शिरो विभेद वृष्णिना । वज्रेण शतपर्षणा ॥ २ ॥
- १६५३ ओजस्तदस्य तित्विष उभे यत्समवर्तयत् । इन्द्रश्चमेव रोदसी ॥ ३ ॥ ॥१३(तौ)॥
 [धा० १४ । उ० १ । स्व० नास्ति]
- १६५४ सुमन्मा वस्वी रन्ती सूनरी ॥ १ ॥
- १६५५ सरूप वृषन्ना गह्रीमो भद्रौ ध्रुयावभि । ताविमा उप सर्पतः ॥ २ ॥
- १६५६ नीव शीर्षाणि मृद्वं मध्य आपस्य तिष्ठति । शूङ्गेभिर्दशभिर्दिशन् ॥ ३ ॥ ॥१४(यि)॥
 ॥ इति चतुर्थः खण्डः ॥ ४ ॥ [धा० ७ । उ० नास्ति । स्व० ३]
- इत्यष्टम-प्रपाठकस्य प्रथमोऽर्धः ॥ ८-१ ॥ ॥ इति सप्तदशोऽध्यायः ॥ १७ ॥

अथाष्टादशोऽध्यायः ।

[१]

अथाष्टमप्रपाठके द्वितीयोऽर्धः ॥ ८-२ ॥

(१-१९) १ मेधातिथिः काण्वः मियमेधश्चाङ्गिरसः; २ ध्रुतकक्षः सुकक्षो वा आङ्गिरसः; ३ शुनःशेष आजीगर्तिः; ४ शंयुर्बाह्वस्पत्यः; ५ मेधातिथिः काण्वः; ६, ९ वसिष्ठो मैत्रावरुणिः; ७ वालखिल्यम् (आयुः काण्वः); ८ अश्व-
 रिषो वार्षागिरः, ऋजिश्वा भारद्वाजश्च; १० विश्वमना वैश्वः; ११ सोमरिः काण्वः; १२ सप्तर्षयः (१ भरद्वाजो
 बाह्वस्पत्यः, २ कश्यपो मारीचः, ३ गौतमो राहूगणः, ४ अत्रिर्भौमः, ५ विश्वामित्रो गाथिनः, ६ जमदग्निर्भागवः,
 ७ वसिष्ठो मैत्रावरुणिः); १३ कलिः प्रागाथः; १४, १७ विश्वामित्रः प्रागाथः; १५ मेधातिथिः काण्वः,
 १६ निध्रुविः काश्यपः; १८ भरद्वाजो बाह्वस्पत्यः ॥ १-२, ४, ६-७, ९-१०, १३, १५ इन्द्रः; ३, ११
 १८ अग्निः; ५ विष्णुः, ५ (६) देवो वा; ८, १२, १६ पवमानः सोमः; १४, १७ इन्द्राग्नी ॥ १-५,
 १४ १६-१८ गायत्री; ६, ७, ९, १२, १३ प्रागाथः = (विषमा बृहती, समा सतोबृहती);
 ८ अनुष्टुप् १० उष्णिक्, ११ काकुभः प्रागाथः = (विषमा ककुप्, समा सतोबृहती); १५ बृहती ॥

- १६५७ पन्यपन्यमित्सोतार आ धावत मद्याय । सोमं वीराय शूराय ॥ १ ॥
- १६५८ एह हरी ब्रह्मयजा शग्मा वक्षतः सखायम् । इन्द्रं गीर्भिर्गिर्विणसम् ॥ २ ॥

- १६५९ पाता वृत्रहा सुतमा घा गमन्नारे अस्मत् । नि यमते शतमूर्तिः ॥ ३ ॥ ॥१(ति)॥
[धा० १४ । उ० १ । स्व० ३]
- १६६० आ त्वा विशान्तिवन्दवः समुद्रमिव सिन्धवः । न त्वामिन्द्राति रिचयते ॥ १ ॥
- १६६१ विव्यक्थ महिना वृषन्भक्षः सोमस्य जागृवे । य इन्द्र जठरेषु ते ॥ २ ॥
- १६६२ अरं त इन्द्र कुक्षये सोमो भवतु वृत्रहन् । अरं धामभ्य इन्दवः ॥ ३ ॥ ॥२(क)॥
[धा० ११ । उ० १ । स्व० १]
- १६६३ जरायोध तद्विविड्ढि विशोविशो यज्ञियाय । स्तोमं रुद्राय दृशीकम् ॥ १ ॥
- १६६४ स नो महाँ अनिमानो धूमकेतुः पुरुश्चन्द्रः । धिये वाजाय हिन्वतु ॥ २ ॥
- १६६५ स रेवाँ इव विद्रपतिर्देव्यः केतुः शृणोतु नः । उक्थैरगिर्बृहद्भानुः ॥ ३ ॥ ॥३(ह)॥
[धा० ११ । उ० नास्ति । स्व० १]
- १६६६ तद्वो गाय सुते सचा पुरुहूताय सत्वने । शं यद्ववे न शाकिने ॥ १ ॥
- १६६७ न घा वसुर्नि यमते दानं वाजस्य गोमतः । यत्सीमुपश्रवद्रिरः ॥ २ ॥
- १६६८ कुवित्सस्य प्र हि वज्रं गोमन्तं दस्युहा गमत् । शचीभिरप नो वरत् ॥ ३ ॥ ॥४(फी)॥
॥ इति प्रथमः खण्डः ॥ १ ॥ [धा० १५ । उ० २ । स्व० ४]
- १६६९ इदं विष्णुर्वि चक्रमे त्रैधा नि दधे पदम् । समूढमस्य पाँसुले ॥ १ ॥
- १६७० त्रीणि पदा वि चक्रमे विष्णुर्गोपा अदाभ्यः । अतो धर्माणि धारयन् ॥ २ ॥
- १६७१ विष्णोः कर्माणि पश्यत यतो व्रतानि पस्पशे । इन्द्रस्य युज्यः सखा ॥ ३ ॥
- १६७२ तद्विष्णोः परमं पदँ सदा पश्यन्ति सूरयः । दिवीव चक्षुराततम् ॥ ४ ॥
- १६७३ तद्विप्रासो विपन्युवो जागृवाँसः समिन्धते । विष्णोर्यत्परमं पदम् ॥ ५ ॥
- १६७४ अतो देवा अवन्तु नो यतो विष्णुर्विचक्रमे । पृथिव्या अधि सानवि ॥ ६ ॥ ॥५(हू)॥
[धा० ३३ । उ० २ । स्व० ६]
- १६७५ मो षु त्वा वाघतश्च नारे अस्मन्नि रीरमन् । आरात्ताद्वा सधमादं न आ गहीह वा सन्नुप श्रुधि ॥ १ ॥
- १६७६ इमे हि ते ब्रह्मकृतः सु ते सचा मधौ न मक्ष आसते ।
इन्द्रे कामं जरितारो वसूयवो रथे न पादमा दधुः ॥ २ ॥ ॥ ६(डी) ॥
[धा० १३ । उ० ४ । स्व० ४]
- १६७७ अस्तावि मन्म पूढ्यं ब्रह्मेन्द्राय वोचत । पूर्वीर्ऋतस्य बृहतोरनूषत स्तोतुर्मैघा असृक्षत ॥ १ ॥

- १६७८ ^{२६ ३ १ ० ३ १२ ३ २ ३ २६ ३ १२} समिन्द्रो रायो बृहतीरधूनुत सं क्षोणी समु सूर्यम् ।
^{२ ३ २३ १२३ १ २२ ३ २ ३१ २} सँशुक्रासः शुचयः सं गवाशिरः सोमा इन्द्रममन्द्रिषुः ॥ २ ॥ ॥ ७(डा) ॥
 [धा० १३ । उ० २ । स्व० २]
- १६७९ ^{१ २ ३ १२ ३ १ २ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} इन्द्राय सोम पातवे वृत्रघ्ने परि पिच्यसे । नरे च दक्षिणावते वीराय सद्नासदे ॥ १ ॥
- १६८० ^{१ २ ३ १ २ ३ २ ३ २ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २} तँ सखायः पुरुुरुचं वयं यूयं च सूर्यः । अश्याम वाजगन्धरँ सनेम वाजस्पत्यम् ॥ २ ॥
- १६८१ ^{२ ३ १ २ ३ १ २ २ २} परि त्यँ हयँतँ हरी ॥ ३ ॥ ॥ ८(हा) ॥
 [धा० १६ । उ० नास्ति । स्व० २]
- १६८२ ^{१ २ २ * ३} कस्तमिन्द्र त्वा वस [वसो । आ] ॥ १ ॥
- १६८३ ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ २ ३ १ २ ३ १ २ २} मघोनः स्म वृत्रहत्येषु चोदय ये ददति प्रिया वसु ।
^{२ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ २} तष प्रणीती हर्यँश्च सूरिभिर्विँश्वा तरेम दुरिता ॥ २ ॥ ॥ ९(यि) ॥
 ॥ इति द्वितीयः खण्डः ॥ २ ॥ [धा० १७ । उ० नास्ति । स्व० ३]
- १६८४ ^{२ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} पदु मधोमेदिन्तरँ सिञ्चाध्वर्यो अन्धसः । एवा हि वीर स्तवते सदावधः ॥ १ ॥
- १६८५ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} इन्द्र स्थातर्हरीणां न किष्टे पूर्व्यस्तुतिम् । उदानँश शवसा न भन्दना ॥ २ ॥
- १६८६ ^{१ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} तं वो वाजानां पतिमहमहि श्रवस्यवः । अप्रायुभियँक्षेभिर्वावृधेन्यम् ॥ ३ ॥ ॥ १०(क) ॥
 [धा० १६ । उ० १ । स्व० १]
- १६८७ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} तं गूँड्या स्वर्णरं देवासो देवमरति दधन्विरे । देवत्रा हव्यमूहिषे ॥ १ ॥
- १६८८ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} विभूतरतिं विप्र चित्रशोचिषमग्निमीडिष्व यन्तुरम् ।
^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} अस्य मेधस्य साम्यस्य सोभरे प्रेमध्वराय पूर्व्यम् ॥ २ ॥ ॥ ११(या) ॥
 [धा० १७ । उ० नास्ति । स्व० २]
- १६८९ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} आ सोम स्वानो अद्रिभिस्तिरो वाराण्यव्यया । जनो न पुरि चम्बोविँशङ्गरिः सदो वनेषु दधिषे १
- १६९० ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} स मामृजे तिरो अण्वानि मेष्यो मीद्वान्तसिर्नि वाजयुः ।
^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} अनुमाद्यः पवमानो मनीषिभिः सोमो विप्रेभिर्ऋकभिः ॥ २ ॥ ॥ १२(तु) ॥
 [धा० १४ । उ० १ । स्व० ५ ।]
- १६९१ ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} वयमेनमिदा ह्योऽपीपेमेह वज्रिणम् । तस्मा उ अद्य सवने सुतं भरा नूनं भूषत श्रुते ॥ १ ॥
- १६९२ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} वृकश्चिदस्य वारण उरामधिरा वयुनेषु भूषति ।
^{२ ३ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} सेमं न स्तामं जुजुषाण आ गहीन्द्र प्र चित्रया धिया ॥ २ ॥ ॥ १३(खा) ॥
 [धा० १६ । उ० २ । स्व० २]

- १६९३ इन्द्राग्नी रोचना दिवः परि वाजेषु भूषथः । तद्वां चेति प्र वीयेम् ॥ १ ॥
- १६९४ इन्द्राग्नी अपसस्पारि ॥ २ ॥
- १६९५ इन्द्राग्नी तविषाणि वां ॥ ३ ॥ ॥१४(क)॥
[धा० ६ । उ० १ । स्व० १]
- १६९६ क ई वेद सुते सचा ॥ १ ॥
- १६९७ दाना मृगौ न वारणः पुरुत्रा चरथं दधे । न किष्ठा नि यमदा सुते गमो महाश्वरस्योजसा ॥ २ ॥
- १६९८ य उग्रः सन्ननिपृतः स्थिरो रणाय सस्कृतः ।
यदि स्तोतुर्मघवां शृणवद्धवं नेन्द्रो योषत्या गमत् ॥ ३ ॥ ॥१५(ही)॥
॥ इति तृतीयः खण्डः ॥ ३ ॥ [धा० ११ । उ० नास्ति । स्व० ४]
- १६९९ पवमाना असृक्षत सोमाः शुक्रास इन्दवः । अभि विश्वानि काव्या ॥ १ ॥
- १७०० पवमाना दिवस्पयन्तरिक्षादसृक्षत । पृथिव्या अधि सानवि ॥ २ ॥
- १७०१ पवमानास आशवः शुभ्रा असृग्रमिन्दवः । भ्रन्तो विश्वा अप द्विषः ॥ ३ ॥ ॥१६(फ)॥
[धा० १५ । उ० २ । स्व० १]
- १७०२ तोशा वृत्रहणा हुवे सजित्वानापराजिता । इन्द्राग्नी वाजसातमा ॥ १ ॥
- १७०३ प्र वामर्चन्त्युक्थिनः ॥ २ ॥
- १७०४ इन्द्राग्नी नवर्ति पुरो ॥ ३ ॥ ॥१७(र)॥
[धा० ८ । उ० नास्ति । स्व० १]
- १७०५ उप त्वा रण्वसंहशं प्रयस्वन्तः सहस्कृत । अग्ने ससृडमहे गिरः ॥ १ ॥
- १७०६ उप च्छायामिव घृणेरगन्म शर्म ते वयम् । अग्ने हिरण्यसंहशः ॥ २ ॥
- १७०७ य उग्र इव शर्याहा तिगमशृङ्गो न वसंगः । अग्ने पुरो खोजिथ ॥ ३ ॥ ॥१८(य)॥
[धा० ७ । उ० नास्ति । स्व० १]
- १७०८ ऋतावानं वैश्वानरमृतस्य ज्योतिषस्पतिम् । अजस्रं घर्ममीमहे ॥ १ ॥
- १७०९ य इदं प्रतिपप्रथे यज्ञस्य स्वरुत्तिरन् । ऋतूनुत्सृजते वशी ॥ २ ॥
- १७१० अग्निः प्रियेषु धामसु कामो भूतस्य भव्यस्य । सन्नडेको विराजति ॥ ३ ॥ ॥१९(का)॥

॥ इति चतुर्थः खण्डः ॥ ४ ॥

[धा० ११ । उ० १ । स्व० २]

इत्यष्टमप्रपाठके द्वितीयोऽर्धः ॥ ८-२ ॥

॥ इत्यष्टादशोऽध्यायः ॥ १८ ॥

अथैकोनविंशोऽध्यायः ।

[३]

अथाष्टमप्रपाठके तृतीयोऽर्धः ॥ ८-३ ॥

(१—१८) १ विरूप आङ्गिरसः; २, १८ अचत्साराः काश्यपः; ३ विश्वामित्रो गाधिनः; ४ देवातिथिः काण्वः; ५, ८, ९, १६ गौतमो राहूगणः; ६ वामदेवो गौतमः; ७ प्रस्कण्वः काण्वः; १० वसुधृत आत्रेयः; ११ सत्यश्रवा आत्रेयः; १२ भवस्युरात्रेयः; १३ ब्रुधगविष्टिरावात्रेयौ; १४ कुत्स आङ्गिरसः; १५ अत्रिभौमः, १७ दीर्घतमा औचथ्यः ॥ १, १०, १३ अग्निः; २, १८ पचमानः सोमः; ३-५ इन्द्रः; ६, ८, ११, १४ (१ उत्तरार्धः रात्रिश्च), १६ उषाः; ७, ९, १२, १५, १७ अश्विनौ ॥ १-२, ६-७, १८ गायत्री; ३, १३-१५ त्रिष्टुप्; ४-५ प्रगायः=(विषमा बृहती, समा सतोबृहती); ८-९ उष्णिक् १०-१२ पङ्क्तिः; १६, १७ जगती ॥

१७११ अग्निः प्रत्नेन जन्मना शुम्भानस्तन्व ३ स्वाम् । कधिर्विप्रेण वावृधे ॥ १ ॥
 १७१२ ऊर्जा नपातमा हुवेऽग्निं पावकशोचिषम् । अस्मिन्यज्ञे स्वध्वरे ॥ २ ॥
 १७१३ स नो मित्रमहस्त्वमग्ने शुक्रेण शोचिषा । देवैरा सत्सि बहिषि ॥ ३ ॥ ॥१ (ली)॥

[धा० ९ । उ० नास्ति । स्व० ४]

१७१४ उत्ते शुष्मासो अस्थू रक्षो भिन्दन्तो अद्रिवः । नुदस्व याः परिस्पृधः ॥ १ ॥
 १७१५ अया निजग्निरोजसा रथसङ्गे धने हिते । स्तवा अविभ्युषा हृदा ॥ २ ॥
 १७१६ अस्य व्रतानि नाधृषे पचमानस्य दूह्या । रुज यस्त्वा पृतन्यति ॥ ३ ॥
 १७१७ तं हिन्वन्ति मदच्युतं हरिं नदीषु वाजिनम् । इन्दुमिन्द्राय मत्सरम् ॥ ४ ॥ ॥२ (पी)॥

[धा० २० । उ० १ । स्व० ४]

१७१८ आ मन्द्रैरिन्द्र हरिभिर्याहि मयूररोमभिः । मा त्वा के चिन्नि येमुरिञ्चि पाशिनोऽति धन्वेव तां इहि १
 १७१९ वृत्रखादो वलं रुजः पुरां दर्शो अपामजः । स्याता रथस्य हयोरभिस्वर इन्द्रो हृदा चिदा रुजः ॥ २ ॥
 १७२० गम्भीरां उदधीं रिव क्रतुं पुष्यसि गा इव ।
 प्र सुगोपा यवसं धेनवो यथा हृदं कुल्या इवाशत ॥ ३ ॥ ॥३ (छा)॥

[धा० १७ । उ० २ । स्व० २]

१७२१ यथा गौरो अपा क्रतुं तृष्यन्नैत्यवेरिणम् । आपित्वे नः प्रपित्वे त्वमा गहि कण्वेषु सु सचा पिव ॥ १ ॥
 १७२२ मन्दन्तु त्वा मधवभिन्द्रेन्दवो राधोदेयाय सुन्वते ।
 आमुष्या सोममपिबश्चमू सुतं ज्येष्ठं तद्वधिषे सहः ॥ २ ॥ ॥४ (घ)॥

[धा० २१ । उ० ४ । स्व० १]

१७२३ त्वमङ्ग प्र शंसिषो देवः शविष्ठ मर्थम् । न त्वदन्यो मधवन्नस्ति मडितेन्द्र ब्रवीमि ते वचः ॥ १ ॥

- १७२४ मा नै राधाँसि मा त ऊतयो वसोऽस्मान्कदा जना द्भन् ।
विश्वा च न उपमिमोहि नालुष वसूनि चर्षणिभ्य आ ॥ २ ॥ ॥५(का)॥
॥ इति प्रथमः खण्डः ॥ १ ॥ [धा० २१ । उ० १ । स्व० १]
- १७२५ प्रति ष्या सूनरी जनी व्युच्छन्ती परि स्वसुः । दिवो अदर्शि दुहिता ॥ १ ॥
- १७२६ अश्वेव त्रिन्नारुषी माता गवामृतावरी । सखा भूदश्विनोरुषाः ॥ २ ॥
- १७२७ उत सखास्यश्विनोरुत माता गवामसि । उतोषो वस्व ईशिषे ॥ ३ ॥ ॥६(लि)॥
[धा० ९ । उ० नास्ति । स्व० १]
- १७२८ षपो उषा अपूर्या व्युच्छति प्रिया दिवः । स्तुषे वामश्विना बृहत् ॥ १ ॥
- १७२९ या दस्त्रा सिन्धुमातरा मनोतरा रयीणाम् । धिया देवा वसुविदा ॥ २ ॥
- १७३० बन्धन्तो वां ककुहासो जूर्णायामधि विष्टपि । यद्वाँ रथो विभिष्यतात् ॥ ३ ॥ ॥७(लि)॥
[धा० १४ । उ० नास्ति । स्व० ३]
- १७३१ उपस्तच्चित्रमा भरासभ्यं वाजिनीवति । येन तोकं च तनयं च धामहे ॥ १ ॥
- १७३२ उषो अद्येह गोमत्यश्वावति विभावरि । रेवदस्मे व्युच्छ सूनृतावति ॥ २ ॥
- १७३३ युंश्वा हि वाजिनीवत्यश्वाँ अघारुणाँ उषः । अथा नो विश्वा सौभगान्या वह ॥ ३ ॥ ॥८(हि)॥
[धा० ६ । उ० ना० । स्व० ३]
- १७३४ अश्विना वतिरस्मदा गोमदस्त्रा हिरण्यवत् । अवीग्रथँ समनसा नि यच्छतम् ॥ १ ॥
- १७३५ एह देवा मयोभुवा दस्त्रा हिरण्यवर्तनी । उषर्वुधो बहन्तु सोमपीतये ॥ २ ॥
- १७३६ याचित्था श्लोकमा दिवो ज्योतिर्जनाय चक्रथुः । आ न ऊर्जे वहतमश्विना युवम् ॥ ३ ॥ ॥९(भा)॥
॥ इति द्वितीयः खण्डः ॥ २ ॥ [धा० २० । उ० ४ । स्व० १]
- १७३७ अग्निं ते मन्ये यो वसुरस्तं यं यन्ति धेनवः ।
अस्तमवन्त आशवोऽस्तं नित्यासो वाजिन इषँ स्तोतृभ्य आ भर ॥ १ ॥
- १७३८ अग्निर्हि वाजिनं विशे ददाति विश्वचर्षणिः ।
अग्नी राये स्वाभुवँ स प्रीतो याति वार्यमिषँ स्तोतृभ्य आ भर ॥ २ ॥
- १७३९ सो अग्निर्यो वसुर्गुणे सं यमायन्ति धेनवः ।
समवन्तो रघुद्रुवः सँ सुजातासः सुरय इषँ स्तोतृभ्य आ भर ॥ ३ ॥ ॥१०(घु)॥
[धा० १६ । उ० ४ । स्व० ५]

- १७४० महे नो अद्य बोधयोषो राये दिवित्मती ।
^{३१ २ ३१ २ ३१ २ ३२ ३१ २}
 यथा चिन्नो अबोधयः सत्यश्रवसि वाय्ये सुजाते अश्वसूनुते ॥ १ ॥
- १७४१ या सुनीथे शौचद्रथे व्यौच्छो दुहितर्दिवः ।
^{१ २ ३१ २ ३१ २ २}
 सा व्युच्छ सहीयसि सत्यश्रवसि वाय्ये सुजाते अश्वसूनुते ॥ २ ॥
- १७४२ सा नो अद्याभरद्वसुव्युच्छा दुहितर्दिवः ।
^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २}
 यो व्यौच्छः सहीयसि सत्यश्रवसि वाय्ये सुजाते अश्वसूनुते ॥ ३ ॥ ॥११(तु)॥
 [धा० १९ । उ० ३ । स्व० ५]
- १७४३ प्रति प्रियतमं रथं वृषणं वसुवाहनम् ।
^{१ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २}
 स्तोता वामश्विनावृषि स्तोमोभिर्भूषति प्रति माध्वी मम श्रुतं हवम् ॥ १ ॥
- १७४४ अत्यायातमश्विना तिर्यो विश्वा अहं सना ।
^{३ १ २ ३ १ २ २ ३ १ २ २}
 दक्षा हिरण्यवर्तनी सुगुम्णा सिन्धुवाहसा माध्वी मम श्रुतं हवम् ॥ २ ॥
- १७४५ आ नो रत्नानि विभ्रतावश्विना गच्छतं युवम् ।
^{२ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ २}
 रुद्रा हिरण्यवर्तनी जुषाणा वाजिनीवसू माध्वी मम श्रुतं हवम् ॥ ३ ॥ ॥१२(वा)॥
 ॥ इति तृतीयः खण्डः ॥ ३ ॥ [धा० ३० । उ० नास्ति । स्व० २]
- १७४६ अबोध्यग्निः समिधा जनानां प्रति धेनुमिवायतीमुषासम् ।
^{१ २ ३ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ २ ३ १ २}
 यहा इव प्र वयामुज्जिहानाः प्र भानवः सन्नते नाकमच्छ ॥ १ ॥
- १७४७ अबोधि होता यजथाय देवानूर्ध्वो अग्निः सुमनाः प्रातरस्थात् ।
^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ २ ३ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २}
 समिद्धस्य रुशददर्शि पाजो महान् देवस्तमसो निरमोचि ॥ २ ॥
- १७४८ यदीं गणस्य रशनामजीगः शुचिरङ्गते शुचिभिर्गोभिरग्निः ।
^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २}
 आदक्षिणा युज्यते वाजयंत्युत्तानामूर्ध्वो अधयज्जुह्वभिः ॥ ३ ॥ ॥१३(लि)॥
 [धा० १९ । उ० नास्ति । स्व० ३]
- १७४९ इदं श्रेष्ठं ज्योतिषां ज्योतिरागाच्चित्रः प्रकेतो अजनिष्ट विश्वा ।
^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २}
 यथा प्रसृता सवितुः सवायैवा रात्र्युषसे योनिमारैक् ॥ १ ॥
- १७५० रुशदत्सा रुशती श्वेत्यागादारैगु कृष्णा सदनान्यस्याः ।
^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २}
 समानबन्धु अमृते अनूर्ध्वी द्यावा वर्णं चरत आमिनाने ॥ २ ॥

- १७५१ ^{३ २७ ३ १ २ ३१७ ३ १ २ ३१२} समानो अध्वा स्वस्त्रोरनेतस्तमन्यान्या चरतो देवशिष्टे ।
^{१ २ ३ १ २ ३ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २} न मेथैते न तस्थुः सुमेके नक्तोषासा समनसा विरूपे
॥ ३ ॥ ॥ १४(म) ॥
[धा० ३० । उ० ५ । स्व० १]
- १७५२ ^{१ २ ३ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} आ भात्यग्निरुषसामनीकमुद्विप्राणां देवया वाचो अस्थुः ।
^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} अबोञ्जा नूनं रथ्येह यातं पीपिवां समश्विना घर्ममच्छ
॥ १ ॥
- १७५३ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} न सस्कृतं प्रमिमीतो गमिष्ठान्ति नूनमश्विनोपस्तुतेह ।
^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} दिवाभिपित्वेऽवसागमिष्ठा प्रत्यवर्ति दाशुषे शम्भविष्ठा
॥ २ ॥
- १७५४ ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} उता यातं संगवे प्रातरहो मध्यन्दिन उदिता सूर्यस्य ।
^{२ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} दिवा नक्तमवसा शन्तमेन नेदानीं पीतिरश्विना ततान
॥ ३ ॥ ॥ १५(लो) ॥
॥ इति चतुर्थः खण्डः ॥ ४ ॥ [धा० २४ । उ० नास्ति । स्व० ९]
- १७५५ ^{३ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} एता उत्या उपसः कतुमकृत पूर्वे अर्धे रजसो भानुमज्जते ।
^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} निष्कृण्वाना आयुधानीव धृष्णवः प्रति गावोऽरुषीर्यन्ति मातरः
॥ १ ॥
- १७५६ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} उदपत्नरुणा भानवो वृथा स्वायुजो अरुषीर्गा अयुक्षत ।
^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} अक्रुषासो वयुनानि पूर्वथा रुशन्तं भानुमरुषीरशिभ्रयुः
॥ २ ॥
- १७५७ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} अर्चन्ति नारीरपसो न विष्टिभिः समानेन योजनेना परावतः ।
^{२ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} इषं वहन्तीः सुकृते सुदानवे विश्वेदह यजमानाय सुन्वते
॥ ३ ॥ ॥ १६(कि) ॥
[धा० २६ । उ० १ । स्व० ३]
- १७५८ ^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} अबोध्यग्निर्जम उदेति सूयो व्यूषाश्चन्द्रा महावो अर्चिषा ।
^{१ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} आयुक्षातामश्विना यातवे रथं प्रासावीदेवः सविता जगत्पृथक्
॥ १ ॥
- १७५९ ^{२ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} यद्युञ्जाथे वृष्णमश्विना रथं घृतेन नो मधुना क्षत्रमुक्षतम् ।
^{३ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} अस्माकं ब्रह्म पृतनासु जिन्वतं वयं धना शूरसाता भजेमहि
॥ २ ॥
- १७६० ^{३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} अर्वाङ् त्रिचक्रो मधुवाहनो रथो जीराश्वो अश्विनोर्यातु सुष्टुतः ।
^{३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} त्रिवन्धुरो मघवा विश्वसौभगः शं न आ वक्षद्विपदे चतुष्पदे
॥ ३ ॥ ॥ १७(छा) ॥
[धा० २२ । उ० २ । स्व० २]
- १७६१ ^{२ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} प्र ते धारा असश्चतो दिवो न यन्ति वृष्टयः । अच्छा वाजं सहस्त्रिणम्
॥ १ ॥
- १७६२ ^{३ २ ३ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २ ३ १ २} अभि प्रियाणि काव्या विश्वा चक्ष्णाणो अर्षति । हरिस्तुञ्जान आयुधा
॥ २ ॥

१७६३ स ममृजान आयुभिरिभो राजेव सुव्रतः । श्येनो न वसु षीदति ॥ ३ ॥
 १७६४ स नो विश्वा दिवो वसूतो पृथिव्या अधि । पुनान इन्द्रवा भर ॥ ४ ॥ १८(ती) ॥
 ॥ इति पञ्चमः खण्डः ॥ ५ ॥ [धा० १२ । उ० १ । स्व० ४]

॥ इति अष्टमप्रपाठके तृतीयोऽर्धः, अष्टमप्रपाठकश्च समाप्तः ॥ ८ ॥
 ॥ इत्येकोनविंशोऽध्यायः ॥ १९ ॥

अथ विंशोऽध्यायः ।

[१]

अथ नवमप्रपाठके प्रथमोऽर्धः ॥ ९-१ ॥

(१-१८) १ नृमेध आङ्गिरसः; २... ३ प्रियमेध आङ्गिरसः; ४ दीर्घतमा औचथ्यः; ५ वामदेवो गौतमः; ६ प्रस्कण्वः
 काण्वः; ७ बृहदुक्थो वामदेव्यः; ८ बिन्दुः पतद्भो वा आंगिरसः; ९, १७ जमदग्निर्भार्गवः; १० सुकृष् आंगिरसः;
 ११-१३ वसिष्ठो मैत्रावरुणिः; १४ सुदाः पैजवनः; १५ मेधातिथिः काण्वः; १६ नीपातिथिः काण्वः; १८ परुच्छेपो
 देवोदासिः ॥ १, १७ पवमानः सोमः; ३, ७, १०, १६ इन्द्रः; ४-६, १८ अग्निः; ९ मरुतः; १० सूर्यः;
 २... ॥ १, ८, १०, १५-१७ गायत्री; (१७ नित्यपदा) २... ..; ३ अनुष्टम्बुखः प्रगाथः=
 (१ अनुष्टुप्+गाथञ्यौ); ४, ११, १३ विराट्; ५ पदपंक्तिः; ६, ९, १२ प्रगाथः (विषमा वृहती,
 समा सतोबृहती); ७ त्रिष्टुप्; १४ शकरी; १८ अत्यष्टिः ॥

१७६५ प्रास्य धारा अक्षरन्वृष्णः सुतस्याजसः । देवा अनु प्रभूषतः ॥ १ ॥
 १७६६ सति मृजन्ति वेधसो गृणन्तः कारवो गिरा । ज्योतिर्ज्ञानमुक्थयम् ॥ २ ॥
 १७६७ सुपहा सोम तानि ते पुनानाय प्रभूवसो । वर्धा समुद्रमुक्थय ॥ ३ ॥ ॥१(यि) ॥
 [धा० १२ । उ० नास्ति । स्व० ३]

१७६८ एष ब्रह्मा य ऋत्विग्य इन्द्रो नाम श्रुतो गृणे ॥ १ ॥
 १७६९ त्वामिच्छवसस्पते यन्ति गिरा न संयतः ॥ २ ॥
 १७७० वि स्मृतयो यथा पथः ॥ ३ ॥ ॥२(प) ॥
 [धा० ५ । उ० १ । स्व० १]

१७७१ आ त्वा रथं यथोतये ॥ १ ॥
 १७७२ तुविशुम् तुविक्रतो शचीवो विश्वया मते । आ पप्राथ महित्वना ॥ २ ॥
 १७७३ यस्य ते महिना महः परि ज्मायन्तमीयतुः । हस्ता वज्रं हिरण्ययम् ॥ ३ ॥ ॥३(व) ॥
 [धा० १० । उ० नास्ति । स्व० १]

१७७४ आ यः पुरं नार्मिणीमदीदेदत्यः कविर्नभन्योऽर्वा । सूर्यो न रुरुकां छतात्मा ॥ १ ॥

१७७५ अग्निं द्विजन्मा त्री रोचनानि विश्वा रजांसि शुशुचानो अस्थात् । होता यजिष्ठो अपासं सधस्थे ॥२॥

१७७६ अयसं स होता यो द्विजन्मा विश्वा दधे वार्याणि श्रवस्या । मतो यो अस्मै सुतुको ददाश ॥३॥४(छ)॥

[धा० १२ । उ० २ । स्व० १]

१७७७ अग्ने तमद्याश्वं न स्तोमैः क्रतुं न भद्रं हृदिस्पृशाम् । ऋध्यामा त ओहैः ॥ १ ॥

१७७८ अधा ह्यग्ने क्रतोर्भद्रस्य दक्षस्य साधोः । रथीर्ऋतस्य बृहतो बभूथ ॥ २ ॥

१७७९ एभिर्नो अकैर्भवा नो अर्वाङ्कस्वर्णेन ज्योतिः । अग्ने विश्वेभिः सुमना अनीकैः ॥ ३ ॥ ॥५(चि)॥

॥ इति प्रथमः खण्डः ॥ १ ॥ [धा० ७ । उ० १ । स्व० ३]

१७८० अग्ने विवस्वदुषसाश्चित्रं राधो अमर्त्य । आ दाशुषे जातवेदो बहा त्वमद्या देवासं उपबुधः ॥ १ ॥

१७८१ जुष्टो हि दूतो असि हव्यवाहनोऽग्ने रथीरध्वराणाम् ।

सजूरस्विभ्यामुषसा सर्वार्यमस्मै धेहि श्रवो बृहन् ॥ २ ॥ ॥६(ला)॥

[धा० ९ । उ० नास्ति । स्व० २]

१७८२ विधुं दद्राणसं समने बहूनां युवानसं सन्तं पालितो जगार ।

देवस्य पश्य काव्यं महित्वाद्या ममार स ह्यः समान ॥ १ ॥

१७८३ शाक्मना शाको अरुणः सुपर्ण आ यो महः शूरः सनादनीडः ।

याञ्चिकेत सत्यमित्तन्न मोघं वसु स्पार्हमुतं जेतोत दाता ॥ २ ॥

१७८४ ऐभिर्विदे वृण्यथा पौसस्यानि येभिरौक्षद्ब्रह्मत्याय वज्री ।

ये कर्मणः क्रियमाणस्य महः ऋते कर्ममुदजायन्त देवाः ॥ ३ ॥ ॥७(घे)॥

[धा० ३१ । उ० ४ । स्व० ७]

१७८५ अस्ति सोमो अयसं सुतः पिबन्त्यस्य मरुतः । उत स्वराजो अश्विना ॥ १ ॥

१७८६ पिबन्ति मित्रो अर्यमा तना पूतस्य वरुणः । त्रिषधस्थस्य जावतः ॥ २ ॥

१७८७ उतो न्वस्थ जोषमा इन्द्रः सुतस्य गोमतः । प्रातर्होतेव मत्सति ॥ ३ ॥ ॥८(ली)॥

[धा० ९ । उ० नास्ति । स्व० ४]

१७८८ बणमहासं असि सूर्यं बडादित्यं महासं असि । महस्ते सतो महिमा पनिष्टम महा देव महासं असि ॥१॥

१७८९ बट् सूर्यं श्रवसा महासं असि सत्रा देव महासं असि ।

महा देवानामसुर्यः पुरोहितो विभु ज्योतिरदाभ्यम् ॥ २ ॥ ॥९(त)॥

॥ इति द्वितीयः खण्डः ॥ २ ॥ [धा० १४ । उ० १ । स्व० १]

- १७९० उप नो हरिभिः सुतं याहि मदानां पते । उप नो हरिभिः सुतम् ॥ १ ॥
- १७९१ द्विता यो वृत्रहन्तमो विद् इन्द्रः शतक्रतुः । उप नो हरिभिः सुतम् ॥ २ ॥
- १७९२ त्वं हि वृत्रहन्नेषां पाता सोमानामसि । उप नो हरिभिः सुतम् ॥ ३ ॥ ॥१०(री)॥
[धा० १३ । उ० नास्ति । स्व० ४]
- १७९३ प्र वो महे महेवृधे भरध्वं प्रचेतसे प्र सुतति कृणुध्वम् । विशाः पूर्वीः प्र चर चर्षणिप्राः ॥ १ ॥
- १७९४ उरुव्यचसे महिने सुवृक्तिमिन्द्राय ब्रह्म जनयन्त विप्राः । तस्य व्रतानि न भिनन्ति धीराः ॥ २ ॥
- १७९५ इन्द्रं वाणीरनुत्तमन्युमेव सत्रा राजानं दधिरे सहध्वै । हर्यश्वाय पर्हया समापीन् ॥ ३ ॥ ॥११(हि)॥
[धा० २६ । उ० नास्ति । स्व० ३]
- १७९६ यदिन्द्र यावतस्त्वमेतावद्दहमीशीय । स्तोतारमिद्वधिषे रदावसो न पापत्वाय रक्षिषम् ॥ १ ॥
- १७९७ शिश्वेयमिन्महयते दिवेदिवे राय आ कुहचिद्विदे ।
न हि त्वदन्यन्मघवन्न आप्यं वस्यो अस्ति पिता न्न न ॥ २ ॥ ॥१२(ता)॥
[धा० १४ । उ० १ । स्व० २]
- १७९८ श्रुधी हव विपियानस्याद्वैर्योधा विप्रस्याचेतो मनीषाम् । कृष्वा दुवाः स्यन्तमा सचेमा ॥ १ ॥
- १७९९ न ते गिरो अपि मृष्ये तुरस्य न सुष्टुतिमसुर्यस्य विद्वान् । सदा ते नाम स्वयशो विवाक्मि ॥ २ ॥
- १८०० भूरि हि ते सवना मानुषेषु भूरि मनीषी हवते त्वामिन् । मारे अस्मन्मश्रवं ज्योक्तः ॥ ३ ॥ ॥१३(वा)॥
॥ इति तृतीयः खण्डः ॥ ३ ॥ [धा० १५ । उ० ३ । स्व० २]
- १८०१ प्रो ष्वस्मै पुरोरथमिन्द्राय शूषमर्चत । अभीके चिदु लोककृतसङ्गे समत्सु वृत्रहा ।
अस्माकं वोधि चोदिता नभन्तामन्यकेषां ज्याका अधि धन्वसु ॥ १ ॥
- १८०२ त्वं सिधूँरवासुजोऽधराचो अहन्नहिम् । अशत्रुरिन्द्र जज्ञिषे विश्वं पुण्यासि वार्यम् ।
तं त्वा परि ष्वजामहे नभन्तामन्यकेषां ज्याका अधि धन्वसु ॥ २ ॥
- १८०३ वि षु विश्वा अरातयोऽर्यो नशन्त नो धियः । अस्तासि शत्रवे वधं यो न इन्द्र जिघांसति ।
या ते रातिदिवसु नभन्तामन्यकेषां ज्याका अधि धन्वसु ॥ ३ ॥ ॥१४(टि)॥
[धा० ४३ । उ० ६ । स्व० ३]
- १८०४ रेवाँ इद्रेवत स्तोता स्यात्वावतो मघोनः । प्रेढु हरिवः सुतस्य ॥ १ ॥
- १८०५ उक्थं च न शस्यमानं नागो रथिरा चिकेत । न गायत्रं गीयमानम् ॥ २ ॥
- १८०६ मा न इन्द्र पीयत्नवे मा शश्रते परा दाः । शिक्षा शचीवः शचीभिः ॥ ३ ॥ ॥१५(ति)॥
[धा० १४ । उ० १ । स्व० ३]

- १८०७ एन्द्र याहि हरिभिरुप कण्वस्य सुष्टुतिम् । दिवो अमुष्य शासतो दिवं यय दिवावसो ॥ १ ॥
 १८०८ अत्रा वि नेमिरेषामुरां न धूनुते वृकः । दिवो अमुष्य शासतो दिवं यय दिवावसो ॥ २ ॥
 १८०९ आ त्वा प्रावा वदानिह सोमी घोषेण वक्षतु । दिवो अमुष्य शासतो दिवं यय दिवावसो ३ ॥ १६(ब) ॥

[धा० ५ । उ० नास्ति । स्व० १]

- १८१० पवस्व सोम मन्दयन्निन्द्राय मधुमत्तमः ॥ १ ॥
 १८११ ते सुतासो विपश्चितः शुक्रा वायुमसृशत ॥ २ ॥
 १८१२ असृग्रं देववीतये वाजयन्तो रथा इव ॥ ३ ॥ ॥ १७(रौ) ॥

इति चतुर्थः खण्डः ॥ ४ ॥ [धा० ८ । उ० नास्ति । स्व० नास्ति]

- १८१३ अग्निं होतारं मन्ये दास्वन्तं वसोः सूनुं सहसो जातवेदसं विप्रं न जातवेदसम् ।
 य ऊर्ध्वरो स्वध्वरो देवो देवाच्या कृपा । घृतस्य विभ्राष्टिमुनु शुक्रशोचिप आजुह्वानस्य सर्पिषः ॥ १ ॥
 १८१४ यजिष्ठं त्वा यजमाना हुवेम ज्येष्ठमङ्गिरसां विप्रं गन्मभिर्विप्रेभिः शुक्रं मन्मभिः ।
 परिज्मानमिव द्यां होतारं चर्षणीनाम् । शोचिष्केशं वृषणं यमिमा विशः प्रावन्तु जूतये विशः ॥ २ ॥
 १८१५ स हि पुरु चिदोजसा विरुक्मता दीद्यानो भवति द्रुहन्तरः परशुर्न द्रुहन्तरः ।
 वीडु चिद्यस्य समृतौ श्रुवद्वनेत्र यत्स्थिरम् । निष्पहमाणो यमते नायते धन्वासहा नायते ॥ ३ ॥ १८(ठी) ॥

[धा० ४३ । उ० २ । स्व० ४]

॥ इति नवमप्रपाठके प्रथमोऽर्धः ॥ ९-१ ॥

[२]

अथ नवमप्रपाठके द्वितीयोऽर्धः ॥ ९-२ ॥

- (१-१३) १ अग्निः पावकः; २ सोमरिः काण्वः; ३ अरुणो वैतहव्यः; ५-६ अवत्सारः काश्यपः; ९ गोपृक्ः यश्वसूक्तनौ काण्वायनौ; १० त्रिशिरास्स्वा०टः; सिन्धुद्वीप भाम्बरीषो वा; ११ उलो वातायनः; १३ वेनो भार्गवः; ४, ७, ८, १२ । १-४; ७-८, १२ अग्निः; ५-६ विश्वे देवाः; ९ इन्द्रः; १० आपः; ११ वायुः १३ वेनः; १ (१-२) विष्टार-पंक्तिः; १ (३-५) सतोबृहती, १ (६) उपरिष्टाज्ज्योतिः, २ काकुभः प्रगाथः = (विषमा ककुपु, समा सतोबृहती); ३ जगती; ५-६, १३ त्रिष्टुप्; ४, ७-११, गायत्री; ४, ७, ८, १२ ।

- १८१६ अग्ने तव श्रवो वयो महि भ्राजन्ते अर्चयो विभावसो ।
 बृहद्भानो शवसा वाजमुक्थ्या ३ दधासि दाशुषे कवे ॥ १ ॥
 १८१७ पावकवर्चाः शुक्रवर्चा अनूनवर्चा उदियर्षि भानुना ।
 पुत्रो मातरा विचरन्नुपावसि पृणाक्षि रोदसी उभे ॥ २ ॥

- १८१८ ऊर्जा नपाजातवेदः सुशस्तिभिर्मन्द्स्व श्रीतिभिर्हितः ।
 त्वे इषः सं दधुर्भूरिवर्षसश्चित्रौतयो वामजाताः ॥ ३ ॥
- १८१९ इरज्यन्नग्ने प्रथयस्व जन्तुभिरस्मे रायो अमर्त्य ।
 स दर्शतस्य वपुषो वि राजसि पृणक्षि दर्शत क्रतुम् ॥ ४ ॥
- १८२० इष्कर्तारमध्वरस्य प्रचेतसं क्षयन्तं राधसो महः ।
 राति वामस्य सुभगा महीमिषं दधासि सानसि रयिम् ॥ ५ ॥
- १८२१ ऋतावानं महिषं विश्वदर्शतमग्निं सुन्नाय दधिरे पुरो जनाः ।
 श्रुत्कर्णं सप्रथस्तमं त्वा गिरा दैव्यं मानुषा युगा ॥ ६ ॥ १(दि)॥
 ॥ इति पञ्चमः खण्डः ॥ ५ ॥ [धा० ५९ । उ० ३ । स्व० ३]
- १८२२ प्र सो अग्ने तवोतिभिः सुवीराभिस्तरति वाजकर्मभिः । यस्य त्वं सख्यमाविथ ॥ १ ॥
- १८२३ तव द्रुप्तो नीलवान्वाश ऋत्विग्य इन्धानः सिष्णवा ददे ।
 त्वं महीनामुषसामसि प्रियः क्षपो वस्तुषु राजसि ॥ २ ॥ २(यी) ॥
 [धा० १२ । उ० नास्ति । स्व० ४]
- १८२४ तमोषधीदधिरे गर्भमृत्विग्यं तमापो अग्निं जनयन्त मातरः ।
 तमित्समान वनिनश्च वीरुथोऽन्तर्वतीश्च सुवते च विश्वहा ॥ १ ॥ ३(रि)॥
 [धा० १३ । उ० नास्ति । स्व० ३]
- १८२५ अग्निरिन्द्राय पवते दिवि शुक्रो वि राजति । महिषीव वि जायते ॥ १ ॥ ४(या) ॥
 [धा० ७ । उ० नास्ति । स्व० २]
- १८२६ यो जागार तमृचः कामयन्ते यो जागार तमु सामानि यन्ति ।
 यो जागार तमयं सोम आह तवाहमस्मि सख्ये न्योकाः ॥ १ ॥ ५(या)॥
 [धा० ७ । उ० नास्ति । स्व० २]
- १८२७ अग्निर्जागार तमृचः कामयन्तेऽग्निर्जागार तमु सामानि यन्ति ।
 अग्निर्जागार तमयं सोम आह तवाहमस्मि सख्ये न्योकाः ॥ १ ॥ ६(वा) ॥
 [धा० १० । उ० नास्ति । स्व० २]
- १८२८ नमः सखिभ्यः पूर्वसद्भ्यो नमः साकंनिपेभ्यः । युञ्जे वाचं शतपदीम् ॥ १ ॥
- १८२९ युञ्जे वाचं शतपदीं गाये सहस्रवर्तनि । गायत्रं त्रैष्टुभं जगत् ॥ २ ॥

- १८३० गायत्रं त्रैष्टुभं जगद्धिश्वा रूपाणि सम्भृता । देवा ओकांसि चक्रिरे ॥ ३ ॥ ॥७(यु)॥
[धा० १२ । उ० नास्ति । स्व० ५]
- १८३१ अग्निर्ज्योतिर्ज्योतिरग्निरिन्द्रो ज्योतिर्ज्योतिरिन्द्रः । सूर्यो ज्योतिर्ज्योतिः सूर्यः ॥ १ ॥
[धा० १२ । उ० नास्ति । स्व० ५]
- १८३२ पुनरूर्जा नि वर्तस्व पुनरन्न इषायुषा । पुनर्नः पाह्यं हसः ॥ २ ॥
[धा० १२ । उ० नास्ति । स्व० ५]
- १८३३ सह रथ्या नि वर्तस्वाग्ने पिन्वस्व धारया । विश्वणस्या विश्वतस्परि ॥ ३ ॥ ८ ॥ (ठा)॥
[धा० ८ । उ० २ । स्व० २]
- १८३४ यद्दिन्द्राहं यथा त्वमीशीय वस्व एक इत् । स्तोता मे गोसखा स्यात् ॥ १ ॥
[धा० ८ । उ० २ । स्व० २]
- १८३५ शिक्षेयमस्मै दित्सेयं शवीपते मनीषिण । यद्दहं गोपतिः स्याम् ॥ २ ॥
[धा० ८ । उ० २ । स्व० २]
- १८३६ धेनुष्ट इन्द्र सूनृता यजमानाय सुन्वते । गामध्वं पिप्युषी दुहे ॥ ३ ॥ ॥९(पि)॥
[धा० १५ । उ० १ । स्व० ३]
- १८३७ आपो हि ष्ठा मयोभुवस्ता न ऊर्जे दधातन । महे रणाय चक्षसे ॥ १ ॥
[धा० १५ । उ० १ । स्व० ३]
- १८३८ यो वः शिवतमो रसस्तस्य भाजयतेह नः । उशतीरिव मातरः ॥ २ ॥
[धा० १५ । उ० १ । स्व० ३]
- १८३९ तस्मा अरं गमाम वो यस्य क्षयाय जिन्वथ । आपो जनयथा च नः ॥ ३ ॥ ॥१०(वा)॥
[धा० १० । उ० नास्ति । स्व० २]
- १८४० वात आ वातु भेषजं शम्भु मयोभु नो हृदे । प्र न आयूंषि तारिषत् ॥ १ ॥
[धा० १० । उ० १ । स्व० नास्ति]
- १८४१ उत वात पितासि न उत भ्रातौ नः सखा । स नो जीवातवे कृधि ॥ २ ॥
[धा० १० । उ० १ । स्व० नास्ति]
- १८४२ यददो वात ते गृहेऽमृतं निहितं गुहा । तस्य नो धेहि जीवसे ॥ ३ ॥ ॥११(पौ)॥
[धा० १० । उ० १ । स्व० नास्ति]
- १८४३ अभि वाजी विश्वरूपो जनित्रं हिरण्यं बिभ्रदत्कं सुपर्णः ।
सूर्यस्य भानुमृत्तुथा वसानः परि स्वयं मेधमृज्रो जजान ॥ १ ॥
[धा० १० । उ० १ । स्व० नास्ति]
- १८४४ अप्सु रेतः शिश्रिये विश्वरूपं तेजः पृथिव्यामधि यत्सबभूव ।
अन्तरिक्षे स्वं महिमानं मिमानः कनिक्रान्ति वृष्णो अश्वस्य रेतः ॥ २ ॥
[धा० १० । उ० १ । स्व० नास्ति]
- १८४५ अयं सहस्रा परि युक्ता वसानः सूर्यस्य भानुं यज्ञो दाधार ।
सहस्रदाः शतदा भूरिदावा धर्ता दिवो भुवनस्य विशपतिः ॥ ३ ॥ ॥१२(पु)॥
[धा० २० । उ० १ । स्व० ५]
- १८४६ नाके सुपर्णमुप यत्पतन्तं हृदा वेनन्तो अभ्यचक्षत त्वा ।
हिरण्यपक्षं वरुणस्य दूतं यमस्य योनौ शकुनं भुरण्युम् ॥ १ ॥
[धा० २० । उ० १ । स्व० ५]

१८४७ ऊर्ध्वा गन्धर्वा अधि नाके अस्थात्प्रत्यङ्चित्रा विभ्रदस्यायुधानि ।

वसानो अत्कं सुरभि ददो कं स्वाशुण नाम जनत प्रियाणि ॥ २ ॥

१८४८ द्रुप्तः समुद्रमभि यजिगाति पश्यन् गृध्रस्य चक्षसा विधर्मन् ।

भानुः शुक्रेण शोचिषा चकानस्तृतीये चक्रे रजसि प्रियाणि ॥ ३ ॥ ॥१३(खु)॥

॥ इति सप्तमः खण्डः ॥७॥ [धा० २६ । उ० २ । स्व० ५]

॥ इति नवमप्रपाठकस्य द्वितीयोऽर्धः ॥ ९-२ ॥ ॥ इति विंशोऽध्यायः ॥ २० ॥

अथैकविंशोऽध्यायः ।

[३]

अथ नवमप्रपाठके तृतीयोऽर्धः ॥ ९-३ ॥

(१-९) १-४, ५ (१-२), अप्रतिरथ ऐन्द्रः; ५ (३), ६ (३), ८ (१, ३) पायुमरिद्वाजः; ७ (१-२) शासो भारद्वाजः; ९ (१) जय ऐन्द्रः; ९ (२-३) गौतमो राहुगणः; ४ (३) ६ (१-२)-? ७ (३)... ८ (२)...

॥ १, २ (२-३), ३-४, ५ (२), ६, ७, ९ (१) इन्द्रः; ५ (२) इन्द्रो मरुतो वा; २ (१) बृहस्पतिः;

५ (१) अप्वा देवी, ५ (३) इषवः; ६ (३) (संग्रामाशिषः) युद्धभूमि-कवच-ब्राह्मणस्पश्यादितयः;

८ (१, ३ [संग्रामाशिषः १ वर्म-सोम-वरुणाः, ३ देवमहाणि]); ९ सोमावरुणौ । (२-३) विश्व

देवाः; ८ (३)... ॥ ३ ॥ ४-४, ५ (१), ६ (१) ८ (१) ९ (१-२) त्रिष्टुप्;

५ (२-३), ६ (२) ७ (१-२), ८ (२) अनुष्टुप्; ६ (३) पङ्क्तिः;

९ (३) विराट्स्थाना; ७ (३) विराट् जगती ८ (२)... ॥

१८४९ आशुः शिशानो वृषभो न भीमो घनाघनः क्षोभणश्चर्षणीनाम् ।

सङ्क्रन्दनोऽनिमिष एकवीरः शतं सेना अजयत्साकमिन्द्रः ॥ १ ॥

१८५० सङ्क्रन्दनेनानिमिषेण जिष्णुना युत्कारेण दुश्चयवनेन धृष्णुना ।

तदिन्द्रेण जयत तत्सहध्वं युधो नर इषुहस्तेन वृष्णा ॥ २ ॥

१८५१ स इषुहस्तैः स निषङ्गिभिर्वशी सँस्राष्टा स युध इन्द्रो गणेन ।

सँसृष्टित्सोमपा बाहुशर्ध्वैर्ग्रधन्वा प्रतिहिताभिरस्ता ॥ ३ ॥ ॥१(फे)॥

[धा० ४० । उ० २ । स्व० ७]

१८५२ बृहस्पते परि दीया रथेन रक्षोहामित्राँ अपवाधमानः ।

प्रभञ्जन्त्सेनाः प्रमृणो युधा जयन्नस्माकमेधविता रथानाम् ॥ १ ॥

१८५३ बलाविश्रयः स्थविरः प्रवीरः सहस्वान्वाजी सहमान उग्रः ।

अभिवीरो अभिसत्वा सहोजा जैत्रमिन्द्र रथमा तिष्ठ गोवित् ॥ २ ॥

१८५४ गोत्रमिदं गोविदं वज्रबाहुं जयन्तमजम प्रमृणन्तमोजसा ।
इमं सजाता अनु वीरयध्वमिन्द्रं सखायो अनु स रभध्वम् ॥ ३ ॥ ॥२(हे)॥

[धा० ३६ । उ० नास्ति । स्व० ७]

१८५५ अभि गोत्राणि सहसा गाहमानोऽदयो वीरः शतमन्युरिन्द्रः ।
दुश्च्यवनः पृतनाषाड्युध्योऽस्माकं सेना अवतु प्र युत्सु ॥ १ ॥

१८५६ इन्द्र आसां नेता बृहस्पतिर्देक्षिणा यज्ञः पुर प्तु सोमः ।
दैवसेनानामभिभञ्जतीनां जयन्तीनां मरुतो यन्त्वथम् ॥ २ ॥

१८५७ इन्द्रस्य वृष्णो वरुणस्य राज्ञ आदित्यानां मरुता शर्ध उग्रम् ।
महामनसां भुवन्नच्यवानां घोषो देवानां जयतामुदस्थात् ॥ ३ ॥ ३ ॥(च)॥

[धा० २७ । उ० १ । स्व० १]

१८५८ उद्धर्षय मघवन्नायुधान्युत्सत्वनां मामकानां मनांसि ।
उद्धृत्रहन्वाजिनां वाजिनान्युद्रथानां जयतां यन्तु घोषाः ॥ १ ॥

१८५९ अस्माकमिन्द्रः समृतेषु ध्वजेष्वस्माकं या इषवस्ता जयन्तु ।
अस्माकं वीरा उत्तरे भवन्त्वस्माकं उ देवा अवता ह्वेषु ॥ २ ॥

१८६० असौ या सेना मरुतः परेषामभ्येति न ओजसा स्पर्धमाना ।
तां गूहन् तमसापन्नतेन यथैतेपामन्यो अन्यं न जानात् ॥ ३ ॥ ॥४(चु)॥

[धा० ३२ । उ० १ । स्व० ५]

१८६१ अमीषां चित्तं प्रतिलोभयन्ती गृहाणाङ्गान्यप्ये परेहि ।
अभि प्रेहि निर्दह हत्सु शोकैरन्धेनामित्रास्तमसा सचन्ताम् ॥ १ ॥

१८६२ प्रेता जयता नर इन्द्रो वः शर्म यच्छतु । उग्रा वः सन्तु बाहवोऽनाधृष्या यथासथ ॥२॥

१८६३ अवसृष्टा परा पत शरव्ये ब्रह्मसंशिते । गच्छामित्रान्प्र पद्यस्व मामीषां कं च नोच्छिषः ३ ॥५(डा)

[धा० १८ । उ० २ । स्व० २]

१८६४ कङ्गाः सुपर्णा अनु यन्त्वेनान् गुध्राणामन्नमसावस्तु सेना ।
मैषां मोच्यघहारश्च नेन्द्र वयास्येनाननुसंयन्तु सर्वान् ॥ १ ॥

१८६५ अमित्रसेनां मघवन्नस्मां छत्रुयतीमभि । उभौ तामिन्द्र वृत्रहन्निश्च दहतं प्रति ॥ २ ॥

- १८६६ यत्र वाणाः संपतन्ति कुमारा विशिखा इव ।
 तत्र नो ब्रह्मणस्पतिरदितिः शर्म यच्छतु विश्वाहा शर्म यच्छतु ॥ ३ ॥ ॥६ (या)॥
 [धा० २७ । उ० नास्ति । स्व० २]
- १८६७ वि रक्षो वि मृधो जहि वि वृत्रस्य हनू रज । वि मन्युमिन्द्र वृत्रहन्नमित्रस्याभिदासतः ॥ १ ॥
- १८६८ वि न इन्द्र मृधो जहि नीचा यच्छ पृतन्यतः । यो अस्माँ अभिदासत्यधरं गमया तमः ॥ २ ॥
- १८६९ इन्द्रस्य बाहू स्थविरौ युवानावनाधृष्यौ सुप्रतीकावसहौ ।
 तौ युञ्जीत प्रथमौ योग आगतं याभ्यां जितमसुराणाँ सहौ महत् ॥ ३ ॥ ॥७ (थि)॥
 [धा० २९ । उ० २ । स्व० ३]
- १८७० मर्माणि ते वर्मणा च्छादयामि सोमस्त्वा राजामतेनानु वस्ताम् ।
 उरोर्वरीयो वरुणस्ते कृणोतु जयन्ते त्वानु देवा मदन्तु ॥ १ ॥
- १८७१ अन्धा अमित्रा भयताशीर्षाणोऽहय इव । तेषां वो अग्निनुन्नानामिन्द्रो हन्तु वरंवरम् ॥ २ ॥
- १८७२ यो नः स्योऽरणो यश्च निष्ठयो जिघाँसति ।
 देवास्तँ सर्वे धूर्वन्तु ब्रह्म वर्म ममान्तरँ शर्म वर्म ममान्तरम् ॥ ३ ॥ ॥८ (वी) ॥
 [धा० २५ । उ० नास्ति । स्व० ४]
- १८७३ मृगो न भीमः कुचरो गिरिष्ठाः परावत आ जगन्था परस्याः ।
 सृकँ सँशाय पविमिन्द्र तिगं वि शत्रुं ताद्वि मृधो नुदस्व ॥ १ ॥
- १८७४ भद्रं कर्णेभिः शृणुयाम देवा भद्रं पश्येमाक्षभिर्यजत्राः ।
 स्थिरैरङ्गैस्तुष्टुवाँ सस्तनूभिर्व्यशेमहि देवहितं यदायुः ॥ २ ॥
- १८७५ स्वस्ति न इन्द्रो वृद्धश्रवाः स्वस्ति नः पूषा विश्ववेदाः ।
 स्वस्ति नस्ताक्ष्यो अरिष्टनेमिः स्वस्ति नो बृहस्पतिर्दधातु ॥
 ॐ स्वस्ति नो बृहस्पतिर्दधातु ॥ ३ ॥ ॥ ९(कृ) ॥
 [धा० २६ । उ० १ । स्व० ६]

॥ इति नवमप्रपाठकस्य तृतीयोऽर्धः, नवमप्रपाठकश्च समाप्तः ॥ ९-३ ॥

॥ इत्येकविंशोऽध्यायः ॥ २१ ॥

॥ इत्युत्तरार्चिकः समाप्तः ॥

॥ इति सामवेदसंहिता समाप्ता ॥

सामवेदमन्त्राणां वर्णानुक्रमसूची ।

अक्रांत्समुद्रः प्रथमे (५२९; १२५३) १.६.१.४.७; २.५.२.१.१.१
 अक्षत्रमीमदन्त (४१५) १.५.१.३.७ ।
 अगन्म महा नमसा (१३०४) २.५.२.९.१ ।
 अगन्म वृत्रहन्तमं (८९) १.१.२.४.९ ।
 अम आ याहि वीतये (१; ६६०) १.१.१.१.१; २.१.१.४.१ ।
 अम आ बाह्याग्निभिर्होतारं (१५५२) २.७.२.७.१ ।
 अम आयूंषि पवस (६३७; १४६४; १५१८) २.६.३.१०.३;
 २.७.१.१२.१ ।
 अम ओजिष्ठमा भर (८१) १.१.२.४.१ ।
 अग्निः प्रत्नेन जन्मना (१७११) २.८.३.१.१ ।
 अग्निः प्रियेषु धामसु (१७१०) २.८.२.१९.३ ।
 अग्निं तं मन्ये (४२५; १७३७) १.५.१.४.७; २.८.३.१०.१ ।
 अग्निं दृतं वृणीमहे (३; ७९०) १.१.१.१.३; २.२.१.६.१ ।
 अग्निं नरो दीधितिभिः (७२; १३७३) १.१.२.२.१०;
 २.६.१.१०.१ ।
 अग्निं वो देवमग्निभिः (१२१९) २.५.१.२.१ ।
 अग्निं वो वृन्तम् (२१; ९४६) १.१.१.३.१; २.३.१.२०.१ ।
 अग्निं सूतुं सहसो (१५५५) २.७.२.८.२ ।
 अग्निं हिन्वन्तु नो (१५२७) २.७.१.१५.१ ।
 अग्निं होतारं मन्ये (४६५; १८१३) १.५.२.३.९; २.९.१.१८.१ ।
 अग्निनाग्निः समिध्यते (८४४) २.२.२.५.१ ।
 अग्निमग्निं हवीमभिः (७९१) २.२.१.६.२ ।
 अग्निर्मिधानो मनसा (१९) १.१.१.२.९ ।
 अग्निमीडिष्वावसे (४९) १.१.१.५.५ ।
 अग्निमीडे पुरोहितं (६०५)
 अग्निरस्मि जन्मना (६१३)
 अग्निरिन्द्राय पवते (१८२५) २.९.२.४.१ ।
 अग्निरुक्थे पुरोहितो (४८) १.१.१.५.४ ।
 अग्निर्ऋषिः पवमानः (१५१२) २.७.१.१२.२ ।
 अग्निर्जागार तमुचः (१८२७) २.२.२.६.१ ।
 अग्निर्जुषत नो गिरो (१४०६) २.६.२.१०.२ ।
 अग्निर्ज्योतिर्ज्योतिरग्निः (१८३१) २.९.२.८.१ ।
 अग्निर्मूर्धा दिवः (२७; १५३२) १.१.१.३.७; २.७.१.१६.१ ।
 अग्निर्वृत्राणि जंघनद् (४; १३९६) १.१.१.१.४; २.६.२.७.१ ।
 अग्निर्हिं वाजिनं विशे (१७३८) २.८.३.१०.१ ।

अग्निस्तग्मेन शोचिषा (२२) १.१.१.३.२ ।
 अग्ने केतुं विशामसि (१५३१) २.७.१.१५.५ ।
 अग्ने जरितर्विशपतिः (३९) १.१.१.४.५ ।
 अग्ने तमद्याश्वं (४३४; १७७७) १.५.१.५.८; २.९.१.५.१ ।
 अग्ने तव श्रवो वयो (१८२६) २.९.२.१.१ ।
 अग्ने त्वं नो अन्तम (४४८; ११०७) १.५.२.२.२;
 २.४.१.२२.१ ।
 अग्ने देवां इहा (७९२) २.२.१.६.३ ।
 अग्ने नक्षत्रमजरसा (१५३०) २.७.१.१५.४ ।
 अग्ने पवस्व स्वपा (१५२०) २.७.१.१२.३ ।
 अग्ने पावक रोचिषा (१५२१) २.७.१.१३.१ ।
 अग्ने मृड महौ अस्यय (२३) १.१.१.३.३ ।
 अग्ने यजिष्ठो अध्वरे (१००) १.२.१.१.४ ।
 अग्ने युंक्वा हि ये तव (२५; १३८३) १.१.१.३.५;
 २.६.२.२.१ ।
 अग्ने रक्षा णो अंहसः (२४) १.१.१.३.४ ।
 अग्ने वाजस्य गोमत (२९; १५६१) १.२.१.१.३;
 २.७.२.११.१ ।
 अग्ने विवस्वदा (१०) १.१.१.१.१० ।
 अग्ने विवस्वतुषसः (४०; १७८०) १.१.१.४.६; २.९.१.६.१ ।
 अग्ने विश्वेभिरग्निभिर्जोषि (१५०३) २.७.१.६.१ ।
 अग्ने सुखतमे रथे (१३५०) २.६.१.१.४ ।
 अग्ने स्तोमं मनामहे (१४०५) २.६.२.१०.१ ।
 अग्ने गो राजाप्यस्तविष्यते (१६१६) २.७.३.२१.३ ।
 अग्ने सिन्धूनां पवमानो (१०३३) २.४.१.१.३ ।
 अचिक्रदद्वृषा हरिः (४९७; १०४२) १.६.१.२.१;
 २.४.१.३.६ ।
 अचेत्यग्निश्चिकितिः (४४७) १.५.२.२.१ ।
 अचोदसो नो धन्वन्विन्दवः (५५५) १.६.२.२.२ ।
 अच्छा कोशं मधुश्चुतं (६५८) २.१.१.३.२ ।
 अच्छा नः शीरशोचिषं (१५५४) २.७.२.८.१ ।
 अच्छा नो याह्या (१३८४) २.६.२.२.२ ।
 अच्छा व इन्द्रं मतयः (३७५) १.४.२.४.६ ।
 अच्छा समुद्रमिन्दवो (६५९) २.१.१.३.३ ।
 अच्छा हि त्वा सहसः (१५५३) २.७.२.७.२ ।
 अजीजनो अमृत (१५०८) २.७.१.७.३ ।

अजीजिनो हि पवमान (१३६५) २.६.१.७.२ ।
 अञ्जते व्यञ्जते समञ्जते (५६४; १६१४) १.३.७.२.११;
 २.७.३.२१.१ ।
 अतश्चिदिन्द्र न उपा (२१५) १.३.१.३.२ ।
 अतस्त्वारयिः (८३८) २.२.२.३.३ ।
 अतीहि मन्युषाविणं (२२३) १.३.१.४.१ ।
 अतो देवा अवन्तु नो (१६७४) २.८.२.५.६ ।
 अत्यायातमश्विना तिरौ (१७४४) २.८.३.१२.२ ।
 अत्या हियाना न (११९१) २.५.१.३.५ ।
 अत्रा वि नेमिरेषामुरां (१८०८) २.९.१.१६.२ ।
 अत्राह गोरमन्वत (१४७; ९१५) १.२.१.१.३; २.३.१.८.३ ।
 अथा ते अन्तमानां (१०८९) २.४.१.१५.३ ।
 अदर्दस्तसमसृजो (३१५) १.४.१.३.३ ।
 अदर्शि गातुवित्तमो (४७; १५१५) १.१.१.५.३;
 २.७.१.११.१ ।
 अदाभ्यः पुरएता (१५५६) २.७.२.९.१ ।
 अदश्रन्नस्य केतवो (६३४)
 अद्याद्या श्वः श्व इन्द्र (१४५८) २.६.३.७.१ ।
 अद्या नो देव सवितः (१४१) १.२.१.५.७ ।
 अध क्षपा गरिष्कृतो (१६३१) २.८.१.६.१ ।
 अध उमो अध वा दिवो (५२) १.१.१.५.८ ।
 अध त्विषीमां अभ्योजसा (१४८८) २.६.३.१८.३ ।
 अध धारया मध्वा (१०२०) २.३.२.२०.२ ।
 अध यदिमे पवमान (१४९६) २.७.१.३.३ ।
 अधा त्वं हि नस्करो (१५५१) २.७.२.६.३ ।
 अधा हिन्वान इन्द्रियं (८३९) २.२.२.३.४ ।
 अधा हीन्द्र गिर्वणं (४०६; ७१०) १.५.१.२.८; २.१.१.२३.१ ।
 अधा ह्यग्ने क्रतोः (१७७८) २.९.१.५.२ ।
 अधि यदस्मिन्वाजिनीव (५३९) १.६.१.५.७ ।
 अधुक्षत प्रियं मधु (१०३९) २.४.१.३.३ ।
 अध्वर्यो अद्रिमिः (४९९; १२२५) १.६.१.२.३; २.५.१.११.१ ।
 अध्वर्यो द्रावया त्वं (३०८) १.४.१.२.६ ।
 अनवस्ते रथं (४४०) १.५.२.१.४ ।
 अनु ते शुष्मं तुरयन्तमीयतुः (१६३८) २.८.१.८.२ ।
 अनु त्वा रोदसी उभे (२८९) २.३.२.२.२ ।
 अनु प्रयत्नस्यौकसो (७४४) २.१.२.११.२ ।
 अनु प्रत्नास आयवः (५०२) १.६.१.२.६ ।
 अनु हि त्वा मुतं (४३२; १३६६) १.५.१.५.६; २.६.१.७.३ ।
 अनूपे गोमान् गोभिः (९९८) २.३.१.१२.२ ।
 अन्तश्चरति रोचनास्य (६३१; १३७७) २.६.१.११.२ ।

अन्धा अमित्रा भवता (१८७१) २.९.३.८.२ ।
 अपन्नन्तो अरावणः (११९५) २.५.१.३.९ ।
 अपन्नन्पवते मृधो (५१०; १२१३) १.६.१.२.१४; २.५.१.७.१ ।
 अपघ्नन्पवसे मधः (४९२; १२३७) १.६.१.१.६; २.५.१.१५.३ ।
 अपत्यं वृजिनं रिपुं (१०५) १.२.१.१.९ ।
 अपत्ये तायवो (६३३)
 अप द्वारा मतीनां (११२४) २.४.२.१.९ ।
 अपां नपातं सुभगं (१४१४) २.६.२.१३.२ ।
 अपां फेनेन नमुक्तेः (२११) १.३.१.२.८ ।
 अपातु शिष्यन्वसः (१४५) १.२.२.१.१ ।
 अपामीवामपश्विध (३९७) १.५.१.१.७ ।
 अपामिवेदूर्मयस्ततुराणाः (५४४) १.६.२.५.१२ ।
 अपिवत्कद्रुवः (१३१) १.२.१.४.७ ।
 अपूर्व्यां पुरुतमा (३२२) १.४.२.३.२० ।
 अप्सा इन्द्राय वायवे (९९५) २.३.२.११.२ ।
 अप्सु रेतः शिश्रिये (१८४४) २.९.२.१२.२ ।
 अबोधि होता यज्ञथाय (१७४७) २.८.३.१३.२ ।
 अबोध्यग्निः समिधा (७३; १७४६) १.२.२.३.१; २.८.३.१३.१ ।
 अबोध्यग्निर्जमे उदेति (१७५८) २.८.३.१७.१ ।
 अमिक्न्दन्कलशं (१०३२) २.४.१.१.२ ।
 अमि गव्यानि वीतये (१०६२) २.४.१.६.२ ।
 अमि गावो अधन्विषुरापो (९६२) २.३.२.३.२ ।
 अमिगोत्राणि सहसा (१८५५) २.९.३.३.१ ।
 अमि ते मधुना (६५२) २.१.१.२.२ ।
 अमित्यं देवं सविता (४६४) १.५.२.३.८ ।
 अमि तयं मेषं (३७६) १.४.२.४.७ ।
 अमि त्रिष्टुभ्रं वृषणं (५२८; १४०८) १.६.१.४.६; २.६.२.११.१ ।
 अमि त्वा पूर्वपीतय (२५६; १५७३) १.३.२.२.४; २.७.३.१.१ ।
 अमि त्वा वृषभा मुते (१६१; ७३१) १.२.२.२.७; २.१.२.७.१ ।
 अमि त्वा शूर नोनुमो (२३३; ६८०) १.३.१.५.१;
 २.१.१.११.१ ।
 अमि युन्नं वृहयश (५७२; १०११) १.६.२.४.२; २.३.२.१७.१ ।
 अमि द्रोणानि बभ्रवः (७६५) २.१.१.१९.२ ।
 अमि द्विजन्मा त्री (१७७५) २.९.२.४.२ ।
 अमि प्र गोपति (१६८; १४८९) १.२.२.३.४; २.७.१.१.१ ।
 अमि प्रयांसि वाहसा (१५५७) २.७.२.९.२ ।
 अमि प्र वः सुराधसं (२३५; ८११) १.३.१.५.३; २.२.१.१३.१ ।
 अमि प्रियं दिवस्पदम् (११२७) २.४.२.१.१२ ।
 अमिप्रियाणि काव्या (१७६२) २.८.३.१८.२ ।
 अमि प्रियाणि पवते (५५४; ७००) १.६.२.२.१; २.१.१.१९.१ ।

अभि प्रिया दिवः (१२०४) २.५.१.४.९ ।
 अभि ब्रह्मीरनुपत (८७०) २.२.२.१४.२ ।
 अभि वज्रा सुवसनान् वर्षाभि (१४२७) २.६.२.१८.२ ।
 अभि वाजी विश्वरूपो (१८४३) २.९.२.१२.१ ।
 अभि वार्यु विश्वर्षा (१४२६) २.६.२.१८.१ ।
 अभि विप्रा अनूषत (११९७) २.५.१.४.२ ।
 अभि वो वीरमन्धसो (२६५) १.३.२.३.३ ।
 अभि व्रतानि पवते (१०२१) २.३.२.२०.३ ।
 अभि सोमास आयवः (५१८; ८५६) १.६.१.३.८; २.२.२.९.१ ।
 अभि हि सत्य सोमपा (१२४८) २.५.१.१९.२ ।
 अभी नवन्ते अद्भुतः (५५०) १.६.२.१.६ ।
 अभी नो अर्ष दिव्या (१४२८) २.६.२.१८.३ ।
 अभी नो वाजसातमं (५४९; १२३८) १.६.२.१.५; २.५.१.१६.१ ।
 अभीषतस्तदा (३०९) १.४.१.२.७ ।
 अभी पु णः सखीनाम् (६८४) २.१.१.१२.३ ।
 अभ्यभि हि श्रवसा (१५०७) २.७.१.७.२ ।
 अभ्यर्ष वृहद्यशो (९७१) २.३.२.४.४ ।
 अभ्यर्ष स्वायुध (१०५३) २.४.१.४.७ ।
 अभ्यर्षानपच्युतो (१०५४) २.४.१.४.८ ।
 अभ्यारमिद्वयो (१६०३) २.७.३.१६.२ ।
 अभ्रातृव्यो अना (३९९; १३८९) १.५.१.२.१; २.६.२.४.१ ।
 अभिन्न सेनां मघवन् (१८६५) २.९.३.६.२ ।
 अभिन्नहा विचर्षणिः (१४४७) २.६.३.३.४ ।
 अभी ये देवाः (३६८) १.४.२.३.९ ।
 अभीषां चित्तं प्रति (१८६१) २.२.३.५.१ ।
 अयं त इन्द्र सोमो (१५९; ७२५) १.२.२.२.५; २.१.२.५.१ ।
 अयं दक्षाय साधनोऽयं (११००) २.४.१.१९.३ ।
 अयं पुनान उषसो (८२३) २.२.१.१७.३ ।
 अयं पूषा रथिर्भगः (५४६; ८१८) १.६.२.१.२; २.२.१.१६.१ ।
 अयं भराय सानसिः (६९५) २.१.१.१७.२ ।
 अयं यथा न आभुवत् (९४७) २.३.१.२०.२ ।
 अयं वां मधुमत्तमः (३०६) १.४.१.२.४ ।
 अयं वा मित्रावरुणा (९१०) २.३.१.७.१ ।
 अयं विचर्षणिर्हितः (५०८) १.६.१.२.१२ ।
 अयं विश्वा अभि (९४८) २.३.१.२०.३ ।
 अयं विश्वानि तिष्ठति (७५७) २.१.२.१६.३ ।
 अयं स यो दिवस्पति (९००) २.३.१.४.३ ।
 अयं सहस्रमानवो (४५८) १.५.२.३.२ ।
 अयं सहस्रमृषिभिः (१६०८) २.७.३.१८.२ ।
 अयं सहस्रा परि युक्ताः (१८४५) २.९.२.१२.३ ।

अयं स होता यो (१७७६) २.२.१.४.३ ।
 अयं सूर्य इवोपहृगयं (७५६) २.१.२.१६.२ ।
 अयं सोम इन्द्र (१४७१) २.६.३.१३.१ ।
 अयमग्निः सुवीर्यस्य (६०) १.१.२.१.६ ।
 अयमु ते समतसि (१८३; १५९९) १.२.२.४.९; २.७.३.१५.१ ।
 अया चित्तो विपानया (८०५) २.२.१.१०.३ ।
 अया घिया च गव्यया (१८८) १.२.२.५.४ ।
 अया निजन्निरोजसा (१७१५) २.८.३.२.२ ।
 अया पवस्य देवयु (७७२) २.१.२.२२.१ ।
 अया पवस्व धारया (४२३; १२१६) १.६.१.१.७; २.५.१.८.१ ।
 अया पवा पवस्वैना (५४१; १२०४) १.६.१.५.९; २.४.१.२१.१ ।
 अया रुचा हरिण्या (४६३; १५९०) १.५.२.३.७; २.७.३.१०.१ ।
 अया वाजं देवहितं (४५४) १.५.२.२.८ ।
 अयावीती परिल्व (४९५; १२१०) १.६.१.१.९; २.५.१.६.१ ।
 अया सोम सुकृत्यया (५०७) १.६.१.२.१२ ।
 अयुक्त सप्त शुन्ध्युवः (६३९)
 अयुक्त सूर एतरो (१२१७) २.५.१.८.२ ।
 अयुद्ध इयुद्धा वृतं (१३४०) २.५.२.२१.३ ।
 अरं त इन्द्र कुक्षये (१६६२) २.८.२.२.३ ।
 अरं त इन्द्र श्रवसे (२०२) १.३.१.२.६ ।
 अरण्योर्निहितो जातवेदा (७९) १.१.२.३.७ ।
 अरमश्वाय गायत (११८) १.२.१.३.४ ।
 अरुरुचदुषसः पृथिः (५९६; ८७७) २.२.२.१६.३ ।
 अरुत प्राचैत (३६२) १.४.२.३.३ ।
 अरुति नारीरपसो (१७५७) २.८.३.१६.३ ।
 अरुत्यर्कं मरुतः (४४५; १११४) १.५.२.१.२; २.४.१.२४.२ ।
 अर्षाद् त्रिचक्रो (१७६०) २.८.३.१७.३ ।
 अर्षा नः सोम शं गवे (१३३७) २.५.२.२०.३ ।
 अर्षा सोम द्युमतमो (५०३; २९४) १.६.१.२.७; २.३.२.११.१ ।
 अर्षिरातिं वसुदामुप (१३२०) २.५.२.१४.२ ।
 अवकक्षिणं वृषभं (१३६१) २.६.१.५.२ ।
 अव द्युतानः कलशौ (७०२) २.१.१.१९.४ ।
 अवद्रप्तो अंष्टमती (३२३) १.४.१.४.१ ।
 अवसृष्टा परापत (१८६३) २.९.३.५.३ ।
 अव स्म दुर्हृणायतो (१०९२) २.४.१.१६.३ ।
 अवा नो अग्न ऊतिभिः (१५२४) २.७.१.१४.१ ।
 अव्या वारे परि (११३३) २.४.२.२.६ ।
 अव्या वारैः परि (१२०७) २.५.१.५.३ ।
 अश्वं न गीमी रथ्यं (१५८४) २.७.३.५.२ ।
 अश्वं न त्या वारवन्तं (१७; १६३४) १.१.१.२.७; २.८.१.७.१ ।

अध्विना वर्तिरस्मदा (१७३४) २.८.३.९.१ ।
 अधी रथी सुरूप (२७७) १.३.२.४.५ ।
 अश्वेव चित्रारुषी (१७२६) २.८.३.६.२ ।
 अश्वो न चक्रदो वृषा (७८३) २.२.१.३.३ ।
 अषाढमुग्रं पृतनासु (११५६) २.४.२.८.२ ।
 असर्जि कलशां अमि (९४२) २.३.१.१८.३ ।
 असर्जि रथ्यो यथा (४२०) १.६.१.१.४ ।
 असर्जि वक्त्रा रथ्ये (५४३) १.६.१.५.११ ।
 असावि देवं (३१३) १.४.१.३ ।
 असावि सोम इन्द्र (३४७; १०२८) १.४.२.१.६; २.३.२.२.३.१ ।
 असावि सोमो अरुषो (५६२; १३१६) १.६.२.२.९;
 २.५.२.१३.१ ।
 असाभ्यंशुर्मदायाप्सु (४७३; १००८) १.५.२.४.७; २.३.२.१६.१ ।
 असि हि वीर सेन्यो (१००३) २.३.२.१४.२ ।
 असृक्षत प्र वाजिनो (४८२; १०३४) १.५.२.५.६; २.४.१.२.१ ।
 अमृग्रं देववीतये (१८१२) २.९.१.१७.३ ।
 असृग्रमिन्द्रवः पथा (११२८) २.४.२.२.१ ।
 असृग्रमिन्द्र ते गिरः (२०५) १.३.१.२.२ ।
 असौ या सेना मरुतः (१८६०) २.९.३.४.३ ।
 अस्तावि मन्म पूष्यं (१६७७) २.८.२.७.१ ।
 अस्ति सोमो अयं सुतः (१७४; १७८५) १.२.२.३.१०;
 २.९.१.८.१ ।
 अस्तु श्रौषट् पुरो (४६१) १.५.२.३.५ ।
 अस्मभ्यं त्वा वसुविदममि (५७५) १.६.२.३.१० ।
 अस्मभ्यं रोदसी (११३६) २.४.२.२.२ ।
 अस्मभ्यमिन्द्रविन्द्रियं (१०४६) २.४.१.३.१० ।
 अस्माअस्मा इदधसो (१४४३) २.६.३.२.४ ।
 अस्माकमिन्द्रः समृतेषु (१८५२) २.९.३.४.२ ।
 अस्य प्रत्नामनुद्युतं (७५५) २.१.२.१६.१ ।
 अस्य प्रेषा हेमना (५२६; १३९९) १.६.१.४.४; २.६.२.८.१ ।
 अस्य व्रतानि श्रुषे (१७१६) २.८.३.२.३ ।
 अस्येदिन्द्रो मद्देव्या (६९६) २.१.१.१७.३ ।
 अस्येदिन्द्रो वावृधे (१५७४) २.७.३.१.२ ।
 अहं प्रनेन जन्मना (१५०१) २.७.१.५.२ ।
 अहमस्मि प्रथमजा (५९४)
 अहमिद्धि पितृष्पि (१५२; १५००) २.२.२.१.८; २.७.१.५.१ ।
 आ गन्ता मा रिषण्यत (४०१) १.५.१.२.३ ।

आग्निं न स्ववृ क्षिमिः (४२०) १.५.१.४.२ ।
 आग्ने स्थूरं रथि (१५२९) २.७.१.१५.३ ।
 आ वा गमद्यदि श्रवत् (७४५) २.१.२.११.३ ।
 आ वा त्वावान् त्मना (१०८५) २.४.१.१४.२ ।
 आ वा ये अग्निमिधते (१३३; १३३८) १.२.१.४.९;
 २.५.२.२१.१ ।
 आ जागृविर्विप्र ऋतं (१३५७) २.६.१.४.१ ।
 आ जाभिरत्के अव्यत (१३८७) २.६.२.३.२ ।
 आ जुहोता हविषा (६३) १.२.२.२.१ ।
 आ तिष्ठ वृत्रहन्नथं (१०२९) २.३.२.२.३.२ ।
 आ तू न इन्द्र क्षुमन्तं (१६७; ७२८) १.२.२.३.३; २.१.२.६.१ ।
 आ तू न इन्द्र वृत्रहन (१८१) १.२.२.४.७ ।
 आ ते अग्न इधीमहि (४१९; १०२२) १.५.१.४.१;
 २.३.२.२१.१ ।
 आ ते अग्न ऋचा हविः (१०२३) २.३.२.२.२.२ ।
 आ ते वक्षं मयोभुवे (४२८; ११३७) १.६.१.२.२; २.४.२.२.१० ।
 आ ते वत्सो मनो (८; ११६६) १.१.१.१.८; २.४.२.१.२.१ ।
 आ त्वा गिरो (३४९) १.४.२.१.८ ।
 आ त्वा प्रावा वदग्निह (१८०९) २.९.१.१६.३ ।
 आ त्वा इद्य सर्वर्षुणां (२९५) १.४.१.१.३ ।
 आ त्वा ब्रह्मयुजा हरी (६६७) २.१.१.६.२ ।
 आ त्वा रथं यधो (३५४; १७७१) १.४.२.२.३; २.९.१.३.१ ।
 आ त्वा रथे हिरण्यये (१३९२) २.६.२.५.२ ।
 आ त्वा विशन्तिवन्दवः (१२७; १६६०) १.३.१.१.४;
 २.८.२.२.१ ।
 आ त्वा सखायः (३४०) १.४.१.५.९ ।
 आ त्वा सहस्रमा (२४५; १३९१) १.३.२.१.३; २.६.२.५.१ ।
 आ त्वा सोमस्य (३०७) १.४.१.२.५ ।
 आ त्वेता नि षीदते (१६४; ७४०) १.२.२.२.१०;
 २.१.२.१०.१ ।
 आदह स्वधामतु (८५१) २.२.२.७.२ ।
 आदित्यैरिन्द्रस्य रेतसो (२०) १.१.१.२.१० ।
 आदित्यैरिन्द्रः सगणो (१११२) २.४.१.२.३.३ ।
 आदीं हंसो यथा गणं (७७०) २.१.२.२१.२ ।
 आदीं केचित्पश्यमानास (१४९५) २.७.१.३.२ ।
 आदीं त्रितस्य योषणो (७७१) २.१.२.२१.३ ।
 आदीमथं न (१०१०) २.३.२.१६.३ ।
 आ न इन्द्रो ज्ञातविवनं (८३५) २.२.२.२.३ ।

आ नः सुतास (१३२८) २.५.२.१७.३ ।
 आ नः सोम संथतं (११५४) २.४.२.७.३ ।
 आ नः सोम सहो (८३४) २.२.२.२.२ ।
 आ नस्ते गन्तु मत्सरो (१४३३) २.६.२.२०.२ ।
 आ नो अग्ने रयिं (१५२५) २.७.१.१४.२ ।
 आ नो अग्ने वयोवृधं (४३) १.१.१.४.९ ।
 आ नो अग्ने सुचेतुना (१५२६) २.७.१.१४.३ ।
 आ नो भज परमेष्वा (१४९९) २.७.१.४.३ ।
 आ नो मित्रावरुणा (२२०; ६६३) १.३.१.३.७; २.१.१.५.१ ।
 आ नो रत्नानि बिभ्रतौ (१७४५) २.८.३.१२.३ ।
 आ नो वयो वयः (३५३) १.४.२.२.२ ।
 आ नो विश्वासु हव्यमिन्द्रं (२६३; १४९२) १.३.२.३.७;
 २.७.१.२.१ ।
 आ पप्रथ महिना (८६३) २.२.२.११.२ ।
 आ पवमान धारया (१२०३) २.५.१.४.८ ।
 आ पवमान सुश्रुतिं (९०६) २.३.१.५.३ ।
 आ पवस्व सुवीर्यं (७८६) २.२.१.४.३ ।
 आ पवस्व मदिन्तम (१२०८) २.५.१.५.४ ।
 आ पवस्व महीमिषं (८५५) २.३.१.३.४ ।
 आ पवस्व सहस्रिणं (५०१) १.६.१.२.५ ।
 आपानासो विवस्वतो (११२३) २.४.२.१.८ ।
 आपो हि ष्टा मयोभुवः (१८३७) २.२.२.१०.१ ।
 आ प्रागाद्भद्रा (६०८)
 आ बुन्दं वृत्रहा ददे (२१६) १.३.१.३.३ ।
 आ भात्यमिरुषसां (१७५२) २.८.३.१५.१ ।
 आभिष्ट्वमभिष्टिभिः (६४२)
 आ मन्द्रमा वरेण्यमा (११३८) २.४.२.२.११ ।
 आ मन्द्रैरिन्द्र हरिमिः (२४६; १७१८) १.३.२.१४;
 २.८.३.३.१ ।
 आमासु पक्कमैरय (१४३१) २.६.२.१९.३ ।
 आ मित्रे वरुणे भगे (११३५) २.४.२.२.८ ।
 आ यः पुरं नार्मिणीम् (१७७४) २.२.१.४.१ ।
 आयं गोः पृश्निरकमीद् (६३०; ६३७६) २.६.१.११.१ ।
 आ यद् दुवः शतक्रतवा (१०८६) २.४.१.१४.३ ।
 आ ययोन्निशतं (१०६०) २.४.१.५.४ ।
 आ याहि वनसा (४४३) १.५.२.१.७ ।
 आ याहि सृपुमा हि त (१९१; ६६६) १.२.२.५.७;
 २.१.१.६.१ ।

आ याह्ययमिन्द्रवे (४०२) १.५.१.२.४ ।
 आ याह्युप नः सुतं (२२७) १.३.१.४.५ ।
 आ योनिमरुणो (९२५) २.३.१.१२.२ ।
 आ रयिमा सुचेतुनमा (११३९) २.४.२.२.१२ ।
 आ व इन्द्रं कृविं यथा (२१४) १.३.१.३.१ ।
 आ वंसते मघवा (८७९) २.२.२.१७.२ ।
 आ वच्यस्व महि (१०३८) २.४.१.३.२ ।
 आ वच्यस्व मुदक्ष (१०१२) २.३.२.१७.२ ।
 आविर्मर्या आ वाजं (४३५) १.५.१.५.९ ।
 आविवासनपरावतो अथो (९०२) २.३.१.४.५ ।
 आविशन्कलशं सुतो (४८९) १.६.१.१.३ ।
 आ वो राजानमध्वरस्य (६९) १.१.२.२.७ ।
 आशुः क्षिशानो वृषभो (१८४९) २.९.३.१.१ ।
 आशुरर्षे बृहन्मते (८९८) २.३.१.४.१ ।
 आ सुते मिश्रत श्रियं (१४८०) २.६.३.१६.१ ।
 आ सोता परि (५८०; १३७४) १.६.२.४.३; २.६.२.६.१ ।
 आ सोम स्वानो (५१३; १६८९) १.६.१.३.३; २.८.२.१२.१ ।
 आ हरयः ससृजिरे (१४९०) २.७.१.१.२ ।
 आ हर्यताय वृष्णवे (५५१) १.६.२.१.७ ।
 आ हर्यतो अर्जुनो (७६८) २.१.२.२०.२ ।
 इच्छन्ति देवाः सुन्वन्तं (७२१) २.१.२.३.३ ।
 इच्छन्श्वस्य यच्छिरः (९१४) २.३.१.८.२ ।
 इडामग्ने पुरुदंसं (७६) १.१.२.३.४ ।
 इत ऊति वो अजरं (२८३) १.३.२.५.१ ।
 इत एत उदारहन् (२२) १.१.२.५.२ ।
 इत्या हि सोम (४१०) १.५.१.३.२ ।
 इदं त एकं पर उ त (६५) १.१.२.२.३ ।
 इदं वसो सुतमन्धः (१२४; ७३४) १.२.१.३.१०;
 २.१.२.८.१ ।
 इदं वां मदिरं (१०७५) २.४.१.१०.३ ।
 इदं विष्णुर्विचक्रमे (२२२; १६६९) १.३.१.३.९;
 २.८.२.५.१ ।
 इदं श्रेष्ठं ज्योतिषां (१७४९) २.८.३.१४.१ ।
 इदं श्रेष्ठं ज्योतिषां (१४५५) २.६.३.५.३ ।
 इदं ह्यन्वोजसा सुतं (१६५; ७३७) १.२.२.३.१; २.१.२.२.१ ।
 इनो राजन्नरतिः समिद्धो (१५४६) २.७.२.५.१ ।
 इन्दुः पविष्ट (४३१) १.५.१.५.५ ।
 इन्दुः पविष्ट चेतनः (४८१) १.५.२.५.५ ।
 इन्दुरिन्द्राय पवत (८७३) २.२.२.१५.२ ।

इन्द्रुर्वाजी पवते (५४०; १०१९) १.६.१.५.८;
२.३.२.२०-२१ ।
इन्द्रो यथा तव (९७६) २.३.२.५.२ ।
इन्द्रो यदद्रिभिः (९६४) २.३.२.३.४ ।
इन्द्र आसां नेता (१८५६) २.९.३.३.२ ।
इन्द्र इन्द्रयोः सचा (५९७; ७९७) २.२.१.८.२ ।
इन्द्र इन्नो महोनां (७१५) २.१.२.१.३ ।
इन्द्र इषे ददातुन (१९९) १.३.१.१.६ ।
इन्द्र उक्थेभिर्मन्दिष्ठो (२२६) १.३.१.४.४ ।
इन्द्रः स दामने (१२२३) २.५.१.१०.२ ।
इन्द्रं वयं महाधन (१३०) १.२.१.४.६ ।
इन्द्रं वाणीरनुत्तमन्युं (१७९५) २.९.१.११.३ ।
इन्द्रं विश्वां अवी (३४३; ८२७) १.४.२.१.२;
२.२.१.१९.१ ।
इन्द्रं वो विश्वतस्परि (१६२०) २.८.१.२.१ ।
इन्द्रं कर्तुं न आ भर (२५९; १४५६) १.३.२.२.७;
२.६.३.६.१ ।
इन्द्रं जठरं नव्यं (९५३) २.३.१.२.२.२ ।
इन्द्रं जुषस्व प्र वहा (९५२) २.३.१.२.२.१ ।
इन्द्रं ज्येष्ठं न आ भर (५८६)
इन्द्रं तुभ्यमिदद्रिवो (४२२) १.५.१.३.४ ।
इन्द्रं त्रिधातु शरणं (२६६) १.३.२.३.४ ।
इन्द्रं नेदीय एदिहि (२८२) १.३.२.४.१० ।
इन्द्रं तं शुम्भ पुरुहन (९३४) २.३.१.१५.२ ।
इन्द्रं नरो नेमघिता (३१८) १.४.१.३.६ ।
इन्द्रं धनस्य सालये (६७७)
इन्द्रमग्निं कविच्छदा (६७१) २.१.१.७.३ ।
इन्द्रमच्छ सुता (५६६; ६९४) १.६.२.३.१; २.१.१.७.१ ।
इन्द्रमिद्वाथिनो बृहत् (१९८; ७९६) १.३.१.१.५; २.२.१.८.१ ।
इन्द्रमिद्देवतातय (२४९; १५८७) १.३.२.१.७; २.७.३.८.१ ।
इन्द्रमिद्धरी बहतो (१०३०) २.३.२.२३.३ ।
इन्द्रमिद्गानमोजसाभि (१२५२) २.५.१.२०.३ ।
इन्द्रं वाजेषु नोऽव (५९८; ७९८) २.२.१.८.३ ।
इन्द्रं शुद्धो न आगहि (१४०३) २.६.२.९.२ ।
इन्द्रं शुद्धो हि नो (१४०४) २.६.२.९.३ ।
इन्द्रंश्च वायवेषां (१६२९) २.८.१.५.२ ।
इन्द्रं सुतेषु सोमेषु (३८१; ७४६) १.४.२.५.१; २.१.२.१२.२ ।
इन्द्रस्तुराषाभिन्त्रो (९५४) २.३.१.२२.३ ।
इन्द्रस्ते सोम सुतस्य (१३६९) २.६.१.८.३ ।

इन्द्रं स्थातर्हरीणां (१६८५) २.८.२.१०.२ ।
इन्द्रस्य तु वीर्याणि (६१२)
इन्द्रस्य बाहू स्थविरौ (१८६९) २.९.३.७.३.
इन्द्रस्य वृष्णो वरुणस्य (१८५७) २.९.३.३.३ ।
इन्द्रस्य सोम पवमान (१२३०) २.५.१.१२.३ ।
इन्द्रस्य सोम राधसे (११८०) २.५.१.२.३ ।
इन्द्राग्निं अपसस्पयुप (१५७७; १६९४) २.७.३.२.३;
२.८.२.१४.२ ।
इन्द्राग्नी अपादियं (२८२) १.३.२.४.९ ।
इन्द्राग्नी आगतं सुतं (६६९) २.१.१.७.१ ।
इन्द्राग्नी जरितुः सचा (६७०) २.१.१.७.२ ।
इन्द्राग्नी तविषाणि वां (१५७८; १६९५) २.७.३.२.४;
२.८.२.१४.३ ।
इन्द्राग्नी नवति पुरो (१५७६; १७०४) २.७.३.२.२;
२.८.२.१७.३ ।
इन्द्राग्नी युवामिमे (९९१) २.३.२.१०.१ ।
इन्द्राग्नी रोचना दिवः (१६९३) २.८.२.१४.१ ।
इन्द्रा तु पूषणा वयं (२०२) १.३.१.१.९ ।
इन्द्रा पर्वता बृहता (३३८) १.४.१.५.७ ।
इन्द्राय गाव आशिरं (१४९१) २.७.१.१.३ ।
इन्द्राय गिरो अनिधित (३३९) १.४.१.५.८ ।
इन्द्राय नूनमर्चत (९५१) २.३.१.२.३ ।
इन्द्राय पवते मदः (५२०) १.६.१.३.१० ।
इन्द्राय मद्रने सुतं (१५८; ७२२) १.२.२.२.४; २.१.२.४.१ ।
इन्द्राय साम गायत (३८८; १०२५) १.४.२.५.८; २.३.२.२२.१ ।
इन्द्राय सोम सुषुतः (५६१) १.६.२.२.८ ।
इन्द्राय सोम पातवे मदाय (१४४८) २.६.३.३.५ ।
इन्द्राय सोम पातवे वृत्रघ्ने (१३३१; १६७९) २.५.२.१८.३;
२.८.२.८.१ ।
इन्द्रा याहि चित्रभानो (११४६) २.४.२.५.१ ।
इन्द्रा याहि द्रुतुजानः (११४८) २.४.२.५.२ ।
इन्द्रा याहि धियेषितो (११४७) २.४.२.५.२ ।
इन्द्रायेन्द्रो मरुत्वते (४७२; १०७६) १.५.२.४.६; २.४.१.११.१ ।
इन्द्रे अमा नमो बृहत् (८००) २.२.१.९.१ ।
इन्द्रेण सं हि दक्षसे (८५०) २.२.२.७.१ ।
इन्द्रेहि मत्स्यन्धसो (१८०) १.२.२.४.६ ।
इन्द्रो अंग महद्भयम् (२००) १.३.१.१.७ ।
इन्द्रो दूर्वाचो अस्थभिः (१७९; ९१३) १.२.२.४.५; २.३.१.८.१ ।
इन्द्रो दीर्घाय चक्षस (७९९) २.२.१.८.४ ।
इन्द्रो मदाय वावृषे (४११; १००२) १.५.१.३.३; २.३.२.१४.१ ।

इन्द्रो महा रोदसी (१५८८) २.७.३.८.२ ।
 इन्द्रो राजा जगतः (५८७)
 इन्द्रो विश्वस्य (४५६) १.५.२.२.१० ।
 इन्धे राजा समयो (७०) १.१.२.२.८ ।
 इम इन्द्र मदाय ते (२९४) १.४.१.१.२ ।
 इम इन्द्राय सुन्विरे (२९३) १.४.१.१.१ ।
 इमा उ त्वा पुरुवसो (१४६) १.२.२.१.२ ।
 इम उ त्वा विचक्षते (१३६) १.२.१.५.२ ।
 इमं स्तोममर्हते (६६; १०६४) १.१.२.२.४; २.४.१.७.१ ।
 इममिन्द्र सुतं पिब (३४४; ९४९) १.४.१.१.३; २.३.१.२.१.१ ।
 इममू पु त्वमस्माकं (२८; १४९७) १.१.१.३.८; २.७.१.४.१ ।
 इमं मे वरुण श्रुधी (१५८५) २.७.३.६.१ ।
 इमं वृषणं कृणुतैकमिन्धाम् (५२१)
 इमा उ त्वा पुसवसो गिरो (२५०; १६०७) १.३.२.१.८;
 २.७.३.१८.१ ।
 इमा उ त्वा सुतेसुते (२०१) १.३.१.१.८ ।
 इमा उ वां दिविष्टय (३०४; ७५३) १.४.१.२.२; २.१.२.१५.१ ।
 इमा लु कं भुवना (४५२; १११०) १.५.२.२.६; २.४.१.२३.१ ।
 इमास्त इन्द्र पृथ्वयो (१८७) १.२.२.५.३ ।
 इमे त इन्द्र ते वयं (३७३) १.४.२.४.४ ।
 इमे त इन्द्र सोमाः (२१२) १.३.१.२.९ ।
 इमे हि ते ब्रह्मकृतः (१६७६) २.८.२.६.२ ।
 इयं वामस्य मन्मन (९१६) २.३.१.९.१ ।
 इरज्यन्मिं प्रथयस्व (१८१९) २.९.२.१.४ ।
 इषं तोकाय नो दधत् (९९६) २.३.२.१.३ ।
 इषे पवस्व धारया (५०५; ८४१) १.६.१.२.९; २.२.२.४.१ ।
 इष्कतरिमध्वरस्य (१८२०) २.९.२.१.५ ।
 इष्टा होत्रा अस्तुत (१५१) १.२.२.१.७ ।
 इह त्वा गोपरीणसं (७३३) १.१.२.७.३ ।
 इहेव शृण्व एषां (१३५) १.२.१.५.१ ।
 इडिष्वा हि प्रतीज्यां (१०३) १.२.१.१.७ ।
 ईखयंतीरपस्युव (१७५) १.२.२.४.१ ।
 ईडेन्यो नमस्यस्तिरस्तमांसि (१५३८) २.७.२.२.१ ।
 ईशान इमा भुवनानि (९५७) २.३.२.१.३ ।
 ईशिषे वार्यस्य हि (१५३३) २.७.१.१.६.२ ।
 ईशो हि शकस् (६४६)
 उक्थं च न शस्यमानं (२२५; १८०५) १.३.१.४.३;
 २.९.१.१५.२ ।
 उक्थामिन्द्राय शस्यम् (३६३) १.४.२.३.४ ।

उक्षा मिमेति प्रति (१३७२) २.६.१.९.३ ।
 उग्रा विद्यनिना मृध (८५४) २.२.२.८.२ ।
 उरुवा ते जातमन्वसो (४६७; ६७२) १.५.२.४.२; २.१.१.८.१ ।
 उत ध्या हरितो रथे (१२१८) २.५.१.८.३ ।
 उत न एना पवया (११०५) २.४.१.२.२.२ ।
 उत नः प्रिया प्रियासु (१४६१) २.६.३.९.१ ।
 उत नो गोमतीरिषो (१०६३) २.४.१.६.३ ।
 उत नो गोविदश्ववित् (९७७) २.३.२.५.३ ।
 उत नो गोषणि (१५२३) २.७.३.१.१.१ ।
 उत नो वाजसातये (११९०) २.५.१.३.४ ।
 उत प्र पिप्य उधरघ्याया (१४२०) २.६.२.१५.३ ।
 उत ब्रुवन्तु जन्तवः (१३८२) २.६.२.१.४ ।
 उत वात पितासि नः (१८४१) २.९.२.१.१.२ ।
 उत सखास्यश्विनोस्त (१७२७) १.१.८.१.६.३ ।
 उत स्या नो दिवा (१०२) १.२.१.१.६ ।
 उत स्वराजो अदितिरद्वयस्य (१३५३) २.६.१.२.३ ।
 उता यातं संगरे (१७५४) २.८.३.१५.३ ।
 उतो न्वस्य जोषमा (१७८७) २.९.१.८.३ ।
 उत्तिष्ठजो जसा सह (९८८) २.३.२.९.१ ।
 उत्ते वृद्धन्तो अच्यैः (१५४१) २.७.२.३.१ ।
 उत्ते शुष्मास ईरते (१२०५) २.५.१.५.१ ।
 उत्ते शुष्मासो अस्थू (१७१४) २.८.३.२.१ ।
 उरुवा मंदन्तु सोमाः (१९४; १३५४) १.३.१.२.१;
 २.६.१.३.१ ।
 उदग्ने भारत बुभत् (१३८५) २.६.२.२.३ ।
 उदग्ने शुचयस्तव (१५३४) २.७.१.१.६.३ ।
 उदपत्तन्नरुणा भानवो (१७५६) २.८.३.१.६.२ ।
 उदुत्तमं वरुण पाशमस्मद् (५८९)
 उदुत्थं जातवेदसं (३१) १.१.१.३.१.१ ।
 उदु त्ये मधुमत्तमा (२५१; १३६२) १.३.२.१.९; २.६.१.६.१ ।
 उदु त्ये सूनवो गिरः (२२१) १.३.१.३.८ ।
 उदु ब्रह्माण्यैरत (३३०) १.४.१.४.८ ।
 उदुर्वासाः सृजते सूर्यः (७५२) २.१.२.१.४.२ ।
 उद्गा आजदङ्गिरोभ्यः (१६४१) २.८.१.९.३ ।
 उद्धेदभि श्रुतामघं (१२५; १४५०) १.२.१.४.१; २.६.३.४.१ ।
 उद्धर्षय मघवन् (१८५८) २.९.३.४.१ ।
 उद्यस्य ते नवजातस्य (१२२१) २.५.१.९.३ ।
 उद्द्यामेषि रजः (६३८)
 उपच्छायामिव घृणेः (१७०६) २.८.२.१८.२ ।

उप त्रितस्य पाष्यो (१०१४) २.३.२.१८.२ ।
 उप त्वा कर्मन्वृतये स नो (७०९) २.१.१.२२.२ ।
 उप त्वाग्ने दिवेदिवे (१४) १.१.१.२.४ ।
 उप त्वा जामयो गिरो (१३; १५७०) १.१.१.२.३;
 २.७.२.१४.१ ।
 उप त्वा जुहोरे मम (१५४२) २.७.२.३.२ ।
 उप त्वा रण्वसंहो (१७०५) २.८.२.१८.१ ।
 उप नः सवना गहि (१०८८) २.४.१.१५.२ ।
 उप नः सूनवो गिरः (१५९५) २.७.३.१३.१ ।
 उप नो हरिभिः (१५०; १७२०) १.२.२.१.६; २.९.१.१०.१ ।
 उप प्रक्षे मधुमति (४४४; १११५) १.५.२.१.८;
 २.४.१.२.४ ।
 उपप्रयन्तो अध्वरं (१३७९) २.६.२.१.१ ।
 उप शिक्षापतस्थुषो (७६१) २.१.२.१८.१ ।
 उप स्रक्त्रेषु वषसतः (१४८२) २.६.३.१६.३ ।
 उपहरे गिरीणाम् (१४३) १.२.१.५.९ ।
 उपास्मै गायता नरः (६५१; ७६३) २.१.१.१.१;
 २.१.२.१८.३ ।
 उपो मतिः पृच्यते (१३७१) २.६.१.९.२ ।
 उपो षु जातमप्तुरं (४८७; ७६२; १३३५) १.६.१.१.१;
 २.१.२.१८.२; २.५.२.२०.१ ।
 उपोषु श्युहि (४१६) १.५.१.३.८ ।
 उपो हरीणां पतिं (१५१०) २.७.१.८.२ ।
 उभयैः दृणवच्च न (२९०; १२३३) १.३.२.५.८;
 २.५.१.१४.१ ।
 उभयतः पवमानस्य (८८७) २.३.१.१.२ ।
 उभे यद्विन्द्र रोदशी (३७९; १०९०) १.४.२.४.१०;
 २.४.१.१६.१ ।
 उरुगव्यूतिरभयानि (१४१०) २.६.२.११.३ ।
 उरुव्यचसे महिने (१७९४) २.९.१.११.२ ।
 उरुशंसा नमोवृधा (६६४) २.१.१.५.२ ।
 उषस्तच्चित्राम भरा (१७३१) २.८.३.८.१ ।
 उषा अप स्वसुष्टमः (४५१) १.५.२.२.५ ।
 उषो अद्येह गोमत्य (१७३२) २.८.३.८.२ ।
 उस्त्रा वेद वसूनां (१०५८) २.४.१.५.२ ।
 ऊर्जा मित्रो वरुणः (४५५) १.५.२.२.९ ।
 ऊर्जा नपाज्जातवेदः (१८१८) २.९.२.१.३ ।
 ऊर्जा नपातमा (१७१२) २.८.३.१.२ ।
 ऊर्जा नपातं स (७०४) २.१.१.२०.२ ।

ऊर्ध्वं ऊ षु ण ऊतये (५७) १.१.२.१.३ ।
 ऊर्ध्वस्तिष्ठा न ऊतये (१६०१) २.७.३.१५.३ ।
 ऊर्ध्वो गन्धर्वो अग्नि (१८४७) २.९.२.१३.२ ।
 ऋचं साम यजामहे (३६९) १.४.२.३.१० ।
 ऋजुनीती नो वरुणो (२१८) १.३.१.३.५;
 ऋतमृतेन सपन्तेषिरं (१४६६) २.६.३.११.२ ।
 ऋतस्य जिह्वा पवते (७०१) २.१.१.१९.२ ।
 ऋतावानं महिषं (१८२१) २.९.२.१.६ ।
 ऋतावानं वैश्वानरं (१७०८) २.८.२.१९.१ ।
 ऋतेन मित्रावरुणा (८४८) २.२.२.६.२ ।
 ऋतेन यावृत्तावृधा (७२४) २.२.१.७.२ ।
 ऋधक्सोम स्वस्तये (६५६) २.१.१.२.३ ।
 ऋषिमना य ऋषिकृत्स्वर्षाः (११७६) २.५.१.१.२ ।
 ऋषिर्विप्रः पुरएता (६७९) २.१.१.१०.३ ।
 एतं त्यं हरितो दश (१२७९) २.५.२.४.६ ।
 एतं त्रितस्य योषणो (१२७५) २.५.२.४.२ ।
 एतमु ल्यं दश (१०८१) २.४.१.१३.१ ।
 एतमु ल्यं दश क्षिपो (१२७३) २.५.२.३.८ ।
 एतमु ल्यं मदच्युतं (५८१) १.६.२.४.४ ।
 एतं मृजन्ति मर्त्यमुष (१२६८) २.५.२.३.३ ।
 एता उ त्या उषसः (१७५५) २.८.३.१६.१ ।
 एते असृग्रमिन्द्रवः (८३०) २.२.२.१.१ ।
 एते सोमा अग्नि (११७८) २.५.१.२.२ ।
 एते सोमा असृक्षत (१०६१) २.४.१.६.१ ।
 एतो न्विन्द्रं स्तवाम शुद्धम् (३५०; १४०२) १.४.२.१.९;
 २.६.२.९.१ ।
 एतो न्विन्द्रं स्तवाम सखायः (३८७) १.४.२.५.७ ।
 एदु मधोर्मदिन्तरं (३८५; १६८४) १.४.२.५.५; २.८.२.१०.१ ।
 एना विश्वान्यर्थ आ (५९३; ६७४) २.१.१.८.३ ।
 एना वो अग्नि नमसो (४५; ७४९) १.१.१.५.१;
 २.१.२.१३.१ ।
 एन्दुमिन्द्राय सिञ्जत (३८६; १५०६) १.४.२.५.६;
 २.७.१.८.१ ।
 एन्द्र नो गग्नि प्रिय (३३३; १२४७) १.५.१.१.३;
 २.५.१.१९.१ ।
 एन्द्र पृथु कासु (२३१) १.३.१.४.९ ।
 एन्द्र याहि हरिभिः (३४८; १८०७) १.४.२.१.७ ।
 २.९.१.१६.१ ।

एन्द्र याह्युप नः (४५९) १.५.२.३.३ ।
 एन्द्र सानसि रथि (१२९) १.२.१.४.५ ।
 एभिर्नो अर्कैर्मेवा (१७७९) २.२.१.५.३ ।
 एमेनं प्रत्येतन (१४४१) २.६.३.२.२ ।
 एवा नः सोम परि (८६१) २.२.२.१०.३ ।
 एवा पवस्व मदिरो (८०८) २.२.१.११.३ ।
 एवामृताय महे (१३६८) २.६.१.८.२ ।
 एवा रातिस्तुविमघ (८२५) २.२.१.१८.२ ।
 एवा ह्यसि वीरयुरेवा (२३२; ८२४) १.३.१.४.१०;
 २.२.१.१८.१ ।

एवा हि क्षकी (६४३)
 एवाह्येऽरेऽरेऽरे व (६५०)
 एष इन्द्राय वायवे (१२८७) २.५.२.६.२ ।
 एष उ स्य पुत्रतो (१२६५) २.५.२.२.१० ।
 एष उ स्य वृषा (१२७४) २.५.२.४.१ ।
 एष कविरभिष्टुतः (१२८६) २.५.२.६.१ ।
 एष गव्युरचिक्रदत् (१२८९) २.५.२.६.४ ।
 एष दिवं वि धावति (१२६२) २.५.२.७.७ ।
 एष दिवं व्यासरतिरो (१२६३) २.५.२.२.८ ।
 एष देवः शुभायते (१२८१) २.५.२.५.३ ।
 एष देवो अमर्त्यः (१२५६) २.५.२.२.१ ।
 एष देवो रथयति (१२५९) २.५.२.२.४ ।
 एष देवो विपन्युमिः (१२६०) २.५.२.२.५ ।
 एष देवो विपा कृतो (१२६१) २.५.२.२.६ ।
 एष धिया धास्यष्या (१२६६) २.५.२.३.१ ।
 एष नृभिर्वि नीयते (१२८८) २.५.२.६.३ ।
 एष पवित्रे अक्षररसोमो (१२८१) २.५.२.५.२ ।
 एष पुरु धियायते (१२६७) २.५.२.३.२ ।
 एष प्र कोशे मधुमौ (५५६) १.६.२.२.३ ।
 एष प्रत्नेन जन्मना (७५८; १२६४) १.१.२.१७.१; २.५.२.२.९ ।
 एष प्रत्नेन मन्मना (७५९) २.१.२.१७.२ ।
 एष त्रह्णा य ऋत्विग्य (४३८; १७६८) १.५.२.१.२;
 २.२.१.२.१ ।

एष रुक्मिभिरीयते (१२७०) २.५.२.३.५ ।
 एष वसूनि पिबन्नः (१२७२) २.५.२.३.७ ।
 एष वाजी हितो (१२८०) २.५.२.५.१ ।
 एष विप्रैरभिष्टुतो (१२५७) २.५.२.२.२ ।
 एष विश्वानि वार्या (१२५८) २.५.२.२.३ ।
 १८ (सा. सं.)

एष वृषा कनिकदत् (१२८३) २.५.२.५.४ ।
 एष शुष्म्यदाभ्यः (१२९१) २.५.२.६.६ ।
 एष शुष्म्यसिष्यदत् (१२९०) २.५.२.६.५ ।
 एष शृङ्गाणि दोधुवच्छिकीते (१२७१) २.५.२.३.६ ।
 एष सूर्यमरोचयत् (१२८४) २.५.२.५.५ ।
 एष सूर्येण हासते (१२८५) २.५.२.५.६ ।
 एष स्य ते मधुमौ (५३१) १.६.१.४.९ ।
 एष स्य धारया (५८४) १.६.२.४.७ ।
 एष स्य पीतवे सुतो (१२७८) २.५.२.४.५ ।
 एष स्य मद्यो रसोऽव (१२७७) २.५.२.४.४ ।
 एष स्य मानुषांषवा (१२७६) २.५.२.४.३ ।
 एष हितो वि नीयते (१२६९) २.५.२.३.४ ।
 एतो उषा अपूर्व्या (१७८; १७२८) १.२.२.४.४; २.८.३.७.१ ।
 एह देवा मयोभुवा (१७३५) २.८.३.९.२ ।
 एह हरो ब्रह्मयुजा (१६५८) २.८.२.१.२ ।
 एषूपु ब्रवापि तेऽम (७; ७०५) १.१.१.१.७; २.१.१.२.१ ।
 एभिर्देवै वृष्ण्या (१७८४) २.९.१.७.३ ।
 ओजस्तदस्य तित्विष (१८२; १६५३) १.२.२.४.८;
 २.८.१.१३.३ ।

ओमे सुश्वन्द्र विश्वते (१०२४) २.३.२.२१.३ ।
 और्वभृगुवन्च्छुचिम् (१८) १.१.१.२.८ ।
 क इमं नाहुषीष्वा (१९०) १.२.२.५.६ ।
 क ई वेद सुते सचा (२९७; १६९६) १.४.१.१.५;
 २.८.२.१५.१ ।

क ई व्यक्ता नरः (४३३) १.५.१.५.७ ।
 कङ्काः सुपर्णा अनु (१८६४) २.९.३.६.१ ।
 कण्वा इन्द्रं यदकत (१३०८) २.५.२.१०.२ ।
 कण्वा इव भृगवः (१३६३) २.६.१.६.२ ।
 कण्वेभिर्वृष्णवा धृषद् (८६६) २.२.२.१२.३ ।
 कदा चन स्तरीरसि (३००) १.४.१.१.८ ।
 कदा मर्तमराधसं (१३४३) २.५.२.२२.३ ।
 कदा वसो स्तोत्रं हर्यत (२२८) १.३.१.४.६ ।
 कदु प्रचेतसे महे (२२४) १.३.१.४.२ ।
 कनिकन्ति हरिरा (५३०) १.६.१.४.८ ।
 कया ते अग्ने अङ्गिर (१५४९) २.७.२.६.१ ।
 कया त्वं न ऊत्यामि (१५८६) २.७.३.७.१ ।
 कया नश्चित्र आ (१६२; ६८२) १.२.२.३.५; २.१.१.१२.१ ।
 कविमन्त्रिसुप स्तुहि (३२) १.१.३.३.१२ ।

कविमिव प्रशंस्यं (१२४५) २.५.१.१८.१ ।
 कविर्वैधस्या पर्येषि (१३१८) २.५.२.१३.३ ।
 कवी नो गिन्नावरुणा (८४९) २.२.२.६.३ ।
 कश्यपस्य स्वर्विदो (३६१) १.४.३.३.२ ।
 कस्तमिन्द्र त्वा वसवा (२८०; १६८२) १.३.२.४.८; २.८.२.९.१ ।
 कस्ते जामिर्जनानामग्ने (१५३५) २.७.२.१.१ ।
 कस्त्वा सत्यो मदानां (६८३) २.१.१.१२.२ ।
 कस्य नूनं परीणसि (३४) १.१.१.३.१४ ।
 कायमानो वना त्वं (५३) १.१.१.५.२ ।
 किमित्ते विष्णो परिचक्षि (१६२५) २.८.१.४.१ ।
 कुवित्सस्य प्रं हि (१६६८) २.८.२.४.३ ।
 कुवित्सु नो गविष्ठये (१६४९) २.८.१.१२.२ ।
 कुष्ठः को वामश्विना (३०५) १.४.१.२.३ ।
 कृण्वन्तो वरिवो गवे (८३२) २.२.२.१.३ ।
 कृष्णां यदेनीमभि (१५४७) २.७.२.५.२ ।
 केतुं कृण्वं दिवस्पदि (९५२) २.३.२.२.२ ।
 केतुं कृण्वन्नकेतवे (१४७०) २.६.३.१२.३ ।
 को अथ युङ्क्ते (३४१) १.४.१.५.१० ।
 कत्वा महौ अनुष्वयं (४२३) १.५.१.४.५ ।
 क्रीडर्मखो न मंहयुः (९७५) २.३.१.४.७ ।
 क्व रस्य वृषभो (१४२) १.२.१.५.८ ।
 क्वेयथ क्वेदसि (२७१) १.३.२.३.२ ।
 क्षपो राजन्नुत त्मनाग्ने (१५६३) २.७.२.११.३ ।
 गम्भीरौ उदर्धीरिव (१७२०) २.८.३.३.३ ।
 गर्भे मातुः पितृगिपता (१३९७) २.६.२.७.२ ।
 गव्यो घु णो यथा पुरा (१८६) १.२.२.५.२ ।
 गायत्रं त्रैष्टुभं जगत् (१८३०) २.२.२.७.३ ।
 गायन्ति त्वा गायत्रिणं (३४२; १३४४) १.४.२.१.१;
 २.५.२.२३.१ ।
 गाव उप वदावटे (११७; १६०२) १.२.१.३.३; २.७.३.१६.१ ।
 गावश्चिद् घा समन्यवः (४०४) १.५.१.२.६ ।
 गिरस्त इन्द्र ओजसा (१०४३) २.४.१.३.७ ।
 गिरा वज्रो न सम्भृतः (१२२४) २.५.१.१०.३ ।
 गिर्वणः पाहि नः सुतं (१९५) १.३.१.१.२ ।
 गुणाना जमदग्निना (६६५) २.१.१.५.३ ।
 गुणे तदिन्द्र ते शव (२९१) १.५.१.१.१ ।
 गोत्रभिदं गोविदं (१८५४) २.९.३.२.३ ।
 गोमत्र इन्द्रो अश्ववत् (५७४; १६११) १.६.२.३.९;
 २.७.३.२०.१ ।

गोवित्पवस्व वसुविन् (२५५) २.३.२.१.१ ।
 गोषा इन्द्रो वृषा (१०४५) २.४.१.३.२ ।
 गौर्धयति मरुतां (१४९) १.२.२.१.५ ।
 घृतं पवस्व धारया (१४३७) २.६.३.१.३ ।
 घृतवती भुवनानाम् (३७८) १.४.२.४.९ ।
 चक्रं यदस्याप्स्वा (३३१) १.४.१.४.९ ।
 चन्द्रमा अप्स्वां (४१७) १.५.१.३.९ ।
 चमूषच्छयनः शकुनो (११७७) २.५.१.१.३ ।
 चर्वणीधृतं मघवानं (३७४) १.४.२.४.५ ।
 चित्रं देवानामुदगादर्नाकं (६२९)
 चित्र इच्छिशोस्तरुणस्य (६४) १.१.२.२.२ ।
 जगृह्णा ते दक्षिगम् (३१७) १.४.१.३.५ ।
 जक्षिर्द्वैत्रममित्रियं (८१६) २.२.१.१५.२ ।
 जज्ञानः सप्त मातृभिः (१०१) १.२.१.१.५ ।
 जज्ञानो वाचमिष्यसि (९६०) २.३.२.२.३ ।
 जनस्य गोपा अजनिष्ट (९०७) २.३.१.६.१ ।
 जनीयन्तो न्वप्रवः (१४६०) २.६.३.८.१ ।
 जराबोध तद्विविद्धि (१५; १६६३) १.१.१.२.५; २.८.१.३.१ ।
 जातः परेण धर्मणा (९०) १.१.१.४.१० ।
 जुष्ट इन्द्राय मत्सरः (१२९४) २.५.१.३.८ ।
 जुष्टो हि दूनो असि (१७८१) २.९.१.६.२ ।
 ज्योतिर्यज्ञस्य पवते (१०३१) २.४.१.१.१ ।
 तं वः सखायो मदाय (५६२; १०९८) १.६.२.३.४;
 २.४.१.१९.१ ।
 तं वो दस्ममृतीषहं (२३६; ६८५) १.३.१.५.४; २.१.१.१३.१ ।
 तं वो वाजानां पतिं (१६८६) २.८.२.१०.३ ।
 तं सखायः पुरुषुचं (१६८०) २.८.२.८.२ ।
 तं हिन्वन्ति मदच्युतं (१७१७) २.८.३.२.४ ।
 तं हि स्वराज्यं वृषभं (१२३४) २.५.१.१४.२ ।
 तं होतारमध्वरस्य (१५१४) २.७.२.१०.२ ।
 तक्षयदी मनसो (५३७) १.६.१.५.५ ।
 तं गाथया पुराण्या (१६३३) २.८.१.६.३ ।
 तं गृध्रया स्वर्णरं (१०९; १६८७) १.२.१.२.३; २.८.२.११.१ ।
 ततो विराडजायत (६२१)
 ततो यज्ञो अजायत (१४३०) २.६.२.१९.२ ।
 तत्सवितुर्वरेण्यं (१४६२) २.६.३.१०.१ ।
 तदग्ने बुध्नमा भर (११३) १.२.१.२.७ ।
 तदथा चित्त उक्थिनी (८८२) २.२.२.१८.३ ।
 तदिदास भुवनेष्टु (१४८३;) २.६.३.१७.१ ।

तद्विप्रासो विपन्यवो (१६७३) २.८.२.५.५ ।
 तद्विष्णोः परमं पदं (१६७२) २.८.२.५.४ ।
 तद्वो गाय सुते सखा (११५; १६६६) १.२.१.३.१; २.८.२.४.१ ।
 तं ते मदं गृणीमसि (३८३; ८८०) १.४.२.५.३; २.२.२.१८.१ ।
 तं ते यवं यथा गोमिः (७३६) २.१.२.८.३ ।
 तं त्वा गोपवने (२९) १.१.२.३.२ ।
 तं त्वा घृतस्रवीमहे (१५२२) २.७.१.१३.२ ।
 तं त्वा धर्तारमोष्योः (८०४) २.२.१.१०.२ ।
 तं त्वा नृम्णानि भिभ्रतं (८३६) २.२.२.३.१ ।
 तं त्वा मदाय धृष्वय (१०४४) २.४.१.३.८ ।
 तं त्वा विप्रा वचोविदः (१०७७) २.४.१.११.२ ।
 तं त्वा शोचिष्ठरीदिवः (११०९) २.४.१.२२.३ ।
 तं त्वा समिद्धिरंगिरो (६६१) २.१.१.४.२ ।
 तं दुरोषमभी नरः (६९९) २.१.१.१८.३ ।
 तपोष्पवित्रं किततं (८७६) २.२.२.१६.२ ।
 तमग्निमस्ते वषवो (१३७४) २.६.१.१०.२ ।
 तमस्य मर्जयामसि (१६३२) २.८.१.६.२ ।
 तमिद्वर्धन्तु नो गिरो (१३३६) २.५.२.२०.२ ।
 तमिन्द्रं जोहवीधि (४६०) १.५.२.३.४ ।
 तमिन्द्रं वाजयामसि (११९; १२२२) १.२.१.३.५; २.५.१.१०.१ ।
 तमीडिष्व यो अर्चिषा (११४९) २.४.२.६.१ ।
 तमु अभि प्रगायत (३८२) १.४.२.५.२ ।
 तमु त्वा नूनमसुर (१४१२) २.६.२.१२.२ ।
 तमु छवाम यं गिर (८८५) २.२.२.१९.३ ।
 तमु हुवे वाजसातय (७४८) २.१.२.१२.३ ।
 तमोषधीर्धरे (१८२४) २.९.२.३.१ ।
 तया पवस्व धारया (१४३६) २.६.३.१.२ ।
 तरणि वो जनानाम् (२०४) १.३.१.२.१ ।
 तरणिरिषिषासति (२३८; ८६७) १.३.१.५.६; २.२.२.१३.१ ।
 तरणिविश्वदर्शतो (६३५)
 तरत्स मन्दी षावति (५००; १०५७) १.६.१.२.४; २.४.१.५.१ ।
 तरत्समुद्रं पवमान (८५७) २.२.२.९.२ ।
 तरोभिर्भो विदद्वसुमिन्द्रं (२३७; ६८७) १.३.१.५.५;
 २.१.१.१४.१ ।
 तव क्रत्वा तवोत्तिमिः (१०५२) २.४.१.४.६ ।
 तव त्य इन्दो अन्धसो (१२२६) २.५.१.११.२ ।
 तव त्यदिन्द्रियं बृहत्तव (१६४५) २.८.१.११.१ ।
 तव त्यन्नं नृतोऽप (४६६) २.५.२.३.१० ।
 तव यौदिन्द्र पौंस्यं (१६४६) २.८.१.११.२ ।

तव द्रप्सा उदप्रुन (१३२७) २.५.२.१७.२ ।
 तव द्रप्सो नीउवान् (१८२३) २.९.२.२.२ ।
 तव भ्रियो वर्णस्येव (९८२) २.३.२.७.१ ।
 तवाहं नक्तमुत सोम (९२३) २.३.१.११.२ ।
 तवाहं सोमं रारण (५१६; ९२२) १.६.१.३.६; २.३.१.११.१ ।
 तवैदिन्द्रावमं वसु (२७०) १.३.२.३.८ ।
 तस्मा अरं गमाम वो (१८३९) २.९.२.१०.३ ।
 ता अस्य नमसा सहः (१००७) २.३.२.१५.३ ।
 ता अस्य पृशनायुवः (१००६) २.३.२.१५.२ ।
 ता नः शक्तं पार्थिवस्य (११४५; १४६१) २.४.२.४.३;
 २.६.३.११.१ ।
 ता नो वाजवतीरिष (११५१) २.४.२.६.३ ।
 तामिरा गच्छतं (९९३) २.३.२.१०.३ ।
 ता वां सम्यगद्ब्रुवाण (९८६) २.३.२.८.२ ।
 ता वां गीर्भिविपन्युवः (८०२) २.२.१.९.३ ।
 तावानस्य महिमा (६२०)
 ता सम्राजा घृतासुती (९१२) २.३.१.७.३ ।
 ता द्वि शश्वन्त ईडत् (८०१) २.२.१.९.२ ।
 ता हुवे ययोरिदं (८५३) २.२.२.८.१ ।
 तिस्रो वाच ईरयति (५२५; ८५२) १.६.१.४.३; २.२.२.१०.१ ।
 तिस्रो वाच उदीरते (४७१; ८६९) १.५.२.४.५; २.२.२.१४.१ ।
 तुचे तुनाय तसु नो (३९५) १.५.१.१.५ ।
 तुभ्यं सुतासः सोमाः (११३) १.३.१.२.१० ।
 तुभ्येमा भुवना कवे (७७७) २.२.१.१.३ ।
 तुरण्यवो मधुमन्तं (१६१०) २.७.३.१९.२ ।
 तुविशुष्म तुविक्तो (८७२) २.३.१.३.२ ।
 ते अस्य सन्तु केनवो (१४२५) २.६.२.१७.३ ।
 ते जानत स्वमोक्षयं (१४८१) २.६.३.१६.२ ।
 ते नः सहस्रिणं (११९२) २.५.१.३.६ ।
 ते नो वृष्टिं दिवस्पति (११६५) २.४.२.११.३ ।
 ते पूतासो विपश्चितः (११०२) २.४.१.२०.२ ।
 ते मन्वत प्रथमं (६०६)
 ते विश्वा दाशुषे (१०३६) २.४.१.२.३ ।
 ते सुतासो विपश्चितः (१८११) २.९.१.१७.२ ।
 ते स्याम देव वरुण (१०६२) २.४.१.३.३ ।
 तोशा वृत्रहणा हुवे (१७०२) २.८.२.१७.१ ।
 तोशासा रथयादाना (१०७४) २.४.१.१०.२ ।
 त्यमु वः सम्रासाहं (१७०; १६४२) १.२.२.३.६; २.८.१.१०.१ ।
 त्यमु वो अप्रहणं (३५७) १.४.२.२.६ ।

त्वम् पु वाजिनं (३३२) १.४.१.५.१ ।
 त्वं सु मेघं महया (६७७) १.४.२.४.८ ।
 त्रातारमिन्द्रं (३३३) १.४.१.५.२ ।
 त्रिशद्वाम वि राजति (६३२; ६३७८) २.६.१.१६.३ ।
 त्रिकद्रुकेषु चेतनं (७२४) २.१.२.४.३ ।
 त्रिकद्रुकेषु महिषो (४५५; १४८६) १.५.२.३.१; २.६.३.१८.१ ।
 त्रिपादध्वं उदैत्पुरुषः (६१८)
 त्रिरस्मै सप्त धेनवो (५६०; १४२३) १.६.२.२.७; २.६.२.१७.१ ।
 त्रिणि त्रितस्य धारया (१०१५) २.३.२.१८.३ ।
 त्रीणि पदा वि चक्रमे (१६७०) २.८.२.५.२ ।
 त्वं यविष्ठ दाशुषो (१२४६) २.५.१.१८.३ ।
 त्वं राजेव सुत्रतो (९७२) २.३.२.४.५ ।
 त्वं वरुण उत मित्रो (१३०६) २.५.२.२.३ ।
 त्वं बलस्य गोमतो (१२५१) २.५.१.२०.२ ।
 त्वं विप्रस्त्वं कविर्मधु (१०९४) २.४.१.१७.२ ।
 त्वं समुद्रिया अपो (७७६) २.२.१.१.२ ।
 त्वं सिधूरवावृजो (१८०२) २.६.१.१४.२ ।
 त्वं सुतो मदिन्तमो (१३२४) २.५.२.१६.२ ।
 त्वं सुष्वाणो अद्रिभिः (१३२५) २.५.२.१६.३ ।
 त्वं सूर्ये न आ भज (१०५१) २.४.१.४.५ ।
 त्वं सोम नृमादनः (९६५) २.३.२.३.५ ।
 त्वं सोम परि स्रव (९८१) २.३.२.६.३ ।
 त्वं सोमामि धारयुर्मिन्द्र (१३२३) २.५.२.१६.१ ।
 त्वं ह त्यत्पणीनां (१५९२) २.७.३.१०.३ ।
 त्वं ह त्यत्समभ्यां (३२६) १.४.१.४.४ ।
 त्वं हि क्षैतवद्यशो (८४) १.१.२.४.४ ।
 त्वं हि नः पिता वसो (११७०) २.४.२.१३.२ ।
 त्वं हि राघसस्पते (१३२२) २.५.२.१५.२ ।
 त्वं हि वृत्रहन्नेषां (१७९२) २.९.१.१०.३ ।
 त्वं हि शश्वतीनामिन्द्र (१२४९) २.५.१.१९.३ ।
 त्वं हि शूरः सनिता (१४३४) २.६.२.२०.३ ।
 त्वं ह्यारङ्ग दैव्यं (५८३; ९३८) १.६.२.४.६; २.३.१.१७.१ ।
 त्वं ह्येहि चेरवे (२४०; १५८१) १.३.१.५.८; २.७.३.४.१ ।
 त्वं जामिर्जनानामग्ने (१५३६) २.७.२.१.२ ।
 त्वं दाता प्रथमो राघसां (१४९३) २.७.१.२.२ ।
 त्वं यानं च महिन्नत (१०१८) २.३.२.१९.३ ।
 त्वं न इन्द्र वाजयुस्त्वं (७१८) २.१.२.२.३ ।

त्वं न इन्द्रा भर (४०५; ११६९) १.५.१.२.७; २.४.२.१३.१ ।
 त्वं नश्चित्र ऊन्धा (४१; १६२३) १.१.१.४.७; २.८.१.३.१ ।
 त्वं नृचक्षा अमि भोम (२५६) २.३.२.१.२ ।
 त्वं नो अग्ने अग्निभिर्नृत्वा (१५०५) २.७.१.६.३ ।
 त्वं नो अग्ने महोमिः (६) १.१.१.१.६ ।
 त्वमग्ने गृहपतिस्त्वं (६१) १.१.२.१.७ ।
 त्वमग्ने यज्ञानां होता (२; १४७४) १.१.१.१.२; २.६.३.१४.१ ।
 त्वमग्ने वसूरिद्व (९६) १.१.२.५.६ ।
 त्वमग्ने सप्रथा असि (१४०७) २.६.२.१०.३ ।
 त्वमङ्ग प्र शंसिषो देवः (२४७; १७२३) १.३.२.१.५; २.८.३.५.१ ।
 त्वमिन्सप्रथा अस्यग्ने (४१) १.१.१.४.८ ।
 त्वमिन्द्र प्रतूर्तिष्वमि (३११; १६३७) १.४.२.२.३; २.८.१.८.१ ।
 त्वमिन्द्र बलादधि (१२०) १.२.१.३.६ ।
 त्वमिन्द्र यशा अस्यृजी (२४८; १४११) १.३.२.१.६;
 २.६.२.१२.१ ।
 त्वमिन्द्राभिभूरसि (१०२६) २.३.२.२२.२ ।
 त्वमिमाम् ओषधीः (६०४)
 त्वमीशिषे सुतानामिन्द्र (१३५६) २.६.१.३.३ ।
 त्वं पुरु सहस्राणि (१५८२) २.७.३.४.२ ।
 त्वमेतदधारयः कृष्णामु (५९५)
 त्वया वयं पवमानेन (५९०)
 त्वया ह स्विष्टुजा (४०३) १.५.१.२.५ ।
 त्वया नो दैव्यं वचः (२२९) १.४.१.१.७ ।
 त्वां यज्ञैरविष्टुषन् (१०५५) २.४.१.४.२ ।
 त्वां रिहन्ति धीतयो (१०१७) २.३.२.३९.२ ।
 त्वां विश्वे अमृत जायमानं (११४१) २.४.२.३१.२ ।
 त्वां विष्णुर्वृहन्क्षयो (१६४७) २.८.१.११.३ ।
 त्वां शुष्मिन्पुरुहूत (११७१) २.४.२.१३.३ ।
 त्वां दूतमग्ने अमृतं (१५६८) २.७.२.१३.२ ।
 त्वामग्ने अङ्गिरसो गुहा (२०८) २.३.१.६.२ ।
 त्वामग्ने पुष्करादध्य (९) १.१.१.१.९ ।
 त्वामिच्छवसस्पते (१७६९) २.९.१.२.२ ।
 त्वामिदा ह्यो नरो (३०२; ८१३) १.४.१.१.१०; २.२.१.१४.१ ।
 त्वामिद्धि हवामहे (२३४; ८०९) १.३.१.५.२; २.२.१.१२.१ ।
 त्वावतः पुरुवसो (१९३) १.२.२.५.२ ।
 त्वे अग्ने स्वाहुत (३८) १.१.१.४.४ ।
 त्वे ऋतुमपि वृञ्जन्ति (१४८५) २.६.३.१७.३ ।

त्वे विश्वे सजोषसो (१०९५) २.४.१.१७.३ ।
 त्वेषस्ते धूम ऋष्वति (८३) १.१.२.४.३ ।
 त्वे सोम प्रथमा (१५०६) २.७.१.७.१ ।
 दधन्वे वा यदीमनु (९४) १.२.२.५.४ ।
 दधिक्राव्णो अकारिषं (३५८) १.४.२.२.७ ।
 दवियुतस्या स्वा (६५४) २.१.२.२.१ ।
 दाना मृगो न वारणः (१६९७) २.८.२.१५.१ ।
 दाशेम करय मनसा (१५५०) २.७.२.६.२ ।
 दिवः पीयूषमुत्तमं (१२२७) २.५.१.११.३ ।
 दिवो धर्तासि शुक्रः (१२४३) २.५.१.१७.३ ।
 दिवो नाभा विचक्षणे (११९९) २.५.१.४.४ ।
 दीर्घं ह्यङ्कुशं यथा (१०९१) २.४.१.१६.२ ।
 दुहान ऊर्धर्विन्यं (६७६) २.१.१.९.२ ।
 दुहानः प्रःनमित्पयः (७६०) २.२.२.१७.३ ।
 दृतं वो विश्ववेदसं (१२) १.१.१.२.२ ।
 दूरादिहेव यत्सतो (२१९) १.३.१.३.६ ।
 देवानामिदवो महत् (१३८) १.२.१.५.४ ।
 देवेभ्यस्त्वा मदाय (११८२) २.५.१.२.५ ।
 देवो वो द्रविणोदाः (५५; १५६३) १.१.२.१.१; २.७.१.१०.१ ।
 दोषो धागाद् बृहद्वाय (१७७) १.२.२.४.३ ।
 द्युक्षं सुदानुं तविषीभिः (६८६) २.१.१.१३.२ ।
 द्रप्सः समुद्रमाभि यत् (१८४८) २.२.२.१३.३ ।
 द्विता यो वृत्रहन्तमो (१७९१) २.२.१.१०.२ ।
 द्विर्यं पंच स्वयशसं (१३३०) २.५.२.१८.२ ।
 धर्ता दिवः पवते (५५८; १२२८) १.६.२.२.५; २.५.१.१२.२ ।
 धानावन्तं करम्भिणम् (२१०) १.३.१.२.७ ।
 धिया चक्रे वरेण्यो (१४७२) २.६.३.१५.३ ।
 धीभिर्मृजन्ति वाजिनं (२४१) २.३.१.१८.२ ।
 धेनुष्ठ इन्द्र स्रुता (१८३६) २.९.२.९.३ ।
 ध्वस्त्रयोः पुष्यन्त्योरा (१०५९) २.४.१.५.३ ।
 न कि इन्द्र त्वदुत्तरं (२०३) १.३.१.१.१० ।
 न कि देवा इनीमसि (१७६) १.२.२.४.२ ।
 न किरस्य सहन्स्य (१४१६) २.६.२.१४.२ ।
 नक्षिष्ठं कर्मणा (२४३; ११५५) १.३.२.१.१; २.४.२.८.१ ।
 न किष्ट्वद्रथीतरौ (९५०) २.३.१.६१.२ ।
 न क्री रेवन्तं सख्याय (१३९०) २.६.२.४.२ ।
 न धा वसुनि यमते (१६६७) २.८.२.४.२ ।
 न भेमन्थदा पपन (७२०) २.१.२.३.२ ।

न तमंहो न दुरितं (४२६) १.५.१.४.८ ।
 न तस्य मायया च (१०४) १.२.१.१.८ ।
 न ते गिरो अपि मृष्ये (१७९९) २.९.१.१३.२ ।
 न त्वा बृहन्तो अद्रयो (२९६) १.४.१.१.४ ।
 न त्वावाँ अन्यो (६८१) २.१.१.११.२ ।
 न त्वा शतं च न (१२२५) २.५.१.७.३ ।
 नदं व ओदतीनां (१५१२) २.७.१.९.१ ।
 न दुष्पुतिर्द्रविणोदेषु (८६८) २.२.२.१३.२ ।
 नमः सखिभ्यः (१८२८) २.९.२.७.१ ।
 नमसेदुप सीदत (१४४६) २.६.३.३.३ ।
 नमस्ते अग्न ओजसे (११; १६४८) १.१.१.२.१;
 २.८.१.१२.१ ।
 न यं दुभ्रा वरन्ते न स्थिरा (६८८) २.१.२.१४.२ ।
 नराशंसमिह (१३४९) २.६.१.१.३ ।
 नव यो नवति पुरो (१४५१) २.६.३.४.२ ।
 न संस्कृतं प्र मिमीतो (१७५३) २.८.३.१५.२ ।
 न सीमदेव आप (२६८) १.३.२.३.६ ।
 न हि ते पूर्वमक्षिपद्भुवन्नेमानां (७०७) २.१.१.२१.३ ।
 न हि त्वा शूर देवा न (७३०) २.१.२.६.३ ।
 न हि वश्वरमं च न (२४१) १.३.१.५.९ ।
 न ह्यंशेग पुरा च न (१५११) २.७.१.८.३ ।
 नाके सुपर्णमुप (३२०; १८४६) १.४.१.२.८; २.९.२.१३.१ ।
 नाभा नाभिं न आ ददे (११२६) २.४.२.१.११ ।
 नाभि यज्ञानां सदनं (११४२) २.४.२.३.३ ।
 नित्यस्तोत्रो वनस्पतिः (१२८२) २.५.१.४.७ ।
 नि त्वा नक्ष्य विशपते (२६) १.१.१.३.६ ।
 नि त्वा मग्ने मनुर्दधे (५४) १.१.१.५.१० ।
 नियुत्वान्वायवा गह्वर्यं (६००)
 नीव शीर्षाणि मृत्वं (१६५६) २.८.१.१४.३ ।
 नूनं पुनानोऽविभिः (१३१४) २.५.२.१२.२ ।
 नू नो रथि महामिन्दो (९२६) २.३.१.१२.३ ।
 नृचक्षसं त्वा वयमिन्द्रपीतं (११८५) २.५.१.२.८ ।
 नृभिर्धौतः सुतो अश्नैरव्या (७३५) २.१.२.८.२ ।
 नृभिर्धेमाणा हर्यती (८५८) २.२.२.९.३ ।
 नेमि नमन्ति चक्षसा (९३१) २.३.१.१४.२ ।
 पदं देवस्य मीढुषो (१५७२) २.७.२.१४.३ ।
 पदा पणीनराधसो (१३५५) २.६.१.३.२ ।
 पन्थपन्थमित्सोतारः (१२३; १६५७) १.२.१.३.९; २.८.२.१.१ ।

पन्यासं जातवेदसं (१५६६) २.७.२.१२.३ ।
 परि कोशं मधुस्तुतं (५७७) १.६.२.३.१२ ।
 परि त्वं हर्षतं (५५२; १३२९; १६८१) १.६.२.१.८;
 २.५.२.१८.१; २.८.२.८.३ ।
 परि वृक्षं सनहयिं (४९६) १.६.१.१.१० ।
 परि णः शर्मयन्त्या (८९७) २.३.१.३.६ ।
 परि णो अश्वमश्वविद् (१२१२) २.५.१.६.३ ।
 परि प्र धन्वेन्द्राय (४२७; १३६७) १.५.१.५.१; २.६.१.८.१ ।
 परि प्रासिष्यदाकविः (४८६) १.५.२.५.१० ।
 परि प्रिया दिवः (४७६; ९३५) १.५.२.४.१०; २.३.१.१६.१ ।
 परि यदकाव्या (१२३१) २.४.२.२.४ ।
 परि वाजपतिः कविः (३०) १.१.१.३.१० ।
 परि विश्वानि चेतसा (९७०) २.३.२.४.३ ।
 परिष्कृण्वन्ननिष्कृतं (८९९) २.३.१.४.२ ।
 परि स्य स्वानो (१२४०) २.५.१.१६.३ ।
 परि स्वानश्चक्षसे (१३१५) २.५.२.१२.३ ।
 परि स्वानास इन्द्रवो (४८५; ११२२) १.५.२.५.९; २.४.२.१.७ ।
 परि स्वानो गिरिष्ठाः (४७५; १०९३) १.५.२.४.९;
 २.४.१.१७.१ ।
 परीतो विद्वता सुतं (५१२; १३१३) १.६.१.३.२; २.५.२.१२.१ ।
 पर्जन्यः पिता महिषस्य (१३१७) २.५.२.१३.२ ।
 पर्थुं घु प्र धन्व (४२८; १३६४) १.५.१.५.२; २.६.१.७.१ ।
 पर्थिं तोकं तनयं (१६२४) २.८.१.३.२ ।
 पवते हर्षतो हरिरति (५७६; ७७३) १.६.२.३.११;
 २.१.२.२२.२ ।
 पवन्ते वाजसातये (११८९) २.५.१.३.३ ।
 पवमान भिया हितो (९२१) २.३.१.१०.३ ।
 पवमान नि तोशसे (१२३६) २.५.१.१५.२ ।
 पवमानमवस्थवो (११८८) २.५.१.३.२ ।
 पवमान रसस्त्व (८९०) २.३.१.२.२ ।
 पवमान रुचा रुचा (९०५) २.३.१.५.२ ।
 पवमान व्यस्तुहि (१३१२) २.५.२.११.३ ।
 पवमान सुवीर्यं रथिं (१४४९) २.६.३.३.८ ।
 पवमानस्य जिघ्नतो (१३१०) २.५.२.११.१ ।
 पवमानस्य ते कवे (६५७) २.१.१.३.१ ।
 पवमानस्य ते रसो (८९१) २.३.१.२.३ ।
 पवमानस्य ते वर्यं (७८७) २.२.१.५.१ ।
 पवमानस्य विहवषिष् (९५८) २.३.२.१.१ ।

पवमाना असृक्षत पवित्रमति (५२२) १.६.१.३.१२ ।
 पवमाना असृक्षत सोमाः (१६९९) २.८.२.१६.१ ।
 पवमाना दिवस्पर्षन्तरिक्षादसृक्षत (१७००) २.८.२.१६.२ ।
 पवमानास आशवः (१७०१) २.८.२.१६.३ ।
 पवमानो अजीजनत् (४८४; ८८२) १.५.२.५.८; २.३.१.२.१ ।
 पवमानो अग्निं स्पृधो (११३२) २.४.२.२.५ ।
 पवमानो असिष्यदत् (१४३९) २.६.३.१.५ ।
 पवमानो रथातमः (१३११) २.५.२.११.२ ।
 पवस्व दक्षसाधनो (४७४; ९१९) १.५.२.४.८; २.३.१.१०.१ ।
 पवस्व देव आयुव (४८३; १२३५) १.५.२.५.७; २.५.१.१५.१ ।
 पवस्व देववीतय (५७१; १३२६) १.६.२.३.६; २.५.२.१७.१ ।
 पवस्व देववीरति (१०३७) २.४.१.३.१ ।
 पवस्व मधुमत्तम (५७८; ६९२) १.६.२.४.१; २.१.१.१६.१ ।
 पवस्व वाचो अप्रियः (७७५) २.२.१.१.१ ।
 पवस्व वाजसातमो (५२१) १.६.१.३.११ ।
 पवस्व वाजसातये (१०१६) २.३.२.१९.१ ।
 पवस्व विश्ववर्षण (८२६) २.३.१.३.५ ।
 पवस्व वृत्रहन्तम (९६६) २.३.२.३.६ ।
 पवस्व वृष्टिमा सु नो (१४३५) २.६.३.१.१ ।
 पवस्व सोमं युष्नी (४३६) १.५.१.५.१० ।
 पवस्व सोम मधुमो (५३२) १.३.१.४.१० ।
 पवस्व सोम मन्द्यन् (१८१०) २.९.१.१७.१ ।
 पवस्व सोम महान् (४२९; १२४१) १.५.१.५.३; २.५.१.१७.१ ।
 पवस्व सोम महो (४३०; १३३२) १.५.१.५.४; २.५.२.१९.१ ।
 पवस्वेन्द्रो वृषा सुतः (४७९; ७७८) १.५.२.५.३; २.२.१.२.१ ।
 पवित्रं ते विततं (५६५; ८७५) १.६.२.२.१२; २.२.२.१६.१ ।
 पवीतारः पुनीतन (१०५०) २.४.१.४.४ ।
 पातं नो मित्रा पायुभिः (९८७) २.३.२.८.३ ।
 पाता वृत्रहा सुतमा (१६५९) २.८.२.१.३ ।
 पात्यभिर्विषो अग्ने (६१४)
 पान्तमा वो अन्वस (१५५; ७१३) १.२.२.२.१; २.१.२.१.१ ।
 पावकवर्षाः शुक्रवर्षा (१८१७) २.९.२.१.२ ।
 पावका नः सरस्वती (१८९) २.२.२.५.५ ।
 पावमानीर्दधन्तु न (१३०१) २.५.२.८.४ ।
 पावमानीर्यो अध्येत् (१२९९) २.५.२.८.२ ।
 पावमानीः स्वस्त्ययनीः (१३००) २.५.२.८.३ ।
 पावमानीः स्वस्त्ययनीस्तामिर्गच्छति (१३०३) २.५.२.८.६ ।
 पाहि गा अन्वसो मद (२८९) १.३.२.५.७ ।

पाहि नो अम एकया (३६; १५४४) १.१.१.४.२; २.७.२.४.१ ।
 पाहि विश्वस्माद्भक्षो (१५४५) २.७.२.४.२ ।
 पिबन्ति मित्रो अर्यमा (१७८६) २.९.१.८.२ ।
 पिबा त्वत्स्य निर्वणः (१३९३) २.६.२.५.३ ।
 पिबा सुतस्य रसिनो (३३९; १४११) १.३.१.५.७;
 २.६.२.१६.१ ।
 पिबा सोममिन्द्र (३९८; ९२७) १.५.१.१.८ । २.३.१.१३.१ ।
 पुनर्ज्जा नि वर्तेस्व (१८३२) २.९.२.८.२ ।
 पुनाता दक्षसाधनं (११५९) २.४.२.९.३ ।
 पुनानः कलशेषा (११८३) २.५.१.२.६ ।
 पुनानः सोम जागृविः (५१९) १.६.१.३.९ ।
 पुनानः सोम धारयापो (५११; ६७५) १.६.१.३.१; २.१.१.९.१ ।
 पुनानासश्वमूषदो (११७९) २.५.१.२.२ ।
 पुनाने तन्वा मिथः (१५९७) २.७.३.१४.२ ।
 पुनानो अक्रीमदमि (४८८; ९२४) १.६.१.१.२; २.३.१.१२.१ ।
 पुनानो देववीतय (८४३) २.२.२.४.३ ।
 पुनानो वरिवस्कृधि (८४२) २.२.२.४.२ ।
 पुनानो वारे पवमानो (१०८०) २.४.१.१२.२ ।
 पुरः सद्य इत्थाधिथे (१२११) २.५.१.६.२ ।
 पुरां सिन्दुर्युवा (३५९; ११५०) १.४.२.२.८; २.५.१.२०.१ ।
 पुरुत्रा हि सहृड्ढसि (११६७) २.४.२.१२.२ ।
 पुरु त्वा दाषिर्वो वाचे (९७) १.२.१.१.१ ।
 पुरुष एवेदं सर्वं (६१९)
 पुरुहूतं पुरुष्टुतं (७१४) २.१.२.१.२ ।
 पुरुतमं पुरुणामीशानं (७४१) २.१.२.१०.२ ।
 पुरुकृणा चिद्धयस्त्यवो (९८५) २.३.२.८.१ ।
 पुरोजिती वो अन्धसः (५४५; ६९७) १.६.२.१.१; २.१.१.१८.१ ।
 पूर्वस्य यत्ते आद्रिवो (६४८)
 पूर्वारिन्द्रस्य रातयो (८९९) २.२.१.१९.३ ।
 पौरो अश्वस्य (१५८०) २.७.३.२.२ ।
 प्र कविर्देववीतये (९६८) २.३.२.४.१ ।
 प्र काव्यमुशनेव (५२४; १११६) १.६.१.४.२; २.४.२.१.१ ।
 प्र केतुना बृहता (७१) १.१.२.२.९ ।
 प्रक्षस्य वृष्णो अरुषस्य (६०९)
 प्र गायताभ्यर्चाम (५३५) १.६.१.५.३ ।
 प्रजामृतस्य पिप्रतः (१३०९) २.५.२.१०.३ ।
 प्र त आश्विनीः पवमान (८८६) २.३.१.१.१ ।

प्र तत्ते अद्य क्षिपिविष्ट (१६२६) २.८.१.४.२ ।
 प्रति स्यं चारुमध्वरं (१६) १.१.१.२.६ ।
 प्रति प्रियतमं रथं (४१८; १७४३) १.५.१.३.१०; २.८.३.१२.१ ।
 प्रीत वां सुर उदिते (१०६७) २.४.१.८.१ ।
 प्रति ष्या सूनरी जनी (१७२५) २.८.३.६.१ ।
 प्र तु ब्रव परि कोशं (५२३; ३७७) १.६.१.४.१; २.१.१.१०.१ ।
 प्र ते अश्रोतु कुक्षयोः (७३९) २.१.२.९.३ ।
 प्र ते धारा असश्वतो (१७६१) २.८.३.१८.१ ।
 प्र ते धारा मधुमतीः (५३४) १.६.१.५.२ ।
 प्र ते क्षीतारो रसं (१३३३) २.५.२.१९.२ ।
 प्रत्नं पीयूषं पूर्यं (१४२४) २.७.१.३.१ ।
 प्रत्यग्ने हरसा हरः (९५) १.१.२.५.५ ।
 प्रत्यङ् देवानां विशाः (६३६)
 प्रत्यस्मै पिपीषते (३५२; १४४०) १.४.२.२.१; २.६.३.२.१ ।
 प्रत्यु अदशर्यायत (३०३; ७५१) १.४.१.२.१; २.१.२.१४.१ ।
 प्रथश्च यस्य सप्रथश्च (५९९)
 प्र देवमच्छा मधुमन्त (५६३) १.६.२.२.१० ।
 प्र दैवोदासो (५१; १५१७) १.१.१.५.७; २.७.१.११.३ ।
 प्र धन्वा सोम जागृविः (५६७) १.६.२.३.२ ।
 प्र धारा मधो अग्रियो (११६९) २.४.२.२.२ ।
 प्र न इन्धो महे तु न (५०९) १.६.१.२.३ ।
 प्र पवमान धन्वसि (९६३) २.३.२.३.३ ।
 प्र पुनानाय वेधसे (५७३) १.६.२.३.८ ।
 प्रप्र क्षयाय पन्थसे (९३७) २.३.१.१६.३ ।
 प्रप्र वस्त्रिष्टुभमिपं (३६०) १.४.२.३.१ ।
 प्रमङ्गो मूरो मधवा (१४५९) २.६.३.७.२ ।
 प्र भूर्जयन्तं महां (७४) १.१.२.३.२ ।
 प्रभो जनस्य वृत्रहन् (६४९) २.६ ।
 प्रं मंक्षिणाय गायत (१०७; ८७८) १.२.१.२.१; २.२.२.१७.१ ।
 प्र मन्दिने पितुमदर्चता (३८०) १.४.२.४.११ ।
 प्र मित्राय प्रार्यग्णे (२५५) १.३.२.२.३ ।
 प्र यज्ञवो न भूर्णयः (४९१; ८९२) १.६.१.१.५; २.३.१.३.१ ।
 प्र युजा वाचो अग्रियो (११३०) २.४.२.२.३ ।
 प्र यो रिशिक्ष ओजसा (३१२) १.४.१.२.१० ।
 प्र व इन्द्राय वृहते (२५७) १.३.२.२.५ ।
 प्र व इन्द्राय मादनं (१५६; ७१६) १.२.२.२.२; २.१.२.२.१ ।

प्र व इन्द्राय वृत्रहन्तमाय (४४६; १११३) १.५.२.१.१०;
२.४.१.२.४ ।

प्र वामर्चैर्नयुक्थिनो (१५७५; १७०३) २.७.३.२.१;
२.८.२.१७.२ ।

प्र षां महि यवी (१५९६) २.७.३.१४.१ ।

प्र वाचमिन्दुविद्यति (१२०१) २.५.१.४.६ ।

प्र वाज्यक्षाः सहस्रधारस्तिरः (११६०) २.४.२.१०.१ ।

प्र वो धियो मन्द्रयुवो (११५३) २.४.२.७.२ ।

प्र वो महे मतयो (४६२) १.५.२.३.६ ।

प्रवो महे महे (३२८; १७९३) १.४.१.४.६; २.२.१.११.१ ।

प्र वो भिन्नाय गायत (१११३) १.४.२.४.१ ।

प्र वो यहं पुरुषाम् (५९) १.१.२.१.५ ।

प्र सम्राजमसुरस्य (७८) १.१.२.३.६ ।

प्र सम्राजं चर्षणीनाम् (१४४) १.२.१.५.१० ।

प्र स विधेभिरग्निभिरग्निः (१५०४) २.७.१.६.२ ।

प्रसवे त उदीरते (१२०६) २.५.१.५.२ ।

प्र सुन्वानायान्धसो (५५३; ७७४; १३८६) १.६.२.१.२;
२.१.२.२२.३; २.६.२.३.१ ।

प्र सेनानीः जूरो (५३३) १.६.१.५.१ ।

प्र सो अग्ने तवेगतिभिः (१०८; ३८२२) १.२.२.२.२; २.२.२.२.१ ।

प्र सोम देववीतये (५१४; ७६७) १.६.१.३.४; २.१.२.२०.१ ।

प्र सोम याहीन्द्रस्य कृक्षा (११६२) २.४.२.१०.३ ।

प्र सोमामो अधन्विषुः (२६१) २.३.२.३.१ ।

प्र सोमामो मद्च्युतः (४७७; ७६९) १.५.२.५.१; २.१.२.२१.१ ।

प्र सोमामो विर्पाश्रतो (४७८; ७६४) १.५.२.५.२; २.१.२.१९.१ ।

प्र स्वानासो रथा इव (१११२) २.४.२.१.४ ।

प्र हंसासस्तुपला (१११७) २.४.२.१.२ ।

प्र हिन्वानो जनिता (५३६) १.६.१.५.४ ।

प्र होता जातो महान् (७७) १.१.२.३.५ ।

प्र होत्रे पूर्व्यं धनो (९८) १.२.१.१.२ ।

प्रार्चीमनु प्रदिशे याति (१५९१) २.७.३.१०.२ ।

प्रागा विश्वर्महीनां (५७०; १०१३) १.६.२.३.५; २.३.२.१८.१ ।

प्रातरग्निः पुस्तप्रियो (८५) १.१.२.४.५ ।

प्रावीविपद्वाच ऊर्मिं (९४५) २.३.१.१९.३ ।

प्रास्य धारा अक्षरन् (१७६५) २.९.१.१.१ ।

प्रियो नो अस्तु विश्वपतिः (१६१२) २.८.१.१.३ ।

प्रेता जयता नर (१८६२) २.९.३.५.२ ।

प्रेदो अग्ने वीविहि (१३७५) २.६.१.१०.३ ।

प्रेष्ठं वो अतिधि (५; १२४४) १.१.१.१.५; २.५.१.१८.१ ।

प्रेह्यभीहि षृष्णहि (४१३) १.५.१.३.५ ।

प्रेतु ब्रह्मणस्पतिः (५६) १.१.२.१.२ ।

प्रो अयासीदिन्दुरिन्द्रस्य (५५७; ११५२) १.६.२.२.४;
२.४.२.७.१ ।

प्रोथदश्वो न यवसे (१२२०) २.५.१.९.२ ।

प्रो ष्वस्मै पुरोरथं (१८०१) २.९.१.१४.१ ।

वद् सूर्यं श्रवसा महीं (१७८९) २.२.१.२.२ ।

वणमहाँ असि सूर्ये (२७६; १७८८) १.३.२.४.४; २.९.१.९.१ ।

वभ्रवे नु स्वतवसे (१४४४) २.६.३.३.१ ।

बलविज्ञायः स्थविरः (१८५३) २.२.३.२.२ ।

बृषदुक्थं हवामहे (२१७) १.३.१.३.४ ।

बृहदिन्द्राय गायत (२५८) १.३.२.२.६ ।

बृहाङ्गिरे अर्चिभिः (३७) १.१.१.४.३ ।

बृहद्वयो हि भानवे (८८) १.१.२.४.८ ।

बृहन्निदिधम एषां (१३३२) २.५.२.११.२ ।

वृहस्पते परि वीया रथेन (१८५२) २.९.३.२.१ ।

बोधन्मना इदस्तु नो (१४०) १.२.१.५.६ ।

बोधा सु मे भववन् (२२९) २.३.१.१३.३ ।

ब्रह्म ज्ञानं प्रथमं (३२१) १.४.१.३.९ ।

ब्रह्म प्रजावदा भर (१३९८) २.६.२.७.३ ।

ब्रह्मा देवानां पदवीः (९४४) २.३.१.१९.२ ।

ब्रह्माण इन्द्रं (४३९) १.५.२.१.३ ।

ब्रह्माणस्त्वा युजा वयं (६६८) २.१.१.६.३ ।

ब्राह्मणादिन्द्र राधसः (२२९) १.३.१.४.७ ।

भर्गां न चित्रो (४४९) १.५.२.२.३ ।

भद्रं कर्णेभेः शृणुयाम देवाः (१८७४) २.९.३.९.२ ।

भद्रं नो अपि वातय (४२२) १.५.१.४.४ ।

भद्रंभद्रं न आ भरे (१७३) १.२.२.३.९ ।

भद्रं मनः कृणुष्व (१५६०) २.७.२.१०.२ ।

भद्रावस्त्रा समन्याः वसानो (१४००) २.६.२.८.२ ।

भद्रो नो अग्निराहुतो (१११; १५५९) १.२.१.२.५;
२.७.२.१०.१ ।

भद्रो भद्रया सचमान (१५४८) २.७.२.५.३ ।

भरामेभं कृणवामा (१०६५) २.४.१.७.२ ।

भिन्धि विश्वा अप द्विषः (१३४; १०७०) १.२.१.४.१०;
२.४.१.९.१ ।

भूयाम ते सुमतौ (१४२२) २.६.२.१६.२ ।

भूरि हि ते सवना (१८००) २.९.१.१३.३ ।
 आजन्त्यग्ने समिधान (३१५)
 मर्षोन आ पश्चव (११८४) २.५.१.२.७ ।
 मघोनः स्म वृत्रहस्येषु (१६८३) २.८.२.९.२ ।
 मस्सि वायुमिष्टये (१२५४) २.५.२.१.२ ।
 मत्स्यपायि ते महः (१४३२) २.६.२.२०.१ ।
 मत्स्वा सुषिग्निह् (८१४) २.२.१.१४.२ ।
 मदच्युक्षेति सादने (११९८) २.५.१.४.३ ।
 मधुमन्तं तन्नूनपाद्यज्ञं (१३४८) २.६.१.१.२ ।
 मनीषिभिः पवते (८२२) २.२.१.१७.२ ।
 मन्दन्तु त्वा भववन् (१७२२) २.८.३.४.२ ।
 मन्द्रं होतारमृत्विजं (१५४३) २.७.२.३.३ ।
 मन्द्रया होम धारया (५०६) १.६.१.२.१० ।
 मन्ये वां चाबापृथिवी (६२२)
 मांये वर्चो अथोयशो (६०२)
 मर्माणि ते वर्मणा (१८७०) २.९.३.८.१ ।
 महत्सोमो महिषश्चक्रागापां (५४२; १२५५) १.६.१.५.१०;
 २.५.२.१.३ ।
 महौ इन्द्रः पुरश्चनो (१६६) १.२.२.३.२ ।
 महौ इन्द्रो य ओजसा (१३०७) २.५.२.१०.१ ।
 महान्तं त्वा महीरनु (१०४०) २.४.१.३.४ ।
 महि त्रीणामवरस्तु (१९२) १.२.२.५.८ ।
 महौ मित्रस्य साधयः (१५९८) २.७.३.१४.३ ।
 महीमे अस्य वृष नाम (११०६) २.४.१.२१.३ ।
 महं च न त्वाद्विजः (२९१) १.३.२.५.९ ।
 महं नो अथ बोधयोषो (४२१; १७४०) १.५.१.४.३;
 २.८.३.११.२ ।
 महो नो राय आ भर (१२१४) २.५.१.७.२ ।
 मा चिदन्त्यद्वि संमत (२४२; १३३६०) १.३.१.५.१०; २.६.१.५.१ ।
 मा ते राधांसि मा त (१७२४) २.८.३.५.२ ।
 मा त्वा मुरा आविष्यवो (७३२) २.१.२.७.२ ।
 मा न इन्द्र परा वृणग् (२६०) १.३.२.२.८ ।
 मा न इन्द्र पीयनवे (१८०६) २.९.१.१५.३ ।
 मा न इन्द्राभ्यां दिशः (१२८) १.२.१.४.४ ।
 मा नो अग्ने महाधने (१३५०) २.८.१.१२.३ ।
 मा नो अज्ञाता वृजना (१४५७) २.६.३.३.२ ।
 मा नो ऋणीथा अनिधि (११०) १.२.१.२.४ ।

मा पापस्वाय नो (९१८) २.३.१.९.३ ।
 मा भेम सा श्रमिष्मोग्रस्य (१६०५) २.७.३.१७.१ ।
 मित्रं वयं हवामहे (७९३) २.२.१.७.१ ।
 मित्रं हुवे पूतदक्षं (८४७) २.२.२.६.१ ।
 मूर्धानं दिवो अरतिः (६७; ११४०) १.१.२.२.५; २.४.२.३.१
 मृगो न भूमिः कुचगे (१८७३) २.९.३.३.१ ।
 मृजान्त त्वा दश क्षिपो (११८१) २.५.२.२.४ ।
 मृज्यमानः सुहस्या (५१७; १०७९) १.३.१.३.७; २.४.१.२.२.१
 मंडि न त्वा वज्रिणं (३२७) १.४.१.४.५ ।
 मेधाकारं विदथस्य (९८४) २.३.२.७.३ ।
 मो पु त्वा वाषनश्च (२८४; १६७५) १.३.२.५.२; २.८.२.६.१
 मो पु ब्रह्मव तन्द्रयुः (८२६) २.२.१.१८.३ ।
 य आनयत्परावतः (१२७) १.२.१.४.३ ।
 य आर्जकिपु कृत्वसु (११६३) २.४.२.११.२ ।
 य इदं प्रतिपश्ये (१७०९) २.८.२.१९.२ ।
 य इद्व आविवासति (११५०) २.४.२.६.२ ।
 य इन्द्र चमसेष्वा (१६२) १.२.२.२.८ ।
 य इन्द्र सोमपातमो (३९४) १.५.१.१.४ ।
 य उग्र इव शर्यहा (१७०७) २.८.२.१८.३ ।
 य उग्रः सन्ननिष्पृतः (१६९८) २.८.२.१५.३ ।
 य उन्निया अपि या (५८५) १.६.२.४.८ ।
 य ऋते चिदभिप्रिषः (२४४) १.३.२.१.२ ।
 य एक इद्विदयते (३८९; १३४१) १.४.२.५.९; २.५.१.२.२.
 य ओजिष्ठस्तमा भर (८२०) २.२.१.१६.३ ।
 यः पावमानो रघ्वेति (१२९८) २.५.२.८.१ ।
 यः सत्राहा विचर्षणिः (२८६) १.३.२.५.४ ।
 यः सोमः कलशेष्वा (१२००) २.५.१.४.५ ।
 यः स्नीहितीपु पृथ्व्यः (१३८०) २.६.२.१.२ ।
 यं रक्षन्ति प्रचंतसो (१८५) १.२.२.५.१ ।
 यं वृत्रेषु क्षितय (३३७) १.४.१.५.६ ।
 यच्चिद्धि शश्वता (१६१८) २.८.१.१.२ ।
 यच्छक्रासि परावति (२६४) १.३.२.३.२ ।
 यजा नो मित्रावरुणा (१५३७) २.७.२.१.३ ।
 यजामह इन्द्रं वज्र दक्षिणं (३३४) १.४.१.५.३ ।
 यजिष्ठं त्वा यजमाना (१८१४) २.९.१.१८.२ ।
 यजिष्ठं त्वा वृत्रमहे (११२; १४१३) १.२.१.२.६; २.६.२.१३.
 यज्जायथा अपृथ्व्यं (६०१; १४२३) १.६.२.१९.१ ।

यज्ञ इन्द्रमवर्धयद् (१२१; १६३९) १.२.१.३.७; २.८.१.९.१ ।
 यज्ञं च नस्तन्वं च (११११) २.४.१.२३.२ ।
 यज्ञस्य केतुं प्रथमं (९०९) २.३.१.६.३ ।
 यज्ञस्य हि स्थ ऋत्विजा (१०७३) २.४.१.१०.१ ।
 यज्ञायज्ञा वो अग्रये (३५; ७०३) १.१.१.४.१; २.१.१.२०.१ ।
 यं जनासो हविष्मन्तो (१५६५) २.७.२.१२.२ ।
 यत इन्द्र भयामहे (२७४; १३२१) १.३.२.४.२; २.५.२.१५.१ ।
 यत्ते दिक्षु प्रार्थ्यं मनो (११७४) २.४.२.१४.३ ।
 यत्र क्व च ते मनो (७०६) २.१.१.२१.२ ।
 यत्र बाणाः संपतन्ति (१८६६) २.९.३.६.३ ।
 यत्सानोः सान्त्वारुहो (१३४५) २.५.२.२३.३ ।
 यत्सोम चित्रमुक्थयं (९२९) २.३.२.१३.१ ।
 यत्सोममिन्द्र विष्णवि (३८४) १.४.२.५.४ ।
 यथा गौरो अपा कृतं (२५२; १७२१) १.३.२.१.१०; २.८.३.४.१ ।
 यददो वात ते गृहे (१८४२) २.९.२.११.३ ।
 यदद्भिः परिषिच्यसे (७८५) २.२.१.४.२ ।
 यदद्य कच्च वृत्रहन् (१२६) १.२.१.४.२ ।
 यदद्य सूर उदिते (१३५१) २.६.१.२.१ ।
 यदा कदा च मीढुषे (२८८) १.३.२.५.६ ।
 यदिन्द्र चित्रम इह (३४५; ११७२) १.४.२.१.४; २.४.२.१४.१ ।
 यदिन्द्र नाहुषीष्वा (२६२) १.३.२.२.१० ।
 यदिन्द्र प्रागपागुदन्तम् (२७९; १२३१) १.३.२.४.७;
 २.५.१.१३.१ ।
 यदिन्द्र यावतस्त्वमेता (३१०; १७९६) १.४.१.२.८;
 २.९.१.१२.१ ।
 यदिन्द्र शांसो अत्रतं (२९८) १.४.१.१.६ ।
 यदिन्द्राहं यथा त्वं (१२२; १८३४) १.२.१.३.८; २.९.२.९.१ ।
 यदिन्द्रो अनयद्रितो (१४८) १.२.२.१.४ ।
 यदि वीरो अनुष्याद् (८२) १.१.२.४.२ ।
 यदीं गणस्य रशनाम् (१७४८) २.८.३.१३.३ ।
 यदी वहन्त्याशवो (३५६) १.४.२.२.५ ।
 यदी सुतोभिरिन्दुभिः (१४४२) २.६.३.२.३ ।
 यदुदीरत आजयो (४१४; १००४) १.५.१.३.६; २.३.२.१४.३ ।
 यद् याव इन्द्र ते शतं (२७८; ८६२) १.३.२.४.६; २.२.२.११.१ ।
 यद्युजाथे वृषणम् (१७५९) २.८.३.१७.२ ।
 यद्वर्चो हिरण्यस्य (६२४)
 यद्वा उ विरपतिः (११४) १.२.१.२.८ ।

यद्वा रुमे रुशमं (११३२) २.५.१.१३.२ ।
 यद्वाहिष्ठं तदग्रये (८६) १.१.२.४.६ ।
 यद्वीडाविन्द्र यत्स्थिरे (२०७; १०७२) १.३.१.२.४; २.४.१.९.३ ।
 यन्मन्यसे वरेण्यमिन्द्र (११७३) २.४.२.१४.२ ।
 यममे पृतसु मर्त्यमवा (१४१५) २.६.२.१४.१ ।
 यथा गा आकरामहे (१५२८) २.७.१.१५.२ ।
 यवंयवं नो अन्धसा (९७५) २.३.२.५.१ ।
 यशो मा यावापृथिवी (६११)
 यश्वद्धि त्वा बहुभ्य आ (१३४२) २.५.२.१२.२ ।
 यस्त इन्द्र नवीयसीं (८८४) २.२.२.१९.२ ।
 यस्ते अनु स्वधामसत् (७३८) २.१.२.९.२ ।
 यस्ते नूनं शतकनविद्र (११६) १.२.१.३.२ ।
 यस्ते मदे युज्यश्वाहः (९२८) २.३.१.१३.२ ।
 यस्ते मदे वरेण्यः (४७०; ८१५) १.५.२.४.४; २.२.१.१५.२ ।
 यस्ते ऋत्विषो गपात् (७७७) २.१.२.५.३ ।
 यस्त्वाममे हविष्पतिः (८४५) २.२.२.५.२ ।
 यस्माद्रेजन्त कृष्टयश्कृत्यानि (१५१६) २.७.१.१२.२ ।
 यस्मिन्विधा अधि (७२३) २.१.२.४.२ ।
 यस्य त इन्द्रः पित्राद्यस्य (१०९७) २.४.१.१८.२ ।
 यस्य ते पीत्वा वृषभो (६९३) २.१.१.१६.२ ।
 यस्य ते महिना महः (१७७३) २.९.१.३.३ ।
 यस्य ते विश्वमानुषगभूरेर्दत्तस्य (१०७१) २.४.१.९.२ ।
 यस्य ते सख्ये वयं (७७९) २.२.१.२.२ ।
 यस्य त्यच्छम्बरं (३९२) १.५.१.१.२ ।
 यस्य त्रिधात्ववृत्तं (१५७१) २.७.२.१४.२ ।
 यस्यायं विश्व आर्यो (१६०९) २.७.३.१९.१ ।
 यस्येदमा रजोयुजस्तुजे (५८८)
 या इन्द्र भुज आभरः (२५४) १.३.२.२.२ ।
 या ते भीमान्यायुधा (७८०) २.२.१.२.३ ।
 या दत्त्वा सिन्धुमातरा (१७२९) २.८.३.७.२ ।
 या वां सन्ति (९९२) २.३.२.१०.२ ।
 यावित्था श्लोकमा दिवो (१७३६) २.८.३.९.३ ।
 या सुनीथे शौचद्रथे (१७४६) २.८.३.११.२ ।
 यास्ते धारा मधुश्चुतो (९७९) २.३.२.६.१ ।
 युक्त्वा हि केशिना (१३४६) २.५.२.२३.३ ।
 युक्त्वा हि वाजिनीवती (१७३३) २.८.३.८.३ ।
 युक्त्वा हि वृत्रहन्तम् (३०१) १.४.१.१.९ ।

युञ्जन्ति ब्रह्ममखं (१४६८) २.६.३.१२.१ ।
 युञ्जन्ति हरी इधिरस्य (७१२) २.१.१.२३.३ ।
 युञ्जन्त्यस्य काम्या (१४६९) २.६.३.१२.२ ।
 युञ्जे वाचं शतपदी (१८२९) २.९.२.७.२ ।
 युध्मं सन्तमनवर्णं (१६४३) २.८.१.१०.२ ।
 युवं चित्रं ददथुभोजनं (७५४) २.१.२.१५.२ ।
 युवं हि स्थः स्वःपती (१००१) २.३.२.१३.३ ।
 ये ते पन्था अधो दिवो (१७२) १.२.२.३.८ ।
 ये ते पवित्रमूर्खयो (७८८) २.२.१.५.२ ।
 ये त्वामिन्द्र न तुष्टुवुः (१५०२) २.७.१.५.३ ।
 येन ज्योतीष्यायवे (८८१) २.२.२.१८.२ ।
 येन देवाः पवित्रेणात्मानं (१३०२) २.५.२.८.५ ।
 येना नवग्वा दध्यङ् (९३९) २.३.१.१७.९ ।
 येना पावक चक्षसा (६३७)
 ये सोमासः परावति (११६३) २.४.२.११.१ ।
 यो अग्निं देववीतये (८४६) २.२.२.५.३ ।
 योगेयोगे तवस्तरं (१६३;७४३) १.२.२.२.९;२.१.२.११.२ ।
 यो जागार तमृचः (१८२६) २.९.२.५.१ ।
 यो जिनाति न जीयते (९७८) २.३.२.५.३ ।
 यो धारया पावकया (६१८) २.१.१.१८.२ ।
 यो न इदमिदं पुरा (४००) १.५.१.२.२ ।
 यो नः स्वोऽरणो यश्च (१८७१) २.९.३.८.३ ।
 योनिष्ठ इन्द्र सवने (३१४) १.४.१.३.२ ।
 यो नो वनुष्यन् (३३६) १.४.१.५.५ ।
 यो मंहिष्ठो मघोनाम् (६४५)
 यो रथिं वो रथिन्तमो (३५१) १.४.२.१.१० ।
 यो राजा चर्षणीनां (२७३;९३३) १.३.२.४.१;२.३.१.१५.१ ।
 यो वः शिवतमो रसः (१८३८) २.९.२.१०.२ ।
 यो विश्वा दयते वसु (४४;१५८३) १.१.१.४.१०;२.७.३.५.१ ।
 रक्षोहा विश्वचर्षणिरभि (६९०) २.१.१.१५.२ ।
 रथिं नश्चित्रमश्विनम् (१०५६) २.४.१.४.१० ।
 रसं ते मित्रो अर्थमा (१०७८) २.४.१.११.३ ।
 रसाय्यः पयसा (८०७) २.२.१.११.२ ।
 राजानावनभिद्रुहा (९११) २.३.१.७.२ ।
 राजानो न प्रशस्तिभिः (११२१) २.४.२.१.६ ।
 राजा मेधाभिरियते (८३३) २.२.२.२.१ ।
 रायः समुद्रांश्चतुरो (८७१) २.२.२.१४.३ ।
 राया द्विरण्यया (१०६८) २.२.१.८.२ ।

राये अग्ने महि (९३) १.१.२.५.३ ।
 रुशद्रत्सा रुशती (१७५०) २.८.३.१४.२ ।
 रैवतीर्नः सधमाद (१५३;१०८४) १.२.२.१.९;२.४.१.१४.१ ।
 रेवां इद्रेवत स्तोता (१८०४) २.९.१.१५.१ ।
 वच्यन्ते वां ककुहासो (१७३०) २.८.३.७.३ ।
 वयः सुपर्णा उप (३१९) १.४.१.३.७ ।
 वयं घ त्वा सुतावन्तः (२६१;८६४) १.३.२.२.९;२.२.२.१२.१ ।
 वयं घा ते अपि स्मसि (२३०) १.३.१.४.८ ।
 वयं ते अस्य राधसो (१२३९) २.५.१.१६.२ ।
 वयमिन्द्र त्वावयो (१३२) १.२.१.४.८ ।
 वयमु त्वामपूर्व्यं (४०८;७०८) १.५.१.२.१०;२.१.१.२२.१ ।
 वयमु त्वा तदिदृथां (१५७;७१९) १.२.२.२.३;२.१.२.३.१ ।
 वयमेनमिदा (२७२;१६९१) १.३.२.३.१०;२.८.२.१३.१ ।
 वयश्चितं पतत्रिणो (३६७) १.४.२.३.८ ।
 वरिवोधातमो भुवां (६९१) २.१.१.१५.३ ।
 वरुणः प्राविता भुवन्मित्रो (७९५) २.२.१.७.३ ।
 वषट् ते विष्णवांस (१६२७) २.८.१.४.३ ।
 वसन्त इन्नु रन्त्यो (६१६)
 वसुरभिवसुश्रवा (११०८) २.४.१.२२.२ ।
 वस्यां इन्द्रासि मे (२९२) १.३.२.५.१० ।
 वाचमग्रापदीमहं (९९०) २.३.२.९.३ ।
 वाजी वाजेषु धीयते (१४७८) २.३.३.१५.२ ।
 वात आ वातु भेपजं (१८४;१८४०) १.२.२.४.१०;२.९.२.११.१ ।
 वातोपजुन इषितो (९८३) २.३.२.७.२ ।
 वायविन्द्रश्च शुष्मिणा (१६३०) २.८.१.५.३ ।
 वायो शुक्रो अयामि (१६२८) २.८.१.५.१ ।
 वार्णं त्वा यज्याभिर्वर्धन्ति (७११) २.१.१.२३.२ ।
 वावृधानः शवमा (१४८४) २.६.३.१७.२ ।
 वाथ्रा अर्षन्तोन्द्वो (११९३) २.५.१.३.७ ।
 वास्तोष्पते जुवा (२७५) १.३.२.४.३ ।
 विघ्नन्तो दुरिता (८३१) २.२.२.१.२ ।
 वि चिद् वृत्रस्य दौघतः (१६५२) २.८.१.१३.२ ।
 वि त्वदापो न पर्वतस्य (६८) १.१.२.२.६ ।
 विदा मघवन् विदा (६४१)
 विदा राये सुवीर्यं (६४४)
 विद्या हि त्वा तुविकूर्मिं (७१९) २.१.२.६.२ ।
 विश्वं दद्राणं समने (३२५;१७८२) १.४.१.४.३;२.९.१.७.१ ।

वि न इन्द्र मृषो जहि (१८६८) २.९.३.७.२ ।
 विपश्चिते पवसानाय (१६१५) २.७.३.२१.२ ।
 विभक्तसि चित्रभानो (१४९८) २.७.१.४.२ ।
 विभूतरातिं विप्र (१६८८) २.८.२.११.२ ।
 विभूषन्नम उभर्यो (१५६९) २.७.२.१३.३ ।
 विभोष्ट इन्द्र राघवो (३६३) १.४.२.३.७ ।
 विभ्राजं ज्योतिषा (१०२७) २.३.२.२२.३ ।
 विभ्राड् बृहत्पिबतु (६२८; १४५३) २.६.३.५.१ ।
 विभ्राड् बृहत्सुभृतं (१४५४) २.६.३.५.२ ।
 वि रक्षो वि मृषो जहि (१८६७) २.९.३.७.१ ।
 विध्यकथ महिना (१६६१) २.८.२.२.२ ।
 विशो विशो वो अतिथिं (८७; १५६४) १.१.२.४.७; २.७.२.१२.१ ।
 विश्वकर्मन्हविषा वावृधानः (१५८९) २.७.३.९.१ ।
 विश्वतोदावन्विश्वतो (४३७) १.५.२.१.१ ।
 विश्वस्मा इ स्वर्दशो (८४०) २.२.२.३.५ ।
 विश्वस्य प्र स्तोम पुरो (४५०) १.५.२.२.४ ।
 विश्वाः घृतना अभिभूतरं (३७०; ९३०) १.४.२.४.१;
 २.३.१.१४.१ ।
 विश्वा धामानि विश्वचक्ष (८८८) २.३.१.१.३ ।
 विश्वानरस्य वस्पतिम् (३६४) १.४.२.३.५ ।
 विश्वे देवा मम शृण्वन्तु (६१०)
 विश्वेभिरमं अग्निभिरिमं (१६१७) २.८.१.१.१ ।
 वि षु विश्वा अरातयोः (१८०३) २.९.१.१४.३ ।
 विष्णोः कर्माणि पश्यत (१६७१) २.८.२.५.३ ।
 वि स्तुतयो यथा पथा (४५३; १७७०) १.५.२.२.७; २.९.१.२.३ ।
 वीडु चिदारुजत्तुभिः (८५२) २.२.२.७.३ ।
 वीतिहोत्रं त्वा कवे (१५२३) २.७.१.१३.३ ।
 वृकश्चिदस्य वारण (१६९२) २.८.२.१३.२ ।
 वृत्रखादो वलं रुजः (१७१२) २.८.३.२.२ ।
 वृत्रस्य त्वा श्रसथा (३२४) १.४.१.४.२ ।
 वृषणं त्वा वयं (१५४०) २.७.२.२.३ ।
 वृषा पवस्व वारया (४६९; ८०३) १.५.२.४.३; २.२.१.१०.२ ।
 वृषा पुनान आर्युषि (१०००) २.३.२.१३.२ ।
 वृषा मतीनां पवते (५५९; ८२१) १.६.२.२.६; २.२.१.१७.१ ।
 वृषा यूथेव वंसगः (१६२२) २.८.१.२.३ ।
 वृषा शोणो अभि (८०६) २.२.१.११.१ ।
 वृषा शोम युमो (५०४; ७८१) १.६.१.२.८; २.२.१.३.१ ।
 वृषा ह्यसि भानुना (४८०; ७८४) १.५.२.५.४; २.२.१.४.१ ।

वृषो अग्निः ममिध्यते (१५३९) २.७.२.२.२ ।
 वृष्टिं दिवः परि स्रज (११८६) २.५.१.२.९ ।
 वृष्टिद्यावा रीत्यापेषस्पती (१४६७) २.६.३.११.३ ।
 वृष्णस्ते वृष्ण्यं शवो (७८२) २.२.१.३.२ ।
 वेत्था हि निर्ऋतीनां (३९६) १.५.१.१.६ ।
 वेत्था हि वेधो (१४७६) २.६.३.१४.३ ।
 व्यन्तरिक्षमतिरन्मदे (१६४०) २.८.१.९.२ ।
 शंसिदुक्थं सुदानव (७१७) २.१.२.२.२ ।
 शं नो देवीरभिष्टये (३३) १.१.१.३.१३ ।
 शं पदं मयं (४४१) १.५.२.१.५ ।
 शक्रेम त्वा समिधं (१०६६) २.४.१.७.३ ।
 शक्युः शचीपत (२५३; १५७२) १.३.२.२.१; २.७.३.३.१ ।
 शचीर्मिनः शचीवमू (२८७) १.३.२.५.५ ।
 शतानीकेव प्र जिगाति (८१२) २.२.१.१३.२ ।
 शशमानस्य वा नरः (१५९४) २.७.३.१२.१ ।
 शात्रमना शाक्रो अरुणः (१७८३) २.९.१.७.२ ।
 शाचिगो शाचिपूजनार्यं (७२६) २.१.२.५.२ ।
 शिक्षा ण इन्द्र राय (१६४४) २.८.१.१०.३ ।
 शिक्षेयमस्मै दित्सेयं (१८३५) २.९.२.९.२ ।
 शिक्षेयमिन्महयते (१७९७) २.१०.२.१२.२ ।
 शिशुं जज्ञानं हरि (१३३४) २.५.२.१९.३ ।
 शिशुं जज्ञानं हर्यतं (११७५) २.५.१.१.१ ।
 शुक्रः पवस्व देवेभ्यः (१२४२) २.५.१.१७.२ ।
 शुक्रं ते अन्धद्यजतं (७५) १.१.२.३.३ ।
 शुचिः पावक उच्यते (९६७) २.३.२.३.७ ।
 शुनं हुवेम मघवानं (३२२) १.४.१.४.७ ।
 शुभ्रमन्धो देववातमष्णु (१००९) २.३.२.१६.२ ।
 शुम्भमाना ऋतायुभिः (१०३५) २.४.१.२.२ ।
 शुष्मी शर्षो न मारुतं (१४७३) २.६.३.१३.३ ।
 शूरग्रामः सर्ववीरः (१४०३) २.६.२.१२.२ ।
 शूरो न घत्त आयुधा (१२२९) २.५.२.१२.२ ।
 शृणुतं जरितुः (९१७) २.३.१.९.२ ।
 शृण्वे वृष्टिर्वि स्वनः (८९४) २.३.१.३.३ ।
 शेषे वनेषु मातृषु (४६) १.१.१.५.२ ।
 श्रते दधामि प्रथमाय (३७१) १.४.२.४.२ ।
 श्रायन्त इव सूर्य (२६७; १३१९) १.३.२.३.५; २.५.२.१४.१ ।
 श्रुतं वा वृत्रहन्तमं (२०८) १.३.१.२.५ ।

श्रुधि श्रुत्कर्ण वह्निभिः (५०) १.१.१.५.६ ।
 श्रुधी हवं तिरङ्ग्या (३४६; ८८१) १.४.२.१.५; २.२.२.१९.१ ।
 श्रुधी हवं विपिपानस्य (१७९८) २.९.१.१३.१ ।
 श्रुष्ट्यमे नवस्य मे (१०६) १.२.१.१.१० ।
 स इधानो वसुष्कविः (१५६२) २.७.२.११.२ ।
 स इषुहस्तैः स निषङ्गिभिः (१८५१) २.९.३.१.३ ।
 स ई रथो न (१४७२) २.६.३.१३.२ ।
 सं ते पयांसि समु (६०३) ।
 सं वत्स इव मातृभिः (१०९९) २.४.१.१९.२ ।
 संवृत्तशृणुमुक्थं (८३७) २.२.२.३.२ ।
 सखाय आ नि (५६८; ११५७) १.६.२.३.३; २.४.२.९.१ ।
 सखाय आ शिषामहे (३९०) १.४.२.५.१० ।
 सखायस्त्वा ववृमहे (६२) १.१.२.१.८ ।
 सख्ये त इन्द्र वाजिनो (८२८) २.२.१.१९.२ ।
 स घा तं वृषणं (४२४) १.५.१.४.६ ।
 स घा नाः सूनुः (१६३५) २.८.१.७.२ ।
 स घा नो योग आ (७४२) २.१.२.१०.३ ।
 स घा यस्ते दिवो (३६५) १.४.२.३.६ ।
 संक्रंदनेनानिमिषेण (१८५०) २.९.३.१.२ ।
 सत्यमित्था वृषेदसि (२६३) १.३.२.३.१ ।
 सत्राहणं दाशुषिं (३३५) १.४.१.५.४ ।
 स त्रितस्याधि सानवि (१२९५) २.५.२.७.३ ।
 स त्वं नश्चित्र वज्रहस्त (८१०) २.२.१.१२.२ ।
 सदसस्पतिमद्भुतं (१७१) १.२.२.३.७ ।
 सदा गावः शुचयो (४४२) १.५.२.१.६ ।
 सदा व इन्द्रश्चर्कपदा (१९६) १.३.१.१.३ ।
 स देवः कविनेपिनो (१२९७) २.५.२.७.६ ।
 स न इन्द्रः शिवः (१४५२) २.६.३.४.३ ।
 स न इन्द्राय यज्यवे (५९२; ६७३) २.१.१.८.२ ।
 स न ऊर्जे व्यङ्ग्यं (१४३८) २.६.३.१.४ ।
 स नः पत्रस्व शं गवे (६५३) २.१.१.१.३ ।
 स नः पुनान आ भर (७८९) २.२.१.५.३ ।
 स नः पृथु श्रवायमच्छा (६६२) २.१.१.४.३ ।
 सना च सोम जेषि (१०४७) २.४.१.४.१ ।
 सना ज्योतिः सना (१०४८) २.४.१.४.२ ।
 सना दक्षमुत (१०४९) २.४.१.४.३ ।
 सनादमे मृणसि (८०) १.१.२.३.८ ।
 सनेमि त्वमस्मदा (१६१३) २.७.३.२०.३ ।

स नो द्याचासाच्च (१६३६) २.८.१.७.३ ।
 स नो भगाय वायवे (१०८३) २.४.१.१३.३ ।
 स नो मन्द्राभिरध्वरे (१४७५) २.६.३.१४.२ ।
 स नो मद्रौ अनिमानो (१६६४) २.८.२.३.२ ।
 स नो मित्रमहः (१७१३) २.८.३.१.१ ।
 स नो विश्वा दिवो (१७६४) २.८.३.१८.४ ।
 स नो वृषत्रमुं चरुं (१६२१) २.८.१.२.२ ।
 स नो वेदो अमात्यमर्त्री (१३८१) २.६.२.१.३ ।
 स नो हरीणां पत (१६१२) २.७.३.२०.२ ।
 सं देवैः शोभते (९२०) २.३.१.१०.२ ।
 स पवस्व मदिन्तम (१२०९) २.५.१.५.५ ।
 स पवस्व य आविथेन्द्रं (४९४) १.६.१.१.८ ।
 स पवित्रे विचक्षणो (१२९३) २.५.२.७.२ ।
 स पुनान उप सूरै (१३५८) २.६.१.४.२ ।
 स पूव्यो मद्रोनां (३५५) १.४.२.२.४ ।
 सप्त त्वा हरितो रथे (६४०) ।
 सप्ति मृजन्ति वेधसो (१७६६) २.९.१.६.२ ।
 स प्रथमे व्योमनि देवानां (७४७) २.१.२.१२.२ ।
 स भक्षमाणो अमृतस्य (१४२४) २.६.२.१७.२ ।
 समस्त्वग्निमवसे (१६६८) २.४.२.१२.३ ।
 समन्या यन्त्युपयन्त्यन्याः (६०७) ।
 स मर्त्यजान आयुभिः (१७६३) २.८.३.१८.३ ।
 समस्य मन्यवे विशो (१३७; १६५१) १.२.१.५.३; २.८.१.१३.१ ।
 स महा विश्वा (१३०५) २.५.२.९.२ ।
 समाने अध्वा स्वकोः (१७५१) २.८.३.१४.३ ।
 स मामृजे तीरो (१६९०) २.८.२.१२.२ ।
 समिद्धमग्निं सामिधा (१५६७) २.७.२.१३.१ ।
 समिद्रेणीत वायुना (१०८२) २.४.१.१३.२ ।
 समिद्रेण रायो वृहतीः (१६७८) २.८.२.७.२ ।
 समी वत्से न मातृभिः (११५८) २.४.२.९.२ ।
 समीचीना अनूपत (९०३) २.३.१.४.६ ।
 समीचीनास आशत (११२५) २.४.२.१.१० ।
 समुद्रो अप्सु मामृजे (१०४१) २.४.१.३.५ ।
 समु प्रिया अनूपत (८१९) २.२.१.१६.२ ।
 समु भियो मृज्यते सानो (१४०१) २.६.२.८.३ ।
 समु रेमासो अस्वरन् (९३२) २.३.१.१४.३ ।
 समेत विश्वा ओजसा (३७२) १.४.२.४.३ ।
 सं मातृभिर्न शिशुर्वाशानो (१४१९) २.६.२.१५.२ ।
 संमिश्रो अरुषो भुवः (८१७) २.२.१.१५.३ ।

सम्राजा या मृतयोनी (११४४) २.४.२.४.२ ।
 स योजत उरुगायस्थ (१११८) २.४.२.१.३ ।
 स योजते अरुषा (७५०) २.१.२.१३.२ ।
 सरूप वृषना गहीमो (१६५५) २.८.१.१४.२ ।
 स रेवो इव विश्वपतिर्वैश्वः (१६६५) २.८.२.३.३ ।
 स वर्धिता वर्धनः (१३५२) २.६.१.४.३ ।
 स वहिरप्सु दुष्टरो (९७३) २.३.२.४.६ ।
 स वाजं विश्वर्षणिरवैश्विरस्तु (१४१७) २.६.२.१४.३ ।
 सा वाजी रोचनं (१२९४) २.५.२.७.३ ।
 स वाज्यक्षाः सहस्रेताः (११६१) २.४.२.१०.२ ।
 स वायुमिद्रमश्विना (११३४) २.४.२.२.७ ।
 स वीरो दक्षसाधनो (१३८८) २.६.२.३.३ ।
 स वृत्रहा वृषा (१२९६) २.५.२.७.५ ।
 सव्यामस्तु सिक्कयं वावसे (१६०६) २.७.३.१७.२ ।
 स सुतः पीतये (१२२२) २.५.२.७.१ ।
 स सुन्वे यो वपुर्नां (५८२, १०२६) १.६.२.४.५; २.४.१.१८.१ ।
 स सुनुमोतरा (९३६) २.३.१.१६.२ ।
 सह रथ्या नि वर्तस्व (१८३३) २.९.२.८.३ ।
 सहर्षभाः सहवस्त्राः (६२६)
 सहस्रवारः पवते (८७४) २.२.२.१५.३ ।
 सहस्रवारं वृषभं (१३९५) २.६.२.६.२ ।
 सहस्तत्र इन्द्र (६२५)
 सहस्रशीर्षाः पुरुषः (६१७)
 स हि पुरु चिदोजसा (१८१५) २.२.१.१८.३ ।
 स हि ष्मा जेरितृभ्य (९६९) २.३.२.४.२ ।
 सार्कं जातः क्रतुना (१४८७) २.६.३.१८.२ ।
 साकमुक्षो मर्जयंत (५३८, १४१८) १.६.१.५.६; २.६.२.१५.१ ।
 सा नो अद्याभरद्रसुः (१७४२) २.८.३.११.३ ।
 साह्वान्विश्वा अमियुजः (१५५८) २.७.२.९.३ ।
 सिञ्चति नमसावटमुन्वाचक्रं (१६०४) २.७.३.१६.३ ।
 सीदन्तस्ते वयो (४०७) २.५.१.२.१ ।
 सुत एति पवित्र आ (९०१) २.३.१.४.४ ।
 सुता इन्द्राय वायवे (७६६) २.१.२.१९.३ ।
 सुतासो मधुमतमाः (५४७, ८७२) १.६.२.१.३; २.२.२.१५.१ ।
 सुनीथो वा स मर्त्यो (२०६) १.३.१.२.३ ।

मुनोता सोमपति (२८५) १.३.२.५.३ ।
 मुप्रावीरस्तु स क्षयः (१३५२) २.६.१.२.२ ।
 सुमन्मा वस्वी (१६५४) २.८.१.१४.१ ।
 सुरूपकृत्तुमृतये (१६०; १०८७) १.२.२.२.६; २.४.१.१५.१ ।
 सुवितस्य वनामहे (८९३) २.३.१.३.२ ।
 सुषमिद्धो न आ वह (१३४७) २.६.१.१.१ ।
 सुषहा सोम तानि ते (१७६७) २.९.१.१.३ ।
 सुषवाणास इन्द्र (३१६) १.४.१.३.४ ।
 सुषवाणासो व्याद्रीभिश्चिताना (११०३) २.४.१.२०.३ ।
 सूर्यस्यैव रश्मयो (१३७०) २.६.१.९.१ ।
 सो अग्नियो वसुर्गणे (१७३९) २.८.३.१०.३ ।
 सो अर्षेन्द्राय पीतये (९८०) २.३.२.६.२ ।
 सोम उ ष्वाणः सोतृभिरभि (५१५; ९९७) १.६.१.३.५;
 २.३.२.१२.१ ।
 सोमः पवते जनिता (५२७; ९४३) १.६.१.४.५; २.३.१.१९.१ ।
 सोमः पुनान ऊर्मिणाव्यं (५७२; ९४०) १.६.२.३.७; २.३.१.१८.१ ।
 सोमः पुनानो अर्षति (११८७) २.५.१.३.१ ।
 सोमः पूषा च (१५४) १.२.२.१.१० ।
 सोमं गावो धेनवो (८६०) २.२.२.१०.२ ।
 सोमं राजानं वरुणं (९१) १.१.२.५.१ ।
 सोमा असृप्रमिन्द्रवः (११९६) २.५.२.४.१ ।
 सोमाः पवन्त इन्द्रवो (५४८; ११०१) १.६.२.१.४; २.४.१.२०.१ ।
 सोमानां स्वरणं (१३९; १४६३) १.२.१.५.५; २.६.३.१०.२ ।
 स्तोत्रं राधानां पते (१६००) २.७.३.१५.१ ।
 स्वरगित्वा सुते (८६५) २.२.२.१२.२ ।
 स्वस्ति न इन्द्रो वृद्धश्रवाः (१८७५) २.९.३.९.३ ।
 स्वादिष्ठया मदिष्ठया (४६८; ६८९) १.५.२.४.२; २.१.१.१५.१ ।
 स्वादोरित्य विभूवतो (४०९; १००५) १.५.१.३.१; २.३.२.१५.१ ।
 स्वायुधः पवते देव (६७८) २.१.१.१०.२ ।
 हयो वृत्राण्यायां (८५५) २.२.२.८.३ ।
 हरी त इन्द्र इमश्रूण्युतो (६२३)
 हस्तच्युतेभिरग्निभिः (१४४५) २.६.३.३.२ ।
 हिन्वान्ति सूरमुखयः (९०४) २.३.१.५.१ ।
 हिन्वानासो रथा (११२०) २.४.२.१.५ ।
 हिन्वानो हेतुभिः (६५५) २.१.१.२.२ ।
 होता देवो अमर्त्यः (१४७७) २.६.३.१५.१ ।

सूची—सङ्केताः ।

सोमानां स्वरणं (१३९; १४६३) १.२.१.५.५; २.६.३.१०.२ ।

विवरणं=एष मन्त्रः पूर्वार्चिके १३९ क्रमसंख्यास्थाने (१० पृष्ठे), उत्तरार्चिके च १४६३ स्थाने (९८ पृष्ठे)
 द्रष्टव्यः । प्रपाठकानुसारेण=(१) पूर्वार्चिकस्य, (२) द्वितीयप्रपाठकस्य, (३) प्रथमार्धे, (५) पञ्चमदशत्यां (५) पञ्चमोऽर्थ
 मन्त्रः । तथा (२) उत्तरार्चिकस्य, (६) षष्ठप्रपाठकस्य, (३) तृतीयार्धे, (१०) दशमसूक्ते, (२) द्वितीयोऽर्थ मन्त्रः ।

सामवेदस्य जैमिनीय-मंहिता

पाठविशेषाः ।

प्रथमोऽध्यायः ॥ १ ॥

अथाग्नेयं पर्व ।

[तत्र गायत्र्यश्चतुस्त्रिंशत् ।] (जैमिनीये १ । १ । १ । १—१ । १ । ३ । १४)

अम्र...ते गिरः (१-३३) ॥ इति गायत्र्यः ॥ (खण्डाः १-३) ॥ मन्त्राः ३४ ॥

[अथ बृहत्योऽष्टाविंशतिः] (जै० १ । १ । ४ । १—१ । १ । ६ । ८)

ब्रह्मायज्ञा... । ... पाह्यत्...वसो (३५-३६) । बृहन्निरग्ने... (३७) त्वे अग्ने... । अग्ने... अमर्त्यम् । ...देवं उषर्भुधः (३८-४०) । त्वं...गिरः (४१-४७) । अग्निरुक्थे...देवीं अवा वरेण्यम् । ...पृण (४८-५२) । कायमानो... अग्ने-हसम् (५३-६२) ॥ इति बृहत्यः ॥ (खण्डाः ४-६) ॥ मन्त्राः २८ ॥

[अथाष्टादश त्रिष्टुभः ।] (जै० १ । १ । ७ । १—१ । १ । ८ । ८)

[तत्र ' चित्र० ' (६४) इति, ' इमं स्तोमं० ' (६६) इत्यृचौ जगत्यौ, ' अग्निं नरो ' (७२) इति विराट्]

आजुहोता... कृणुध्वम् (६३-६९) । इन्धे... । ...सबाधो अग्नि...मशोचि । ... दैव्यायाः (७०-८०) इति त्रिष्टुभः ॥ (खण्डौ ७-८) ॥ मन्त्राः १८ ॥

[अथ षोडशानुष्टुभः ।] (जै० १ । १ । ९ । १—१ । १ । १ । १० । ६)

अग्ने... भरा... । ... इवाभुवत् (८१-९४) । त्वमग्ने... प्रुषम् (९६) । प्रत्य... विश्वतः प्रति । ... वीर्यम् (९५) इत्यनुष्टुभः ॥ (खण्डौ ९-१०) ॥ मन्त्राः १६ ॥

[अथाष्टादशोष्णिहः ।] (जै० १ । १ । ११ । १—१ । १ । १२ । १०)

[तत्राष्टान्त्यः ककुभः । ततो ' ऽयमग्नि ' रित्यनुष्टुप् । ' आदित्ये ' ति त्रिष्टुप् ।]

पुरु त्वा दाशिवं वोचे... । ... वेधसे (९७-९८) । अग्ने... (९९-१०१) । उत... । ... मयस्करादप... । ...शोचि-षम् (१०२-१०३) । न तस्य...ष ना... । ...स्वध्वरः । (१०४-११०) । भद्रो...सुभगा... । ...सुकृतम् (१११-११२) । तदग्ने...यत्सासह । ... सेधति (११३—११४) ॥ ८ ॥

अयमग्निः श्रेष्ठतमो अयं षां मधुमत्तमः । अयं सहस्रसातमो अस्मिन्नस्तु सुवीर्यम् ॥ ९ ॥

आदित्यः शुक्र उदगात्पुरस्तात् ज्योतिः कृण्वन् त्रि तमो बाधमानः ।

आभासमानः प्रदिशोऽनु सर्वा भद्रस्य कर्ता स्वयन्न आगात् ॥ १० ॥

(खण्डौ ११-१२) ॥ मन्त्राः २० ॥ इत्याग्नेयं पर्व समाप्तम् ॥ (आग्नेयपर्वमन्त्राः ११६)

अथैन्द्रं पर्व ।

(जै० १ । २ । १ । १ । १—१ । २ । १ । १२ । १०)

[तत्र सप्तदशोत्तराः शतसृचो गायत्र्यः । तन्मध्ये ' पान्तमे ' (१५५) त्यनुष्टुप्]

तद्वो...भुवत् (११५—११९) त्वमिन्द्र...सहसा जात... वृषेदसि (१२०) । यज्ञ...भर (१२१—१२४) । इहेव... नियामैः ऋञ्जते (१३५) । इम... यवाशिरः (१३६—१४५) । इमा उ त्वा पुरोवसो... रश्नोर्हितः (१४६—१५४) । पान्तमा... शवाः (१५५—१६६) । आ तू न...चित्रं रामे... । ... चरामसि (१६७—१७६) । दोषो...भुमद्रामा... ।

...श्रियावसुः (१७७-१८९) । क इमं...तर्पयत् । ... । न देव ऋतः सूर इन्द्रः (१९०-१९६) । आ त्वा... मित्रा
पान्त्यद्रुहः । (१९७-२०६) । यद्रीडा... अवसे (१९७-२१७) । ऋजुनीती... विद्रांसम् । ... सखा (२१८-२२६) ।
ब्राह्मणादिन्द्र० (२२९) । वयं० (२३०) । आयाद्युप० (२२७) । कदा० (२२८) । एन्द्र... चिन्तृमणम्... । ...
पौश्यम् (२३१) + ॥ ९ ॥

अथमेनं सचतां सुतो मन्दिमिन्द्राय मन्दिने । चक्रिं विश्वानि चक्रये ॥ १० ॥

इति गायत्र्यः ॥ (खण्डः १-१२) ॥ मन्त्राः ११८ ॥

[अथाशीतिवृहत्स्यः ।] (जै० १।२।२।१।१-१।२।२।२।१०)

अभि... अर्वतः (२३३-२३४) । अभिप्र... पुरोवसुः... शिक्षति (२३५) । तं वो... संसत (२३६-२४२) ।
नकिष्टं... मृभुवत... ओजसा (२४३) । य ऋते... पुरोवसु... पुनः (२४४) । आ त्वा... पीतये (२४५) । आमै-
न्द्र... नि येमुर्वित्... इन्द्रि (२४६) । त्वमङ्गा... वचः (२४७) । त्वामिन्द्र... इत्युरुरनुत्ताश्र्वर्षणीधृतिः (२४८) ।
इन्द्रं... सातये (२४९) । इमा... पुरोवसो... अशीमहि (२५०-२५९) । मा न... सधमाद्यः । ... वृणक् (२६०) । धयं...
महौ असि (२६१-२७६) । यदिन्द्र... तुर्वशे (२७१) । कस्तामिन्द्र... दधर्वते । ... लिषासति (२८०) । अशी रथी सुरूपयू
गोमौ य... उप (२७७) । यद्याव... रोदसी (२७८) । इन्द्राशी... द्विरण्ययः (२८१-२८३) । उभयं... मघवा सोम...
गमत् (२९०) । महे... मिनानि ते (२९१-२९६) । क ईं वेद... पिबन्तः... दधुः । ... शिप्रियन्धसः (२९७) । यदिन्द्र
... अशुर्म... बर्हय (२९८) । त्वष्टा... सूतरी (२९९-३०३) । इमा... अये वामं ह्यवसे... गच्छथः (३०४) ।
कुष्टः... । ... क्षयमाणो... न्यथा (३०५) । अयं वां... वृत्रहा (३०६-३०८) । अभीषत... पुरोवसुः... ववक्षिय
(३०९-३१२) ॥ इति बृहत्स्यः ॥ (खण्डः १-८) ॥ मन्त्राः ८० ॥

[अथैकोनत्रिंशत्त्रिष्टुभः ।] (जै० १।२।३।१।१-१।२।३।३।१०)

[तत्र ' प्र वो मह ' (३२८) इति त्रिपदा विराट्]

असावि... रथिदाः (३१३-३१७) इन्द्रं... युनजन्ते... जीवात् (३१८-३४१) ॥ इति त्रिष्टुभः ॥ (खण्डः १-३)
॥ मन्त्राः २९ ॥

[अथाष्टाविंशत्यनुष्टुभः ।] (जै० १।२।४।१।१-१।२।४।१।१०)

गायन्ति... हस्तिया भरा (३४२-३४५) । शुधी... रथिमाभिः (३४६-३४७) । एन्द्र... देवा अमुष्य... वसो (३४८) ।
आ त्वा गिरौ... विवासति (३४९-३६०) । कश्यपस्य... य आहुः... । ... व्रते निचाय्य (३६१) । विश्वानरस्य० (३६४) ।
स घा... शर्मतः । ... तरति (३६५) ।

अर्चत० (३६२-३६३) । विभोष्ट० (३६६) । वयश्चित्ते० (३६७) । अमी... मध्ये ये रोचने दिवः । ... वक्षतः
(३६८-३६९) ॥ इत्यनुष्टुभः ॥ (खण्डः ४-६) ॥ मन्त्राः २८ ॥

[अथैकादश जगत्स्यः ।] (जै० १।२।४।१।१-१।२।४।१।११)

[तद्देवा एव महापंक्तिरुभे यदिन्द्रेति (३७९) षड्राष्ट्राक्षराः पादाञ्जिरथर्वः ।]

विश्वाः० (३७०) । अत्ते... अहन्यत... अद्रिवः (३७१) । समेत... हुवेमहि (३७२-३८०) । इति जगत्स्यः ॥
खण्डः १ ॥ मन्त्राः ११ ॥

अथ सप्तदश पंक्तयः । [तत्र न तं (४२६) इत्युपरिष्ठाद्बृहती] (जै० १।२।४।२।१-१।२।४।३।८)
स्वादोरित्था... विवक्षसे (४०९-४२२) । ऋत्वा महौ अनुष्वधो... मायसम् (४२३) । स घा... । ...
नयन्ति... द्विषः (४२४-४२६) ॥ इति पंक्तयः ॥ (खण्डौ २-३) ॥ मन्त्राः १८ ॥

+ जैमिनीयमंहितायां अत्रत्य ' एवाङ्गामि ' (२३२) इति मन्त्रं आरण्यके द्वितीयखण्डे पञ्चमो वर्तते ।

[अथ परिप्रथन्वेति दश] (जै० १।२।४।४।१—१०)

[तत्र 'पयूषु' (४२८) 'अनुही' ति (४३२) च द्वे पिपीलिकमध्ये त्रिपदेऽनुष्टुभौ । 'आविर्मर्थ' ति (४३५) पुर-
उष्णिक, 'अग्ने तमये' ति (४३४) पदपंक्तिः, तस्याजयः पद्माक्षरः पादाक्षतुर्थश्च चतुरक्षरः पञ्चमः पादः षडक्षरः । शिष्टा षड् द्विपदाः ॥
परि प्र...गाहसे (४२७-४३२) । क ई...मर्षा यथा स्वश्वाः (४३३) । अग्ने...बोहैः (४३४) । आवि...सवे ।
...जयत ॥... पूष्यैः (४३५—४३६) ॥ इति चतुर्थः खण्डः ॥ मन्त्राः १० ॥

अथ सप्तदशोष्णिहः । (जै० १।२।४।५।१—१।२।४।६।८) [तत्र 'पिबे' ति (३९८) विराट्]

इन्द्र० (३८१—३८३) । यस्सोममिन्द्र विष्णवे ... इन्द्रुभिः (३८३) । एदु ... अन्धसा । ...वृषः (३८५) । एन्दु-
मिन्द्राय ... पिबत ... षोडशता महित्वना (३८६) । एतोन्विन्द्रं ... घृष्णवे (३८७-३९०) । एन्द्र० (३९३) । यस्य०
(३९२) । गृणे० (३९१) । य इन्द्रं ... नार्वा (३९३-३९८) । इत्युष्णिहः ॥ (खण्डौ ५-६) ॥ मन्त्राः १८ ॥

[अथ दश ककुभः ।] (जै० १।२।४।७।१-१०)

अभ्रातृव्यो...उदभिः (३९९-४०६) । सीदन्तस्ते...गोश्रीस्ते मधोर्मदिरौ विवक्षणः । ... नोनुमः (४०७) वयमु...
हवामहे (४०८) ॥ इति ककुभः ॥ सप्तमः खण्डः ॥ मन्त्राः १० ॥

[अथैकोनविंशतिर्द्विपदाः ।] (जै० १।२।४।८।१-१।१०)

[तत्र 'इन्द्रो विश्वस्य' (४५६) इत्येकपदा]

विश्वतो ... देवाः (४३७-४५२) । ऊर्जा० (४५१) । विवृणुवो० (४५३) अया वाज्रं० (४५३) । इन्द्रो विश्वस्य
राजति (४५६) ॥ (खण्डौ ८-९) ॥ मन्त्राः २० ॥

अथाष्टयः ।

['त्रिकद्रुके' (४५७) ति दशस्वादिमाष्टिः, द्वितीया (४५८) जगती, 'एन्द्रायाहि' (४५९), 'अस्तु श्रौषट्' (४६१),
'अग्ने होतारं' (४६५), 'अया रुचा' (४६३), इति चतस्रोऽप्यष्टयः । 'अभि स्यं' 'तव त्वं' (४६४, ४६६) इमे-
ऽप्यल्यष्टीति केचित् अष्टीत्यपरे । 'प्र वो महे' (४६२), 'तमिन्द्रं' (४६०) इति चातिजगत्यौ ।]

त्रिकद्रुकेषु... गौः (४५७-४५८) । एन्द्रं... । विदधानेव...सातये (४५९) । तमिन्द्रं...प्रतिष्कृतं... । ... वज्री
(४६०) । अभिस्यं० (४६४) । तव त्वं...असुं रिणक्षपः...द्विषम् (४६६) । अस्तु श्रौषट् (४६१) । प्र वो महे...
ऋक्भिः (४६२-४६३) । अग्नि होतारं...सर्षिषः (४६५) ॥ इत्यष्टयः ॥ इति दशमः खण्डः ॥ मन्त्राः १० ॥

॥ इति ऐन्द्रं पर्व समाप्तम् ॥ (ऐन्द्रपर्वमन्त्राः ३५२)

अथ पवमानं पर्व ।

[तत्र चतुर्थःवारिश्राद्धायत्रयः] (जै० १।३।१।१-१।३।४।१४)

उच्चा ते...निष्कृतम् (४६७-५१०) ॥ इति गायत्र्यः ॥ (खण्डाः १-४) ॥ मन्त्राः ४४ ॥

[अथ द्वादश वृद्धयः] (जै० १।३।५।१-१-१२)

पुनानः सोम...मिमिञ्ज णः (५११-५१९) । पवमानः असु० (५२१) । पवस्व० (५२१) । इन्द्राय पवते० (५२०)
॥ इति वृद्धयः ॥ इति पञ्चमः खण्डः ॥ मन्त्राः १२ ॥

[अथ द्वाविंशतिर्त्रिपदुभः] (जै० १।३।६।१-७।१२)

प्र तु...होता (५२३-५२६) । अक्रान्त्समुद्रः... इन्द्ररानः (५२९-५३२) । सोमः पवते...वार्याणि (५२७-५२८) ।
प्र सेनानी...वाजी (५३३-५३८) । इन्द्रुवाजी० (५४०) । अधि यदस्मिन्० (५३९) । महत्सोमो (५४१) । अवां०
(५४४) । अया पवा० (५४१) । असर्जि० (५४३) ॥ इति त्रिपदुभः ॥ (खण्डौ ६-७) ॥ मन्त्राः २२ ॥ (जै० १।३।६।१-९)

२० (सा. सं.)

[अथ ' पुरोजिति वो ' इति नवर्चः । तत्र ' आह्वयत ' (५५१) इति वृद्धी, शिष्टाष्टावनुष्टुभः ।]
पुरोजिति वो... उभे (५४५-४४६) । आ ह्वयताय... गच्छति (५११-११२) । तुतासो... मारः (५४७-५५०) ।
प्रसुन्वानाय० (५५३) ॥ इति अष्टमः खण्डः ॥ मन्त्राः ९ ॥

[अथ द्वादश जगत्यः] (जे० १।३।१।१—१२)

अभि प्रियाणि... धियः (५५४-५५५) । एष... । अभिमृतस्य... धेनवः (५५६) । वो अयामी० (५५७) । अर्ता...
कृत्वियो... नदीष्वा (५५८) । वृषा० (५५९) । असावि... अरे (५६१-५६३) । त्रिरस्मै... इन्द्रवः (५६०-५६१)
युञ्जते... तदाशत (५६४-५६५) ॥ इति जगत्यः ॥ इति नवमः खण्डः ॥ मन्त्राः १२ ॥

[' इन्द्रमच्छ ' (५५६-५५७) ' पवन्व ' (५७८-५८५) इति खण्डौ द्वादशाष्टको । औषिगद्गः प्रथमः खण्डः । द्वितीयः
खण्डोऽत्र तु ' स सुन्दे ' (५८२) इति गायत्री यवमध्येति केचन । अथार० गृहनादेयाः ककुब्धेति केचन । ' य उस्त्रिया ' (५८५)
इति सतोवृहती । सा च ' एष स्य ' (५८४) इति ककुब्धपूर्वेति । ते उभे मिलित्वा काकुम्भः प्रगाथः ।]

इन्द्रमच्छः... रुज (५६६-५८५) ॥ इत्युष्णिक्कृमः ॥ (खण्डौ १०-११) ॥ मन्त्राः २० ॥

॥ इति पवमानं पर्व समाप्तम् ॥ (पवमानमन्त्राः १०९)

आरण्यकं पर्व ।

(जे० २।१।१—२।६।५)

इन्द्रो राजा... अर्वाक् (५८७) । सं ते... वृष्णिगान्य... धिः (६०३) । त्वमिमा... ववर्थ (६०४) । मयि वचो अथो
भगमथो... इंहतु (६०२) ॥ १-४ ॥

इदं छन्दो जमदग्ने ऋतवृधो येन देवाम अमृतत्वमायन् । तत्र द्यावापृथिवी धतमस्मान्यत्र देवानां गुह्यं निधाम ॥५॥

समन्या... । तमोऽशुचं... यन्थापः (६०७) । ते मन्वव... गावः (६०६) । महषभा... स्त (६२६) ॥ ६-८ ॥ आरः सुपर्णाः
पततुमाश्वानमाशितं करत् । तीर्थानि सुप्रपाणानि सुगं गोषदनं करत् ॥ ९ ॥

अग्निमीडे... धातमम् (६०५) । [खण्डः १] मन्थे... सुभोजना... । अंहसः (६२२) । यशसा मा द्यावापृथिवी मने-
नेन्द्रा... । यशस्यस्याः... प्रवदिता स्यामहं भूयासमुत्तमः (६११) । प्रक्षस्य... अग्नये (६०९) । विश्वे देवा... मदेमा (६१०) ।
एवाह्यसि... मनः (६३२) । आप्रागान्... समीपसति । रात्रिरुषं वात्रिन्यकर्मन् (६०८) । आशिरस्मि० (६१३) । पात्यसि...
दशेदाः (६१४-६१५) । [खण्डः २] इन्द्रस्य० (६१२) । विश्राट्... आयुर्दा... । ... जना... विरजति (६२८) ।
वसन्त० (६१६) ॥ ३ ॥

तत्र त्वे पितो ददतस्तत्र स्वादिष्ठ ते पितो । प्र स्वाद्धानो रसानां तुविप्रोवा हवेरते । (ऋ० १।१।८।५) ॥ ४ ॥

इन्द्रः फल्लुत वृत्रहा परस्पा नो वरेण्यः । स नो रक्षिवच्चरमं स मध्यमं स पश्चात्पातु नः पुरः । (ऋ० ८।६।१।५) ॥५॥

सहस्रशीर्षा० (६१७) । त्रिपादूर्ध्व... । विष्कामद्... अभि (६१८) । पुरुष... सर्वं भव्यम् । दिवि (६१९) ।
तावान् पुरः (६२०-६२१) ॥ १० ॥ [खण्डः ३]

यत्पुरुषेण इविषा देवा यज्ञमत्नन्वत । वसन्तो अस्यासीदाज्यं ग्रीष्म इध्मः शरद्धविः (ऋ० १०।१०।६) ॥ १ ॥

सतास्यामन्परिधंयसिः सस समिधः कृताः । देवा यद्यज्ञं तन्वाना अयज्ञन्पुरुषं हविः । (ऋ० १०।१०।११) ॥ २ ॥

हरी... हसीता हरी । कारवः... गवः (६२२) ।

ऋश्याम इन्द्र भूञ्जति मघवजिन्द्र भूञ्जति । इन्द्रश्च परपूतः ॥ ४ ॥

यद्वचो० (६२४) । चिभ्रं० (६२९) ॥ ५-६ ॥

यदितस्तन्वो मम दोषा रसस्य भेजिरे । नराशंसेन सोमेनाहं तत्पुनराददे । युष्मदप्सरसस्परि ॥ ७ ॥

यस्येदं० (५८८) । सहस्तन्न० (६२५) । इन्द्र ज्येष्ठे० (५८६) [खण्डः ४] । उदुत्तनं... वनामहे (५८९-५९३) । त्वं०

(५९५) प्रथश्च० (५९९) । इन्द्र इन्द्र० (५९७) इन्द्र वाजेषु० (५९८) । अरुरुचदु०...मिमिति...आदहुः (५९३) ।
बजायथा...वृत्रहथाय ।...दिवम् (६०१) । अग्र० (६२७) आयं गौ०...द्युभिः (६३०-६३२) ॥

॥ षष्ठः खण्डः ॥ इत्यारण्यकम् ॥ मन्त्राः ५४ ॥

[अथ शक्यैः] । [जै० २।७।१-३]

विदा मघवन्विदा...पुरोवसो (६४१) । अभिष्ट्व...इषे (६४२) । एवाहि शक्रः...मन्स्व (६४३) ॥ १ ॥ विदा
राये...शूराणाम् (६४४) । यो मंहिष्ठो मघोनाम् । चिक्रिस्वोऽभि नो नयेन्द्रो विदे तसु स्तुहि (६४५) । ईशे हि० (६४६)
॥ २ ॥ इन्द्रं धनस्य०... । पूर्वस्य यत्ते अद्रिवो । सुन्न आ धेहि०...सन्त्यसे (६४७-६४८) । प्रभुर्जनस्य...स्तवामहे ।
शूरो...सुशेवो अद्रयुः (६४९) ॥ ३ ॥ इति शक्यैः ॥ मन्त्राः ३ ॥

अथ पुरीषपदानि । (जै० २।७।४)

एवा० (६५०) । इति पुरीषपदानि ॥ मन्त्रः १ ॥ इति प्रकृत्यृचः ॥

अथोत्तरार्चिकम् ।

[अथ गायत्रम् ।]

नमः पितृभ्यः पूर्वसङ्गयो नमः साकं निषङ्गयः । (१८२८)

युञ्जे वाचं शतपदीं गये सहस्रवर्तनि ॥ १ ॥ (१८२९)

गायत्रं त्रेष्टुभं जगत् । विश्वा रूपाणि संभृतम् । देवा भोकांति चकिरे ॥ २ ॥ (१८३०) ॥ मन्त्रौ २ ॥

उपास्मै...धीतये (६५१-६५८) । अच्छा...तृम्भताम् । (६५९-६७१) । इति गायत्रम् ॥ खण्डौ १-२ ॥ मन्त्राः २१ ॥
(जै० ३।१।१-३।२।१२)

(उच्चा ते०...मघोनाम् (६७२-६९१) । अया पवस्व...यज्ञः (७७२-७७३) । पुरोजिति वो...तनूनाम् (६९७-
७०४) । इत्यग्निष्टोमः ॥ खण्डौ ३-५ ॥ मन्त्राः ३० ॥ (जै० ३।३।१-३।५।१२)

[अथातिरात्रः ।]

एह्येषु...स्वविदा (७०५-७१२) । इन्द्र जुषस्व...सोमस्य (९५२-९५४) पान्तमा...महमभिजुह्वा यमत् (७१३-
७१५) । प्र व इन्द्राय...षिवा सुतस्य गिर्वणः (७१६-७३७) । प्र ते अन्नोतु...राघसा (७३९) । यस्ते अनु...सोम्य
(७३८) । आ खेता...ऊतये (७४०-७४३) आ घा गमत्...हवम् (७४५) । अनु पन्नस्य...हुवे (७४४) । इन्द्र
सुतेषु...वृधे (७४६-७४८) । इत्यतिरात्रः ॥ खण्डाः ६-९ ॥ मन्त्राः ४७ ॥ [जै० ३।६।१-३।९।१२]

[अथ प्रथममहः ।]

एना वो अग्निं...जनानाम् (७४९-७५०) । प्रति वो इश्यायस्युच्छन्ती...अक्रमुः (७५१-७६९) । पवते...ऋगवः
(७७३-७७४) ॥ इति प्रथममहः । खण्डाः १०-१२ ॥ मन्त्राः ५३ ॥ (जै० ३।१०।१-३।१२।८)

[अथ द्वितीयमहः ।]

पवस्व वाचो...जज्ञाना प्लवक्षसा (७७५-७९३) । क्रतेन...ऊतिभिः (७९४-७९८) । इन्द्रो...थोनिमा (८००-८१७) ।
पवस्व...मदः (६९०) । इन्द्रमच्छ...स्वविदः (६९४) । अये पूषा...मघम् (८१८-८१९) इति द्वितीयमहः । खण्डाः
१३-१६ ॥ मन्त्राः ५६ ॥

[अथ तृतीयमहः ।]

एते...भरम् (८३०-८३८) । विश्वस्मा...विर्मरत् (८४०) । अथा...चर्षणिः (८३९) । इषे पवस्व...शिञ्जुम् (८४१-
८७०) । राये समुद्र...सहस्रिणम् (८७१) । आ सोता...उदप्रुतम् (१८०; १३९४) । सखाय...श्रिये (५६८; ११५७) ।
सुतामो... (८७९) । इन्द्रुः...मघस्य तेः...भोज्यमा (८७३) । महन्ध्वारः...आशत (८७४ ८७५) । तपोष्व...शोचन्तो

अस्य...तिष्ठन्ति तेजसा (८७६) । अरुरुचु... मिमाति...दधुः (८७७) । प्र मंहि...वनामहे (८७८-८७९) ॥
इति तृतीयमहः ॥ खण्डाः १७-२० ॥ मन्त्राः ५८ ॥

[अथ चतुर्थमहः]

प्र त...बृहत् (८८६-८८९) ।

पवमानस्य ते रसो मदो राजन्नदुच्छ्रुतः । वि वारमन्यमर्षति । (८९०)

पवमान रसस्त्व दक्षो विराजति द्युमान् । ज्योतिर्विश्वं स्वर्दशे । (८९१)

प्र यत्...संयतम् (८९२-९०६) । अग्निर्वृत्राणि...दिवि (१३९६-१३९८) । जनस्य...नार्वा (९०७-९२७) ।
बोधा...जुषस्व (९२९) । यस्ते...ममत्तु (९२८) । विश्वा...कविक्रतुः (९३०-९३५) । प्र प्र...पिनष्टये (९३७) ।
स...ऋतावृधा(९३६) । त्वं ह्यङ्ग...सहः (९३८-९५१) ॥ इति चतुर्थमहः । खण्डाः २१-२४ ॥ मन्त्राः ६९ ॥

[अथ पञ्चमोऽध्यायः ।]

गोवित्...जोवसे (९५५-९५६) । ईशान...वीयसे...सुपर्णयः...कृष्टयः (९५७) । पवमानस्य...पयः (९५८-
९८१) । अग्ने म्नामं वनामहे...द्रविणस्य वः (१४०५) । अग्नि...तन्वते (१४०६-१४०७) । तव...धक्षतः (९८२-
९८३) । मेधाकारं...परिभूतमं...तत् (९८४) । पुरूरुणा...सुतम् (९८५-९८८) । अनु...अददातम्...भुवः (९८९) ।
वाचं...स्वां इन्द्र वसौ दधः (९९०-१००४) । स्वादो...द्विता (१००५-१०१३) । त्रीणि...सुक्रतुः (१०१५) ।
उत्त...प्रियम् (१०१४) । पवस्व...मधुमत्तमः (१०१६) । त्वां...मानुषाणाम् । (१०१७-१०३०) ॥ इति पञ्चमो-
ऽध्यायः । खण्डाः २५-३० ॥ मन्त्राः ७९ ॥

[अथ षष्ठोऽध्यायः ।]

ज्योतिः...जमदग्निना (१०३१-१०६३) ।

प्राग्नेये वाचमीरय वृषभाय क्षितीनाम् । स नः पर्षदति द्विषः ।

यः परस्याः परावतन्तिरो धन्वाति रोचते । स नः पर्षदति द्विषः ।

यो विश्वाभि विपश्यति भुवना सं च पश्यति । स नः पर्षदति द्विषः । (ऋ० १०१८७।१-२, ४)

इमं...बोधतम् (१०६४-१०७३) । इदं वाचं...बोधतम् (१०७५) । तोशासा...बोधतम् (१०७४) इन्द्रायन्दो...
ववि (१०७६-१०८७) । अथा ते...गहि (१०८९) । उप नः...मदः (१०८८) । उभे...अजीजनत् (१०९०-१०९१)

अव त्या बृहतीरिषो विश्वश्चन्द्रा अमित्रहन् । शचीभिः शत्रु धूनुषे

इन्द्र विश्वाभिरुतिभिर्देवी जिन्यज्जीजनद्भद्रा जिन्यज्जीजनत् ॥ (ऋ० १०१९४।३)

परि...इन्द्र (१०९३-१११५) ॥ इति षष्ठोऽध्यायः ॥ खण्डाः ३१-३८ ॥ मन्त्राः ८८ ॥

[अथ सप्तमोऽध्यायः ।]

प्र काव्यं...आयवः [१११६-११२४] । नाभा...दुहे (११२६) । समीची...जामयः । ...पिप्रतः (११२५) ।
अभि...पुरूस्पृहम् (११२७-११३९) ।

वैश्वानरो अजीजनदग्निर्नो नव्यसीं मतिम् । क्षया वृधा न ओजसा ॥ १ ॥

दिविस्पृष्टो अरोचतामिर्वैश्वानरो बृहत् । ज्यांतिषा वाधते तमः ॥ २ ॥

स नः पावक दीव्यिग्ने वैश्वानर द्युमान् । जयदग्नेर्भराहुतः ॥ ३ ॥

मूर्धानं...चन (११४०-११४८) । प्रो अयासी...ओजसा (११५२-११५५) । अषाढमुग्रं...जायमानो अनोनहुः
भाव श्मैरनोनधः (११५६) । पृषस्य...इव (५८४) । य उन्विया...रुज (५८५) । सखाय...भर (११५७-११७२) ।
यत्तं...सातये (११७४) । यन्मन्यसे...दावने (११७३) ॥ इति सप्तमोऽध्यायः ॥ खण्डाः ३५-४० ॥ मन्त्राः ६१ ॥

[अथाष्टमोऽध्यायः ।]

शिशुं...सुवीर्यम् (११७५-११९०) । ते नः...इन्द्रवः (११९२) । अन्या...आशवः (११९१) । वाप्रा...विशः (११९३-१२०९) । स पवस्व (४९४) ।

त्वांतासस्तवावमा स्याम वन्वन्त किकरः । सोम व्रतेषु जागृहि ॥ १ ॥

सुवीरासो वयं धना जयेम सोम मोद्वः । पुनाने वर्धनो गिरः ॥ २ ॥ (ऋ० ९।९।२४, २३)

अपघ्नन् (१२१३) । न त्वा० (१२१५) । महो० (१२१४) । अया० (१२१०) । पुरः० (१२११) परि० (१२१२) ।

त्वमग्ने अग्निना विप्रो विप्रेण सन्सता । सखा सख्या समिध्यसे ॥ १ ॥

त्वं सुन्वतो यजमानाय रथिर्मे हि सहस्रिणम् । अग्ने वीरवर्तामिषम् ॥ २ ॥

अग्ने भ्रातः सहस्रकृत रोहिदृश्व शुचिव्रत । इम स्तोमं जुषस्व नः ॥ ३ ॥

(पाठभेदमहितः सं० २) (ऋ० ८।४३।१४-१६)

आग्निं...देवान् (१२१९-१२२१) । धदद्य...ईशतं (१२५१-१२५३) । तमिन्द्र...विभासहम् (१२२२-१२३८) । परि० (१२४०) । वयं० (१२३९) । पवस्व...पुरुषदुतः (१२४१-१२५०) । त्वं देवासो अभि...आविषुः (१२५१) ।

तथाहं शूर रातिभिः प्रत्यायं सिन्धुमावदन् । उपातिष्ठन्त गिर्वणो विदुषुदुतस्य कारवः ॥

इत्यष्टमोऽध्यायः ॥ खण्डाः ४९-४८ ॥ मन्त्राः ८४ ॥

(ऋ० १।१।१६ मित्रः पाठः)

[अथ नवमोऽध्यायः ।]

अक्रान्तसमुद्रः (१२५३) । महत्० (१२५५) । मस्ति० (१२५४) । एष० (१२५६) । एष देवो० (१२६१) । एष देवो विप० (१२६०) । एष विश्वानि० (१२५८) । एष देवो रथर्य० (१२५९) । एष विप्रै० (१२५७) । एष दिवं...आशत (१२६२-१२६७) । एष हितो...गच्छति (१२६९-१२७२) । एतं० (१२६८) । एतमु० (१२७३) । एष कवि...स्तुनः (१२८३-१२८९) । एष जुष्यदाभः सोमो वाजमिवासरत् । देवावीरवशंसहा (१२९१) । एष...इन्द्र मा (१२९०) । एष वाजी...विश्वाविन्...विश्वावसून्याविशन् (१२८०-१२८१) । एष देवः...धावति (१२८२-१२८४) । एष सूर्येण...पवित्रे मत्सरो मदः (१२८४) । एष सूर्यं... । विश्वा वसूनि विश्ववित् (१२८५) । एष...वारेभिरर्षति । ...सहस्रिणम् (१२७४) । एतं० (१२७५) । एतं त्यं० (१२७९) । एष स्य० (१२७६) । एष स्यपी० (१२७८) । एषस्य मद्यो० (१२७७) । ए सुतः...महयन् (१२९२-१२९७) । पवमानस्य...योनिमा (६५७-६५९) । उप त्वा...रुोजिथ (१७०५-१७०७) । अगन्म...सदानः (१३०४-१३०६) ।

प्र मित्रयोर्वरुणयोः स्तोमो न एतु श्रुष्यः । नमस्वान्तुविजातयोः ॥ १ ॥

या दक्षपितरो देवाः सुदक्षा धारयन्त । आसूर्याथ प्र मंहसा ॥ २ ॥

ता नः रितिपा तनूपा वरुण जरितृणाम् । मित्र साधयतं धियः ॥ ३ ॥

(ऋ० ७।६६।१-३)

(द्वितीयस्य मित्रः पाठः)

महां इन्द्रो...धनाय (१३०७-१३३२) । शिशुं० (१३३४) । प्र ते० (१३३३) । उपोषु० (१३३५) । अर्षां० (१३३७) । तमित्० (१३३६) । मद्रो० (१५५९) । मद्रं० (१५६०) । य एक...चर (१३४१-१३४६) । इति नवमोऽध्यायः । खण्डाः ४९-५६ ॥ मन्त्राः ९५ ॥

[अथ दशमोऽध्यायः ।]

सुषमिद्वो...कृणुहि वीतयं (१३४७-१३४८) । नराशंसं...हितः (१३४९-१३५०) । ता नः शक्तं...रजायथा (१३६५-१३७०) । तमीडिष्व...वोद्वे (१३४९-१३५१) । प्रले० (१३४४) । अध० (१३४६) । आदीं... । वारं न देवः सविता व्यूणुते (१३४५) । आजगृविः...अस्वरन् (१३५७-१३६३) । पवस्व...वृषमं भरत् (६९२-६९६) । पार्थुं पु...अथव्युम् (१३६४-१३७३) । प्रेहो० (१३७५) । तमग्नि० (१३७४) । आर्यं गौः...प्रियन्स्ववः (१३७३) ।

अन्त० ...बुभिः (१३७७-१३७८) ॥ इति दशमोऽध्यायः ॥ खण्डाः ५७-५९ ॥ मन्त्राः ४३ ॥

[अथैकादशोऽध्यायः ।]

अया...दधे (१५९०-१५९२) । । प्रोष्व...त्वं सिंधुमरा...जाका...धन्वसु (१८०१-१८०३)

प्र वो वाजा अभिघवो हविष्मन्तो घृताच्या । देवाजिगाति सुमन्युः ॥ १ ॥

ईडे अग्निं विपश्चितं गिरा यज्ञस्य साधनम् । श्रुष्टीवानं धितावानम् ॥ २ ॥

अग्ने शक्रेम ते वयं यमं देवस्य वाजिनः । अतिद्वेषांसि तरेम ॥ ३ ॥

उदु० (३१) । तरणि० (६३५) । प्रत्यङ् (६३६) । उद्देदभि...दोहते (१४५०-१४५२) । इन्द्राग्नी रोचना० (१६९३) इन्द्राग्नी तविषाणि० (१६९५) । इन्द्राग्नी अपस० (१६९४) । विभ्राट्...अच्युतम् (१४५३-१४५५) । बगमहौ सूर्य० (१७८८) । सत् सूर्यं श्रवसा...अदाभ्यः (१७८९) । उप० (१५७०) । ये ते सरस्वधूर्मयो मधुमन्ता बृहश्चुतम् । तेभिर्नोऽविता भव । (ऋ० ७।९६।५) । उत० (१४६१) । सोमानां० (१४६३) तत्सवितु० (१४६२) । अगन० (१४६४) । अग्ने पवस्व० (१५२०) । अग्निः० (१५१९) । अयं०...सुकृतो (१४७१-१४७३)

तमीं हिन्वन्त्यग्रुवो धमन्ति बाकुरं दितिम् । त्रिधातुसारणं मधु ॥ १ ॥

अभीममन्त्या उत श्रीणन्ति धेनवः शिशुम् । सोममिन्द्राय पातवे ॥ २ ॥

अस्येदिन्द्रो मदेष्वा विश्वा वृत्राणि जिघ्रते । शूरो मघा च मंहते ॥ ३ ॥ (ऋ० ९।१।८-१०)

सः स्तोम्यः स हव्यः सत्यः स त्वा तुविकूर्मिः । एकश्चित्सत्रभिभूतिः ॥ १ ॥

तमर्कैभिस्तं सामभिस्तं गायत्रैश्चर्षणयः । इन्द्रं वर्धन्ति क्षितयः ॥ २ ॥

प्रणेतारं वस्यो अच्छा कर्तारं ज्योतिः समस्तु । सासह्वासं युधामित्रान् ॥ ३ ॥

स नः प्रभिः पारयाति स्वस्ति नावा पुरुहूतः । इन्द्रो विश्वा अति द्विषः ॥ ४ ॥ (ऋ० ८।१६।८-११)

तदिदास...विश्वमवन्त्यमोः (१४८३) । वावृधानः...योधीः (१४८४-१४८५) । प्र यो० (३१२) ।

न किः परिष्टिर्मघवन्मघस्य ते यद्वाशुषे दशस्यसि । अस्माकं बोध्युचथस्य चोदिता महिष्ठो वाजसातये ॥ (ऋ० ८।८।६)

शिशानो वृषभो यथाग्निः शृङ्गे दविध्यत् । तिम्रा अस्य हनवो न प्रतिष्टषे सुजम्भः सहसो यहुः ॥ (ऋ० ८।६।१३)

उप०...इवोपहक् (१५७०-१५७२) । अग्नि० (२२)

सुवीरो रथिमाभर जातवेदो विचर्षणे । जहि रक्षांसि सुकृतो ॥ १ ॥

त्वं नः पाह्नांसो जातवेदो अघायतः । रक्षाणो ब्रह्मणस्कवे ॥ २ ॥ (ऋ० ६।१६।२९-३०)

उत्ते...मत्सरः (१७१४-१७१७) । प्र ते...भर (१७६१-१७६४) । उ त्वा...जनानाम् (१३५४-१३५६) ।

समास्य...रोदवी (१६५१-१६५३) । नि त्वाम० (५४)

त्वेषासो अग्नेरवमन्तो अर्चयो भीमासो न प्रतीयते ।

रक्षस्विनः सद्मिद्यातुमावतो विश्वं समत्रिणं दद ॥ (ऋ० १।३६।२०)

यदध० (१२६)

यद्वा प्रवृद्ध सत्पते न मरा इति मन्यसे । उतो तत्सन्धिमित्तव ॥

यो सोमासः परावति ये अर्वावति सुन्विरे । सर्वास्तां इन्द्र गच्छसि ॥

(ऋ० ८।१३।५-६)

इदं...आततं (१६६९-१६७२) । जराबोध...वरत् (१६६३-१६६८) । यत्सोमं...सिण्णवे...आप्ये...इन्दुभिः (३८४) ।

यद्वा शक्र परावति ससुद्रे अधिमन्दसे । अस्माकमित्सुते रणा समिन्दुभिः ।

यद्वासु सुन्वतो वृधो यजमानस्य सत्पते । उक्थे वा यस्य रणयसि समिन्दुभिः ॥ (ऋ० ८।१२।१७-१८)

नहि ते अग्ने तन्वै क्रतुरम विवेद मर्त्यः । कपिर्बभूति ते जनं पुनर्जरायु गौरिव ॥ ३ ॥

त्वेष तु वेत्संच विवेच क्रण्वसि यदुत्तराद्रा उपरेषु खादसि ।

शोष्णी शिरो वक्षसा वक्षो अर्धयज्ञशुं विभर्षि [रासद मयासद्वृत्री भिनत्पुरः] हरिते भिरासाभिः ॥४॥ क्वेयथ० (२७१) ।

प्रास्मै गायत्रमर्चत वावातुर्यः पुरंदरः । याभिः काण्वरयोप बार्हिरासदं यासद्वृत्री भिनत्पुरः ॥ ६ ॥

ये ते सन्ति दशविब्रनः शतिनो ये सहस्रिणः । अश्रासो ये ते वृषणो रघुद्रुवस्तेभिर्नस्त्यमा गहिः ॥७॥ गौर्ध्वयति० (१४९)
(ऋ० ८११८-९)

यस्य देवा उपस्थे व्रता विश्वे धारयन्ते । सूर्यामासा इशे कम् ।

तस्सु नो विश्वे अर्ये आ सदा गृणन्ति कारवः । मरुतः सोमपीतये ॥ (ऋ० ८१९४२-३) सत्राहण० (३३५)

अयं वृत्तश्चायते समीचीर्यं आजिषु मघवा शृण्व एकः । अयं वाजं भरति यं सनोत्यस्य प्रियात्मः सख्ये स्याम ॥

अयं शृण्वे अथ जयन्नुत धनञ्जयमुत प्र कृणुते युधा गाः ।

यदा सत्यं कृणुते मन्थुमिन्द्रो विश्वं ददं भयत एजदस्मात् ॥

(ऋ० ४११७९-१०)

विश्वेत्ता विष्णुना भरदुरुकमस्त्वेषितः । शतं महिषान्क्षीरपाकमोदुर्न वराहमिन्द्र एमुवम् ॥

तुविश्वं ते सुकृतं सूमयं धनुः सावुर्दुन्दो हिरण्ययः । उभा ते बाहू रणया सुसंस्कृत ऋद्वेषे चिद्वृध्या ॥ (ऋ० ८१७७१०-११)

यो विश्वा...मघोनाम् (१५८३-१५८४) । अग्ने...वृहत् (१७८०-१७८१) इमम् (१४९७) । आ नो० (१४९९) ।
विभक्तासि० (१४९८) । अहं...प्रत्नेन मन्मना...सुन्दुतः (१५००-१५०२) । अग्न० (१५१८) अग्ने पवस्व०
(१५२०) । अग्नि० (१५१९) । अग्ने पावक० (१५२१)

स नः पावक दीद्वित्रोऽग्ने देवं इहावह । उप यज्ञं हविश्च नः । (ऋ० १११२१०) यो अग्नि० (८४६)

अग्निः शुचिब्रततमः शुचिर्विप्रः शुचिः कविः । शुची रोचत आहुतः । (ऋ० ८१४४२१) उदग्ने (१५३४)

शुचिः पावक वन्धोऽग्ने बृहद्विरोचसे । त्वं धृतेभिराहुतः । (ऋ० २१७४)

कस्ते...श्रवत् (१५३५-१५३६) । इनो...अस्थाय (१५३६-१५३८) । पाहि०...वृधे (१५३४-१५३५) । कया
...गिरः । (१५३९-१५५१) । अच्छा...विशि (१५५४-१५५५) । अग्नि० (४९) ।

अग्निं द्वेषो योतवै नो गुणीमस्यग्निं शं योश्च दातवे । विश्वासु विश्वविते व हव्यो भुवद्विस्तुरर्षणिम् । (ऋ० ८१७११५)
अदाभ्यः ० (१५५६) । साद्यन् विश्वा० (१५५८) अग्नि० (१५५७) । अग्ने...भवा (१५६१-१५६९)

आ नो यज्ञं दिविस्पृशं वायो याहि सुमन्मभिः । अन्तः पवित्र उपरि श्रोणानोऽयं शुक्रो अयामि त ॥

वेत्यध्वर्युः पथिभी रजिष्ठैः प्रति हव्यानि वीतये ।

अधा नियुत्व उभयस्य नः पिव शुचिं सोमं गवागिरम् ॥ (ऋ० ८११०१९-१०)

इन्द्र इत्सोमपा एक इन्द्रः सुतपा विश्वायुः । अन्तर्देवान्मत्यांश्च ॥

न यं शुक्रो न दुराशीर्न वृषा उरुच्यचसम् । अपस्पृण्वते सुहार्दम् ॥

गोभिर्धेदीमन्धे अस्मन्मृगां न वा मृगयन्ते । अभिःसरन्ति धेनुभिः ॥

त्रय इन्द्रस्य सोमाः सुतासः सन्तु देवस्य । स्ये क्षये सुतपाज्ञः ॥

त्रय कोशासः श्रोतन्ति तिस्रश्चम्बः सुपूर्णाः । समाने अधि भार्मेन् ॥

शुचिरसि पुरुनिः ष्टाः क्षीरैर्मध्यत आशीर्तः । दग्ना मन्दिष्ठः शूरस्य ॥ (ऋ० ८१२४-९) इन्द्राय० (१६७९) ।

स वां यज्ञेषु मानवी इन्दुर्जनिष्ट रोदसी । देवो देवी गिरिष्ठा अस्त्रेघ्नन्तं तुविष्वाणि ॥ (ऋ० ९१९८१९) तं...
यूयं वयं च० (१६७९) । आ वा...सखा (१६३८-४०) ।

एतो न्विन्द्रं स्तवाम सखायः स्तोम्यं नरम् । कृष्टीर्यो विश्वा अभ्यस्येक इत् ॥

अगौरुवाथ गविषे सुश्राय दस्म्यं वचः । घृतास्वादीयो मधुनश्च वोचत ॥

यस्यामितानि वीर्यांश्च न राधः पर्येतवे । ज्योतिर्न विश्वमभ्यस्ति दक्षिणा ॥ (ऋ० ८१२४१९-२१)

सुमन्वा वस्विनरन्ति सुमरी (१६५४) सुरूप वृषज्ञागहि (१६५५)

इमौ भद्रौ धुर्यावभि त्वाविमा उपसर्पतः ॥ निव० (१६५६) ।

अग्ने विश्वेभिरा गहि देवेभिर्द्व्यदातये । होतारं त्वा वृणीमहे ॥

यजमानाय सुन्वत आग्ने सुवीर्यं वह । देवैरा मन्त्रि बर्हिषि ॥

समिधानः सहस्रजिदग्ने धर्माणि पुण्यमि । देवानां दूत उक्थ्यः ॥ (ऋ० ५।२६।४-६)

विश्वस्य हि प्रचेतसा वरुण मित्र राजत्रः । ईशाना पिप्यते धियः ॥

आ नो गन्ते रिशादसा वरुण मित्र बर्हणा । उपमे चारुमध्वरम् ॥

उप नः सुतमा गते वरुण मित्र दाशुषः । अस्य सोमस्य पीतये ॥ (ऋ० ५।७।१-३)

आ नो विश्वेषां रसे मध्वः सिञ्चन्त्वद्रयः । ये परावति सुन्विरे जनेष्वा ये अर्वावतीन्दवः ॥

विश्वा द्वेषामि जहि चाव चा कृधि विश्वे सुन्वन्त्वा वसु ।

शीष्टेषु चित्ते मदिरासो अंशवो यत्रा सोमस्य तुम्पसि ॥ (ऋ० ८।५३।३-४)

आ नो...महः (१४९२-१४९३) । यस्यायं...इन्दवः (१६०९-१६१०) ।

मन्द्रो होता गृहपतिरग्ने दूतो विशाममि । त्वे विश्वा संगतानि व्रता ध्रुवा यानि देवा अकृण्वत ॥

त्वे इदग्ने सुभगे यविष्ठय विश्वमा हूयते द्रविः । स त्वं नो अद्य सुमना उतापरं यक्षि देवान्सुवीर्या ॥ दूतं (१२)

(ऋ० १।३६।५-६)

स हि वेदा वसुधितं महौ आरोधनं दिवः । स देवा एह वक्षति ॥

स वेद देव आनमं देवां ऋतायते दमे । दाति धियाणि चिद्रसु ॥ (ऋ० ४।८।२-३)

राजा सिन्धूनामवसिष्ट वास ऋतस्य नावमारुहद्रजिष्णाम् ।

अप्सु दुष्सो वावुधे श्येनजृतो दुह ई पिता दुह ई पितुर्जाम् ॥

सिंहं नमन्त मध्वो अयासं हरिमरुषं दिवो अस्य पतिम् ।

शूरो युत्सु प्रथमः पृच्छते गा अस्य चक्षसा परि पात्युक्षा ॥

मधुपुष्टं घोरमयासमश्वं रथे युजन्त्युरुचक ऋध्वम् ।

स्वसार ई जामयो मर्जयन्ति सनाभयो वाजिनमूर्जयन्ति ॥ (ऋ० ९।८९।२-४) मा भे०...पिषा (१६०५-१६०६)

सत्यामिथा वृषेदसि वृषजृतिर्नोऽवृतः । वृषा ह्युम शृण्वपे परामति वृषो अर्वावति धृतः ॥

वृषणस्ते अभीशवो वृषा कशा हिरण्ययी । वृषा रथो मघवन्वृषणा हरी वृषा त्वं शतक्रतो ॥

वृषा सोता सुनोवृ ते वृषन्तुजीपिन्ना भर । वृषा दधन्वे वृषणं नदीष्वा तुभ्यं स्थानर्हरीणाम् ॥

(ऋ० ८।३३।१०-१२)

इमा...विप्रराज्ये (१६०७-१६०८) । अज्रते (१६१४) । अग्ने गो० (१६१६) । विपश्चिने० (१६१५)

देवो वो... दाशुषे (१५१३-१५१४) । अदाशि० (१५१५) । अस्मात्...शर्माणि (१५१६-१५१७)

मधोर्धारासु क्षर तीव्रः सधस्थमासदः । चारुर्कनाय पीतये ॥

प्र निम्नेनेव भिन्धवो झन्तो वृत्राणि भूर्णयः । सोमा असृग्रमाशवः ॥

आमि सुवानास इन्द्रो वृष्टयः पृथिवीमिव । इन्द्रं सोमासो अक्षरन् ॥ (ऋ० ९।१७।८,१,२)

इभे त इन्द्र सोमास्तीव्रा अस्मे सुतासः । शुका आशिरं याचन्ते ॥

तां आशिरं पुगेकाक्षमिन्द्रेमं सोमं श्रीणीहि । रेवन्तं हि त्वा शृणोमि ॥

ह्यसु पीतासो युध्यन्ते दुर्मदासो न सुरायाम् । ऊर्ध्वं नशा जरन्ते ॥ (ऋ० ८।२।१०-१२)

पवमान ऋते वृहच्छुक्रं ज्योतिरजीजनत् । कृष्णा तमांसि जङ्गनत् ॥ (ऋ० ९।६६।०४)

पवमानो...सुवीर्यम् (१३११-१३१२) ।

प्र सस्राजं षषणोनामिन्द्रं स्तोता नद्यं गीर्भिः । नरं वृषाहं मंदिष्टम् ॥

यस्मिन्नुक्थानि रण्यन्ति विश्वानि च श्रवत्या । अपामवो न समुद्रे ॥

तं सुष्टुत्या विवासे ज्येष्ठराजं भरे कृतुम् । महो वाजिनं सनिभ्यः ॥ (ऋ० ८।१६।१३)

प्र वां० (१५७५; १७०३) ० आ वृणे । इन्द्राग्नी० (१५७६; १७०४) ० कर्मणा । इन्द्राग्नी० (१५७७; १६९४) ० पथ्या
अनु । तोशा० (१७०२) ।

प्र व इन्द्राय वृद्धते मरुतो ब्रह्माचत । वृत्रं हनति वृत्रहा शतक्रतुर्वज्रेण शतपर्वणा ॥

अभि प्र भर घृषता घृषन्मनः श्रवश्चित्ते असद् वृद्धत् ।

अर्षन्त्वापो जवसा वि मातरो हनो वृत्रं जया स्वः ॥ (ऋ० ८।८९।३, ४)

इन्द्रं... इन्द्रवः (१५८७-१५८८) । प्र तत् (१६२६) । किं० (१६२५) । वयम्... भ्रुवा वहन्तीन्द्रवो वृत्रमापो न स
घृक् (१६२७-१६२८) । वायु... विश्वायुः (१६३०-१६३६) ।

न हि ते अग्ने तन्वै शूरं विविद् मर्त्यः । कपिर्बभस्ति तेजनं पुनर्जरायु गौरिव ॥

अग्ने विश्वेभिरग्निभिर्देवेभिर्महया गिरः । यज्ञेषु य उ चायवः ॥

अग्ने दा दाशुषे रथि वीरवन्तं परीणसम् । शिशोहि नः सूनुमतः ॥

अग्ने सहस्व पृतना अभिमातीरपास्य । दुष्टरस्तरस्तरातीर्वचो धा यज्ञवाहसे ॥

(ऋ० ३।२४।४, ५, ९)

नदं व ओदतीनां नदं योयुवतीनाम् । पतिं वो अध्यानां धेनूनामिषुध्यासि ।

ता अस्य सुदद्रोहसः सोमं श्रीणन्ति पृथयः । जन्मन्देवानां विशास्त्रिष्वा रोचने दिवः ॥

(ऋ० ८।६९।२, ३)

अग्ने... पूर्यम् (१५५२-१५५३) । प्र सुन्वा... असदम् (१३८६-१३८८) । मो... मदीपु (१६७५-१६७८) ।

होता... तना (१४७७-१४७९) । त्यमु... धने (१६४२-१६४४) । प्र सोमालो... पीतये (७६९-७७१) । कस्तं...
दुरिता (१६८२-१६८३) ।

तं त्वा यज्ञेभिरमीहे तं गीर्भिर्गिर्वणस्तम । इन्द्र यथा चिदाविथ वाजेपु पुरुमाय्यम् ॥

यस्य ते स्वादु सख्यं स्वाद्वी प्रणीतिराद्विवः । यज्ञो वितन्तसाययः ॥

उरु णस्तन्वे३ तन उरु क्षयाय नस्कृधि । उरु णो यन्धि जीवसे ॥

(ऋ० ८।६८।१०-१२)

यद्वाहिष्ठं तदग्नये बृहदर्चं विभावसो । महिषीव त्वदयिस्त्वद्वाजा उदीरते ॥

तव ह्यमन्तो अर्चयो प्रावेवोच्यते बृहत् । उतो ते तन्यतुर्यथा स्वानो अर्तं त्मना दिवः ॥

एवो अग्निं वसूयवः सहस्रानं ववन्दिम । स नो विश्वा अति द्विषः पर्वशावेव सुक्रतुः ॥

(ऋ० ५।२५।७-९)

अया... यातवे (१२१६-१२१७) ।

इन्दुरिन्द्र इति श्रवमग्नो त्रिवेधा असि होता पावक यक्षि । मन्द्रो यजिष्ठो अध्वरे ॥ ७ ॥

विष्यो विश्शुक्र मन्मभिरद्रोघमा वहोशते । यिविष्यन्देवमजग्र वीतये ॥ ८ ॥

अभिप्रियं सिषुधिता वसो गहि मन्दाव श्रीतिभिर्हतः ॥ ९ ॥

शं नो देवीरभिष्टय आपो भवन्तु पीतये । शं योरभि स्रवन्तु नः ॥ ४ ॥

ईशाना वार्याणां क्षयन्तीश्र्वर्षणीनाम् । अपो याचामि भेषजम् ॥ ५ ॥

आपः पृणीत भेषजं वरूथं तन्वे३ मम । ज्वोक्च सूर्यं दशे ॥ ७ ॥

(ऋ० १०।९।४, ५, ७)

तं गूर्धया... पूर्यम् (१६८७-१६८८) ।

त्वमग्ने गृहपतिस्त्वं होता नो अध्वरे । त्वे पीता विश्वार प्रचेता यक्षि वेषि च वार्यम् ॥

कृधि रत्नं यजमानाय सुक्रतो त्वं हि रत्ना आसि ।

आ न ऋते शिशोहि विश्वमृत्विजं सुशंसो यश्च दक्षते ॥

(ऋ० ७।१६।५, ६)

प्र वो... समापीन् (१७२३-१७२५) । तथा... हि कम् (१४३६-१४३८) । वा तं० (१८४०) । यद्वो० (१८४२) ।

उत वात० (१८४१) । इन्द्रं क्रतुं... तराममि (१४५६-१४५७) (खण्डः १-३०) ॥ मन्त्राः

इत्युत्तरार्चिकः समाप्तः ।

